

აკაკი ქანიძე

ბიობიბლიოგრაფია

«ენციკლოპედია» 1977

Акакий Шанидзе

Биобиблиография

Издательство «Мецниереба»
Тбилиси
1977

၂၅၃၄
၁၆၈၈

ပိတေသနပညာတွင်

ပုဂ္ဂန်မြို့မြေးမြေး၊ မြို့ပြန်လည်ပေးသွေး
စန္ဒရေး
1977

გამოჩენილი ქართველი ენათმეცნიერის, აკად. ა. შანიძის ბიობიბლიოგრაფიაში თავმოყრილია 1906—1976 წლების ლიტერატურა: სამეცნიერო შრომები, რომელსაც ერთვის რეცენზიები და გამოხმაურებები, ა. შანიძის რედაქციით გამოცემული შრომები, ლიტერატურა მის შესახებ.

მასალა განლაგებულია ქრონოლოგიურად. ცალკეა გამოყოფილი საიუბილეო მილიცენი და ლექსიები, მიძღვნილი აკაკი შანიძისადმი, რომლებიც ანბანურად არის გაწყობილი. ბიობიბლიოგრაფიას წინ უძლვის ა. შანიძის სამეცნიერო და საზოგადოებრივი მოღვაწეობის მუკლე მიმოხილვა. ერთვის პირთა და შრომების (ანბანური) საძიებელი.

В биобиблиографию выдающегося грузинского языковеда академика А. Г. Шанидзе включена литература 1906—1976 годов: научные труды, с приложением рецензий и отзывов, труды, изданные под его редакцией, а также литература о нем.

Материал расположен хронологически. Отдельно выделены юбилейные поздравления и стихи, посвященные А. Г. Шанидзе, которые расположены в алфавитном порядке. Биобиблиографии предпослан краткий обзор научной и общественной деятельности А. Г. Шанидзе. Прилагаются указатели: именной и трудов (алфавитный).

ბიობიბლიოგრაფიული სერიის მთავარი სარედაქციო კოლეგია: შ. ძ ი ძ ი გ უ-რი (მთ. რედაქტორი), ლ. გ ა ბ უ ნ ი ა, თ. დ ა ვ ი თ ა ი ა, მ. დ ა რ ა ს ე ლ ი ა, ვ. კ უ პ რ ა ქ ე ვ ი, ვ. მ ა ხ ა ლ დ ი ა ნ ი, ვ. თ ქ უ ჭ ა ვ ა, ა. ფ რ ა ნ გ ი შ ვ ლ ი, ვ. ც ი ც ი შ ვ ლ ი, ს. ხ ა დ უ რ ი (მდივანი)

შემდგენლები: ვ. გ ო გ ი ლ ა შ ვ ი ლ ი, ნ. ჩ ხ ი კ ვ ი შ ვ ი ლ ი

რედაქტორები: შ. ძ ი ძ ი გ უ რ ი, ს. ხ ა დ უ რ ი

ბიბლიოგრაფიული რედაქცია თ. ბ ა კ ა შ ი ძ ი ს ა

Главная редакционная коллегия биобиблиографической серии: Ш. Дзидзигури (глав. ред.), Л. Габуния, Ф. Давитая, М. Дараселия, В. Купрадзе, В. Махалдiani, В. Окуджава, А. Прангишвили, Г. Цицишвили, С. Хадури (секретарь)

Составители: В. Гогилашвили, Н. Чхиквиши

Редакторы: Ш. Дзидзигури, С. Хадури

Библиографический редактор: Т. Накашидзе

აპაკი შანიძე

(სამეცნიერო და საზოგადოებრივი მოღვაწეობის მოკლე
მიმოხილვა)

აკაკი შანიძე გამოჩენილი საბჭოთა მეცნიერია, რომელმაც ახალ საფეხურზე აიყვანა ქართველური ენათმეცნიერება. თუ ქართველოლოგის ამ დისციპლინის საფუძვლის ჩამყრელი და პირველი ეტაპის დამაგვირგვინებელია ალექსანდრე ცაგარელი, ხოლო მეორე, ეპოქალური მნიშვნელობის, პერიოდის ქართველოლოგიური კვლევა-ძიების მებაირახტრედ ნიკო მარს მიიჩნევენ, მესამე ხანის მესვეურობა წილად ხვდა აკაკი შანიძეს, რომელიც თბილისის საენათმეცნიერო სკოლის ერთ-ერთი ფუძემდებელია და მისი საუკეთესო ტრადიციების დამამკვიდრებელი.

ფართოა და მრავალმხრივი სამეცნიერო პრობლემატიკა, რომელიც იზიდავს აკაკი შანიძეს. ქართველური ენების სტრუქტურა და ისტორია, დიალექტოლოგია, ლექსიკოლოგია-ლექსიკოგრაფია, სალიტერატურო ენის ნორმალიზაცია, ტექსტოლოგია, ეპიგრაფიკა, ალბანოლოგია, ფოლკლორისტიკა, რუსთველოლოგია, — აი უმთავრესი დარგები, სადაც ჩვენს დაუღალავ მეცნიერს ფუძემდებლური ნაშრომები შეუქმნია.

აკაკი შანიძის, როგორც მეცნიერისა და საზოგადო მოღვაწის, სახელი ცნობილია როგორც ჩვენში, საბჭოთა კავშირში, ისე უცხოეთში.

აკაკი შანიძე დაიბადა 1887 წლის 26 ოქტომბერის საჯავახოში ხევისწყლის პირად მდებარე სოფელ ნოღაში. მამა — გაბრიელ ოქტომბირის ძე შანიძე მედავითნე იყო და სოფლის მეურნეობას მისდევდა, დედა ეფიზო (ეფემია) იოსების ასული შარაშენიძე კი — დიასახლისი.

წერა-კითხვა აკაკიმ შინ ისწავლა მმებისაგან, რომლებიც

ოზურეთში სწავლობდნენ. სოფლის სამრევლო სკოლის დამთავრების შემდეგ ქუთაისის სასულიერო სასწავლებელში განაგრძო სწავლა (1897 წ.).

სასულიერო სასწავლებლის დამთავრების შემდეგ (1904 წ.) აკაკი გადავიდა კლასიურ გიმნაზიაში, სადაც მესამე კლასში მიიღეს. შეხუთე კლასის დასრულების შემდეგ (1907 წ.) ზაფხულში მოემზადა, მეექვსე კლასი გამოტოვა და პირდაპირ მეშვიდეში დაიჭირა გამოცდები. გიმნაზია დაამთავრა, 1909 წელს.

გიმნაზიადამთავრებული ა. შანიძე 1909 წ. გაემგზავრა პეტერბურგში და უნივერსიტეტის ოღმოსავლურ ენათა ფაკულტეტზე ჩაირიცხა.

ამ დროს პეტერბურგის უნივერსიტეტში მოღვაწეობდნენ საქვეყნოდ განთქმული ორიენტალისტები, რუსეთის გამოჩენილი მეცნიერები. მას ლექციებს უკითხავდნენ: პროფ. ნ. მარი (ქართულ-სომხური ფილოლოგია), პრივატ-დოცენტი ი. ჯავახიშვილი (საქართველოს ისტორია), პრივატ-დოცენტი ნ. აღონცი (სომხეთის ისტორია, ახალი სომხური ენა), პროფ. ვ. უჟკოვსკი (სპარსული ენა), პრივატ-დოცენტი ა. შმიდტი (არაბული ენა), პრივატ-დოცენტი ი. კრაჩქოვსკი (არაბული ქრისტიანული მწერლობის ისტორია), პრივატ-დოცენტი ა. ხაშაბი (ახალი არაბული ენა), პროფ. ვ. ბართოლდი (აღმოსავლეთის ისტორია), პროფ. ი. ბოდუენ-დეკურტენ (ზოგადი ენათმეცნიერება), პრივატ-დოცენტი ლ. შჩერბა (ექსპერიმენტული ფონეტიკა) და სხვები.

ჯერ კიდევ 1908 წელს ივანე ჯავახიშვილის ინიციატივით პეტერბურგის უნივერსიტეტში დაარსდა „ქართველ სტუდენტთა სამეცნიერო წრე“. შემდგომ, 1911 წ. ამ წრის გამგეობის თავმჯდომარეობა წილად ხვდა ა. შანიძეს. სამეცნიერო წრის მთავარი საგანი იყო ქართული ბიბლიოგრაფიის შედგენა და სამეცნიერო ძვლევა-ძიება.

„ქართველ სტუდენტთა სამეცნიერო წრის“ მუშაობის შედეგად 1916 წელს პეტროგრადში გამოქვეყნდა ბიბლიოგრაფიის პირველი წიგნი. ამ დიდად მნიშვნელოვანი წიგნის დაბეჭდვა განხორციელებულია რუსეთის მეცნიერებათა აკადემიის საგანგებო დადგენილებით. მას წამდლვარებული აქვს პეტერბურგის უნივერსიტეტის პრივატ-დოცენტის იოსებ ყიფშიძის წინასიტუაცია, საოდანაც კრისტიანობთ, თუ ვინ იღებდა მონაწილეობას ბიბლიოგრაფიის შესყისაში. ამ ჩამოთვლილ სტუდენტთაგან დავასახელებთ შემდეგში (ქომილ მეცნიერებს: აკაკი შანიძეს, ვუკოლ ბერიძეს, იოსებ და

დავით ყიფშიძეებს, სიმონ ყაუხჩიშვილს, გიორგი ჩიტაიას, ვლადი-
მერ ფუთურიძეს.

1915 წელს სამეცნიერო წრემ ი. ჯავახიშვილის რედაქტორობით
თბილისში გამოსცა სამეცნიერო კრებული, სადაც მოთავსებულია
აკაკი შანიძის გამოკვლევაც—„ქართული კილოები მთაში“.

1912—1913 წწ. ა. შანიძე თანამშრომლობს „რუსულ ენციკლო-
პედიაში“.

1911 წელს სტუდენტი ა. შანიძე ფაქულტეტმა მიავლინა ფშავ-
სა და ხევსურეთში დიალექტოლოგიური მასალების შესაგროვებ-
ლად. აკაკი ესტუმრა ვაჟა-ფშაველას ს. ჩარგალში და გააცნო მის-
ვლის მიზეზი: უნდა შეკრიბოს ფშაური და ხევსურული ზეპირისტ-
ჭვიერების მასალები, შემდეგ ისინი უნდა დაამუშავოს ენათმეც-
ნერული თვალსაზრისით და სხვა.

1913 წლის მაისში ა. შანიძემ დაამთავრა უნივერსიტეტი და
ნ. მარის წარდგინებით დატოვეს პროფესორობისათვის მოსამზა-
დებლად (ახლანდელი ტერმინოლოგიით—ასპირანტად) ქართულ
სომხური ფილოლოგიის კათედრასთან. კათედრას განავებდა ნი-
კო მარი. იმ ზაფხულს ა. შანიძე კვლავ გაიგზავნა საქართველოში
შთის კილოების შესასწავლად, ოღონდ ახლა რუსეთის მეცნიერე-
ბათა აკადემიის დავალებით. 1914 წელს იგი მიავლინეს ეჩმიაძინ-
ში სომხურ ხელნაწერებზე სამუშაოდ „ქებათა-ქების“ ქართულ-
სომხური ვერსიების წარმოშობის გამოსარვევად, მაგრამ მივლი-
ნების დრო შეუფერებელი აღმოჩნდა: ეჩმიაძინში მალარია შეეყა-
რა და ალექსანდროპოლში (აწ ლენინაკანი) გადავიდა, სადაც მო-
კეთდა თუ არა, ახალი სომხური ენის შესწავლას მოპეიდა ხელი.

1915 წელს ა. შანიძემ ჩააბარა ზეპირი სამაგისტრო გამოცდე-
ბი ქართული ენათმეცნიერების სპეციალურ დარგში და შეუდგა
პეტერბურგის საჯარო ბიბლიოთეკის ქართული ხელნაწერების აღ-
წერას. 1916 წლის ზაფხულში საქართველოს საისტორიო და საეთ-
ნოგრაფიო საზოგადოების დავალებით სამეგრელოში იყო სამეც-
ნერო მიზნით და ორი კვირა დაპყო რაჭის სოფლებშიც, სადაც
დიალექტოლოგიურ მასალებს კრებდა.

1915 წელს ა. შანიძე რუსეთის მეცნიერებათა აკადემიის სტამ-
ბაში შეუდგა გამოკვლევის ბეჭდვას ქართული ზმნის პრეფიქსების
შესახებ. 1917 წლის თებერვლის რევოლუციის შემდეგ ახალგაზ-
რდა მეცნიერის ჩამოდის თბილისში და აქტიურ მონაწილეობას იღ-
ებს თბილისის უნივერსიტეტის დაარსებაში; იგი შედიოდა უნივერ-
სიტეტის დამაარსებელთა საინიციატივო ჯგუფში.

ა. შანიძე ერთი იმათგანია, ვინც—ივანე ჭავახიშვილის მეწინავეობით—უდიდესი ამაგი დაღო საქართველოში უმაღლესი სასწავლებლის დაარსებასა და ორგანიზაციას, მის მერმინდელ განვითარება—წინსვლას. ამ დროიდან იწყება ფართო მასშტაბით ჩვენი მეცნიერის საზოგადოებრივი მოღვაწეობა, მუდმივი ზრუნვა საზოგადო საქმისათვის, ეროვნულ ნიადაგზე სამეცნიერო კერების საფუძვლის ჩაყრისათვის.

უნივერსიტეტის ბიბლიოთეკის პირველ გამგედ არჩეულ იქნა გ. ახვლედიანი, რომელიც ამ თანამდებობაზე 1919 წლიდან 1922 წლამდე ა. შანიძემ შეცვალა.

1918—1920 წწ. ა. შანიძე სიბრძნისმეტყველების ფაკულტეტის მდივანია. 1919—1921 წწ. — პროფესორთა საბჭოსი; 1919 წლიდან განაგებს აგრეთვე ქართული ენის კათედრას.

უნივერსიტეტის გახსნის დღიდან ა. შანიძე კითხულობს ლექციებს არაბულ და სომხურ ენებში, 1919 წლიდან (პროფ. ყიფშიძის გარდაცვალების შემდეგ) ქართულ ენაშიც. ა. შანიძე სხვადასხვა დროს კითხულობდა შემდეგ საუნივერსიტეტო კურსებს (გარდა არაბულ-სომხურ-ქართულისა): ქართულ დიალექტოლოგის, ქართველურ ენათა შედარებით გრამატიკას, რუსთაველის ენას, სვანურს. კავკასიურ ენათა სწავლებას უნივერსიტეტში ა. შანიძემ ჩაუყარა საფუძველი წოვა-თუშურით 1925—26 წლებში.

1920 წელს ა. შანიძემ პროფესორთა საბჭოს დოქტორის სამეცნიერო ხარისხის მოსაპოვებლად წარუდგინა დისერტაცია „სუბიექტური პრეფიქსის მეორე პირისა და ობიექტური პრეფიქსის მესამე პირისა ქართულ ზმნებში“. ოფიციალურ ოპონენტებად გამოყოფილი იყვნენ ი. ჭავახიშვილი და გ. ახვლედიანი. პაექტობა შედგა 1920 წლის 9 მაისს.

ეს იყო პირველი დისერტაცია, დაცული თბილისის უნივერსიტეტში.

1922 წელს ა. შანიძე, კ. კეკელიძესთან ერთად, მივლინებულ იქნა მოსკოვსა და პეტროგრადში ქართული ხელნაწერებისა და სიძველების დასაბრუნვებლად (რეევაკუაციისათვის).

1923 წელს დაარსდა „ქართული საენათმეცნიერო საზოგადოება“, რომლის თავმჯდომარედ არჩეულ იქნა გ. ახვლედიანი, ხოლო თავმჯდომარის ამხანაგად — ა. შანიძე. საზოგადოებამ დიდი როლი შეასრულა საქართველოში საენათმეცნიერო აზროვნების განვითარების საქმეში.

ა. შანიძე 1933—1936 წლებში განაგებდა ქართული ენის

სექტორს უნივერსიტეტთან არსებულ რუსთაველის ინსტიტუტში—1930—1931 წლებში მუშაობდა სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის საქართველოს ფილიალის ნ. მარის სახელობის ენის, ისტორიისა და მატერიალური კულტურის ისტორიის ინსტიტუტში ქართველური ენების სექტორის გამგედ. უნივერსიტეტის გარდა, 1935—1936 წწ. ლექციებს კითხულობდა ქუთაისის პედაგოგიურ ინსტიტუტში და 1933—1935 წწ. პედაგოგთა კვალიფიკაციის ამაღლების კურსებზე თბილისში. 1946—1948 წლებში განაგებდა ქართული ენის კათედრას პუშკინის სახელობის თბილისის სახელმწიფო პედაგოგიურ ინსტიტუტშიც.

1945 წ. ქართული ენის კათედრა ა. შანიძის წინადადებით გარეო ორად: ძევლი ქართული ენის კათედრად და ახალი ქართული ენის კათედრად. ამ ხნიდან მოყოლებული ა. შანიძე დღევანდლამდე განაგებს ძევლი ქართული ენის კათედრას უნივერსიტეტში.

1937 წელს ა. შანიძე აირჩიეს პრალის (ჩეხოსლოვაკია) აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის წევრ-კორესპონდენტად, 1938 წელს — ისტორიისა და ლიტერატურის ინსტიტუტის სამეცნიერო საბჭოს წევრად ერევანში.

1939 წელს ა. შანიძეს, როგორც გამოჩენილ საბჭოთა მეცნიერს, ირჩევენ სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტად.

1941 წლის 22 ოქტომბერის ა. შანიძე დამტკიცებულ იქნა საქ. სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილ წევრად. 1946 წლიდან ამავე აკადემიაში განაგებდა საზოგადოებრივ მეცნიერებათა განყოფილებას, ხოლო 1948—1950 წლებში იყო აკადემიის ვიცეპრეზიდენტი.

1966 წელს ა. შანიძე აირჩიეს იენის ფრიდრიხ შილდერის სახელობის უნივერსიტეტის საპატიო დოქტორად.

1938 წელს ა. შანიძე აირჩიეს ქ. თბილისის კიროვის სახელობის რაიონის მშრომელთა საბჭოს დეპუტატად, ხოლო 1941—1944 წწ. იყო ამავე რაიონის აღმასკომის წევრი.

1960 წლიდან 1963 წლამდე ჩათვლით ა. შანიძეს ირჩევენ თბილისის საქალაქო საბჭოს დეპუტატად.

ა. შანიძე საქ. სსრ უმაღლესი საბჭოს 1971 წლის მოწვევის დეპუტატია.

1938 წლის 2 მაისის დადგენილებით ა. შანიძე დაჯილდოებულ იქნა საქ. ცაკის საპატიო სიგელით.

1943 წელს ა. შანიძეს მიენიჭა საქართველოს სსრ მეცნიერე-

ბის დამსახურებული მოღვაწის წოდება, ხოლო 1967 წელს — სომხეთის მეცნიერების დამსახურებული მოღვაწის წოდება.

1972 წელს ა. შანიძეს მიენიჭა ივ. ჯავახიშვილის სახელობის პრემია.

ა. შანიძე დაჯილდოებულია სამი ლენინის ორდენით, შრომის წითელი ღროშის ორდენით, „საპატიო ნიშნის“ ორდენით და მედლებით. 1975 წელს იგი დაჯილდოეს ხალხთა მეგობრობის ორდენით.

ა. შანიძე გრამატიკაში ძირითადად მორფოლოგიურ-სინტაქსური საკითხების მკვლევარია, მაგრამ მას ფონეტიკური კანონების დაღვენაშიც ღვაწლი მიუძღვის.

უპირველესად ყოვლისა, უნდა აღინიშნოს, რომ ა. შანიძემ ჩინებულად ახსნა სიტყვის შეკუმშვის მოვლენები და მისი გამომწვევი მიზეზები ქართველურ ენებში.

ნაშრომში „წელიწადის ეტინოლოგიისათვის“ გარკვეულია ისეთი მნიშვნელოვანი ფონეტიკური მოვლენა, როგორიცაა რედუქცია.

ა. შანიძემ ვრცელი გამოკვლევა მიუძღვნა სვანურ უმლაუტს.

1920 წელს გამოქვეყნდა აკაკი შანიძის მონოგრაფია „სუბიექტური პრეფიქსი მეორე პირისა და ობიექტური პრეფიქსი მესამე პირისა ქართულ ზმნებში“.

ამ გამოკვლევას ეპოქალური მნიშვნელობა აქვს საერთოდ ქართული ენის მეცნიერული შესწავლის ისტორიაში. იგი სანიმუშოა კვლევის მეთოდების, მასალის შერჩევისა და მეცნიერული დასკვნების მიხედვით.

პრეფიქსების საკითხის შესწავლას შედეგად მოჰყვა ქართული ზმნების გადაჯგუფება, ულლებათა სხვანაირი განაწილება, ვიღრე პროფესორ ნიკო მარს პეტრე თავის „ძირითად ტაბულებში“ და, საზოგადოდ, ახალი შეხედულების დამყარება ქართულ ზმნებზე.

მეორე პირის სუბიექტური პრეფიქსის არსებობაზე კილოებში ა. შანიძე მსჯელობდა ჯერ კიდევ 1912 წელს „ქართველ სტუდენტთა სამეცნიერო წრის“ სხდომაზე პეტერბურგში. შემდეგ ძველ ქართულში მის ხმარებას ყურადღება მიაქცია პროფ. ი. ყიფშიძემ. რაც შეეხება მესამე პირის ობიექტურ პრეფიქსს, მისი ხმარების წესი მთის კილოების მასალების მიხედვით ა. შანიძემ 1913 წლის ზაფხულში გამოარკვია. დავვე წლის შემოდგომაზე, როცა ოშური ბიბლიის „გამოსკვლათა“ წიგნის ტექსტის გადმოწერას მიჰყო.

ხელი, მან შენიშნა, რომ ძველ ქართულშიც მორფოლოგიური წესი მესამე ობიექტური პირის ნიშნის ხმარებისა არსებითად იგივეა, რაც მთის კილოებში, კერძოდ ფშაურსა და ხევსურულში.

ეს აღმოჩენა გან გააცნო ნ. მარს, რომელმაც 1914 წელს უურნალ „Христианский Восток“-ში გამოქვეყნებულ ერთ წერილში შემდეგი აღნიშნა: „Толкование местоименных префиксов не только а, но и პ - как показателей места, а не прямого объекта, находится в связи с новым освещением употребления неоформленного префикса პ-го лица ს || პ данным А. Г. Шанидзе: по этому освещению грефикас ს || პ указывает обыкновенно на объект, стоящий в падеже дательном или среднем с дательным“ (გვ. 385—386).

ამრიგად, დიდმა ავტორიტეტმა დაადასტურა და სავსებით ქართული იულად აღიარა ახალგაზრდა მეცნიერის მიერ აღმოჩენილი კანონი მესამე პირის ობიექტური პრეფიქსის ხმარებისა, კანონი, რომლის ვრცელ დასაბუთებას რამდენიმე წლის შემდეგ ზემოხსენებული მონოგრაფია მიეძღვნა.

1923 წელს ი. ჯავახიშვილმა აღმოაჩინა V—VI საუკუნეთა ქართველი მწიგნობრების მიერ შექმნილი ძეგლები, უშუალოდ მათი ხელიდან გამოსული ნაწერები. ა. შანიძის სიტყვებით რომ ვთქვათ, „ის მაინც ცხადია, რომ აქ, ყოველ შემთხვევაში არაბობამდელ ლიტერატურასთან გვაქვს საქმე. მაშასადამე, არაბთა შემოსევის წინასანებში (ე. ი. მეშვიდე საუკუნის ნახევრამდე) არსებული ქართული მწერლობა არ დაღუპულა ისე კატასტროფულად, როგორც ეს აქამომდე გვეგონა, ვინაიდან, ჩვენდა ბედად, ზოგი რამ ამ ეპოქისა დაღუპვისაგან გადაურჩენია პალიმფსისტებს. ეს ფაქტი უაღრესი მნიშვნელობისაა როგორც ქართული ლიტერატურისა და ენის ისტორიის, ისე პალეოგრაფიისათვისაც“.

შორს მიმავალი დასკვნები კეთდება ქართული კულტურის ისტორიისათვის. ამ ძეგლების საფუძველზე ვრწმუნდებით, რომ ბიბლიის წიგნები V საუკუნეში თუ არა VI საუკუნეში მაინც უნდა ყოფილიყო ქართულად გადმოთარგმნილი. რაც შეეხება სახარებას, იგი, მით უმეტეს, V საუკუნეში ნათარგმნად უნდა ვიგულისხმოთ, თუ ამაზე აღრინდელად არა.

ახლადაღმოჩენილ უძველეს წერილობით ძეგლებს მეცნიერებაში ეწოდა „ხანმეტი ტექსტები“. ამ ტერმინის მნიშვნელობის დადგენაც ა. შანიძის ღვაწლია. მართლაც, როგორც აღნიშნა ი. ჯა-

ვახიშვილმა, ა. შანიძემ „მშვენიერი განმარტება მოუძებნა ერთ ტერმინს, რომელიც გიორგი მთაწმიდლის ცნობილს ანდერძშია ნახმარი“.

1923 წელი მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ ხანმეტი ძეგლების აღმოჩენითა და მასთან დაკავშირებული კულტურულ-ისტორიული საკითხების გადაწყვეტით. იმავე წლის გაზაფხულზე ა. შანიძემ ერთ-ერთ ძველ ძეგლში — აღიშის ოთხთავში მიაგნო ზმნის თავ-სართს ჰავს, რომელიც იმავე ვითარებაში გვევდება, რა ვითარება-შიაც ცნობილია პრეფიქსი ხანი ე. წ. „ხანმეტ ძეგლებში“. „ხანმეტ“ ტერმინის ანალოგიით ა. შანიძემ შემოაღო ახალი ტერმინი „ჰავ-მეტი“. იმავე ზაფხულში ჩვენმა მეცნიერმა იმოგზაურა სვანეთში და გასინჯა იფარის ეკლესიაში დაცული ხელნაწერები. პროფ. ა. ხა-ხანშვილის აღწერილობიდან მას ახსოვდა, რომ აქ რაღაც პალიმ-ფსესტი ინახებოდა. იგი აღმოჩნდა ნაწილი საქ. საისტორიო და სა-ეთნოგრაფიო საზოგადოების ხელნაწერისა, რომელიც 1329 წლიდან არის კატალოგში შეტანილი. ამრიგად, კიდევ ერთი აღმოჩენა: ჩვენ წინაშეა ძველი წერილობითი ძეგლი, ა. შანიძის გამოკვ-ლევის თანახმად, მერვე საუკუნისა, რომლისთვისაც დამახასიათე-ბელია ჰავმეტობა. მალე ა. შანიძემ გამოკვეყნა ამ ტექსტის ნაწ-ევეტები სათანადო გამოკვლევით.

როგორია მიმართება ხანმეტ და ჰავმეტ ძეგლებს შორის? ამ საკითხზე ერთმანეთის საწინააღმდეგო შეხედულება აქვთ გამოთქ-მული ი. ჭავახიშვილსა და ა. შანიძეს. პირველი მათგანი ვარაუ-დობდა, რომ ჭერ იყო ხანი და მერე იქცა ჰავდ, შემდეგ სულ გაქ-რაო. ა. შანიძე ამტკიცებს, რომ ჩვენი პრეფიქსების პროტოტიპულ სახედ უნდა მივიჩნიოთ ჰავ, რომლისგანაც შემდეგ წარმოიშვა სხვა სახეები და, მათ შორის, ხანიც. თუ ი. ჭავახიშვილს ხანი თავსარ-თად მთელი ქართული ენის კუთვნილებად მიაჩნდა, ა. შანიძე ფიქ-რობს, რომ ხ-სა და ჰ-ს შორის განსხვავება იმდენად ქრონოლოგი-ური არ არის, რამდენადაც დიალექტური, ე. ი. იმდენად სხვადა-სხვა ეპოქას კი არ ეკუთვნის, რამდენადაც სხვადასხვა კილოს.

ა. შანიძემ შემდეგ და შემდეგ გამოსცა რამდენიმე პირველხა-რისხოვანი ძეგლი, რომლებმაც გააფართოვეს ჩვენი წარმოდგენა უძველესი ქართული სალიტერატურო ენის შესახებ (ამაზე ქვე-მოთ გვექნება საუბარი).

ქართული ენის გრამატიკის შექმნა მკვიდრ მეცნიერულ საფუ-ძველზე წილად ხვდა ა. შანიძეს, რომლის „ქართული გრამატიკა“ (1 მორფოლოგია) გამოკვეყნდა 1930 წელს.

ამ გრამატიკის დაწერას წინ უსწრებდა ცალკეული გრამატიკული საკითხების მონოგრაფიული დამუშავება, მათი დეტალური გამოკვლევა. ა. შანიძე წლების მანძილზე აქვეყნებს სპეციალურ ნაშრომებს, სადაც გაშუქებას პოულობს ჩვენი ენის სტრუქტურული თავისებურებანი, და ამით ამზადებს ნიადაგს მეცნიერული გრამატიკის აგებისათვის.

ა. შანიძე თანდათან აფართოებს კვლევა-ძიებას ქართული ენის გრამატიკის სტრუქტურის დარგში. ისახება ახალი პერსპექტივები, მეცნიერული ანალიზი ავლენს ჩვენი მდიდარი ენის მორფოლოგიური აღნაგობის მანამდის შეუცნობელ თავისებურებებს, ფარდა ეხდება ისეთ მოვლენებს, რომელთა საფუძველზე ქართული ენა აჩენს მსოფლიო ენათა თვალსაზრისით საინტერესო და საგულისხმო გრამატიკულ კატეგორიებს. ამის მშვენიერი მაგალითია დადგენა ახალი კატეგორიის ქცევისა, რომელიც ჩვენმა მეცნიერმა წარმოადგინა თავის გამოკვლევაში „ქართული ზმნის საქცევი“ (1926 წ.). აქ მოხაზულია ზოგადად ქცევის რაობა და მისი ხმარების არე, ოლონდ საბოლოო სახით ეს კატეგორია 1930 წ. გამოსულ გრამატიკაშია და მას შემდეგ გაზიარებულია ყველა სპეციალისტის მიერ და შესულია სასკოლო სახელმძღვანელოებში და უმაღლესი სკოლის კურსში. ამ მორფოლოგიური კატეგორიის დადგენა ზედმიწევნით ნაყოფიერი აღმოჩნდა ქართული ზმნის აგებულების გასაშუქებლად. შრომამ მაღალი შეფასება მიიღო როგორც ჩვენში, საბჭოთა კავშირში, ისე ევროპაშიც.

ფონეტიკისა და მორფოლოგიის დარგებში ა. შანიძის მრავალწლიანი დაკვირვებებისა და ნაყოფიერი ძიების ერთგვარ შეჯამებას წარმოადგენს მისი ზემოხსენებული წიგნი „ქართული გრამატიკა, მორფოლოგია“, რომელშიც მოცემულია სისტემატურად თანამედროვე (სალიტერატურო) ქართული ენის ფონეტიკური და მორფოლოგიური სტრუქტურა.

1941 წელს ა. შანიძემ წამოაყენა თეორია გრამატიკული მწკრივის შესახებ. ზმნის ულლებად ფორმათა მთელი მარაგიდან გამოიყოფა ჯგუფები, რომლებიც გარკვეული ნიშნის მიხედვით აერთიანებენ შიგ შემავალ ფორმებს. ამ ჯგუფებს საერთო სახელი არა აქვთ, მაგრამ თვითეულ მათგანს სახელს არქმევენ ერთი ან ორი მაერთიანებული კატეგორიის მიხედვით, როგორიცაა დრო, კილო და სხვა, ან კიდევ მათ რაიმე ნიშნის მიხედვით ასახელებენ (პერფექტი, იმპერფექტი). სათანადო ჯგუფებს, შანიძის მოძღვრების თანახმად, დაურქვა მწკრივები.

მწერივის თეორია ა. შანიძემ პირველად გააცნო საბჭოთა კავ-შირის ლინგვისტებს 1941 წელს, როდესაც წაიკითხა მოხსენება ლენინგრადში საკავშირო მეცნიერებათა აკადემიის ლიტერატური-სა და ენის განყოფილების იანვრის სესიაზე. ავტორმა ხაზი გაუსფარი გარემოებას, რომ, მისი ღრმა რწმენით, საკითხი ეხება არა მარტო ქართულ ენას, არამედ სხვა ენებსაც, საზოგადოდ.

1942—1953 წწ. დღის სინათლეზე გამოდის ა. შანიძის წიგნი „ქართული გრამატიკის საფუძვლები“ ორ ნაკვეთად. ეს არის ძირეულად გადამუშავებული გამოცემა 1930 წ. გამოსული ქართული გრამატიკისა.

ა. შანიძე შეუნდებელი ინტერესით განაგრძობს მუშაობას ქართული გრამატიკის პრობლემებზე, გვაწვდის ახალ-ახალ დაკვირვებებს, არკვევს ბევრ საცილობელ საკითხს, აზუსტებს და აღრმავებს წინათ გამოთქმულ ზოგიერთ შეხედულებას და ამით თანდათანობით მზადდება ნიადაგი იმ კაპიტალური გრამატიკისათვის, რომელიც შემდეგ გამოქვეყნდა.

1942 წლიდან მოყოლებული ზედიზედ იბეჭდება ა. შანიძის ნაშრომები გრამატიკის სფეროდან.

ქართული გრამატიკის (კერძოდ, მორფოლოგიის) დარგში. ა. შანიძის რამდენიმე ათეული წლის დაძაბული შემოქმედებითი მუშაობის შედეგები მთლიანი სახით წარმოდგენილია ვეებერთელა, 672 გვერდიან, წიგნში „ქართული გრამატიკის საფუძვლები (1. მორფოლოგია)“, რომელიც თბილისის უნივერსიტეტის გამოსცა 1953 წელს.

„ქართული გრამატიკის საფუძვლები“ ასახავს თანამედროვე ქართული სალიტერატურო ენის გრამატიკულ (მორფოლოგიურ) წყობას, ფართოდ წარმოგვიდგენს ქართული ენის სტრუქტურულ თავისებურებებს და განაზოგადებს მიღწევებს, რომლებიც მოპოვებულია საბჭოთა ქართველოლოგიაში.

ა. შანიძის გრამატიკის საფუძვლები ვრცელი კურსია, რომელიც საფუძვლად ედება ქართული ენის სწავლებას ჩვენს უმაღლეს სასწავლებლებში. შანიძისეულ გრამატიკულ მოძღვრებას ეყრდნობა აგრეთვე ჩვენს რესპუბლიკაში დედაენის სწავლება.

ა. შანიძის გრამატიკის მეთოდოლოგიურ საფუძვლებს განსაზღვრავს ფორმისა და ფუნქციის ურთიერთობის კვლევა-ძიება. მთელი რიგი გრამატიკული კატეგორიების გაგებისათვის ამ გარემოების გათვალისწინებას გადამჟყვეტი მნიშვნელობა აქვს. ამ გზით,

მაგალითად, მეტად მნიშვნელოვანი შედეგებია მიღებული ზმნის ასპექტის, გვარისა და ქცევის კატეგორიების გარკვევის დროს. გრამატიკული ფაქტების კვალიფიკაციისას ავტორს კრიტერიუმად მომარჯვებული აქვს ფორმათა შეფარდების (დაპირისპირების) ხერხი, დაყრდნობილი ურთიერთშორის განსხვავებულ ფორმათა პირისპირ არსებობის საფუძველზე. ბგერითი შედგენილობის მიხედვით ერთი ფორმის მქონე სიტყვა დაპირისპირების ნიადაგზე მორფოლოგიურად შეიძლება რამდენიმე ფორმის მქონედ წარმოგვიდგეს.

გრამატიკის საფუძვლებში მოცემულია აგრეთვე ქართული ენის შედარებანი მსოფლიოს სხვა ენებთან, როგორიცაა: რუსული, ლათინური, ბერძნული, არაბული, თურქული და სხვა.

უდავოა, რომ ქართული ენის სხვა ენებთან შედარებას ის ლირსება აქვს, რომ აფართოებს ჩვენს წარმოდგენას ენობრივი მოვლენების მიმართ და ორმად ჩაგვახედებს დედანის ბუნებაში.

ამგვარი შედარება არ არის ინტერესმოკლებული თვით იმ შესადარებელი ენის გრამატიკის ბუნდოვანი საკითხების გასაშუქრებლად. ქართული ენის გრამატიკული მოვლენების სწორ მეცნიერულ ანალიზს შეუძლია დაგვასმევინოს საკითხები განსხვავებული ტიპოლოგიის ენათა ზოგი საკითხის გამოსარკვევად.

„ქართულ გრამატიკულ მოვლენებზე მუშაობისას არა ერთხელ წამოჭრილა საკითხები ზოგად-საენაომეცნიერო ხასიათისა, რომლებიც არ არის სათანადოდ გადაწყვეტილი სპეციალურ ლიტერატურაში“. ა. შანიძის გრამატიკაში ჩვენ ვხვდებით ისეთ შეხედულებებს, რომლებსაც კორექტივი შეაქვთ საერთოდ ენათმეცნიერებაში განმტკიცებულ თეორიებში.

ახალი კატეგორიების დადგენასთან ერთად ა. შანიძემ შექმნა მთელი რიგი ახალი გრამატიკული ტერმინები. ჩვენს მეცნიერს „ამა თუ იმ ტერმინის შესახებ ზოგჯერ დიდხანს უფიქრია და ზოგჯერ არც მორიდებია, რომ ერთხელ ნახმარი ტერმინი, ხანდახან ტრადიციულად განმტკიცებულიც, უკუეგდო და მის ნაცვლად ახალი მიეღო“. შანიძისეული ტერმინები და ცნებებია, მაგალითად, „უწყვეტელი“, „მწყრივი“, „სათავისო“, „სასხვისო“, „საარვისო“ (ქცევები) და მრავალი სხვა, რომლებიც დამკვიდრებულია ყოველი წიგნიერი ქართველის ცნობიერებაში. ავტორი საჭიროდ მიიჩნევს, ზოგიერთი ტერმინი შევიდეს საერთაშორისო გრამატიკულ ტერმოლოგიაში. მაგ. ქცევის კატეგორია ა. შანიძემ უცხოური ენე-სათვის აღნიშნა მარჯვე ტერმინით — „ვერსია“, რომელმაც თა-

ესი თავი გამართლა კიდევაც და დამკვიდრდა უცხოურ გრამატიკულ მწერლობაში (როცა საზღვარგარეთელი მეცნიერები ენებიან ქართული ენის ამ კატეგორიას). ამავე ხასიათისაა აგრეთვე „კონტაქტი“.

ა. შანიძემ დიდი ამაგი დასდო ქართულ ფილოლოგიას. მის მიერ გამოცემული ტექსტები სანიმუშოა და გზის გამკვლევი. მან გამოაქვეყნა მერვე საუკუნის ჰაემეტობის შემცველი ტექსტი სათანადო გამოკვლევითა და შენიშვნებით. 1927 წელს უნივერსიტეტის მოამბეში იძეჭდება ახლადაღმოჩენილი ძეგლი, რომელიც ჩვენი წარსულის ისტორიისათვის დიდმნიშვნელოვანია და არსებითად ცვლის ჩვენს წარმოდგენასა. და შეხედულებას ქართული ლიტერატურის შინაარსისა და მოცულობის შესახებ უძველეს პერიოდში: ეს გახლავთ მრავალთავი, რომელსაც ენობრივად ხანმეტობა ახასიათებს.

ა. შანიძემ გამოაქვეყნა აგრეთვე ხანმეტობის შემცველი ერთი პატარა ხელნაწერი, რომლის დედანი დაცულია კემბრიჯის უნივერსიტეტის წიგნთსაცავში. ესაა ქართულ-ებრაული პალიმფსესტის ნაწყვეტი.

კიდევ ერთი ხანმეტი ძეგლი, რომლის მეცნიერული გამოცემა ეკუთვნის ა. შანიძეს, გახლავთ ე. წ. ხანმეტი ლექციონარი. უძველესი პერიოდის ძეგლთა შორის ეს არის ერთადერთი, რომლის ტექსტი თითქმის ხელუხლებლად არის ჩვენამდე მოღწეული და ამის გამო განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს. გაბმული ხანმეტი ტექსტები ხომ მხოლოდ პალიმფსესტებიდან ან წარწერებიდან არის ცნობილი. ლექციონარს ერთვის მხედრული ტრანსლიტერაცია ტექსტისა და სიმფონია.

ქართული და სხვა კავკასიური ენების შესწავლის ინტერესებმა, ძველი ქართული ხელნაწერების სისტემატური და გეგმაზომიერი ბეჭდვის საჭიროებამ უკარნახეს აკაკი შანიძეს, დაეარსებინა გამოცემათა სერიები, როგორიცაა: «Caucasus Polyglottus» (1953), „ძველი ქართული ენის ძეგლები“ (1944) და „ძველი ქართული ენის კათედრის შრომები“ (1955).

ა. შანიძემ დიდი ამაგი დასდო ქართული ბიბლიის ტექსტის აკადემიური გამოცემის საქმეს. მის ღიღ დამსახურებად უნდა ჩაითვალოს. მუშაობის განახლება თოონური ბიბლიის ტექსტის გამოცემისათვის. 1947 და 1948 წლებში დაიბეჭდა ორი ნაკვეთი 978 წლის ხელნაწერის მიხედვით.

„ძველი ქართული ენის ძეგლების“ სერიაშივე ა. შანიძემ 1945

წელს გამოსცა ოთხთავი (სახარება) მეცნიერებების საუკუნეების ხელნაწერთა მიხედვით.

ოთხთავის აკადემიური გამოცემა უდიდესი მოვლენაა ქართული ფილოლოგიის ისტორიაში. შანიძისეულ პუბლიკაციას უაღრესად დიდი მნიშვნელობა აქვს მთელი რიგი ისტორიულ-ლიტერატურული საკითხების გადასაწყვეტად, მით უმეტეს, რომ ორი რედაქცია პირისპირ უდგას ერთმანეთს (გვერდიგვერდაა დაბეჭდილი) და ამით გაადვილებულია როგორც მათხ შედარება ურთიერთ შორის, ისე მათთან. შედარება სხვა ხელნაწერების ტექსტისა.

„ქველი ქართული ენის კათედრის შრომების“ სერია ა. შანიძემ დააარსა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში. აქ უნდა შევჩერდეთ „სინურ მრავალთავზე“, რომელიც სასტამბოდ მოამზადეს კათედრის წევრებმა ა. შანიძის რედაქციითა და გამოკვლევით.

სინური მრავალთავი იმ მხრივაა განსაკუთრებით საინტერესო, რომ იგი უძველესი ქართული თარიღიანი ხელნაწერია. ესაა ერთგვარი ქრესტომათია, რომელშიც შესულია 18 ავტორის 50 ნაწარმოები. სინური მრავალთავი 864 წელსაა გადაწერილი იერუსალიმის ახლოს საბაზიდის მონასტერში და წინ უსწრებს — წარწერებს, თუ არ მივიღებთ მხედველობაში — ყველა თარიღიან ქართულ წერილობით ძეგლს: ადიშის ოთხთავს (897 წ.), ოპიზის ოთხთავს (913 წ.), ჯრუჭის ოთხთავს (936 წ.) და სხვა. შანიძისეულ გამოცემას წმინდა საენათმეცნიერო მიზნები აქვს დასახული.

დღეს ეს დიდი წერილობითი ძეგლი მოლიანად არის გამოცემული და ხელთა გვაქვს ა. შანიძის მეცადინეობის წყალობით. ტექსტს ერთვის ა. შანიძის ვრცელი გამოკვლევა, სადაც განხილულია ძეგლის აღწერილობათა საკითხები, გადაშლილია ხელნაწერის შექმნის ისტორია და მოცემულია დაკვირვებები ენის თავისებურებათა შესახებ, რაც ქართული ენის ისტორიისათვის მეტად მნიშველოვანია.

გამოცემათა შანიძისეული სერია «Caucasus Polyglottus» იმავე წარმოშობის წამოწყებაა. პირველ ნომრად 1935 წელს დაიბეჭდა წვენი მეცნიერის წიგნი „ქველი ქართულის ქრესტომათია“, შეფარგებული საუნივერსიტეტო კურსის მოთხოვნილებებთან.

ა. შანიძე ნ. მართან ერთად ქართული დიალექტოლოგიის საუკუნეების ჩამყრელია. მან აღრიდანვე შეაგროვა კილოების მასალა და საფუძვლად ჩაუდო გამოკვლევას, სადაც მოცემულია მთის კილოების კლასიფიკაცია და უმთავრესი მოვლენების ანალიზი.

ა. შანიძემ გამოაქვეყნა ბ. გაბუტრის ხევსურული ტექსტები, ღილად საყურადღებო ქართული დიალექტოლოგიისათვის (1923—24).

ქართული დიალექტოლოგიისათვის ფასდაუდებელი მნიშვნელობა აქვს აგრეთვე ა. შანიძის 700-გვერდიან წიგნს „ქართული ხალხური პოეზია. 1. ხევსურული“, რომელიც გამოქვეყნდა 1931 წელს. აქ გადაშლილია ხევსურული მეტყველება მთელი სისავსითა და მრავალფეროვნებით, სიმდიდრითა და ნაირსახეობით. დიალექტოლოგიისათვის ესა და გაბუტრის ტექსტები სანდო მასალას წარმოადგენენ მეცნიერული დაკვირვებებისა და განზოგადებებისათვის, მეტად არქაული და მტკიცედ ჩამოკვეთილი დიალექტური ერთეულის შეცნობისათვის.

ქართული სიტყვიერების მასალის ფართო გეგმით და მეცნიერულ საფუძვლებზე შეგროვების აუცილებლობამ სრულიად ბუნებრივად მოითხოვა გამლილი პროგრამა — ინსტრუქციის შემუშავება. და აი, 1916 წელს, პეტროვრადში მარცხეული სერიის «Пособия для работ по армяно-грузинской филологии» მეოთხე ნომრად გამოდის ოსებ ყიფშიძისა და აკაკი შანიძის მიერ შედგენილი «Программа для собирания диалектических материалов по грузинскому языку» (გამოცემულია ანონიმურად). პროგრამა დაბეჭდილია ორ ენაზე — ქართულად და რუსულად (ერთმანეთის გვერდიგვერდ). შესავალ ნაწილში ხაზგასმულია ხალხური სიტყვიერების მასალათა შეგროვების საჭიროება და განაპირა რაონებში აღგილობრივი ინტელიგენტების ონაწილეობა ამ დიდ კულტურულ-ეროვნულ საქმეში.

ქართული დიალექტოლოგიური მეცნიერებისათვის დიდი შენძენია ა. შანიძის ნაშრომი პრეფიქსების შესახებ, სადაც განხილულია პრეფიქსების საკითხი უკელა ძირითადი კილოური ერთეულის მასალაზე და მოცემულია მეტად მნიშვნელოვანი დასკვნები.

ა. შანიძის ყურადღებას იპყრობს ქართული დიალექტების კლასიფიკაციის საკითხი. იმ თვალსაზრისით საყურადღებოა მოხსენება, რომელიც მან წაიკითხა 1957 წელს ბაქოში სსრ კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის გერთიანებულ სამეცნიერო სესიაზე: “«Принципы классификации грузинских диалектов».

ქართული ლექსიკის საკითხები ა. შანიძეს აღრიღანვე აინტერესებდა. ჯერ კიდევ 1915 წელს რუსეთის საარქეოლოგიო საზოგადოების აღმოსავლური განყოფილების ბეჭდვით ორგანოში მან მოათავსა. რეცენზია მოსე ჯარაშვილის ცნობილი ნაშრომისა („საინგა-

ლო"), სადაც აღნუსხა ის ინგილოური სიტყვები (დაახლოებით 400-მდე), რომლებიც გამოტოვებული იყო ჯანაშვილის ლექსიკონში, და მოგვცა მათი განმარტება. ეს მომცრო სიტყვის კონა სანი მუშაო განმარტებათა სიზუსტითა და ლაკონურობით.

განსაკუთრებით აღსანიშნავია ა. შანიძის მიერ შედგენილი ვაჟა-ფშაველას ნაწერების ლექსიკონი, რომელიც ერთვის პოეტის გამოცემებს—ლექსებსა და პოემებს.

უაღრესად საინტერესოა აგრეთვე ხევსურული ლექსიკონი, რომელიც ა. შანიძემ დაურთო მისი რედაქციით გამოცემულ დიალექტოლოგიურ ტექსტებს ბესარიონ გაბუურისას.

დიდი შრომა გასწია ა. შანიძემ XI საუკუნის გამოჩენილი ლიტერატორის გიორგი მთაწმიდლის ერთ-ერთი თხზულების (იოანეს და ეფთვიმეს ცხოვრების) ლექსიკონის შედგენისათვის.

ა. შანიძის „გ. მთაწმიდლის ლექსიკონი“ განსაკუთრებით საურადლებოა პრინციპული თვალსაზრისით: აქ შემოტანილია ერთი ძირის ზმნების პირიან ფორმათა დალაგება გარკვეული სისტემით. ლექსიკონში პირველად არის გამოყენებული ე.წ. ინდექსები, რომლებიც ადვილებენ ქართული ზმნის რთულ ფორმებში გარკვევას და ლექსიკონის მოხმარებას.

ამრიგად, ა. შანიძემ შეიმუშავა ორიგინალური პრინციპი, თუ როგორ უნდა დალაგდეს ლექსიკონსა და სიმფონიაში სიტყვები, განსაკუთრებით ზმნები. „ინდექსების შემწეობით ზმნა დახასიათებულია მოკლედ, თვალსაჩინოდ და აღვილმისახვედრად. ამასთანავე აღვილად ხერხდება, თავი მოვუყაროთ ლექსიკონში ერთი ლექსიკური მნიშვნელობის მქონე ზმნის ფორმებს..., რაციონალურად დავალაგოთ ისინი და არ გავფანტოთ სხვადასხვა ადგილასო“, ამბობს ის.

ა. შანიძის განსაკუთრებულ დამსახურებად უნდა ჩაითვალოს ზრუნვა „ვეფხისტყაოსნის“ ლექსიკური შედგენილობის შესასწავლად.

რუსთაველის ქმნილების 1957 წლის გამოცემას ამშვენებს ვრცელი ლექსიკონი, სადაც თავმოყრილია პოემაში ნახმარი იშვიათი სიტყვები და გამოთქმები, გაუგებარი თანამედროვე მკითხვებისათვის. ამ ლექსიკონის ავტორია ა. შანიძე.

რუსთაველოლოგიის ისტორიაში განსაკუთრებულ მოვლენად უნდა ჩაითვალოს „ვეფხისტყაოსნის სიმფონია“, შედგენილი ა. შანიძის ხელმძღვანელობით, მისივე წინასიტყვაობითა და გამოკვლეულით. (1956 წ.).

ა. შანიძემ დიდი ამაგი დასდო სულხან-საბა ორბელიანის ქართული ლექსიკონის გამოცემის საქმეს. 1928 წ. დაიბეჭდა საბას ლექსიკონი ი. ყიფშიძისა და ა. შანიძის რედაქტორობით. ერთვის ა. შანიძის ვრცელი გამოცვლევა, სადაც განხილულია ლექსიკონის რედაქციები, შედგენილობა, ილუსტრაციები, საძიებლები.

ა. შანიძეს ღვაწლი მიუძღვის ქართული ეპიგრაფიკული ძეგლების შესწავლაშიც. ბევრი „უტყვი წარწერა მან აამეტყველა, ბევრი დაზიანებული ეპიგრაფიკული ძეგლი აღადგინა. იქნება ეს წყისისა თუ მანგლისის წარწერები, კომისა (სომხეთში) თუ სამენოვანი წარწერა გრემში, ხუნამისის წარწერა, თუ სხვა, — ყველა ეს შენიშვნელოვანი ძეგლი შესწავლილია ჩვენი მეცნიერის მიერ და მიღებული დასკვნები გაზიარებულია მეცნიერებაში.

ა. შანიძე, როგორც ქართული ენის სპეციალისტი, თავის ნაშრომებში დიდ აღვილს უთმობს ჭანურ-მეგრულისა (კოლხურის) და სვანურის ილნაგობის შესწავლას.

ა. შანიძემ შეისწავლა სვანური კილოები, ჩაიწერა მრავალი მასალა — ლექსები, ზღაპრები, ანდაზა—გამოცანები და სხვ. სვანურისათვის დამახასიათებელია კილოური შინასხვაობანი.

ა. შანიძის კალამს ეკუთვნის ფუძემდებლური ნაშრომი „უმღლაუტი სვანურში“ (1925 წ.). უმღლაუტის ბუნების შესწავლამ და გარკვევამ ნათელი მოპონინა სვანურის ისეთ მხარეს, რომლის გაშუქებასთან დაკავშირებულია ბინდით მოცული რთული მორფოლოგიური კატეგორიების გაგებაც.

ა. შანიძემ, ვ. თოფურიასთან ერთად, სათავე დაუდო საქართველოში სვანური ტექსტების მეცნიერულ გამოცემებს. 1939 წელს მეცნიერებათა აკადემიაში შეიქმნა სერია „მასალები ქართველურ ენათა შესწავლისათვის“, სადაც გამოქვეყნდა სვანური ტექსტების რამდენიმე ტომი.

1924 წ. ა. შანიძემ წამოაყენა დებულება მეგრულისა და ჭანურის კილოური მიმართების შესახებ.

აკაკი შანიძის მოღვაწეობა, როგორც ქართული ენის მკვლევრისა, მარტოოდენ თეორიული პრობლემების კვლევა-ძიებით არ შემოიფარგლება.

იგი ყოველთვის განსაკუთრებული გულისყურითა და დიდი მონდომებით ეკიდებოდა სალიტერატურო ენის პრაქტიკულ საჭითხებს.

თავის თეორიულ ენათმეცნიერულ გამოქვლევაში, რომელიც ავტორმა საღოქტოორო დისერტაციად წარმოადგინა, არ არის და-

ვიწყებული მტკიცნეული საკითხი ახალი ქართული სალიტერატურო ენისა: ამ წიგნს დამატების სახით ერთვის „პროექტი ორთო-გრაფის რეფორმისათვის“, რომელშიც მოცემულია წესები და მითითებანი, თუ რა და რა შემთხვევაში უნდა ვიხმაროთ ჰაე და სანი ზმნებში.

1920 წელს ქართული ენის გულშემატკივართა წინაშე დაისცა საკითხი სალიტერატურო ენაში არევ-დარევის მოწესრიგებისა და მყარი ნორმების გამომუშავების თაობაზე. გადაწყდა, მოწვიათ ყრილობა თუ კონფერენცია, რომელსაც დაეკისრებოდა სადავო ფორმებში გარკვევა და სათანადო პრაქტიკულ ღონისძიებათა შემუშავება. ყრილობის მიზანი, შემაღენლობა და მუშაობის მოქლე პროგრამა გაზიარდა გამოქვეყნდა. ამ დიდ ეროვნულ საქმეში მონაწილეობას მიიღებდნენ ჩვენი სამეცნიერო-პედაგოგიური ძალები შესაფერისი პროპორციით. შედგა საორგანიზაციო კომისია, რომელსაც თავმჯდომარეობდა აკაკი შანიძე. კომისიამ გულდასმით განიხილა მთელი რიგი საჭირობო საკითხებისა ქართულ სალიტერატურო ენაში. 1921 წელს გამოდის ა. შანიძის წიგნი „სალიტერატურო ქართულისათვის“. პროექტი ქართული ორთოგრაფიის სადაო საკითხების მოსაწესრიგებლად, შემუშავებული საორგანიზაციო კომისიისა და მიღებული სასწავლო კომიტეტის მიერ (მასალები კონფერენციისათვის)“ ქ. კეკელიძის, გ. ახვლედიანის, ვ. ბერიძის და ს. გორგაძის თანავტორობით.

წიგნში „სალიტერატურო ქართულისათვის“ განხილულია საკითხები გრაფიკიდან, ფონეტიკიდან, მორფოლოგიდან, სინტაქსიდან და ლექსიკიდან.

სალიტერატურო ენის ნორმალიზაცია სახელმწიფოებრივი მზრუნველობის საგნად იქცა საბჭოთა საქართველოში. როგორც ზემოთ ითვეა, ა. შანიძე იმთავითვე ნორმათა მომწესრიგებელი კომისიის წევრია. წლების მანძილზე იგი იყო „თანამედროვე ქართული სალიტერატურო ენის ნორმათა დამდგენი მუდმივი სახელმწიფო კომისიის“ თავმჯდომარე.

ა. შანიძეს, როგორც მქვლევარს, კარგა ხანია იზიდავს „ვეფხისტუალსნის“ ტექსტის გამართვის პრობლემა. ამ დარგში ჩვენი მეცნიერის ლვაწლი ძალიან დიდია.

1937 წელს, რუსთაველის საიუბილეო დღეებში, ქართულმა მეცნიერებამ, ქართველმა მკითხველმა ჩინებული საჩუქარი მიიღეს. ეს გახლავთ ა. შანიძის მიერ აღდგენილი გამოცემა „ვეფხისტუა-

ოსნის“ პირველი ბეჭდური (ვახტანგისეული) გამოცემისა (განმეორებით დაიბეჭდა 1976 წელს).

1956—1961 წლებში ა. შანიძემ გამოაქვეყნა ნაშრომები, საზღვაულია და ბევრ შემთხვევაში საბოლოოდ გადაწყვეტილი პოემის ტექსტის ზოგი სადაცო საკითხი.

გარდა რუსთაველის ენისა, ჩვენმა მეცნიერმა შეისწავლა გიორგი მთაწმიდლის, ნიკოლოზ ბარათაშვილისა და ილია ჭავჭავაძის ენობრივი მექანიზრეობა.

მეცნიერებისათვის ფასდაუდებელი მნიშვნელობა აქვს ა. შანიძის ძიებებს კავკასიის ალბანელთა ენისა და მწერლობის სფეროში. ჩვენმა მკვლევარმა შეიძლება ითქვას, დასაბამი მისცა ახალ დისკიპლინას — ალბანოლოგიას.

ა. შანიძის ვრცელმა გამოკვლევამ «Новооткрытий алфавит кавказских албанцев и его значение для науки». (1938 წ.) მსოფლიო მეცნიერებას ამცნო ერთ-ერთი გადაშენებული ცივილიზებული ხალხის დამწერლობის ალმოჩენა, დამწერლობისა, რომლის ბედი აღელვებდა სხვადასხვა ქვეყნის მკვლევრებს. ა. შანიძის ამ ნაშრომმა დიდი გამოხმაურება პპოვა როგორც ჩვენში, ისე საზღვარგარეთ.

1948 წ. მინგეჩაურში წარმოებული გათხრების დროს ალმოჩნდა ტაძრის ოთხუთხა ქვა, უცნობი ასოებით შემოწერილი ირგვლივ. შემდეგ მას მიემატა წარწერები თიხის სასანთლებზე და თიხის ჭურჭლის ნატეხებზე.

ა. შანიძემ შეისწავლა ეს უცნობი წარწერები და ისინი ალბანურად აღიარა. ამ ახალი ფრაგმენტების საფუძველზე მეცნიერებას საშუალება აქვს, დაახლოებითი წარმოდგენა შეიმუშაოს უკვე ალბანური ენის აღნაგობაზე. ჩვენი მეცნიერი აქვეყნებს რამდენიმე ნაშრომს ახალი მასალების საფუძველზე. ავტორი მიდის იმ დასკვნამდის, რომ ალბანური ენა კავკასიური მოდგმის ენა იყო და ძალიან ახლოს იდგა დღევანდელ უდიურთან. ა. შანიძის აზრით, ალბანური—ეს არის დღევანდელი უდიების ძველი სალიტერატურო ენა, ანუ, რაც იგივეა, უდიები—ეს არიან ძველი ალბანელების ერთერთი ტომის ჩამომავლები.

ა. შანიძის სამეცნიერო ინტერესებში შემოდის ლიტერატურისა და ფოლკლორისტიკის საკითხებიც. განსაკუთრებით მას იზიდავს მხატვრული ლიტერატურისა და ზეპირსიტყვიერების ურთიერთობის პრობლემატიკა. ამ საგანზე ჩვენს მეცნიერს ერთობ საყურადღებო მოსაზრებები აქვს გამოთქმული.

ა. შანიძემ თავი მოუყარა როსტომიანის ციკლის ვარიანტებს,

ჩაწერილს საქართველოს სხვადასხვა კუთხეში, — ამას ემატება მის მიერვე მთიულეთში ჩაწერილი დიდად საყურადღებო ვარიანტი „ბეჟანიანისა“, — და ტექსტუალური შედარების გზით ნათელყო, რომ ხალხური „როსტომიანი“ ლიტერატურული წარმოშობისაა; იგი „შაპნამეს“ გავლენითაა შემუშავებული. ავტორის სიტყვით, ხალხური „როსტომიანი“ ფოლკლორზე ლიტერატურის გავლენის ჩინებულ მაგალითს წარმოადგენს.

ა. შანიძემ სათავე დაუდო თანამედროვე მეცნიერების მოთხოვნილებათა მიხედვით ხალხური ზეპირსიტყვიერების მასალათა პუბლიკაციის საქმეს.

ვრცელი და საფუძვლიანი „შენიშვნები და ვარიანტები“, რომელიც ა. შანიძემ დაურთო მის მიერ სანიმუშოდ გამოცემულ ხევსურულ პოეტურ ნიმუშებს (ქართ. ხალხური პოეზია, 1. ხევსურული. 1931 წ.) წარმოადგენს ფუძემდებლურ ნაშრომს, რომლითაც დაიწყო ახალი ხანა ქართული ფოლკლორისტიკის ისტორიაში.

ა. შანიძემ წამოაყენა პრობლემა ხალხურ პოეზიაში ერთი მათქვამის შემოქმედებაზე მეორის გავლენის შესახებ.

ა. შანიძემ ყურადღება მიაქცია ე. წ. მთიბლური ლექსების ფორმას და საგულისხმო მოსაზრებანი გამოთქვა ქართული მეტრიკის კვლევის თვალსაზრისით.

ქართული ლექსის კვლევის თვალსაზრისით უთუოდ საინტერესოა ა. შანიძის დაკვირვებანი ხმოვნებზე, რომლებიც გვხვდება მხოლოდ სიტყვის ბოლოს, უფრო კი ცენზურის შემდეგ და ტაეპის დაბოლოებისას — მარცვალთა რაოდენობის შესავსებად.

რამდენიმე ათეული წელია, საქართველოს უმაღლეს და საშუალო სკოლებში ა. შანიძის მიერ შედგენილი ქართული გრამატიკის სახელმძღვანელოებია მიღებული. ჩვენი ახალგაზრდობა თვით შანიძისავე წიგნებით ითვისებს იმ საფუძვლებს, რომლებიც მოპოვებულია ჩვენი მეცნიერის მიერ.

ჯერ კიდევ 1930 წელს გამოქვეყნდა ქართული გრამატიკის პირველი გამოცემა, რომლითაც სტუდენტობა ითვისებდა ქართული ენის მეცნიერულ კურსს, იგივე წიგნი, საგრძნობლად გადამუშავებული, დღეს უმაღლესი სკოლის ერთადერთი სახელმძღვანელოა ამ დარგში; უფრო გამარტივებული სახით ა. შანიძემ „საფუძვლები“ გამოაქვეყნა „ქართული ენის გრამატიკის“ სახელწოდებით 1958 წელს.

1939 წლიდან საშუალო სკოლებში მიღებულ იქნა ა. შანიძის ქართული ენის გრამატიკის სახელმძღვანელო.

ა. შანიძესავე ეკუთვნის საშუალო სკოლის სახელმძღვანელო ძველ ქართულ ენასა და ლიტერატურაში (ალ. ბარამიძის და ი. აბულაძის თანააკტორობით), რომელიც პირველად დაიბეჭდა 1934 წელს. წიგნის წინანდელ გამოცემებს ახლდა ძველი ქართული ენას მოკლე გრამატიკული მიმოხილვა, რომელიც ა. შანიძის კალამს ეკუთვნის. 1976 წელს გამოვიდა ა. შანიძის ძველი ქართული ენის სახელმძღვანელო.

ასეთია დიდი მეცნიერისა და საზოგადო მოღვაწის აკაკი შანიძის ცხოვრებისა და შემოქმედების მოკლე და ზოგადი მიმოხილვა.

ამ მიმოხილვიდანაც ჩანს, რომ ა. შანიძეს თავისი დაუცხრო-მელი კვლევა-ძიებითი მუშაობის შედეგად მრავალ დარგში შეუტანია თავისი წვლილი და ფუძემდებლური შრომებით გაუმდიდრებია ქართველოლოგია.

ა. შანიძემ მეცნიერული სკოლა შექმნა. ამ სკოლიდან გამოსული არიან გამოჩენილი მეცნიერები. რამდენიმე ათეული წელია, ჩვენი რესპუბლიკის უმაღლეს სასწავლებლებს ამთავრებენ ფილო-ლოგთა ახალ-ახალი კადრები, რომელთაც წრთობა ა. შანიძის გრა-მატიკულ მოძღვრებაზე აქვთ მიღებული.

აკაკი შანიძე დღესაც ჩვეული ენერგიით, მხნეობითა და არა-ჩვეულებრივი შრომისმოყვარეობით განაგრძობს თავის სანუკვარ საქმეს, კვლავინდებური გატაცებით ემსახურება მშობლიურ მეცნიერებას და სრული იმედია, იგი მომავალშიც ახალ-ახალი მეცნიერული გამოკვლევებით გაამდიდრებს ქართველობების ქართველობების.

შოთა ძიძიგური

АКАКИЙ ШАНИДЗЕ

(краткий обзор научной и общественной деятельности)

Акакий Гаврилович Шанидзе является выдающимся советским ученым, поднявшим на новую ступень развития картвельское языкознание. Если Александр Цагарели своими трудами положил начало этой отрасли грузиноведения, а Николай Марр по праву считается знаменосцем второго, имеющего эпохальное значение, периода грузиноведческих изысканий, то Акакий Шанидзе возглавил следующий этап в развитии картвельского языкознания и стал одним из основоположников Тбилисской языковедческой школы.

Широка и многогранна научная проблематика, привлекающая Акакия Шанидзе: структура и история картвельских языков, диалектология, лексикология и лексикография, нормализация грузинского литературного языка, текстология, эпиграфика, фольклористика, руствелология, албанология — вот перечень тех основных отраслей, в которых ученым созданы основополагающие труды.

Имя Акакия Шанидзе как ученого и общественного деятеля широко известно как у нас, в Советском Союзе, так и за рубежом.

Акакий Шанидзе родился 26 февраля 1887 г. в расположеннном на берегу реки Хевисцкали селении Нога, около Саджавахо (Самтредский район). Его отец — Гавриил Окнопирович Шанидзе был причетником и занимался сельским хозяйством, мать — Ефимия Иосифовна (урожденная Шарашенидзе), вела домашнее хозяйство.

Первой грамоте Акакия обучили братья, учившиеся в Озургети. После окончания сельской приходской школы Акакий продолжил учебу в Кутаисском духовном училище, по-

окончании которого в 1904 г. он был зачислен в третий класс классической гимназии.

Любознательность юноши и страсть к учению опережали учебную программу, и после пятого класса Акакий сдает экзамены сразу в седьмой. В 1909 г., окончив гимназию, А. Шанидзе поступил в университет в Петербурге на факультет восточных языков.

В это время в петербургском университете преподавали известные ориенталисты, выдающиеся ученые. А. Шанидзе слушал лекции проф. Н. Марра (по армяно-грузинской филологии), приват-доцента И. Джавахишвили (по истории Грузии), приват-доцента Н. Адонца (по истории Армении, армянскому языку), проф. В. Жуковского (по персидскому языку), приват-доцента И. Крачковского (по истории арабской христианской литературы), приват-доцента А. Хашаба (по новому арабскому языку), проф. В. Бартольда (по истории Востока), проф. И. Бодуэн-де-Куртенэ (по общему языкознанию), приват-доцента Л. Щербы (по экспериментальной фонетике) и других.

Еще в 1908 г. по инициативе И. Джавахишвили в петербургском университете был основан «Научный кружок студентов-грузин». Уже спустя три года его председателем стал А. Шанидзе. Основной задачей кружка было составление библиографии материалов из грузинских периодических изданий и ведение научных исследований.

Результатом работы «Научного кружка студентов-грузин» было издание в Петербурге в 1916 г. первой книги библиографии. Публикация этой, имеющей огромное для своего времени значение, книги, была осуществлена на основании особого решения Российской Академии наук. Из предисловия приват-доцента Петербургского университета Иосифа Кипшидзе мы узнаем имена лиц, принимавших участие в восстановлении библиографии. Многие из перечисленных там студентов впоследствии стали известными учеными: Акакий Шанидзе, Вукал Беридзе, Иосиф и Давид Кипшидзе, Симон Каухчишвили, Георгий Читая, Владимир Путурдзе.

В 1915 г. кружок под редакцией И. А. Джавахишвили издал в Тбилиси научный сборник, в котором помещено ис-

следование Акакия Шанидзе «Грузинские диалекты в горах». Это было результатом его первых поездок в горные области Кавказа.

В 1911 г. А. Шанидзе был командирован факультетом в Пшави и Хевсурети для сбора диалектологического материала. Посетив Важа Пшавела в селе Чаргали, он ознакомил его с целью поездки, заключавшейся в сборе пшавских и хевсурских фольклорных материалов, их дальнейшей разработке с языковедческой точки зрения.

Еще будучи студентом, в 1912—1913 гг. А. Шанидзе сотрудничал в «Русской энциклопедии». В мае 1913 г. Он окончил университет и по рекомендации Марра был оставлен для подготовки к профессорской деятельности при кафедре армяно-грузинской филологии. Кафедрой заведовал Н. Марр. Тем же летом А. Шанидзе вновь был направлен в Грузию для изучения горских диалектов, но на этот раз уже по поручению Российской Академии наук. В 1914 г. он был командирован в Эчмиадзин для работы над армянскими рукописями с целью выяснения происхождения грузинских и армянских версий «Песни песни», однако время для поездки было выбрано неудачно — в Эчмиадзине он заболел малярией и был вынужден переехать в Александрополь (ныне Лениннакан), где по выздоровлении взялся за изучение ново-армянского языка.

В 1915 г. А. Шанидзе сдал экзамены на звание магистра и в тот же год принялся за описание грузинских рукописей Петербургской публичной библиотеки. Летом 1916 г., по поручению Историко-этнографического общества Грузии, он отправился с научной целью в Мегрелию, а затем две недели провел в селах Рачи, где собирал диалектологические материалы.

В это же время в типографии Российской Академии наук было напечатано исследование А. Шанидзе о префиксах грузинского глагола.

После февральской революции 1917 г. молодой ученый возвращается в Тбилиси и принимает активное участие в организации Тбилисского университета — он входит в состав инициативной группы его основателей. С этого периода начи-

нается широкая общественная деятельность ученого, его постоянная забота об организации и развитии в республике национальных научных учреждений.

А. Шанидзе был одним из тех, кто во главе с И. А. Джавахишвили внес огромный вклад в дело создания высшего учебного заведения в Грузии, всячески способствовал развитию и укреплению основанного здесь университета.

Первым заведующим научной библиотекой университета был избран Г. Ахвледиани, которого в этой должности в 1919—1922 гг. сменил А. Шанидзе.

В эти же годы А. Шанидзе был секретарем философского факультета, секретарем профессорского состава университета, а с 1919 года возглавил кафедру грузинского языка.

Вскоре после этого А. Шанидзе представил профессорскому совету на соискание ученой степени доктора наук диссертацию «Субъектный префикс второго лица и объектный префикс третьего лица в грузинских глаголах». Официальными оппонентами были назначены И. Джавахишвили и Г. Ахвледиани. Прения состоялись 9 мая 1920 г. Эта была первая защита диссертации в Тбилисском университете.

Со дня основания Тбилисского университета А. Шанидзе преподавал в нем арабский и армянский языки, а после кончины проф. И. Кипшидзе, последовавшей в 1919 году, и грузинский язык. Кроме того, в разное время он вел в университете курсы по грузинской диалектологии, сравнительной грамматике картвельских языков, языку Руставели, сванско-му языку.

В 1925—1926 гг., начав преподавать цова-тушинский язык, А. Шанидзе положил начало изучению кавказских языков в университете.

В 1922 г. молодому ученому было доверено ответственное поручение, с которым он с честью справился — А. Шанидзе вместе с К. Кекелидзе был командирован в Москву и Петроград в качестве эксперта по вопросу возвращения (репатриации) грузинских рукописей и других исторических реликвий.

В следующем году было основано «Грузинское языковедческое общество», председателем которого был избран Г. Ах-

власти, а товарищем председателя — А. Шанидзе. Общество сыграло важную роль в развитии языковедения в Грузии.

В 1933—1936 гг. А. Шанидзе заведовал сектором грузинского языка в существовавшем при университете институте Руставели. Затем в течение пяти лет возглавлял сектор картвельских языков Института языка, истории и материальной культуры им. Н. Я. Марра Грузинского филиала АН СССР. Помимо университета, А. Шанидзе в эти годы читал лекции в Кутаисском педагогическом институте, на курсах по повышению квалификации педагогов в Тбилиси. В 1946—1948 гг. заведовал кафедрой грузинского языка и в Тбилисском государственном педагогическом институте им. А. С. Пушкина.

С 1945 года по инициативе А. Шанидзе кафедра грузинского языка в университете была разделена на две кафедры: древнегрузинского и новогрузинского языка. С тех пор и по настоящее время А. Шанидзе заведует в Тбилисском государственном университете кафедрой древнегрузинского языка.

С 1937 г. А. Шанидзе был избран членом-корреспондентом Пражского (Чехословакия) института востоковедения, а в 1938 г. — членом Ученого совета Института истории и литературы в Ереване.

В 1939 г. заслуги А. Шанидзе как ученого были удостоены высокого признания — он избирается членом-корреспондентом Академии наук СССР.

22 февраля 1941 г. А. Шанидзе был утвержден действительным членом Академии наук Грузинской ССР, а спустя два года ему было присвоено звание заслуженного деятеля науки Грузинской ССР. С 1946 г. А. Шанидзе заведовал отделением общественных наук, а в 1948—1950 гг. занимал пост вице-президента Академии наук ГССР.

В 1938 г. А. Шанидзе был избран депутатом Кировского районного совета депутатов трудящихся, а в 1941—1944 гг. являлся членом исполкома совета этого района. Почетная грамота ЦИК ГССР, полученная им в мае 1938 г., была признанием заслуг ученого и в общественной жизни республики.

В 1960—1961 гг. А. Шанидзе был депутатом Тбилисского городского Совета депутатов трудящихся, а в 1971 г. его избрали депутатом Верховного Совета Грузинской ССР.

Многолетние заслуги ученого в области изучения и преподавания армянского языка снискали ему в 1967 г. звание заслуженного деятеля науки Армянской ССР.

В 1966 г. А. Шанидзе был избран почетным доктором Иенского университета имени Фридриха Шиллера.

В 1972 г. А. Шанидзе за издание Устава Петрионского монастыря присуждается премия имени И. Джавахишвили. В последующие годы ученый был награжден тремя орденами Ленина, Орденом Трудового Красного Знамени, орденами «Знак почета» и «Дружбы народов» и медалями.

Трудно переоценить значение научных работ А. Шанидзе. В области грамматики он исследует в основном вопросы морфологии и синтаксиса, одновременно успешно занимаясь и фонетикой. Особенной заслугой ученого следует признать превосходное объяснение им явления редукции и причин ее возникновения в картвельских языках. Специальное исследование А. Шанидзе посвятил сванскому умлауту.

В 1920 г. вышла в свет монография А. Шанидзе «Субъектный префикс второго лица и объектный префикс третьего лица в грузинских глаголах». Это исследование имеет эпохальное значение вообще в истории научного изучения грузинского языка. Оно является образцовым как в смысле методов исследования, так и по подбору материалов и научным выводам.

Результатом исследования вопросов о префиксах явились новая классификация грузинских глаголов, новое (отличающееся от данной Н. Марром в своих «Основных таблицах» схемы) распределение их по группам спряжения. Следствием этой работы было утверждение новой точки зрения на структуру грузинского глагола.

О существовании субъективного префикса второго лица в диалектах А. Шанидзе докладывал еще в 1912 г. на заседании «Научного кружка студентов-грузин» в Петербурге. На применение этого префикса в древнегрузинском языке впоследствии обратил внимание проф. И. Кипшидзе. Закономер-

ности употребления объектного префикса третьего лица в горских говорах были исследованы А. Шанидзе летом 1913 г. Осенью того же года, списывая текст книги «Исход из Ошской Библии», он заметил, что морфологические нормы употребления показателя третьего объектного лица в древнегрузинском по существу те же, что и в горских диалектах, в частности — в пшавском и хевсурском.

С этим открытием он ознакомил Н. Марра, который в 1914 г. в опубликованной в журнале «Христианский восток» статье подтвердил и признал открытое молодым ученым правило употребления объектного префикса третьего лица. Подробному обоснованию этого правила через несколько лет была посвящена вышеупомянутая монография А. Шанидзе.

В этом же исследовании А. Шанидзе отметил особый показатель второго субъективного лица — ხ(x), имеющийся в качестве исключения лишь в двух глаголах (ხორ и ხვალ). Исходя отсюда, он предположил наличие показателя в неизвестном науке древнем грузинском диалекте. На основе двух надписей Болниского и Мцхетского храмов, а также географического названия Хертвиси А. Шанидзе пришел к выводу, что подобный же показатель (ხ) должен иметься и для третьего объектного лица. Научные предсказания ученого оправдались. Работа А. Шанидзе «Пережиточные формы объектного префикса третьего лица перед гласными в грузинских глаголах» была напечатана в 1923 г. Во II томе «Вестника Тифлисского университета». В это время А. Шанидзе находился в Петербурге. Там и узнал он об открытии грузинских древнейших текстов, сохранившихся в нижних, неполностью смытых слоях палимпсестов.

Знаменитая статья И. Джавахишвили «Вновь открытые древнейшие грузинские рукописи и их значение для науки» была опубликована одновременно со статьей А. Шанидзе в этом же томе.

Сравнение открытых И. Джавахишвили текстов, имеющих в качестве показателей второго субъектного и третьего объектного лиц ხ с древнейшими грузинскими надписями, где имеются подобные же показатели, дало возможность датировать палимпсестные тексты V—VI веками. Тексты эти бы-

ли названы «ханмэтными», т. е. имеющий лишний, б (х). Их открытие было событием огромной важности.

Изучение «ханмэтных» памятников дает возможность делать важнейшие выводы по истории грузинской культуры. В частности, убеждаемся, что многие библейские тексты были переведены на грузинский язык если не в V, то, во всяком случае, в VI в. Перевод Евангелия же можно датировать V веком.

Определение значения термина «ханмэтные», употребляемого в известном завещании Георгия Мтацминдели (Святогорца), также дано А. Шанидзе.

1923 год был знаменательным не только открытием «ханмэтных» памятников и решением связанных с ним культурно-исторических вопросов. Весной этого года А. Шанидзе при исследовании одного из древних памятников — Адишского четвероевангелия, обратил внимание на своеобразное употребление глагольного префикса ჰ (h), который кое-где встречается в тех же случаях, что и префикс ხ(x) в так называемых «ханмэтных» памятниках. По аналогии с термином «ханмэти» А. Шанидзе ввел в употребление и термин „ხამეთი“

Тем же летом ученый посетил Сванети и ознакомился с сохранившимся в Ипарской церкви рукописями. Из описания проф. А. Хаханашвили он помнил, что там должен был храниться какой-то палимпсест. Оказалось, что это была часть рукописи из коллекции Грузинского историко-этнографического общества, числившейся в каталоге под № 1329. Нижний текст этого палимпсеста был „ხამეთны“.

Итак, еще одно открытие — был выявлен древний памятник письменности, относящийся, согласно исследованию А. Шанидзе, к VIII в., для которого характерна „ხამეтность“. Вскоре А. Шанидзе опубликовал этот „ხამეтный“ текст, сопроводив его соответствующим исследованием.

В дальнейшем А. Шанидзе опубликовывает ряд первостепенных письменных памятников, которые расширили наше представление о древнейшем грузинском литературном языке (об этом речь ниже).

Заслуга создания грамматики грузинского языка, опиравшейся на прочную научную основу, принадлежит А. Шанидзе.

нидзе. Его «Грамматика грузинского языка (I, Морфология)» вышла в свет в 1930 г. Написанию этой книги предшествовала монографическая разработка отдельных вопросов грузинской грамматики, их детальное исследование. А. Шанидзе на протяжении ряда лет публиковал специальные труды, в которых освещались отдельные структурные особенности грузинского языка.

Эти работы и подготовили почву для написания «Грузинской грамматики». А. Шанидзе изучил некоторые грамматические категории грузинского языка, выявление которых представляет интерес и в теоретическом плане. Наглядным примером этого служит установление новой категории — версии, ранее неизвестной в грузинской научной литературе. В работе «Версия грузинского глагола» (1926 г) А. Шанидзе определил в общих чертах основные версионные формы, показал их образование и функцию. В завершенном же виде учение о версии дано в опубликованной в 1930 г. «Грамматике». После этого наличие версии, как грамматической категории в грузинском языке, было признано специалистами. Установление этой морфологической категории осветило многие стороны структуры грузинского глагола. Этот труд А. Шанидзе получил высокую оценку как у нас, в Советском Союзе, так и в Европе, и версия как грамматическая категория заняла свое место в грузинских учебниках.

В опубликованной в 1930 г. книге были суммированы результаты многолетних поисков ученого. В этой книге было дано «систематическое описание фонетической и морфологической структуры современного грузинского литературного языка на основе монографических работ, выполненных автором в 1921—1929 гг. К тому же в этом труде впервые поставлен и решен целый ряд грамматических вопросов» (Г. Ахвlediani).

Норвежский ученый Г. Фогт, автор написанной на французском языке «Грамматики грузинского языка» (два издания: Осло, 1936 и 1972 г.) писал, что эта книга А. Шанидзе дала очень многое для выяснения структуры грузинского языка. На основании «Грамматики» А. Шанидзе была напи-

сана и «Грамматика грузинского языка» Б. Руденко на русском языке (Ленинград, 1940).

В 1941 г. А. Шанидзе выдвинул теорию о грамматическом ряде (скрыва). Он выделил ряд, как группу форм глагольного спряжения, объединенных общими грамматическими признаками, но различающимися (для грузинского языка) по лицам и числам. А. Шанидзе ознакомил научную общественность с теорией ряда (скрив) впервые в 1941 г. в Ленинграде, где он прочел доклад на отделении языка и литературы АН СССР. Ученый указал в своем выступлении, что отождествление означенных групп с временами или наклонениями, в корне неправильно. Он же указал на наличие соответствующих групп в других языках и высказал убеждение, что эта теория имеет значение и для других языков.

В 1942—1943 гг. вышла в свет книга А. Шанидзе «Основы грузинской грамматики» в двух выпусках. Это существенно переработанное издание опубликованной в 1930 г. «Грузинской грамматики».

А. Шанидзе с неослабным интересом продолжает работу над проблемами грузинской грамматики, делает новые наблюдения, выясняет многие спорные вопросы, уточняет и углубляет высказанные ранее некоторые положения и тем самым подготавливает почву для создания капитальной грамматики, которая была опубликована впоследствии.

Результаты проводимой А. Шанидзе на протяжении нескольких десятков лет напряженной творческой работы в области грузинской грамматики (в частности, морфологии) суммированы в капитальной (672 стр.) книге «Основы грузинской грамматики (I, Морфология)», которая была опубликована Тбилисским университетом в 1953 г. (переиздана в 1973 г. под заглавием «Основы грамматики грузинского языка»).

В «Основах грамматики грузинского языка» отображен грамматический (морфологический) строй современного грузинского языка, освещены его структурные особенности. Эта книга стоит в ряду тех исследований в области грузиноведения, которые являются основополагающими в деле изучения истории и культуры грузинского народа («История грузин-

ской нации» И. Джавахишвили, «История грузинской литературы» К. Кекелидзе, «История грузинского искусства» Г. Чубинашвили и др.). Этот труд А. Шанидзе лег в основу изучения грузинского языка в наших высших учебных заведениях. На грамматическое учение А. Шанидзе опирается также преподавание родного языка в школах нашей республики.

Методологические основы грамматики А. Шанидзе определяются поиском и изучением взаимоотношений формы и функции. Учет этого момента имеет решающее значение для понимания целого ряда грамматических категорий. Этим путем, например, получены весьма важные результаты при определении категории аспекта, залога и версии глагола.

При квалификации грамматических фактов критерием для автора является метод сопоставления форм.

Одним из основных достоинств работы А. Шанидзе является то, что в ней автор не довольствуется одним описанием той или иной грамматической формы, он часто объясняет и ее происхождение, указывает ее первоначальный вид. При этом он часто приводит соответствующий материал как из древнегрузинского языка, так и из современных грузинских диалектов и картвельских языков.

В «Основах грамматики» даются также примеры сравнения языковых фактов грузинского языка и других языков мира — русского, латинского, греческого, арабского, тюркского и др. Подобное сравнение расширяет наши представления о языковых явлениях и дает возможность глубже заглянуть в природу родной речи; к тому же оно не лишено интереса и для освещения неясных вопросов грамматики тех языков, которые сопоставляются с грузинским. Правильный научный анализ грамматических явлений грузинского языка дает возможность выяснить и некоторые вопросы грамматики языков отличающейся типологии. По этому поводу ученый отмечал: «При разработке грузинских грамматических явлений не раз вставали вопросы общеязыковедческого характера, которые не разрешены должным образом в специальной литературе». В грамматике А. Шанидзе мы встречаем положения, которые вносят коррективы в теоретические вопросы языкоznания.

При определении новых грамматических категорий А. Шанидзе вводит целый ряд новых соответствующих грамматических терминов. По словам самого ученого, он «порою долго размышлял над тем или иным термином, причем иногда приходилось отбросить уже применяемый и даже укоренившийся термин и вместо него ввести новый». Автор считает необходимым включение некоторых терминов в международную грамматическую терминологию. Например, категорию *ჸօջ* автор обозначил подходящим для других языков термином «версия», который вполне оправдал себя и утвердился в зарубежной грамматической литературе (в тех случаях, когда речь идет об этой категории в грузинском языке). Таким же является термин «контакт».

Большой вклад внес А. Шанидзе в грузинскую филологию. Изданые им тексты являются образцовыми и основополагающими в этой области. Еще в 1923 г. он опубликовал «ханмэтные» тексты VIII века с исследованием и комментариями. В 1927 г. в «Вестнике университета» печатается вновь открытый памятник, представляющий огромную важность для нашей истории и существенно изменивший наши представления о характере и объеме грузинской литературы древнейшего периода. Этим текстом является «Многоглав», характерную черту которого представляет «ханмэтность». А. Шанидзе принадлежит также публикация одной небольшой ханмэтной рукописи, оригинал которой хранится в библиотеке Кембриджского университета. Это отрывок из грузино-европейского палимпсеста. Грузинский текст содержит отрывки из древнейшего перевода книги Иеремии.

Еще одним «ханметным» памятником, научную публикацию которого осуществил А. Шанидзе, является так называемый «Грузинский ханмэтный лекционарий». Из памятников древнейшей эпохи (V—VII вв.) он является единственным, текст которого дошел до нас почти без изменений. Он имеет большую научную ценность, поскольку более или менее пространные «ханмэтные» тексты известны нам только по палимпсестным фрагментам. Текст лекционария, изданный фотографическим способом, снабжен транслитерацией, современным грузинским письмом и симфонией (словоуказателем).

Интерес к изучению грузинского и других кавказских языков, необходимость систематической и планомерной публикации древних грузинских рукописей продиктовали А. Шанидзе мысль основать целые серии изданий, каковыми являются «Caucasus Polyglottus (1935), «Памятники древнегрузинского языка» (с 1944 г. издано 13 книг) и «Труды кафедры древнегрузинского языка» (с 1955 г. Издано 19 книг).

Много сделал А. Шанидзе для осуществления академического издания текста грузинской Библии. Его большой заслугой следует считать возобновление работы по изданию текста Афонской Библии. В 1947 и 1948 гг. были опубликованы два выпуска, содержащие сохранившиеся в рукописи 978 г. части «Пятикнижия» и других ветхозаветных книг.

В серии «Памятники древнегрузинского языка» А. Шанидзе в 1945 г. также опубликовал «Четвероевангелие» по трем рукописям IX—X веков. Академическое издание текстов «Четвероевангелия» являются событием огромной важности в истории грузинской филологии. Публикация А. Шанидзе имеет большое значение для решения целого ряда историко-литературных вопросов, тем более, что две редакции текста здесь представлены параллельно (в столбцах), что делает возможным как сравнение их друг с другом, так и сопоставление с ними текста других рукописей.

Серия «Труды кафедры древнегрузинского языка» была основана А. Шанидзе в Тбилисском государственном университете. Особо следует остановиться на изданном в этой серии «Синайском многоглаве», который был подготовлен к печати членами кафедры под руководством А. Шанидзе.

«Синайский многоглав» особенно интересен тем, что он представляет собой древнейшую грузинскую датированную рукопись. Это своего рода хрестоматия, включающая 50 сочинений 18 авторов. «Многоглав» переписан в 864 г. в Сабацминдском монастыре, близ Иерусалима и, следовательно, относится к более раннему периоду, чем все известные нам датированные грузинские письменные памятники, за исключением эпиграфических памятников. В исследовании А. Шанидзе, предпосланном тексту, дано подробное описание

ние памятника, изложены история создания рукописи и наблюдения над языковыми особенностями текста.

К числу важнейших филологических публикаций, осуществленных А. Шанидзе, относятся Устав Петрицонского монастыря и астрологический трактат XI века, имеющие большое значение для истории грузинского литературного языка.

Основанная А. Шанидзе серия «Caucasus Polyglottus» представляет собой также издание Тбилисского университета. Первым выпуском, осуществленным в 1935 г., была книга А. Шанидзе «Древнегрузинская хрестоматия», составленная соответственно требованиям университетского курса.

А. Шанидзе вместе с Н. Марром заложил основу изучения грузинских диалектов. Он еще студентом начал собирать диалектологические материалы, положенные в основу его исследования, в котором дается классификация горских диалектов и анализ основных диалектных явлений.

В 1923—1924 гг. А. Шанидзе опубликовал хевсурские диалектологические тексты.

Весьма ценной для грузинской диалектологии является книга А. Шанидзе в 700 страниц «Грузинская народная поэзия. I. Хевсурская», опубликованная в 1931 г. В текстах представлен хевсурский говор во всем своем многообразии. Опубликованные в этом издании тексты, как и тексты В. Габуури, дают значительный материал для диалектологических разыскания и научных обобщений в данной области.

Необходимость сбора и изучения материалов грузинской словесности была осознана ученым в самом начале его научной деятельности. Еще в 1916 г. в Петрограде в марровской серии «Пособия для работ по армяно-грузинской филологии» выходит составленная Иосифом Кипшидзе и Акакием Шанидзе «Программа для собирания диалектологических материалов по грузинскому языку» (анонимное издание). Программа напечатана на двух языках — грузинском и русском (параллельно). В вводной части подчеркивается необходимость сбора материалов народной словесности и участия в этом важном культурно-патриотическом деле представителей интеллигенции на местах.

Внимание А. Шанидзе привлекает вопрос классификации

грузинских диалектов. В этом отношении интересен доклад, прочитанный им в 1957 г. в Баку на Объединенной научной сессии Академии наук СССР на тему «Принципы классификации грузинских диалектов».

Вопросы грузинской лексики с ранних пор входили в круг научных интересов А. Шанидзе. Еще в 1915 г. в печатном органе Восточного Отделения Русского археологического общества он опубликовал рецензию на известную работу Мосэ Джанашвили — «Саингило». В своей рецензии А. Шанидзе перечислил те ингилойские слова (около 400), которые были пропущены в словаре Джанашвили и дал их пояснение. Этот небольшой словарь является образцовым по точности и лаконичности пояснений.

Особо нужно отметить составленный А. Шанидзе словарь к сочинениям Важа Пшавела, который прилагается к I—IV томам сочинений писателя. Заслуживает интереса также хевсурский словарь, которым А. Шанидзе сопроводил изданные под его редакцией хевсурские тексты В. Габуури.

Большая работа была проведена А. Шанидзе при составлении словаря произведения выдающегося грузинского писателя XI в. Георгия Святогорца «Житие Иоанна и Ефимия». Словарь особенно интересен и тем, что в нем введена новая система обозначения личных форм глаголов одной основы. В словаре впервые были использованы так называемые индексы, помогающие разобраться в сложных формах грузинского глагола и облегчающие пользование словарем. Таким образом А. Шанидзе выработал оригинальный принцип расположения слов, в особенности глаголов, в словаре и симфонии. «Посредством индексов глагол характеризуется кратко, наглядно и доступно. К тому же легко удается собрать в словаре имеющие одно лексическое значение формы глагола..., рационально их расположить, а не разбрасывать в разных местах» — отмечает ученый.

Особой заслугой А. Шанидзе нужно признать изучение им лексики «Витязя в тигровой шкуре». Творение Руставели издания 1957 года украшает подробный словарь, в котором собраны встречающиеся в поэме редкие слова и выражения,

непонятные современному читателю. Автором этого словаря является А. Шанидзе.

В истории руствелологии событием особого значения следует признать составление под руководством А. Шанидзе «Симфонии» (словоуказателя) к поэме Ш. Руставели «Витязь в тигровой шкуре» с его же предисловием и исследованием (1956 г.).

Большой вклад внес А. Шанидзе в дело издания грузинского словаря Сулхан-Саба Орбелиани. В 1928 г. этот словарь вышел в свет под редакцией И. Кипшидзе и А. Шанидзе. К нему приложено пространное исследование А. Шанидзе, в котором рассмотрены редакции словаря, его состав, даны иллюстрации, указатели.

Свою лепту внес А. Шанидзе и в изучение грузинских эпиграфических памятников. Им расшифрованы многие «немые» надписи, среди них и поврежденные. А. Шанидзе изучил такие первостепенные эпиграфические памятники, каковые являются надписи из Цкиси и Манглиси, Коши (в Армении), Греми, Хунамиси и др. Полученные ученым результаты исследований прочно вошли в науку.

Много внимания А. Шанидзе уделяет изучению структуры других картвельских языков — чанско-мегрельского (колхского) и сванского. Он изучил сванские наречия, записал множество стихов, сказок, поговорок, загадок и т. п.

Перу А. Шанидзе принадлежит основополагающий труд «Умлаут в сванском языке» (1925 г.). Изучение природы умлаута пролило свет на многие неясные до тех пор стороны образования сложных морфологических категорий в сванском языке.

А. Шанидзе вместе с В. Топурия положил начало научной публикации сванских текстов в Грузии.

В 1939 г. в Академии наук ГССР была основана серия «Материалы для изучения картвельских языков», в которой были опубликованы несколько томов сванских текстов.

Еще в 1924 г. А. Шанидзе выдвинул положение о том, что мегрельский и чанский являются по отношению друг к другу не отдельными независимыми языками, а диалектами.

Деятельность А. Шанидзе как исследователя грузинско-

го языка не ограничивается изучением только теоретических проблем. Он всегда с большим вниманием и любовью занимается практическими вопросами литературного языка.

В своем языковедческом исследовании, которое было представлено автором в качестве докторской диссертации, не забыты и злободневные вопросы новогрузинского литературного языка: в этой книге в виде приложения дан «Проект реформы орфографии», в котором изложены правила употребления префиксов ჰ и ბ в глаголах.

В 1920 г. перед заинтересованной судьбой грузинского языка общественностью встал вопрос об устраниении существующего в письменном грузинском разнобоя и выработке твердых норм литературного языка. Было решено созвать съезд либо конференцию с целью внесения ясности в спорные формы орфографии и проведения соответствующих практических мероприятий. Задачи съезда, его состав и краткая программа работы были опубликованы в газете. Была создана организационная комиссия под председательством А. Шанидзе. Комиссия тщательно рассмотрела целый ряд злободневных вопросов грузинского литературного языка. В 1921 г. выходит в свет книга А. Шанидзе в соавторстве с К. Кекелидзе, Г. Ахвledиани, В. Беридзе и С. Горгадзе «О литературном грузинском языке. Проект для решения спорных вопросов грузинской орфографии, разработанный организационной комиссией и утвержденный учебным комитетом (материалы к конференции)».

В названной книге рассмотрены вопросы из области графики, фонетики, морфологии, синтаксиса и лексики.

Нормализация литературного языка стала предметом государственной заботы в Советской Грузии. Как было отмечено выше, А. Шанидзе является членом «Постоянной Государственной комиссии по установлению норм современного литературного грузинского языка» со времени ее основания. На протяжении ряда лет он был ее председателем.

А. Шанидзе издавна занимала проблема установления текста «Витязя в тигровой шкуре». Заслуга ученого в этой области весьма велика. В 1937 г., в юбилейные дни Руставели, грузинская общественность получила превосходный по-

дарок. Это было воспроизведение А. Шанидзе издания первой публикации «Вепхисткаосани», осуществленной в 1712 г. царем Вахтангом VI. Для этого А. Шанидзе собрал и изучил все уцелевшие экземпляры издания 1712 г. Для издания 1937 г. был отлит специальный шрифт. Это издание имеет добавления и комментарии А. Шанидзе. Повторно книга была переиздана в 1976 г.

В 1956—1961 гг. А. Шанидзе опубликовал труды, в которых рассмотрены и в большинстве случаев решены некоторые спорные вопросы, связанные с текстом поэмы.

Кроме языка Руставели, ученым было исследовано языковое наследие Георгия Святогорца, Николоза Бараташвили и Ильи Чавчавадзе.

Неоценимое значение для науки имеют исследования А. Шанидзе языка и письменности кавказских албанцев. Можно сказать, что этим ученый заложил основу новой дисциплины — албанологии.

Исследование А. Шанидзе «Новооткрытый алфавит кавказских албанцев и его значение для науки» (1937 г.) дало возможность мировой научной общественности ознакомиться с письменностью, одного из сошедших с исторической арены цивилизованных народов — письменностью, судьба которой волновала ученых разных стран. Этот труд А. Шанидзе имел большой отклик как у нас, так и за рубежом.

В 1948 г. во время проводившихся в Мингечауре раскопок, в развалинах древнего храма был обнаружен четырехугольный камень с неизвестным письмом. Впоследствии были обнаружены и другие надписи на глиняном подсвечнике и обломках глиняной посуды.

А. Шанидзе, изучив эти надписи, признал их албанскими. По этим новым фрагментам ученые впредь смогли судить о структуре албанского языка. А. Шанидзе публикует ряд трудов, используя новый материал. Ученый приходит к заключению, что албанский язык относился к группе кавказских языков и близко стоял к языку, на котором сегодня говорят удины (уды). По мнению А. Шанидзе, албанский язык является древним литературным языком нынешних удин, потомков одного из племен древних албанцев.

В сферу научных интересов А. Шанидзе входят и вопро-

сы литературы и фольклористики. Особенno интересует его проблематика взаимоотношений художественной литературы и фольклора. Им немало сделано и в этой области.

А. Шанидзе собрал различные варианты цикла «Ростомиани», записанные в различных уголках Грузии. Он же зафиксировал в Мтиулети весьма интересный вариант «Бежаниани» и путем текстуального сопоставления показал, что народный «Ростомиани» имеет литературное происхождение, он создан под влиянием «Шахнаме». По мнению А. Шанидзе, народный «Ростомиани» представляет собой превосходный пример влияния литературы на фольклор.

А. Шанидзе положил начало научной публикации материалов народного творчества.

Подробные и обстоятельные «Примечания и варианты», приложенные А. Шанидзе к изданию «Грузинская народная поэзия, I, Хевсурская», (1931 г.) представляют собой основополагающий труд, которым открывается новая эпоха в истории грузинской фольклористики.

А. Шанидзе обратил внимание на форму стиха «мтибури», высказав при этом заслуживающие внимания с точки зрения исследования грузинской метрики положения.

Для исследования грузинского стиха имеют большое значение наблюдения А. Шанидзе над гласными, которые употребляются только в конце слова, чаще же — после цезуры и при окончании строфы для пополнения количества слогов.

На протяжении нескольких десятков лет в высших учебных заведениях и школах Грузии пользуются составленными А. Шанидзе учебниками грамматики.

Уже в 1930 г., когда вышло первое издание грузинской грамматики А. Шанидзе, студенты проходили научный курс грузинского языка по нему. И сегодня книга А. Шанидзе «Основы грузинской грамматики» является основным учебником в этой области для высших школ. В сокращенном виде эта книга издана в 1955 г. под названием «Грамматика грузинского языка» для вузов (второе изд. 1962 г.).

С 1939 г. в средней школе вводится учебник грамматики грузинского языка А. Шанидзе. Ему же принадлежит учеб-

ник по древнегрузинскому языку и литературе для средней школы (составлен в соавторстве с А. Барамидзе и И. Абуладзе), опубликованный впервые в 1943 году. К ранним изданиям этой книги прилагался краткий грамматический обзор грузинского языка, написанный А. Шанидзе.

В 1967 г. вышел в свет учебник древнегрузинского языка, автором которого также является А. Шанидзе.

Таков общий обзор жизни и творческого пути крупного ученого и общественного деятеля — Акакия Гавриловича Шанидзе. Даже из этого краткого обзора явствует, что А. Шанидзе в результате своей неустанной исследовательской работы внес весомый вклад во многие отрасли науки и своими основополагающими трудами обогатил грузиноведение.

А. Шанидзе по праву считается создателем научной школы. Многие выдающиеся ученые были его учениками. Уже несколько десятков лет высшие учебные заведения республики выпускают кадры филологов, обученных на основе грамматического учения А. Шанидзе.

А. Шанидзе и сегодня с присущей ему энергией, бодростью и неослабевающим трудолюбием продолжает свое любимое дело, служа науке с неподдающимся времени увлечением.

Шота Дзидзигури

AKAKI SCHANIDSE

(ein kurzer Überblick über seine wissenschaftliche und gesellschaftliche Tätigkeit)

Akaki Schanidse ist ein hervorragender sowjetischer Wissenschaftler, der die georgische Sprachwissenschaft auf eine neue Stufe gehoben hat. Der Begründer dieser Disziplin der Karthwelologie und zugleich der Vollender ihrer ersten Etappe war Alexandre Zagareli, die zweite Periode der karthwelologischen Forschungen, die eine epochale Bedeutung hatte, ist im wesentlichen mit dem Namen Niko Marrs verbunden, für die dritte Periode hat Akaki Schanidse Hervorragendes geleistet, einer der Begründer der Tbilisser sprachwissenschaftlichen Schule und ihrer besten Traditionen.

Breit und vielseitig ist die wissenschaftliche Problematik, mit der sich Akaki Schanidse befaßt hat: Struktur und Geschichte der karthwelischen Sprachen, Dialektologie, Lexikologie und Lexikographie, Normalisierung der georgischen Literatursprache, Textologie, Epigraphik, Folklore, Rusthwelologie, Albanistik — das sind jene Hauptdisziplinen, auf deren Gebiet von dem Gelehrten grundlegende wissenschaftliche Werke geschaffen worden sind.

Der Name Akaki Schanidse, als eines Gelehrten und einer Persönlichkeit des öffentlichen Lebens, ist bei uns in der Sowjetunion sowie im Ausland weit und breit bekannt.

Akaki Schanidse ist am 26. Februar 1887 im Dorf Noga am Fluß Chewiszqali (Westgeorgien, Kreis Ssamtredia) geboren. Sein Vater Gabriel Schanidse war Psalmenleser und betrieb außerdem Landwirtschaft, die Mutter — Epemia (geborene Scharaschenidse) besorgte den Haushalt.

Lesen und Schreiben brachten ihm seine Brüder bei, die in Osurgethi die Schule besuchten. Nach Abschluß der Dorfgemeindeschule setzte er seine Ausbildung ab 1897 in der Kuthaisser

geistlichen Schule fort. 1904 wurde er Schüler des klassischen Gymnasiums (er wurde sofort in die dritte Klasse aufgenommen), 1909 absolvierte er das Gymnasium und bezog im selben Jahre die Petersburger Universität (Fakultät für orientalische Sprachen).

Im Jahre 1908 wurde auf Iwane Dschawachischwilis Anregung an der Petersburger Universität der «Wissenschaftliche Zirkel der Studenten-Georgier» gegründet, 1911 wurde A. Schanidse Vorsitzender dieses Zirkels. Die Hauptaufgabe des Zirkels bestand darin, eine georgische Bibliographie zusammenzustellen und wissenschaftliche Untersuchungen zu führen. Ergebnis der Tätigkeit des «Wissenschaftlichen Zirkels der Studenten-Georgier» war die Herausgabe des ersten Buches der Bibliographie (1916, Petersburg).

1915 gab dieser Zirkel in Tbilissi unter der Redaktion von I. Dschawachischwili eine wissenschaftliche Sammlung heraus, in der A. Schanidses Untersuchung «Georgische Gebirgsdialekte» veröffentlicht wurde.

1911 wurde A. Schanidse als Student auf Dienstreise nach Pschawi und Chewssurethi geschickt, um das Dialektmaterial zu sammeln.

Im Mai 1913 absolvierte A. Schanidse die Universität und blieb auf N. Marrs Vorschlag an der Universität, um sich am Lehrstuhl der georgisch-armenischen Philologie (Leiter N. Marr) zur Professorentätigkeit vorzubereiten. Im selben Sommer wurde A. Schanidse zwecks Studierens der Gebirgsdialekte wieder nach Georgien geschickt, diesmal geschah das aber im Auftrag der russischen Akademie der Wissenschaften.

1915 legte A. Schanidse die Prüfungen zum Erwerb des Magistergrades ab. Im selben Jahr ließ er seine Untersuchung über die Präfixe des georgischen Verbs drucken.

Nach der Februarrevolution 1917 kehrt der junge Gelehrte nach Tbilissi zurück und beteiligt sich aktiv an der Gründung der Tbilisser Universität; er gehörte zu der Initiativgruppe der Begründer der Universität.

A. Schanidse ist einer von denen, die mit I. Dschawachischwili an der Spitze einen wichtigen Beitrag zur Organisierung der Hochschule in Georgien geleistet und dazu beigetragen haben, die hier gegründete Universität weiter zu entwickeln und zu festigen. Seit

dieser Periode beginnt die breite gesellschaftliche Tätigkeit des Gelehrten, seine ständige Sorge um gesellschaftliche Angelegenheiten, um die Organisierung der nationalen wissenschaftlichen Institutionen.

In den Jahren 1918—1920 war A. Schanidse Sekretär der philosophischen Fakultät, 1919—1921 Sekretär des Professorenrats der Universität, ab 1919 leitete er auch den Lehrstuhl für georgische Sprache.

Seit der Gründung der Universität unterrichtete A. Schanidse Arabisch und Armenisch, ab 1919 aber (nach dem Tode des Professors I. Khipschedse) — Georgisch. Außerdem hielt er zu verschiedenen Zeiten an der Universität Vorlesungen in georgischer Dialektologie, in vergleichender Grammatik der karthwelischen Sprachen, unterrichtete Rustawelis Sprache, das Swanische.

1925—26 unterrichtete A. Schanidse auch die Sprache der Zowa-Thuschen und hat damit die kaukasischen Sprachen zum Lehr- und Forschungsgegenstand an der Universität erhoben.

1920 reichte A. Schanidse dem Professorenrat zur Erlangung der Doktorwürde seine Dissertation ein: «Das subjektive Präfix der zweiten und das objektive der dritten Person in georgischen Verben». Offizielle Opponenten waren I. Dschawachischwili und G. Achwlediani. Die Verteidigung fand am 9. Mai 1920 statt. Mit dieser Arbeit wurde zum erstenmal an der Tbilisser Universität akademischer Grad eines Doktors verliehen.

1922 wurde A. Schanidse mit K. Kekelidse zusammen auf Dienstreise nach Moskau und Petersburg mit dem Auftrag geschickt, georgische Handschriften und weitere alte Kulturgüter nach Georgien zurückzuführen, .

1923 wurde die «Georgische sprachwissenschaftliche Gesellschaft» gegründet, deren Vorsitzender G. Achwlediani war, der stellvertretende Vorsitzende A. Schanidse. Diese Gesellschaft hat eine wichtige Rolle in der Entwicklung des sprachwissenschaftlichen Denkens in Georgien gespielt.

1933—36 leitete A. Schanidse den Sektor der georgischen Sprache im Rustaweli-Institut, das sich an der Universität befand. Von 1930—31 war er als Leiter des Sektors der karthwelischen Sprachen des N. Marr- Instituts für Sprache, Geschichte und materielle Kultur der georgischen Zweigstelle der Akademie der Wis-

senschaften der UdSSR tätig. A. Schanidse hielt Vorlesungen an den pädagogischen Instituten Georgiens.

Ab 1945 wurde der Lehrstuhl für georgische Sprache an der Tbilisser Staatlichen Universität auf Initiative A. Schanidses in zwei Lehrstühle geteilt: der altgeorgischen und neugeorgischen Sprache. Seit dieser Zeit leitet A. Schanidse den Lehrstuhl für altgeorgische Sprache.

1937 wurde A. Schanidse zum korrespondierenden Mitglied des Prager (Tschechoslowakei) Instituts der Orientalistik gewählt, 1938 zum Mitglied des wissenschaftlichen Rates am Institut für Geschichte und Literatur in Erevan.

1939 wird A. Schanidse als ein hervorragender sowjetischer Wissenschaftler zum korrespondierenden Mitglied der Akademie der Wissenschaften der UdSSR gewählt.

Am 22. Februar 1941 wurde A. Schanidse als ordentliches Mitglied der Akademie der Wissenschaften der Georgischen SSR bestätigt. Ab 1946 leitete er die Abteilung der gesellschaftlichen Wissenschaften und in den Jahren 1948-49 war er der Vizepräsident dieser Akademie.

1966 wurde A. Schanidse zum Ehrendoktor der Friedrich-Schiller-Universität Jena gewählt.

1960 wurde A. Schanidse zum Deputierten des Tbilisser Stadtrats der Deputierten der Werktätigen gewählt, 1971 zum Deputierten des Obersten Sowjets der Georgischen SSR.

1943 wurde A. Schanidse der Ehrentitel des verdienten Gelehrten der Georgischen SSR zuerkannt, 1967—der Ehrentitel des verdienten Gelehrten der Armenischen SSR.

1972 wurde A. Schanidse die I. Dschawachischwili-Prämie zugesprochen.

A. Schanidse ist mit drei Lenin-Orden, mit dem Orden des roten Arbeitsbanners, mit dem Ehrenzeichen und mit verschiedenen Medaillen ausgezeichnet. 1975 wurde ihm auch der Orden für Völkerfreundschaft verliehen.

Auf dem Gebiete der Grammatik untersucht A. Schanidse hauptsächlich Fragen der Morphologie und der Syntax, daneben beschäftigt er sich erfolgreich mit der Phonetik.

1920 erschien A. Schanidses Monographie «Das subjektive Präfix der zweiten und das objektive der dritten Person in georgisch-

en Verben». Diese Untersuchung hat eine epochale Bedeutung in der Geschichte des wissenschaftlichen Studiums der georgischen Sprache. Sie ist musterhaft sowohl im Sinne der Untersuchungsmethoden als auch nach der Auswahl des Materials und den wissenschaftlichen Schlußfolgerungen.

Das georgische Verb wird seit dieser Arbeit nach A. Schanidse neuen Erkenntnissen gewertet.

In derselben Untersuchung betont A. Schanidse das besondere Merkmal der zweiten subjektiven Person-*b* (*x*), das als Ausnahme gebraucht wird. Davon ausgehend vermutete er das Vorhandensein desselben Merkmals in einem altgeorgischen, der Wissenschaft noch unbekannten Dialekt. Auf Grund der Analyse der zwei Inschriften an den Tempeln in Bolnissi und Mzchetha, kam A. Schanidse zum Schluß, daß es auch das gleichartige Merkmal (*b*) für die dritte objektive Person gäbe. A. Schanidses Thesen bestätigten sich, als I. Dschawachischwili die altgeorgischen Texte entdeckt hatte, die in den unteren nicht völlig verwischten Schichten der Palimpsesten erhalten geblieben waren.

Der Vergleich der von I. Dschawachischwili entdeckten Texte, die als Merkmal der zweiten subjektiven und der dritten objektiven Person ein *b* haben, mit den ältesten georgischen Inschriften, gab die Möglichkeit, sie genau zu datieren (V—VI. Jahrhundert.)

Diese Texte wurden «chanmeti» genannt. Ihre Entdeckung war ein Ereignis von großer Bedeutung.

Das Studium der «chanmeter» Schriftdenkmäler gibt die Möglichkeit, die wichtigsten Schlüsse auf dem Gebiete der Geschichte der georgischen Kultur zu ziehen.

Dadurch konnte ermittelt werden, daß viele biblische Texte wenn nicht im V., dann wenigstens im VI. Jh. ins Georgische übersetzt worden sind, und das Evangelium mit größter Wahrscheinlichkeit im V. Jh.

Später wurden altgeorgische Schriftdenkmäler entdeckt, die zum VIII. Jh. gehören, in denen die Funktion von *b* (*x*) das *ʒ* (*h*) übernimmt. Diese Denkmäler wurden von A. Schanidse der Analogie mit den «chanmeti» nach «haemeti» Schriftdenkmäler» genannt und veröffentlicht.

A. Schanidse publizierte eine Reihe der erstrangigen Schrift-

denkmäler, die unsere Kenntnisse von der älteren georgischen Literatursprache erweitert haben.

A. Schanidse Verdienst ist es auch, die auf fester wissenschaftlicher Grundlage fußende Grammatik der georgischen Sprache geschaffen zu haben. Seine «Grammatik der georgischen Sprache» (I. Morphologie) erschien im Jahre 1930.

Dem Schreiben dieses Buches ging die monographische Ausarbeitung der einzelnen Fragen der georgischen Grammatik und ihre ausführliche Untersuchung voran. Im Laufe der vielen Jahre veröffentlichte A. Schanidse spezielle Beiträge, in denen die einzelnen strukturellen Besonderheiten der georgischen Sprache erörtert wurden. Diese Arbeiten haben auch das Fundament für die georgische Grammatik gelegt.

In der Monographie, die 1930 erschien, wurden Ergebnisse der vieljährigen Forschung des Gelehrten zusammengefaßt. In diesem Buch war die «systematische Beschreibung der phonetischen und morphologischen Struktur der modernen georgischen Literatursprache vollzogen worden; als Grundlage dienten monographische Beiträge, die vom Verfasser in den Jahren 1921—1929 geschrieben worden sind. Außerdem sind in diesem Werk zum erstenmal eine ganze Reihe von grammatischen Fragen aufgeworfen und gelöst». (G. Achwlediani).

Der norwegische Gelehrte H. Vogt, Verfasser der im Französisch geschriebenen Grammatik der georgischen Sprache (Oslo, 1936 und 1972) schrieb, daß dieses Buch von A. Schanidse viel zur Aufklärung der Struktur der georgischen Sprache beigetragen hat. Die von B. Rudenko in russischer Sprache geschriebene «Grammatik der georgischen Sprache» (Leningrad, 1940) fußt auf A. Schanidses Standart-Grammatik.

1941 entwickelte A. Schanidse eine Theorie von der grammatischen Reihe (mzkriwi) im Georgischen und äußerte die Überzeugung, daß die Reihentheorie auch für andere Sprachen von Bedeutung sei.

Ergebnisse der von A. Schanidse während einiger Jahrzehnte durchgeführten schöpferischen Arbeit auf dem Gebiete der georgischen Grammatik (insbesondere der Morphologie) sind im Buch «Grundlagen der georgischen Grammatik» (I, Morphologie; 672 Seiten) zusammengefaßt worden, das von der Tbilisser Universität

1953 herausgegeben wurde (Neuausgabe 1973). In diesem Buch ist der grammatischen (morphologische) Aufbau der modernen georgischen Sprache wiedergegeben, ihre Struktureigenart dargestellt. Dieses Werk von A. Schanidse entstand aus dem umfangreichen Zyklus von Vorlesungen, der als Grundlage beim Studium des Georgischen an unseren Hochschulen dient. Auf die grammatische Lehre A. Schanidses stützt sich auch der Unterricht der Muttersprache in den Schulen unserer Republik. Das erwähnte Buch gehört in die Reihe der Untersuchungen auf dem Gebiete der Kartwelologie, die für das Studium der Geschichte und Kultur des georgischen Volkes grundlegend sind.

Methodologische Grundlagen der Grammatik von A. Schanidse sind durch das Suchen und die Untersuchung der Wechselbeziehungen zwischen Form und Funktion bestimmt. Die Berücksichtigung dieses Moments hat eine entscheidende Bedeutung für die Auffassung einer ganzen Reihe der grammatischen Kategorien. Auf diese Weise sind beispielsweise äußerst wichtige Ergebnisse bei der Bestimmung der Kategorie des Genus und der Version des Verbs erzielt worden.

Bei der Qualifizierung der grammatischen Fakten ist für den Verfasser ein Kriterium die Methode der Vergleichung der kontrastiven Formen.

Einer der Hauptvorzüge des Werkes von A. Schanidse ist, daß der Verfasser sich nicht nur mit der Beschreibung dieser oder jener grammatischen Form zufrieden gibt, sondern auch ihre Herkunft erklärt und auf ihre ursprüngliche Form hinweist. Dabei zieht er oft das entsprechende Material aus der altgeorgischen Sprache sowie aus den modernen georgischen Dialekten und kartwelischen Sprachen heran. Der Gelehrte führt auch vergleichende Beispiele an aus dem Georgischen und den anderen Sprachen der Welt — wie z. B. dem Russischen, Lateinischen, Griechischen, Arabischen, Türkischen u. a.

Durch A. Schanidse Grammatik werden unter anderem auch manche theoretische Fragen der Sprachwissenschaft korrigiert.

Einen wichtigen Beitrag hat A. Schanidse zur Entwicklung der georgischen Philologie geleistet. Die von ihm herausgegebenen Texte sind musterhaft und grundlegend auf diesem Gebiet.

Vieles hat A. Schanidse geleistet für die Verwirklichung der

akademischen Ausgabe des georgischen Bibeltextes. Als sein großes Verdienst soll betrachtet werden die Wiederaufnahme der Arbeit an der Herausgabe der Athosbibel (978). In den Jahren 1947—1948 wurden zwei Lieferungen veröffentlicht.

In der Schriftenreihe «Denkmäler der altgeorgischen Sprache» veröffentlichte A. Schanidse auch die vier Evangelien nach den drei ältesten Handschriften der IX-X Jahrhunderte. Die akademische Ausgabe der Texte von den vier Evangelien ist ein Ereignis von großer Bedeutung in der Geschichte der georgischen Philologie. A. Schanidses Publikation kommt große Bedeutung zu für die Lösung einer ganzen Reihe von historisch-literarischen Fragen. In derselben Reihe hat er 1971 «Das georgische Kloster in Bulgarien und sein Typikon» (in georgischer und russischer Sprache) herausgegeben.

Von A. Schanidse wurde an der Tbilisser Staatlichen Universität die Schriftenreihe «Die Veröffentlichungen des Lehrstuhls für altgeorgische Sprache» begonnen. Besonders zu erwähnen ist hier die Veröffentlichung der «Sinaier Sammlung von Lebensbeschreibungen der Heiligen und Märtyrer» — die älteste datierte georgische Handschrift (864).

A. Schanidse hat zusammen mit N. Marr den Grund zum Studium der georgischen Dialekte gelegt. Noch als Student begann er dialektologisches Material zu sammeln, das als Grundstock für seine Untersuchungen diente, in denen die Klassifikation der Gebirgsdialekte und die Analyse der wesentlichen Erscheinungen der Dialekte vorgenommen sind.

Unschätzbar ist für die georgische Dialektologie A. Schanidses 700 Seiten starkes Buch «Georgische Volksdichtung» (I Chewssurische), das 1931 erschien.

Besonders sei erwähnt das von A. Schanidse zusammengestellte Wörterbuch zu Washa Pschawelas Werken, die Beilage zu den I—IV Bänden der Werke des Schriftstellers. Interesse erweckt auch A. Schanidses chewssurisches Wörterbuch, eine Beilage zu den unter seiner Redaktion herausgegebenen chewssurischen Texten von B. Gabuuri.

A. Schanidse verwandte auch Mühe auf die Zusammenstellung des Wörterbuchs zu einem der Werke des hervorragenden georgischen Schriftstellers des XI Jh. Georgi Mthažmideli (Heiligberg-

er) (Das Leben des Johannes und Euthymius). Dieses Textwörterbuch ist besonders dadurch interessant, daß in ihm ein neues System der Bezeichnung der persönlichen Formen des Verbs eines Stammes eingeführt ist. Im Wörterbuch waren zum erstenmal die sog. Indexe verwendet, die helfen, sich über die komplizierten Formen des georgischen Verbs klarzuwerden und erleichtern die Verwendung des Wörterbuches.

Es muß zugegeben werden, daß A. Schanidse besonderes Verdienst die Pflege der Lexik des «Mannes im Pantherfell» ist. Das im Jahre 1957 herausgegebene Werk von Rustaweli ist mit einem ausführlichen Wörterbuch versehen, in dem die im Epos vorkommenden seltenen Wörter und Redewendungen gesammelt sind. Der Verfasser dieses Wörterbuchs ist A. Schanidse.

In der Geschichte der Rusthwelologie ist als ein Ereignis von besonderer Bedeutung zu nennen, daß unter A. Schanidses Leitung die «Symphonie» zum Epos «Der Mann im Pantherfell» von Rustaweli mit seinem Vorwort und seiner Untersuchung (1956) zusammengestellt wurde.

Vieles hat A. Schanidse zur Ausgabe des georgischen Wörterbuchs von Ssulchan-Ssaba Orbeliani geleistet. 1928 erschien dieses Wörterbuch unter der Leitung von I. Khipschedse und A. Schanidse mit A. Schanidses ausführlicher Untersuchung.

Große Aufmerksamkeit schenkte A. Schanidse dem Studium der Struktur anderer karthwelischer Sprachen — dem Tschanisch-Megrelischen (Kolchischen) und dem Swanischen. Er verfaßte den grundlegenden Beitrag «Umlaut im Swanischen» (1925). Das Studium der Natur des Umlauts klärte viele bis dahin unbekannte Seiten der Bildung der komplizierten morphologischen Kategorien im Swanischen.

Als Forscher der georgischen Sprache beschränkt sich A. Schanidse nicht nur auf die theoretische Problematik, sondern er widmet sich immer mit großer Liebe den praktischen Fragen der Literatursprache.

Probleme der Normalisierung der georgischen Literatursprache waren seit langem Gegenstand von A. Schanidses Aufmerksamkeit. Er war Mitglied der Komission für die Feststellung der Normen der gegenwärtigen georgischen Literatursprache.

A. Schanidse interessierte sich immer für den Archetypus des

Textes «Der Mann im Pantherfell». Das Verdienst des Gelehrten auf diesem Gebiet ist äußerst groß.

1937, in den Jubileumstagen Rusthawelis, bekam die georgische Öffentlichkeit ein vorzügliches Geschenk. Das war die von A. Schanidse realisierte Reproduktion der ersten Publikation des «Manes im Pantherfell» (wepchistkhaossani) vom König Wachtang VI (die zweite Ausgabe 1976).

In den Jahren 1956—1961 veröffentlichte A. Schanidse Beiträge, in denen manche strittige Fragen bezüglich des Epostextes erörtert und meistenfalls endgültig gelöst wurden.

Von unschätzbarer Bedeutung sind für die Wissenschaft A. Schanidses Untersuchungen auf dem Gebiet der Sprache und des Schrifttums der kaukasischen Albanier. Damit hat der Gelehrte, so darf man sagen, den Grund zu der neuen Disziplin—der Albanologie gelegt.

A. Schanidses Untersuchung «Das neuentdeckte Alphabet der kaukasischen Albanier und seine Bedeutung für die Wissenschaft» (1937) gab der wissenschaftlichen Weltöffentlichkeit Möglichkeit, sich mit dem Schrifttum eines der von der geschichtlichen Arena abgetretenen zivilisierten Volkes bekannt zu machen—dem Schrifttum, dessen Schicksal Wissenschaftler verschiedener Länder bewegte. Dieser Beitrag von A. Schanidse löste ein lebhaftes Echo aus sowohl bei uns als im Ausland.

Zu der Sphäre der wissenschaftlichen Interessen A. Schanidses gehören auch die Fragen der Literatur und Folklore.

A. Schanidse hat unterschiedliche Varianten des «Rosstomiani»-Zyklus gesammelt, die von ihm in verschiedenen Teilen Georgiens aufgeschrieben wurden. A. Schanidse begann mit der wissenschaftlichen Publikation der Materialien der Volkskunst.

Im Laufe der letzten Jahrzehnte werden an den Hochschulen und Mittelschulen Georgiens die von A. Schanidse verfaßten Lehrbücher der Grammatik verwendet. Nach A. Schanidses Büchern lernt unsere Jugend die wissenschaftlichen Grundlagen der Grammatik, die vom Verfasser selbst ausgearbeitet worden sind.

1976 erschien das Lehrbuch der altgeorgischen Sprache, dessen Verfasser auch A. Schanidse ist.

Selbst aus diesem kurzen Überblick geht hervor, daß A. Schanidse infolge seiner unermüdlichen Forschungsarbeit einen wichti-

gen Beitrag auf vielen Gebieten der Wissenschaft geleistet hat und bereicherte durch seine grundlegenden Arbeiten die Karthwelologie.

A. Schanidse ist der Begründer einer wissenschaftlichen Schule. Seine Schüler sind viele hervorragende georgische Wissenschaftler.

A. Schanidse setzt auch heute mit gewohnter Energie, Rüstigkeit und unablässigem Fleiß seine geliebte Arbeit fort, mit alter Begeisterung dient er der heimatlichen Wissenschaft.

Schotha Dsidsiguri.

Ins Deutsche übersetzt von Nelly Amaschukeli.

ა. შანიძის

ცხოვრებისა და მოღვაწეობის ძირითადი თარიღები

- 1887 წ. 26 თებერვალს დაიბადა საჭავახოში, სოფ. ნოღაში.
- 1897 წ. დაამთავრა სოფლის სამრევლო სკოლა და სწავლა განაგრძო ქუთაისის სასულიერო სასწავლებელში.
- 1904 წ. დაამთავრა სასულიერო სასწავლებელი და გადავიდა ქუთაისის კლასიკურ გიმნაზიაში.
- 1909 წ. გიმნაზიის დამთავრების შედეგ, ჩაირიცხა პეტერბურგის უნივერსიტეტის აღმოსავლურ ენათა ფაკულტეტზე.
- 1911 წელს პეტერბურგის უნივერსიტეტმა მიავლინა ფშავესა და ხევსურეთში დიალექტოლოგიური მასალების შესაგროვებლად.
- 1911 წ. პეტერბურგში დაარსებულ „ქართველ სტუდენტთა სამეცნიერო წრის“ გამგეობის თავმჯდომარეა.
- 1912—1913 წწ. თანამშრომლობს რუსულ ენციკლოპედიაში. ათავსებს წერილებს: „ვახტანგ VI“, „ვახუშტი“, „ბესარიონ გაბაშვილი“, „დავით გურამიშვილი“, „ქართული ანბანი“ „ქართული ლიტერატურა“, „ქართული ენა“ და სხვ.
- 1913 წ. დაამთავრა პეტერბურგის უნივერსიტეტი და ნ. მარის წარდგინებით დატოვეს პროფესორობისათვის მოსამზადებლად ქართულ-სომხური ფილოლოგიის კათედრასთან.
- 1913 წ. ზაფხულში რუსეთის მეცნიერებათა აკადემიამ მიავლინა დუშეთისა და თიანეთის მაზრებში ქართული კილოების შესასწავლად.
- 1914 წ. რუსეთის მეცნიერებათა აკადემიის დავალებით მიავლინეს ეჩმიაძინში სომხურ ხელნაწერებზე სამუშაოდ, მალარია შეეყარა, ალექსანდროპოლში გადავიდა (ამჟამად ლენინაკანში) და ახალი სომხური შეისწავლა.
- 1915 წ. ჩააბარა ზეპირი სამაგისტრო გამოცდები ქართული ენათ—მეცნიერების სპეციალურ დარგში და შეუდგა პეტერბურგის საჭარო ბიბლიოთეკის ქართული ხელნაწერების აღწერას.
- 1915 წ. „პეტერბურგის სტუდენტთა სამეცნიერო წრემ“ ივ. ჭავახი-

შვილის რედაქციით თბილისში გამოსცა კრებული, რომელ-
შიც დაიბეჭდა ა. შანიძის გამოკვლევა „ქართული კილოები
მთაში“.

- 1916** წ. საქართველოს ისტორიულ-ეთნოგრაფიული საზოგადოების
დავალებით მივლინებულ იქნა სამეგრელოში დიალექტოლო-
გიური და ეთნოგრაფიული მასალების შესაკრებად.
- 1917** წ. თებერვლის რევოლუციის შემდეგ, ჩამოდის თბილისში და
პეტიურ მონაწილეობას იღებს თბილისის უნივერსიტეტის
დაარსებაში.
- 1918** წ. 26 იანვარს გაიხსნა თბილისის უნივერსიტეტი. ა. შანიძე
შევიდა პირველ პროფესორთა კოლეგიაში.
- 1918—1920** წწ. სიბრძნისმეტყველების ფაქულტეტის მდივანია.
- 1918—1929** წწ. განაგებს არაბული ენის კათედრას.
- 1919—1921** წწ. პროფესორთა საბჭოს მდივანია.
- 1919—1922** წწ. უნივერსიტეტის ბიბლიოთეკის გამგეა.
- 1919—1945** წწ. განაგებს ქართული ენის კათედრას.
- 1920** წ. 9 მაისს დაიცვა სადოქტორო დისერტაცია თემაზე: „სუბი-
ექტური პრეფიქსი მეორე პირისა და ობიექტური პრეფიქ-
სი მესამე პირისა ქართულ ზმნებში“. ეს იყო თბილისის უნივერსიტეტში დაცული პირველი დი-
სერტაციაში.
- 1920.** წ. პირველი სამეცნიერო მივლინებით მიემგზავრება სვანეთ-
ში.
- 1922** წ. კ. კეკელიძესთან ერთად მივლინებულ იქნა მოსკოვსა და
პეტროგრადში ქართული ხელნაწერებისა და სიძველეების
დასაბრუნებლად.
- 1923** წ. დაარსდა „ქართული საენათმეცნიერო საზოგადოება“. თავმ-
ჯდომარის ამხანაგად არჩეულ იქნა აკაკი შანიძე.
- 1933—1935** წ. კითხულობს ლექციებს პედაგოგთა კუალიტიკაციის
ამაღლების კურსებზე.
- 1933—1936** წ. განაგებდა უნივერსიტეტთან არსებულ რუსთაველის
ინსტიტუტში ქართული ენის სექტორს.
- 1935—1936** წწ. კითხულობს ლექციებს ქუთაისის პედაგოგიურ ინს-
ტიტუტში.
- 1936—1941** წწ. მუშაობდა სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის საქ-
ფილიალის აკად. ნ. მარის სახ. ენის, ისტორიისა და მატე-
რიალური კულტურის ინსტიტუტში ქართველური ენების
სექტორის გამგედ.

- 1987** წ. აირჩიეს პრალის აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის წევრ-კორესპონდენტად.
- 1988** წ. აირჩიეს ერევნის ისტორიის და ლიტერატურის ინსტიტუტის სამეცნიერო საბჭოს წევრად.
- 1988** წ. აირჩიეს კიროვის სახ. რაიონის მშრომელთა დეპუტატების საბჭოს დეპუტატად, ხოლო 1941—1944 წლებში ამავე რაიონის აღმასკომის წევრია.
- 1988** წ. 29 მაისის დადგენილებით დაჯილდოებულ იქნა საქ. სსრ ცაკ-ის „საპატიო სიგელით“.
- 1989** წ. აირჩიეს სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტად.
- 1941** წ. აირჩიეს საქ. სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილ წევრად.
- 1941** წ დაჯილდოვდა „საპატიო ნიშნის“ ორდენით.
- 1948** წ. მიენიჭა მეცნიერების დამსახურებული მოღვაწის წოდება.
- 1945** წ. დაჯილდოვდა შრომის წითელი დროშის ორდენით.
- 1945** წ. ქართული ენის კათედრა გაიყო ორად: ძველი ქართული ენის კათედრად და ახალი ქართული ენის კათედრად. ა. შანიძე დარჩა ძველი ქართული ენის კათედრაზე და მას შემდეგ დღემდე განაგებს ამ კათედრას.
- 1945** წ. დაჯილდოვდა მედლით „მამაცური შრომისათვის 1941—1945 წწ. დიდ სამამულო ომში“.
- 1946** წ. განაგებს საქ. სსრ მეცნიერებათა აკადემიის საზოგადოებრივ მეცნიერებათა განყოფილებას.
- 1946—1948** წწ. განაგებს (შეთავსებით) ქართული ენის კათედრას ა. ს. პუშკინის სახ. თბილისის სახელმწიფო პედაგოგიურ ინსტიტუტში.
- 1948—1950** წწ. არის საქ. სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი.
- 1950—1963** წწ. ირჩევენ მშრომელთა დეპუტატების თბილისის საქალაქო საბჭოს დეპუტატად (1950, 1953, 1955, 1957, 1959, 1961, 1963 წწ.).
- 1958** წ. დაჯილდოვდა ლენინის ორდენით.
- 1960** წ. ი. აბაშიძესთან და გ. წერეთელთან ერთად იმგზავრა იერუსალიმში (ჯვარის მონასტერში) პალესტინასთან საქართველოს კულტურული ურთიერთობის ისტორიის ახალი მასალების შესაკრებად.
- 1960** წ. დაჯილდოვდა მედლით „მამაცური შრომისათვის“.

1966 წ. აირჩიეს ფ. შილერის სახ. იენის უნივერსიტეტის საპატიო დოქტორად.

1967 წ. მიენიჭა სომხეთის სსრ მეცნიერების დამსახურებული მოლ-ვაშის წოდება.

1967 წ. დაჯილდოვდა ლენინის ორდენით.

1970 წ. ლენინის დაბადების 100 წლისთავისათვის დაჯილდოვდა მედლით „მამაცური შრომისათვის“.

1971 წ. აირჩიეს საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს დეპუტატად.

1971 წ. დაჯილდოვდა ლენინის ორდენით.

1972 წ. მიენიჭა ივანე ჯავახიშვილის სახელობის პრემია.

1975 წ. დაჯილდოვდა ხალხთა მეგობრობის ორდენით.

ОСНОВНЫЕ ДАТЫ ЖИЗНИ И ДЕЯТЕЛЬНОСТИ А. ШАНИДЗЕ

- 26 февраля 1887 г. родился в Саджавахо с. Нога.
- 1897 г. Окончил сельскую приходскую школу и поступил в Кутаисское духовное училище.
- 1904 г. Окончил духовное училище и поступил в Кутаисскую классическую гимназию.
- 1909 г. После окончания гимназии, зачислился на факультет восточных языков С.-Петербургского университета.
- 1911 г. Петербургский университет командировал в Пшавию и Хевсуретию для собирания диалектологических материалов.
- 1911 г. Председатель Правлении «Грузинского научного кружка Петербургского университета».
- 1912—1913 гг. Сотрудничал в Русской энциклопедии. Поместил статьи: «Вахтанг VI», «Вахушти», «Виссарион Габашвили», «Давид Гурамишвили», «Грузинский алфавит», «Грузинская литература», «Грузинский язык» и др.
- 1913 г. Окончил Петербургский университет. По рекомендации Н. Я. Марра был оставлен для подготовки к профессорской деятельности при кафедре грузинско-армянской филологии.
- 1913 г. Летом Российская Академия наук командировала в Душетский и Тианетский уезды для изучения горских говоров грузинского языка.
- 1914 г. Российская Академия наук командировала в Эчмядзин для работы над армянскими рукописями. Заболел малярией, переехал в Александрополь (ныне Ленинакан) и изучил новоармянский язык.
- 1915 г. Сдал устные магистерские экзамены по специальному курсу грузинского языкоznания и приступил к опи-

санию грузинских рукописей Петербургской Публичной библиотеки.

- 1915 г. «Научный кружок студентов-грузин Петербургского университета» под ред. Ив. Джавахишвили издал в Тифлисе сборник, в котором было напечатано исследование А. Шанидзе «Грузинские диалекты в горах».
- 1916 г. По поручению грузинского историко-этнографического общества был командирован в Мингрелию с научной целью, для сбораialectологических и этнографических материалов.
- 1917 г. После февральской революции, приезжает в Тифлис и принимает участие в основании Тбилисского университета.
- 1918 г. Был основан грузинский университет. А. Шанидзе избрали в состав первой профессорской коллегии.
- 1918—1920 гг. Секретарь факультета философии.
- 1918—1929 гг. Заведующий Кафедрой арабского языка.
- 1919—1921 гг. Секретарь совета профессоров.
- 1919—1922 гг. Заведующий библиотеки университета.
- 1919—1945 гг. Заведует кафедрой грузинского языка в Тбилисском университете.
- 1920 г. Защитил докторскую диссертацию на тему «субъективный префикс второго лица и объективный префикс третьего лица в грузинских глаголах». Это была первая докторская диссертация, защищенная в Тбилисском университете.
- 1920 г. Первая научная командировка в Сванетию.
- 1922 г. Вместе с К. Кекелидзе был командирован в Москву и Петроград с целью возвращения грузинских рукописей и древностей.
- 1923 г. Было основано «Грузинское языковедческое общество». Заместителем председателя избран Акакий Шанидзе.
- 1933—1935 гг. Читает лекции на курсах повышения квалификации учителей.
- 1933—1936 гг. Заведует сектором грузинского языка в институте им. Руставели при университете.
- 1935—1936 гг. Читает лекции (по совместительству) в Кутаисском педагогическом институте.

- 1936—1941** гг. Работал заведующим сектором картвельских языков в Институте языка, истории и материальной культуры им. Н. Я. Марра.
- 1937** г. Был избран членом-корреспондентом Института Востоковедения г. Праги.
- 1938** г. Избирается членом научного совета Института истории и литературы г. Еревана.
- 1938** г. Был избран депутатом Советов трудящихся Кировского р-на г. Тбилиси, а в 1941—1944 гг. член Исполнительного комитета этого района.
- 1938** г. Награждается «Почетной грамотой» ЦИК Груз. ССР.
- 1939** г. Избирается членом-корреспондентом Академии наук СССР.
- 1941** г. Избирается действительным членом АН Грузинской ССР.
- 1941** г. Награждается Орденом «Знак почета».
- 1943** г. Присуждается звание заслуженного деятеля науки Груз. ССР.
- 1945** г. Награждается Орденом Трудового Красного знамени.
- 1945** г. Награждается медалью «За самоотверженный труд в Великой Отечественной войне 1941—1945 гг.».
- 1945** г. Кафедра грузинского языка разделилась на две кафедры: кафедру древнегрузинского языка и кафедру новогрузинского языка. А. Шанидзе возглавил кафедру древнегрузинского языка и с тех пор до наших дней является ее заведующим.
- 1946** г. Руководит отделом общественных наук АН Грузинской ССР.
- 1946—1948** гг. Руководит кафедрой грузинского языка в Тбилисском педагогическом институте им. А. С. Пушкина.
- 1948—1950** гг. Вице-президент АН Грузинской ССР.
- 1950—1963** гг. Избирают депутатом Тбилисского городского Совета депутатов трудящихся. (1950, 1953, 1955, 1957, 1959, 1961, 1963 гг.).
- 1953** г. Награждается Орденом Ленина.
- 1960** г. Награждается медалью «За трудовую доблесть».

- 1960 г. Вместе с И. В. Абашидзе и Г. В. Церетели совершил поездку в Иерусалим (Крестный монастырь) для сбора новых материалов по истории культурных связей Грузии с Палестиной.
- 1966 г. Избирают почетным доктором Иенского университета им. Ф. Шиллера.
- 1967 г. Присуждается звание заслуженного деятеля науки Армянской ССР.
- 1967 г. Награждается Орденом Ленина.
- 1970 г. Награждается медалью «За доблестный труд в ознаменовании 100-летия со дня рождения Ленина».
- 1971 г. Был избран депутатом Верховного Совета Груз. ССР.
- 1971 г. Награждается Орденом Ленина.
- 1972 г. Присуждается премия Имени Иване Джавахишвили.
- 1975 г. Награждается «Орденом Дружбы народов».

აკაკი შანიძის შრომები

ТРУДЫ АКАКИЯ ШАНИДЗЕ 1906

1. თანამედროვე მეცნიერება და ანარქიზმი. (პ. ქროპოტკინი),
თარგმანი. — მუშა, 1906, 4 ივლ., (№ 23), გვ. 2—4; 11 ივლ., (№ 27),
გვ. 2—4; 13 ივლ., (№ 29), გვ. 2—3; 20 ივლ., (№ 35), გვ. 2—4;
22 ივლ., (№ 37) გვ. 2—4; 27 ივლ., (№ 41), გვ. 2—3; 1 აგვ., (№ 45),
გვ. 2—4; 8 აგვ., (№ 48), გვ. 1—4. — ხელმოწერა: ან-შინ.

Современная наука и анархизм. (П. Кропоткин). Перевод. — Муша, 1906, 4 июля (№ 23), с. 2—4; 11 июля, (№ 27), с. 2—4; 13 июля, (№ 29), с. 2—3; 20 июля, (№ 35), с. 2—4; 22 июля, (№ 37), с. 2—4; 27 июля, (№ 41), с. 2—3; 1 авг., (№ 45), с. 2—4; 8 авг., (№ 48), с. 1—4. — Подпись: Ан-Шин.

2. რას ვუცადოთ? — მუშა, 1906, 15 ივნ., № 9, გვ. 2—3. —
ხელმოწერა: ან-და-დონ.

დ. ყიფშიძის თანაავტორობით.

Чего ждать? — Муша, 1906, 15 июня, № 9, с. 2—3. —
Подпись: Ан-да-Дон.

В соавторстве с Д. Кипшидзе.

1908

3. გესტვირული. — ეშმაკის მათრახი, 1908, 3 აგვ., № 42, გვ. 10—11 ხელმოწერა: გურჯი.

Мествирули. — Ешмакис матрахи, 1908, 3 авг., № 42, с. 10—11. — Подпись: Гурджи.

4. რად არის მთვარეზე შავი ადგილები? (ფშავური ლეგენდა). — ნაკადული (მცირეწლოვანთათვის), 1908, ოქტ., № 20, გვ. 13—15.

Почему на луне черные места? (Пшавская легенда). — Накадули (для младш. возраста), 1908, окт., № 20, с. 13—15.

5. სიმღერა. (დ. გურამიშვილის ხმაზე). — ეშმაკის მატრახი, 1908, 20 ივლ., (№ 40), გვ. 16. — ხელმოწერა: გურჯი.

Песня. (На мотив Д. Гурамишвили). — Ешмакис матрахи, 1908, 20 июля, (№ 40), с. 16. — Подпись: Гурджи.

1910

6. ლაშარის ხატი (ფშაური ლეგენდა ლექსად) .— ნაკადული (მოზრდილთაფის), 1910, № 5, გვ. 29—33. — ხელმოწერა: აკაკი მცირე.

Лашарская молельня. (Пшавская легенда в стихах). — Накадули (для старш. возраста), 1910, № 5, с. 29—33. — Подпись: Акаки Мцире.

7: ბუცი (ბაბუას ნაამბობი). — ნაკადული (მცირეშლოვანთაფის), 1910, № 6, გვ. 5—7. — ხელმოწერა: აკაკი მცირე.

Царский гриб. (Рассказ дедушки). — Накадули (для младш. возраста), 1910, № 6, с. 5—7. — Подпись: Акаки Мцире.

1912—1918

8. Ванское царство. — Русская энциклопедия, т. 3, (1912—1913), с. 473—474.

9. Вахтанг VI. — Русская энциклопедия, т. 4, (1912—1913), с. 21—22.

10. Вахуштий. — Русская энциклопедия, т. 4, (1912—1913), с. 22.

11. Габашвили, 1) Виссарион (Бесик), 2) Екатерина Ревазовна. — Русская энциклопедия, т. 5, (1912—1913), с. 67.

12. Грузинская литература. — Русская энциклопедия, т. 6, (1912—1913), с. 323—324.

13. Грузинский алфавит. — Русская энциклопедия, т. 6, (1912—1913), с. 328.

14. Грузинский язык. — Русская энциклопедия, т. 6, (1912—1913), с. 328.

15. Гурамишвили Давид. — Русская энциклопедия, т. 6, (1912—1913), с. 377.

1918

16. ქართული უურნალ-გაზეთების რედაქტორებისა და წიგნების გამომცემლობისადმი. (პეტერბურგის უნივერსიტეტის ქართ-
5. ა. შანიძე)

ველ სტუდენტთა სამეცნიერო წრის გამგეობის მიმართვა — ბიბლიო-
თგრაფიის შედგენის აუცილებლობის შესახებ). — სახალხო გაზე-
თი, 1913, № 802, გვ. 3. — ხელმოწერა: გამგეობის თავ-ზე ა. შა-
ნიძე და წრის ხელმძღვ. ი. ჯავახიშვილი.

Редакциям грузинских журналов и газет и книгоизда-
тельствам (Обращение Грузинского научного кружка Петер-
бургского университета — о необходимости составления би-
блиографии). — Сахалх газети, 1913, № 802, с. 3. — Подпи-
си: предс. правл. А. Шанидзе, руководитель кружка Ив. Джა-
вахишили.

17. Библиография. Отдельные издания и статьи на гру-
зинском языке, появившийся в 1911 и 1912 гг. — Хр. Восток,
СПБ, 1913, т. 2, вып. 2, с. 253—262.

Имеется отд. оттиск.

18. Отчет о летней командировке 1913 года в Душетский
и Тионетский уезды Тифлисской губернии для изучения гру-
зинских говоров. — Известия Академии наук, 1913, с. 1069—
1074.

1914

19. Нынешние эквиваленты географических названий
Арагвского ущелья по описанию 1774 г. — Хр. Восток, 1914,
т. 3, с. 212—214.

1915

20. ჩეცენზია: მ. ჯანაშვილი. საინგილო (ძველი საქართველო, ტ. II, განკ. 4), ტფ., 1913.—Записки восточного отд-ния русско-
го археол. об-ва, 1915, т. 22, с. 344—357.

ამის ცალკე ამონაბეჭდი.

Рецензия: М. Г. Джанашвили. Сайнгило (Древняя Гру-
зия. т. II, отд. 4), Тифлис, 1913. — Записки Восточного отд-
ния Русского археол. общ-ва, 1915, т. 22, с. 344—357.

Имеется отд. оттиск.

21. ქართული კილოები მთაში. — წგ-ში: კრებული ივ. ჯავა-
ხიშვილის რედაქციით, ტფ., პეტროგრადის უნივერსიტეტის ქარ-
თულ სტუდენტთა სამეცნიერო წრის გამოცემა, 1915, გვ. 187—
202.

Грузинские диалекты в горах. — В сб.: Сборник под
ред. Ив. Джавахишвили, Тифлис, 1915, с. 187—202.

22. ქართული ლექსიკონის შესახებ. წინასიტყვაობა წიგნაკი-

სა: სახელმძღვანელო ვრცელი ქართული ლექსიკონის შესაღებად. ტფ., არ. კერესელიძის სტ., 1915, გვ. 1—8. — ხელმოწერა: ივ. ჯავახიშვილი, ქ. კეკელიძე, ი. აბულაძე, ი. ყიფშიძე, ს. გორგაძე, ვ. ლამბაშიძე, ვ. ბერიძე, პ. ინგოროვა, ა. შანიძე.

О грузинском словаре. Предисловие книжки: Руководство для составления полного грузинского словаря. Тифлис, 1915, с. 1—8. Подписи: Ив. Джавахишвили, К. Кекелидзе, И. Абуладзе, И. Кипшидзе, С. Горгадзе, В. Гамбашидзе, В. Беридзе, П. Ингороква, А. Шанидзе.

1916

23. ქართული ბიბლიოგრაფია. ქართულ ერთდროულ გამოცემებში (1852—1910 წწ.) მოთავსებული სტატიებისა და მასალების მაჩვენებელი. ენათმეცნიერება, ეთნოგრაფია, გეოგრაფია, არქეოლოგია, ისტორია, ხალხური სიტყვიერება და ძველი მწერლობა. (შედგენილია პეტერბურგის უნივერსიტეტის ქართველ სტუდენტთა სამეცნიერო წრის წევრების მიერ). ი. ყიფშიძის წინასიტყვაობით. პეტერბურგის 1916. 160 გვ.

Грузинская Библиография. Указатель к статьям и материалам, опубликованным в грузинской периодической печати (1852—1910). Языкознание, этнография, география, археология, история, народная словесность и древняя литература. (Сост. членами научного кружка Петербургского университета). С предисл. И. Кипшидзе. Петроград, 1916. 160 с.

24. Два чано-мингрельских суффикса в грузинском и армянском языках. 1. Суффикс происхождения: ა-аг в грузинском языке. 11. Глагольный суффикс т-и-т в Северо-армянских наречиях и говорах. — Записки Восточного отделения Русского археол. общ-ва, т. 23, 1916, с. 365—372.

Имеется отд. оттиск.

რეც.: ჯანაშვილი, მ. — საქართველო, 1917, 29 იანვ., № 23, გვ. 4.

Рец.: Джанашвили М. — Сакартвело, 1917, 29 янв., № 23, с. 4.

25. Программа для собирания диалектических материалов по грузинскому языку. (პარალელური ტექსტი ქართულად: პროგრამა ქართული ენის დიალექტური კილოვავური მასალების შესაკრებად). — Пособия для работ по армяно-грузинской филологии. IV. Пг., 1916. 24 с.

В соавторстве с И. Кипшидзе.

1917

26. ორი უნივერსიტეტი. — სახალხო საქმე, 1917, 14 თებ., № 76, გვ. 2.
Два университета. — Сахалхо сакме, 1917, 14 окт.. № 76, с. 2.

1918

27. ვინაობის სუფიქსი არ ქართულ ენაში. — განათლება, 1918, № 1, გვ. 21—26.

Суффикс происхождения аг в грузинском языке. — Ганатлеба, 1918, № 1, с. 21—26.

28. „მცა“ ნაწილაკი ძველს ქართულში. — Зриметеж, 1918, № 1, გვ. 79—80.

ყიფშიძე, დ. — სახალხო საქმე, 1918, 24 თებ., გვ. 3.

Частица «Мца» в древнегрузинском языке. — Прометей, 1918, № 1, с. 79—80.

Кипшидзе Д. — Сахалхо сакме, 1918, 24 февр., с. 3.

29. თარგმანი. ტერ-გრიგორიანი, თ. (ვანო). „მშაკი“ და სომებ-ქართველთა ურთიერთობა (ფურცლები ჩემ მოგონებათაგან). — Зриметеж, 1918, № 1, გვ. 90—93; № 2, გვ. 90—93.

Перевод. Тер-Григорян, О. (Вано). «Мшак» и взаимоотношение грузин и армян. (Страницы из моих воспоминаний). — Прометей, 1918, № 1, с. 90—93; № 2, с. 90—93.

1919

30. ნასახელარი ზმნები ქართულში. — ტფილ. უნ-ტის მოამ-ბე, 1919—1920, № 1, გვ. 87—96.

Отыменные глаголы в грузинском языке. — Вестник Тифл. ун-та, 1919—1920 № 1, с. 87—96.

31. პროფ. ი. ყიფშიძე. (1881—1919). (ნეკროლოგი). — სახალხო საქმე, 1919, 23 თებ., № 464, გვ. 2; ექიმი, 1919, № 1—2, გვ. 24—25.

Проф. И. Кипшидзе. (1881—1919). Некролог. — Сахалхо сакме, 1919, 23 февр., с. 2; Экими, 1919, № 1—2, с. 24—25.

1920

32. პროფესიი ლრთოგრაფიის რეფორმისათვის. (ზმნის ფორ-

მებში. ჰავსა და სანის ხმარების გამო). ულვლილებათა ნიმუშების დართვით. (ცალკე გადმობეჭდილი წიგნიდან: სუბიექტური პრეფიქსი მეორე პირისა და ობიექტური პრეფიქსი მესამე პირისა ქართულ ზმებში. ტფ., 1920, გვ. 182—189). ტფ., „სახალხო საქმე“-ს ტ., 1920. 9 გვ.

რეც.: გ. ახვლედიანი. ჰავ და სანი ქართულ ზმებში. — განათლება, 1920, № 4—5, გვ. 22—28.

Проект орфографической реформы. (Употребление префиксов ჰ и ს в глагольных формах). С приложением образцов спряжения. (Из книги: субъектный префикс II лица и объектный префикс III лица в грузинских глаголах. Тифлис, 1920, с. 182—189). Тифлис, Тип. «Сахалхо сакме», 1920. 9 с.

Рец.: Ахвледиани Г. ჰ и ს в грузинских глаголах. — Ганатлება, 1920, № 4—5, с. 22—28.

33. სალამი სომხურ უნივერსიტეტს! (სომხური უნივერსიტეტის გახსნის გამო). — სახალხო საქმე, 1920, 25 იანვ., № 736, გვ. 3.

Привет Армянскому университету. (К открытию армянского университета). — Сахалхо сакме, 1920, 25 янв., № 736, с. 3.

34. სუბიექტური პრეფიქსი მეორე პირისა და ობიექტური პრეფიქსი მესამე პირისა ქართულ ზმებში. ტფ., ტფილ. უნ-ტის გამოცემა, „სახალხო საქმე“-ს სტ., 1920. VIII, 210 გვ.

რეც.: ახვლედიანი, გ. ორი ერთსახე პრეფიქსი ქართულ ზმებში. — ჩვენი მეცნიერება, 1923, № 1, გვ. 97—106.

რეც.: შამელაშვილი, რ. პირველი საღოქტორო დისერტაცია უნივერსიტეტში. — ქუთაისი, 1968, 17 მაისი, გვ. 3.

ჩაჩავა, ნ. დისერტაციის ნახევარსაუკუნოვანი იუბილე. — საბჭოთა ხელოვნება, 1970, № 12, გვ. 56—57.

ჩაჩავა, ნ. პირველი დისერტაცია ქართულ უნივერსიტეტში.— ლიტერატურული საქართველო, 1970, 19 ივნ., გვ. 2.

ჯვარელი, გ. პირველი დისერტაციის 50 წელი. — ახალგაზრდა კომუნისტი, 1970, 6 ივნ., გვ. 3.

კრიტიკული გარჩევა: ხუნდაძე, ს. — ქართული მართლწეროსა და სწორენის ძირითადი საფუძვლები, ქუთაისი, 1927, გვ. 89—129.

Субъектный префикс второго лица и объектный третьего

лица в грузинских глаголах. Тифлис, Изд-во Тифл. ун-та, 1920. VIII, 210 с.

Рец.: Ахвледиани Г. Два одинаковых префикса в грузинском глаголе. — Чвени мецниереба, 1923, № 1, с. 97—106.

Рец.: Шамелашвили Р. Первая диссертация в университете. — Кутаиси, 1968, 17 мая, с. 3.

Чачава Н. Полувековой юбилей диссертации. — Сабочта хеловнеба, 1970, № 12, с. 56—57.

Чачава Н. Первая диссертация в грузинском университете. — Литературули Сакартвело, 1970, 19 июля, с. 2.

Джварели Г. 50 лет первой диссертации. — Ахалгазрда Комунисти, 1970, 6 июня, с. 3.

Критический разбор: Хундадзе Сил. — В жн.: Хундадзе С. Основы грузинского правописания и правильной речи. Кутаиси, 1927, с. 89—129.

Рец.: Джорбенадзе С. Первая диссертация в Тбилиси. — Заря Востока, 1968, 8 авг., с. 3.

1921

35. სალიტერატურო ქართულისათვის. პროექტი ორთოგრაფიის სადათ საკითხების მოსაწესრიგებლად, შემუშავებული საორგანიზაციო კომისიისა და მიღებული სასწავლო კომიტეტის მიერ (მასალები კონფერენციისათვის). თბ., 1921. 53 გვ.

გ. ახვლედიანის, კ. კეკელიძის, ვ. ბერიძის და ს. გორგაძის თანაავტორობით.

О литературном грузинском. Проект для разрешения спорных вопросов грузинской орфографии, разработанный организационной комиссией и утвержденный учебным комитетом. (Материалы к конференции). Тб., 1921. 53 с.

В соавторстве с Г. Ахвледиани, К. Кекелидзе, В. Беридзе и С. Горгадзе.

36. ქართული კრიპტოგრაფიის ახალი ნიმუშები. — საქართველოს მუზეუმის მოამბე, ტ. 1, 1921, გვ. 63—68.

არის ცალკე ამონაბეჭდი.

Новые образцы грузинской криптографии. — Вестник Гос. музея Грузии, т. 1, 1921, с. 63—68.

Имеется отд. оттиск.

37. ვაჟა-ფშაველას თხზულებათა I ტომის ლექსიკონი. — წგ-ში: ვაჟა-ფშაველა. ტ. I. ლექსები. ალ. აბაშელის რედ-ით. ტფ., 1922 გვ. 243—268.

Словарь 1 тома сочинений Важа-Пшавела. — В кн.: Важа-Пшавела. Т. 1. Стихи. Под ред. Ал. Абашели. Тифлис, 1922 с. 243—268.

38. ნაშთები მესამე პირის ობიექტური პრეფიქსის კმარებისა კმოვნების წინ ქართულ ზმნებში. — ტფილ. უნ-ტის მოამბე, ტ. 2, 1922, გვ. 262—281.

არის ცალკე ამონაბეჭდი.

Пережитки употребления объективного префикса третьего лица в грузинском языке. — Вестник Тифл. ун-та, т. 2, 1922, გვ. 262—281.

Имеется отд. оттиск.

39. პროფ. ალექსანდრე ცაგარელი. (მისი სამეცნიერო მოღვაწეობის 50 წლის გამო). — ლომისი, 1922, № 10, გვ. 1—2.

Проф. Ал. Цагарели. (К 50-летию научной деятельности). — Ломиси, 1922, № 10, с. 1—2.

1922—1923

40. რედაქციისაგან. („მოამბე“ უველა ფაკულტეტისათვის საერთო ორგანო იქნება. სტამბის უქონლობა აბრკოლებს ნაშრომების დროულად გამოცემას). — ტფილ. უნ-ტის მოამბე, ტ. 2, 1922—1923, გვ. (1).

От редакции. (Об издательском плане «Вестника»). — Вестник Тифл. ун-та, т. 2, 1922—1923, с. (1).

41. უძველესი ქართული ტექსტების აღმოჩენის გამო. I. ლიტერატურული ცნობა ახლად აღმოჩენილი უძველესი ქართული ტექსტების შესახებ მეთერთმეტე საუკუნის მწერლობაში. II. ჰაემეტობა აღიშის სახარებაში. — ტფილ. უნ-ტის მოამბე, ტ. 2, 1922—1923, გვ. 398—424.

არის ცალკე ამონაბეჭდი.

По поводу открытия древнейших грузинских текстов. — Вестник Тифл. ун-та, т. 2, 1922 1923, с. 398—424.

Имеется отд. оттиск.

42. ოცობით ოვლა და ათობით წერა ქართულში. — ჩვენი მეცნიერება, 1923, № 1, გვ. 107—112.

Счет по двадцатичной системе в грузинском и десятичное письмо. — Чвени мецниереба, 1923, № 1, с. 107—112.

43. ჰერმეტი ტექსტები და მათი მნიშვნელობა ქართული ენის ისტორიისათვის. — ტფილ. უნ-ტის მოამბე, ტ. 3. 1923, გვ. 354—388.

რეც.: კაკაბაძე, ს. — საისტორიო მოამბე, წგ. 1, 1924, გვ. 291—292.

наемэтные тексты и их значения для истории грузинского языка. — Вестник Тифл. ун-та, т. 3, 1923, с. 354—388.

Рец.: Какабадзе С. — Саисторио моамбе, 1924, кн. 1, с. 291—292.

1923—1924

44. წელიწადის ეტიმოლოგიისათვის. — ქართული საენათმეცნიერო საზოგადოების წელიწდეული, I—II, 1923—1924, გვ. 1—11.

К этимологии წელიწად «год». — Ежегодник грузинского языковедческого общества, 1—11, 1923—1924, с. 1—11.

45. ლექსიკონი. — ბ. გაბუური. ხევსურული მასალები. — ქართული საენათმეცნიერო საზოგადოების წელიწდეული, I—II, 1923—1924, გვ. 259—330.

Словарь. — Б. Габуури. Хевсурские материалы. — Ежегодник грузинского языковедческого общества, I—II, 1923—1924, с. 259—330.

46. რეცენზია: ხევსურული მასალების გამო. ბ. გაბუური. ხევსურული მასალები. — ქართული საენათმეცნიერო საზოგადოების წელიწდეული, I—II, 1923—1924, გვ. 333—336.

Рецензия: По поводу хевсурских материалов. Б. Габуури. Хевсурские материалы. — Ежегодник грузинского языковедческого общества, I—II, 1923—1924, с. 333—336.

1924

47. თარგმანება ქებისა ქებათასათ. პალეოგრაფიული რვეუ-

ლ. ტფ., ტფილ უნ-ტის სტუდენტთა კავშირის გამოცემა, 1924. IV,
35 გვ. (ლითოგრ. გამოცემა).

Толкование «Песни песней». Палеографическая тетрадь.
Тифлис, Издание студенческого союза Тифл. ун-та, 1924. IV,
35 с. (Литогр. издание).

48. ქართული ლიტერატურის უძველესი პერიოდის ჟესტავლის
ხაქმე გასულ წელს. — ქართული სიტყვა, 1924, 1 იანვ., № 7, გვ.
2.

Состояние изучения грузинской литературы древнейшего периода в истекшем году — Картули ჟიტკვა, 1924,
1 янв., с. 2.

49. Miscellanea. I. დავით აღმაშენებლის ანდერძისათვის.
II. დიონისი ვეფხისტყაოსნისა. — ჩვენი მეცნიერება, 1924, № 8,
გვ. 47—52.

არის ცალკე ამონაბეჭდი.

რეც.: კაკაბაძე, ს. — საისტორიო მოამბე, 1924, წგ. 1, გვ. 292
— 293.

Miscellanea I. К завещанию Давида строителя. II. Дионисий в поэме «Витязь в бархатной коже». — Чвени мецниереба,
1924, № 8., с 47—52.

Имеется отд. оттиск.

Рец.: Какабадзе С. — Саисториა მოამბე, 1924, კნ. 1, с.
292—293.

50. Miscellanea. III. მაჩხიტისძის ჩინი. IV. ოცობით თვლა და
ათობით წერა ქართულში. — ჩვენი მეცნიერება, 1924, № 11—12,
გვ. 11—14.

არის ცალკე ამონაბეჭდი.

Miscellanea. III. Буква «h» у Мачхитидзе. IV. Двадцатич-
ный счет и десятичное письмо в грузинском языке. — Чвени м-
цинереба, 1924, № 11—12, с. 11—14.

Имеется отд. оттиск.

1925

51. უმლაუტი სვანურში. — არილი. ივანე ჯავახიშვილისადმი
მისი სამეცნიერო მოღვაწეობის 25 წლის თავზე (1900—1925) მო-
წაფეთა მიერ მიძღვნილი კრებული. ტფ., 1925, გვ. 171—232.

Умлаут в сванском языке. — Арили. Сборник, посвященный
ректору Тбил. ун-та проф. Ив. Джавахишвили к 25-летию его
научной деятельности (1900—1925). Тифлис, 1925, с. 171—232.

52. შემთხვევა ბერძნული სიტყვის აკუზატიური ფორმით სეს-
ხებისა სვანურში. — ტფილ. უნ-ტის მოამბე, ტ. 5, 1925, გვ. 254—
256.

არის ცალკე ამონაბეჭდი.

Случай заимствования греческого слова в аккузативной
форме в сванском языке. — Вестник Тифл. ун-та, т. 5, 1925,
с. 254—256.

Имеется отд. оттиск.

1926

53. არადეთის წარწერები. — მიმომხილველი, I, 1926, გვ.
236—237.

არის ცალკე ამონაბეჭდი.

Арадетские надписи. — Мимомхилвели, 1, 1926, с. 236—
237.

Имеется отд. оттиск.

54. კვლავ მანგლისის წარწერების შესახებ. — მიმომხილვე-
ლი, 1, 1926, გვ. 223—235.

არის ცალკე ამონაბეჭდი

Опять о манглисских надписях. — Мимомхилвели, 1,
1926, с. 223—236.

Имеется отд. оттиск.

55. კრიპტოგრაფიული მასალები. — მიმომხილველი, I, 1926,
გვ. 237—243.

არის ცალკე ამონაბეჭდი.

Криптографические материалы. — Мимомхилвели, 1,
1926, с. 237—243.

Имеется отд. оттиск.

56. ქართული ზმის საქცევი. — ტფილ. უნ-ტის მოამბე, ტ.
6, 1926, გვ. 312—338.

არის ცალკე ამონაბეჭდი.

Версии грузинского глагола. — Вестник Тифл. ун-та, т. 6,
1926, с. 312—338.

Имеется отд. оттиск.

57. Miscellanea. ოთან მტბევრის ვინაობისათვის. — მიმომხილ-
ველი, I, 1926, გვ. 220—222.

არის ცალკე ამონაბეჭდი.

Miscellanea. О личности Иоанна Мтбевари. — Мимомхилве-
ли, 1, 1926, с. 220—222.

Имеется отд. оттиск.

58. პროფ. მელიქიშვილი. (გარდაცვალების გამო). — კომუნისტი, 1927, 27 მარტი, გვ. 3.

Проф. Меликишвили. (По поводу кончины). — Коммунисти, 1927, 27 марта, с. 3.

59. ფერეიდნული ტექსტები, ჩაწერილი თბილისში 6. 11. 1922 წ. სემოლ-ხან იოსელიანისაგან: 1. ფერეიდნის სოფლები. II. წისქვილის გატეხა ქურთ მეკობრისაგან და ფქვილების გატაცება. — ტფილ. უნ-ტის მოამბე, ტ. 7, 1927, გვ. 221—224.

Ферейданские тексты, записанные в Тбилиси 6.11.1922 г. От Сейфол-хана Иоселиани: 1. Ферейданские деревня. 11. Ограбление мельницы. — Вестник Тифл. ун-та, т. 7, 1927, с. 221—224.

60. ხანმეტი მრავალთავი. — ტფილ. უნ-ტის მოამბე, ტ. 7, 1927, გვ. 98—159.

არის ცალკე ამონაბეჭდი.

Ханметный многоглав. — Вестник Тифл. ун-та, т. 7, 1927, с. 98—159.

Имеется отд. оттиск.

61. ჰუგო შუხართი (1842—1927). — კომუნისტი, 1927, 8 მაისი, № 102, გვ. 3.

Гюго Шухардт (1842—1927). — Коммунисти, 1927, 8 мая, № 102, с. 3.

62. პედაგოგიური ფაკულტეტი. — წგ-ში: ტფილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი (1918—1928). ტფ., ტფილ. უნ-ტის გამოცემა, 1928, გვ. 70—89.

Педагогический факультет. — В кн.: Тифлисский государственный университет. (1918—1928). Тифлис, Издание Тифл. ун-та, 1928, с. 70—89.

63. სამათემატიკო-საბუნებისმეტყველო ფაკულტეტი. — წგ-ში: ტფილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. (1918—1928). ტფ., ტფილ. უნ-ტის გამოცემა, 1928, გვ. 90—98.

Факультет математики и естествознания. — В кн.: Тифлисский государственный университет. (1918—1928). Тифлис, Издание Тифл. ун-та, 1928, с. 90—98.

64. ქართველი სტუდენტები ქართული უნივერსიტეტის დარ-

სებამდე. — პროლეტარულ სტუდენტთა ხმა (უნივერსიტეტის კომპარტიის და კომკავშირის უფრ. აღმასბიუროს და ადგილკომის ორგვირეული ორგანო), 1928, 26 თებ., გვ. 2.

Грузинские студенты до основания грузинского университета. — Пролетарул студентта хма, 1928, 26 ფევр., с. 2.

65. წინასიტყვაობა: ორბელიანი, ს-ს. ქართული ლექსიკონი. ტფ., 1928, გვ. 1—XXXII.

Предисловие: Орбелиани С.-С. Грузинский словарь. Тифлис, 1928, с. 1—XXXII.

1929

66. ლექსიკონი. — წგ-ში: ვაჟა-ფშაველა. ალუდა ქეთელაური. თბ., სახელგამი, 1929, გვ. 25—31.

Словарь. — В кн.: Важа-Пшавела. Алуда Кетелаури. Тифлис, Госиздат ГССР, 1929, с. 25—31.

67. ლექსიკონი. — წგ-ში: ვაჟა-ფშაველა. ბახტრიონი. პოემა. თბ., სახელგამი, 1929, გვ. 57—72.

Словарь. — В кн.: Важа-Пшавела. Бахтриони. Поэма. Тифлис, Госиздат ГССР, 1929, с. 57—72.

68. ლექსიკონი. — წგ-ში: ვაჟა-ფშაველა. გოგოთურ და აფშინა. (ძველი ამბავი). ტფ., სახელგამი, 1929, გვ. 19—23.

Словарь. — В кн.: Важа-Пшавела. Гоготур да Апшина. Тифлис, Госиздат ГССР, 1929, с. 19—23.

69. ლექსიკონი. — წგ-ში: ვაჟა-ფშაველა. ეფერი. პოემა. თბ., სახელგამი, 1929, გვ. 55—64.

Словарь. — В кн.: Важа-Пшавела. Этери. Поэма. Тифлис, Госиздат ГССР, 1929, с. 55—64.

70. ქართული ზმის სამპირიანობის გამო. — კულტურული აღმშენებლობა, № 9, (1929—1930), გვ. 908—911.

По поводу трехличности грузинского глагола. — Культурное строительство, № 9, (1929—1930), с. 908—911.

71. ქართული ხელნაწერები გრაცი. I. ხანძეტი ლექციონარი (ტექსტები). დავითნი, სვიმეონ სალოსის ცხოვრება, კონდაკი და სხვა. — ტფილ. უნ-ტის მოამბე, ტ., 9, 1929, გვ. 310—353. არის ცალკე ამონაბეჭდი.

Грузинские рукописи в Граце. — Вестник Тифл. ун-та, т. 9, 1929, с. 310—353.

Имеется отд. оттиск.

72. ვაჟა-ფშაველას თხზულებათა მე-3 ტომის ლექსიკონი. — წგ-ში: ვაჟა-ფშაველა. ტ. III. პოემები. ალ. აბაშელის რედ-ით. ტფ., 1930, გვ. 405—445.

Словарь 3-го тома сочинений Важа-Пшавела. — В кн.: Важа-Пшавела. Т. 111. Поэмы. Под ред. Ал. Абашели. Тифлис, 1930, с. 405—455.

73. ლექსიკონი. — წგ-ში: ვაჟა-ფშაველა. სისხლის ძება. (პოემა). ტფ., 1930, გვ. 43—48.

Словарь. — В кн.: Важа-Пшавела. Кровавая месть. (Поэма). Тифлис, 1930, с. 43—48.

74. ლექსიკონი. — წგ-ში: ვაჟა-ფშაველა. სტუმარ-მასპინძელი. პოემა. ტფ., სახელგამი, 1930, გვ. 43—46.

Словарь. — В кн.: Важа-Пшавела. Гость и хозяин. Поэма. Тифлис, 1930, с. 43—46.

75. ლექსიკონი. — წგ-ში: ვაჟა-ფშაველა. ხის ბეჭი. პოემა. ტფ., 1930, გვ. 25—31.

Словарь. — В кн.: Важа-Пшавела. Деревянная лопатка. Поэма. Тифлис, Госиздат ГССР, 1930, с. 25—31.

76. პროფესიონალი ალ. ცაგარელი (1844—1929). (ნეკროლოგი). — ტფილ. უნ-ტის მოამბე, ტ. 10, 1930, გვ. VII—XII.

Профессор А. А. Цагарели. (1844—1929). (Некролог). — Вестник Тифл. ун-та, т. 10, 1930, с. VII—XII.

77. ქართული გრამატიკა. I. Морфология. Тифлис, Изд-во Тифл. ун-та, 1930. VIII, 214 с.

რეც.: შო [ძიდვური შ.] — განათლების მუშაკი, 1930, 2 ოქტ., 4.

Рец.: Шо [Дзидзигури Ш.] — Ганатлебис мушаки, 1930, 2 ОКТ., с. 4.

78. წინასიტყვაობა: თედორაძე, გ. ხუთი წელი ფშავ-ხევსურეთში. ტფ., 1930, გვ. XI—XII.

Предисловие. — В кн.: Тедорадзе Г. Пять лет в Пшав-Хевсурети. Тифлис, 1930, с. XI—XII.

79. ქართული ხალხური პოეზია. ტ. I. ხევსურული. ტფ., სახელგამი, 1931. 031, 700 გვ.

Грузинская народная поэзия. Т. 1. Хевсурская. Тифлис;
Госиздат ГССР, 1931. 031, 700 с.

1932

80. ევროპის ენებიდან მომდინარე Ia და Iu ჯგუფიანი სიტყვები ქართულში. ოზისები. — ქართული სალიტერატურო ენის ნორმების დაღენისათვის, 1932, ნაკვ. III, გვ. 3—11; სალიტერატურო ქართულის ნორმები, 1936, გვ. 53—57.

Слова с группами *Ialu* в грузинском, идущие из европейских языков. Тезисы.— Для установления норм грузинского литературного языка, 1932, вып. 111, с. 3—11; Нормы грузинского литературного языка, 1936, с. 53—57.

81. ვაჟა-ფშაველას ოხზულებათა მე-4 ტომის ლექსიკონი. — წე-ში: ვაჟა-ფშაველა. ტ. IV. პოემები. ა. აბაშელის რედ-ით. ტფ., 1932, გვ. 449—476.

Словарь 4-го тома сочинений Важа-Пшавела. — В кн.: Важа-Пшавела. Т. 4. Поэмы. Под ред. А. Абашели. Тиф., 1932, с. 449—476 .

1933

82. ერთი წიგნის ბედი. — წიგნი (სახელგამის უოველთვიურო ჟურნალი), 1933, № 2—3 (5—6), გვ. 21—23.

Судьба одной книги.— Цигни (ежемесячный журнал Госиздата), 1933, № 2—3 (5—6), с. 21—23.

83. ინსტრუქცია რუსულ-ქართული ლექსიკონის შესადგენად. ტფ., ქართული საბჭოთა ენციკლოპედიის გამოცემა, 1933. 37 გვ.

Инструкция для составления русско-грузинского словаря. Тифлис, Издание большой груз. сов. энциклопедии, 1933. 37 с.

84. ქართული ენა. თბ., დაუსწრ. პედ. ინ-ტის გამოცემა, 1933. 10 განაკვეთად. (ლითოგრ. გამოცემა). განაკვ. V—VI. ზმნა, პირი და რიცხვი ზმნისა. გვ. 1—89; განაკვ. VII. ქცევა, გვარი, გზა. გვ. 4—14; განაკვ. VIII. დრო, კილო, ასპექტი. გვ. 16—47; განაკვ. IX. უღვლილება. გვ. 48—53.

3. ოთვურიას თანავტორობით.

Грузинский язык. Тб., Издание заочн. отд. пед. ин-та, 1933. 10. вып. (Литогр. издание). Вып. V—VI. Глагол, лицо и число глагола, с. 1—89; вып. VII. Версия, залог, направле-

ние с. 4—14; Вып. VII. Время, наклонение аспект, с. 16—47; Вып. 9. Спряжение, с. 48—53.

В соавторстве с В. Топуриа.

1934

85. დამს. პროფ. გ. ჯანაშვილი. (ნეკროლოგი). — კომუნისტი, 1934, 22 აპრ., გვ. 4.

Заслуженный проф. М. Джанашвили. (Некролог). — Комунисти, 1934, 22 апр., с. 4.

86. უნივერსიტეტის სტამბის მოწყობის გამო. — ბოლშევიკური კადრებისათვის, 1934, 12 მარტი, გვ. 2.

К организации университетской типографии. — Большевики кадребисатвис, 1934, 12 марта, с. 2.

87. ძველი ქართული ენა და ლიტერატურა. ენისა და ლიტერატურის მიმოხილვა. ქრესტომათია. ა. შანიძის რედ-ით. ტფ., სახელგამი, 1934. VII, 306 გვ.

ა. ბარამიძის და ი. აბულაძის თანაავტორობით.

რეც.: რუხაძე, ტრ. — კომუნისტი, 1934, 28 ოქტ., გვ. 4.

Древне-грузинский язык и литература. Хрестоматия. Под ред. А. Шанидзе. Тифлис, Госиздат ГССР, 1934. VII, 306 с.

В соавторстве с Ал. Барамидзе и И. Абуладзе.

Рец.: Рухадзе Тр. — Комунисти, 1934, 28 окт., с. 4.

88. ხალხური შემოქმედების (მასალების) შეკრეფის გამო. — კოლექტივიზაცია, 1934, 21 ოქტ., გვ. 3.

По поводу собирания (материалов) грузинского народного творчества. — Колективизация, 1934, 21 окт., с. 3.

89. «Шах-наме» Фердовси в грузинском фольклоре. — Заря Востока, 1934, 22 сент., с. 3.

1935

90. გამოცდები ქართულში. — ახალგაზრდა კომუნისტი, 1935, 9 სექტ., გვ. 3.

Экзамены по грузинскому языку. — Ахалгазрда комунисти, 1935, 9 сент., с. 3.

91. ლექსიკონი. — წე-ში: ვაჟა-ფშაველა. ბახტრიონი. პოემა. ტფ., სახელგამი, 1935, გვ. 55—70.

Словарь. — В кн.: Важа-Пшавела. Бахтриони. Поэма. Тифлис, Госиздат ГССР, 1935, с. 55—70.

92. ლექსიკონი. — წგ-ში: ვაჟა-ფშაველა. გოგოთურ და აფშინება. პოემა. ტფ., სახელგამი, 1935, გვ. 18—21.

Словарь.— В кн.: Важа-Пшавела. Гоготур и Апшина. Поэма. Тифлис, Госиздат ГССР, 1935, с. 18—21.

93. პირველი დღე ჩვენს უნივერსიტეტში. — ბოლშევიკური კადრებისათვის, 1935, 15 სექტ., გვ. 1.

Первый день в нашем университете.— Большевикури кадребисатвис, 1935, 15 сент., с. 1.

94. ქართული ენის კულტურისათვის. — ბოლშევიკური კადრებისათვის, 1935, 31 ოქტ., გვ. 1.

К культуре грузинского языка.— Большевикури кадребисатвис, 1935, 31 окт., с. 1.

95. ქართული სტამბის ისტორიისათვის. — ლიტერატურული მემკვიდრეობა, 1935, წგ. 1, გვ. 156—176.

К истории грузинской типографии.— Литературали мемквидреоба, 1935, кн. 1, с. 156—176.

96. შაჰნამეს ერთი ეპიზოდი ქართული ფოლკლორში. — ლიტერატურული მემკვიდრეობა, 1935, წგ. 1, გვ. 177—195.

Эпизод из «Шах-намэ» в грузинском фольклоре.— Литературали мемквидреоба, 1935, кн. 1, с. 177—195.

97. ძველი ქართული ენა და ლიტერატურა. ენისა და ლიტერატურის მიმოხილვა, ქრესტომათია. ა. შანიძის რედ-ით. მე-2 გამოც. ტფ., სახელგამი, 1935. VI, 063, 328 გვ.

ა. ბარამიძის და ი. აბულაძის თანაავტორობით.

Древнегрузинский язык и литература. Хрестоматия. Под ред. А. Шанидзе. 2-е изд. Тифлис, Госиздат ГССР, 1935. VI, 063, 328 с.

В соавторстве с А. Барамидзе и И. Абуладзе.

98. ძველი ქართულის ქრესტომათია. ლექსიკონითურთ. I. ქრესტომათია. ტფ., ტფილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1935. XXIII, 112 გვ.
რეც.: ა. ღ. — კომუნისტი, 1935, 30 აგვ., გვ. 4.

Древнегрузинская хрестоматия с словарем. I. Хрестоматия. Тифлис, Изд-во Тифл. ун-та, 1935. XXIII, 112 с.

Рец.: А. Гл.— Комунисти, 1935, 30 авг., с. 4.

1936

99. დიმიტრი ყიფიანი როგორც გრამატიკოსი. — წგ-ში: ს.

ხუნდაძე. დიმიტრი ყიფიანი. მონოგრაფია. ტფ., ტფილ. უნ-ტის გამბა, 1936, გვ. 187—190.

Дмитрий Кипиани, как грамматик. — В кн.: С. Хундадзе. Дмитрий Кипиани. Монография. Тифлис, Изд-во Тифл. ун-та, 1936, с. 187—190.

100. ვახტანგის დედანი ვეფხისტყაოსანისა. — კომუნისტი, 1936, 17 ნოემბ., გვ. 2—3.

რეც.: აბულაძე, ი. „ვეფხისტყაოსნის“ უძველესი უნიკუმის აშკარა კვალი. — საბჭოთა ხელოვნება, 1936, № 11—12, გვ. 33—41.

Оригинал поэмы «Витязь в тигровой шкуре» Вахтанга VI. — Комунисти, 1936, 17 ноября, с. 2—3.

Рец.: Абуладзе И. Явный след древнейшего уникума «Витязь в тигровой шкуре». — Сабчота хеловнеба, 1936, № 11—12, с. 33—41.

101. ვახტანგის მონოგრაფია ვეფხისტყაოსნის შესახებ და მისი მნიშვნელობა პოემის ტექსტის შესწავლისათვის. — მნათობი, 1936, № 10—11, გვ. 169—223; 1937, № 6—7, გვ. 227—233.

Монография Вахтанга VI о поэме «Витязь в тигровой шкуре» и ее значение для изучения текста поэмы. — Мнаторби, 1936, № 10—11, с. 169—223; 1937, № 6—7, с. 227—233.

102. ვახტანგისეული დედანი ვეფხისტყაოსნისა. — ლიტერატურული საქართველო, 1936, 23 ოქტ., გვ. 1.

Оригинал вахтанговского издания поэмы «Витязь в тигровой шкуре». — Литературули Сакартвело, 1936, 23 окт., с. 1.

103. ვახტანგისეული „ვეფხისტყაოსნის“ აღდგენისათვის. — კომუნისტი, 1936, 24 სექტ., გვ. 4.

К восстановлению вахтанговского издания поэмы III. Реставрали «Витязь в тигровой шкуре». — Комунисти, 1936, 24 сент., с. 4.

104. ვეფხისტყაოსანის ტექსტის ისტორიისათვის. — ლიტერატურული გაზეთი, 1936, 31 ოქტ., გვ. 2.

К истории текста поэмы «Витязь в тигровой шкуре». — Литературули газети, 1936, 31 окт., с. 2.

105. 15 წლის წინათ და ახლა. — ბოლშევიკური კადრებისათვის, 1936, 25 ოქტ., გვ. 2.

15. лет назад и теперь. — Большевикури. кадребисатвис.
1936, 25 февр., с. 2.

106. მიმართულებითი და წოდებითი ბრუნვების დაბოლოება-
ნი. (ა. შანიძის მოხსენების მიხედვით). თეზისები. — სალიტერა-
ტურო ქართულის ნორმები, I, 1936, გვ. 11—13.

Окончания направительного и звательного падежей. (По
докладу А. Шанидзе). Тезисы. — Нормы грузинского лите-
ратурного языка, I, 1936, с. 11—13.

107. პირის ნიშანი ბრუნვიან სიტყვასთან ქართველურ ენებ-
ში. — ტფილ. უნ-ტის შრომები, ტ. I, 1936, გვ. 333—340.

არის ცალკე ამონაბეჭდი.

Показатель лица у склоняемых имен в картвельских
языках. — Труды Тифл. ун-та, т. I, 1936, с. 333—340.

Имеется отд. оттиск.

108. საბჭოთა ენათმეცნიერება. — კომუნისტი, 1936, 25 თებ.,
83. 4.

Советское языкознание. — Коммунисти, 1936, 25 февр., с. 4.

109. ძველი ქართული ენა და ლიტერატურა. ქრესტომათია.
საშ. სკოლის VIII კლასის სახელმძღვანელო. ჩელ. ა. შანიძე. მე-3
გამოც. ტფ., სახელგამი, 1936. VI, 393 გვ.

ა. ბარამიძის და ი. აბულაძის თანავტორობით.

Древнегрузинский язык и литература. Хрестоматия для
VIII класса сред. школы. Ред. А. Шанидзе. 3-е изд. Ти-
флис, Госиздат ГССР, 1936. VI, 393 с.

В соавторстве с А. Барамидзе и И. Абуладзе.

110. წიგნის წყობის რაციონალიზაციისათვის. — კომუნისტი,
1936, 2 ივლ., გვ. 3.

К рационализации набора книги. — Коммунисти, 1936,
2 июля, с. 3.

1937

111. ახალი სალიტერატურო ქართულის ფუძემდებელი. (ილია
ჭავჭავაძის დაბადების 100 წლისთავისათვის). — ლიტერატურუ-
ლი საქართველო, 1937, 29 მაისი, გვ. 1—2; Заря Востока, 1937,
8 июля, с. 3.

И. Чавчавадзе — основоположник нового грузинского
литературного языка. — Литературули Сакартвело, 1937,
29 мая, с. 1—2; Заря Востока, 1937, 8 июля, с. 3.

112. ილია და სალოტერატურო ქართული. — საბჭოთა აფხაზეთი, 1937, 12 სექტ., გვ. 3.

Илья Чавчавадзе и грузинский литературный язык. — Сабчота Абхазети, 1937, 12 сент., с. 3.

113. იმპრიათი განძი. („ვეფხისტყაოსანი“). — კომუნისტი, 1937, 29 დეკ., გვ. 2.

Редкое сокровище. («Витязь в тигровой шкуре»). — Коммунисти, 1937, 29 дек., с. 2.

114. ძველი ქართული ენა და ლიტერატურა. — ქრესტომათიანი საშ. სკოლის VIII კლასისათვის. ა. შანიძის რედ-ით. მე-4 გამოცემა, სახელმამი, 1937. 303 გვ.

ა. ბარამიძის და ი. აბულაძის თანავტორობით.

Древнегрузинский язык и литература. Хрестоматия Для VIII класса сред. школы. Под ред. А. Шанидзе. Изд. 4-е. Тб., Госиздат ГССР, 1937. 303 с.

В соавторстве с А. Барамидзе и И. Абуладзе.

115. ხანმეტი იერემიას კემბრიიული ნაწყვეტები. — ენიმკის მოამბე, ტ. 2, ნაკვ. I, 1937, გვ. 29—42.

Кембриджские отрывки ханметного текста древнегрузинской версии пророчества Иеремии. — Известия ин-та языка, истории и матер. культуры им. Н. Я. Марра, т. 2. вып. 1, 1937, с. 29—42.

116. К этимологии названия «Топада». — Известия ин-та языка, истории и матер. культуры им. Н. Я. Марра, т. 1, 1937, с. 79—88. — Рез. на франц. яз.

117. О редакциях «Вепхис ткаосани». — Вечерний Тбилиси, 1937, 28 марта, с. 3.

1938

118. მეტი ყურადღება მეცნიერების ახალგაზრდა მუშაკთა სოცმეზიბრებას. (მეცნიერების ახალგაზრდა მუშაკთა საკავშირო შეჯიბრების შედეგები). — ახალგაზრდა კომუნისტი, 1938, 22 მარტი, გვ. 4.

Больше внимания соцсоревнованию молодых ученых. (Итоги Всесоюзного соревнования молодых ученых). — Ахалгазрда комунисти, 1938, 22 марта, с. 4.

119. საბურთალოიუმ თუ ნავთლუღუმ? (საბურთალოში თუ ნავთლუღში). — კომუნისტი. 1938, 30 მაისი, გვ. 3.

Сабурталоиум или Навтлугум? (В Сабуртало или Навтлуге). — Комунисти, 1938, 30 мая, с. 3.

120. ქართველი სტუდენტობა თბილისის უნივერსიტეტის დაარსებამდე. — ბოლშევიკური კადრებისათვის, 1938, 30 მაისი, გვ. 2.

Грузинское студенчество до основания Тбилисского университета. — Большевики кадребисатвис, 1938, 30 мая, с. 2.

121. ძველი ქართული ენა და ლიტერატურა. ქრესტომათია. საშ. სკოლის VIII კლასის სახელმძღვანელო. ა. შანიძის რედ-ით. შე-5 გამოც. თბ., სახელგამი, 1938. 333 გვ.

ა. ბარამიძის და ი. აბულაძის თანაავტორობით.

Древнегрузинский язык и литература. Хрестоматия для VIII класса сред. школы. 5-е издание. Тб., Госиздат ГССР, 1938. 333 с.

В соавторстве с А. Барамидзе и И. Абуладзе.

122. Новооткрытый алфавит кавказских албанцев и его значение для науки. — Известия ин-та языка, истории и матер. культуры им. акад. Н. Я. Марра, т. IV₁, 1938, с. 1—68. — Рез. на груз. и франц. яз.

Имеется отд. оттиск.

1939

123. ბარათაშვილის ენა. — წგ-ში: ნიკოლოზ ბარათაშვილი. ლექსები. პოემა. წერილები. თბ., „ფედერაცია“, 1939, გვ. 149—160.

Язык Бараташвили — В кн.: Николоз Бараташвили. Стихи, поэма, письма. Тб., «Федерация», 1939, с. 149—160.

124. ილია ჭავჭავაძე როგორც მებრძოლი ახალი სალიტერატურო ქართულის დამკვიდრებისათვის. — წგ-ში: ილია ჭავჭავაძე. საიუბილეო კრებული. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1939, გვ. 1—33.

Илья Чавчавадзе как борец за внедрение нового литературного грузинского языка. — В кн.: Илья Чавчавадзе. Юбилейный сборник. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1939, с. 1—33.

125. მეცნიერებისა და ხელოვნების მუშაკები საქმით უპასუ-

ხებენ ბელადის მითითებებს. (პროფ. ა. შანიძის, გ. ჩუბინაშვილის, მ. თოიძის, გ. ლეონიძის და ს. ჯანაშიას წერილები). — კომუნისტი, 1939, 1 აპრ., გვ. 3.

Работники науки и искусства делом отмечают указаниям вождя (статьи проф. А. Г. Шанидзе, Г. Н. Чубинашвили, М. Тойдзе, поэта Г. Леонидзе и С. Н. Джанашиа). — Комунисти, 1939, 1 апр., с. 3.

126. საქართველოს მუზეუმის S ფონდის აღწერილ ხელნაწერთა საძიებელი. — მასალები საქართველოს და კავკასიის ისტორიისათვის, ნაკვ. 2, 1939, გვ. 3—59.

ა. ბარამიძის თანავტორობით.

არის ცალკე ამონაბეჭდი.

Указатель описанных рукописей фонда S Гос. музея Грузии. — Материалы по истории Грузии и Кавказа, вып. 2, 1939, с. 3—59.

В соавторстве с Ал. Барамидзе.

Имеется отд. оттиск.

127. სვანური პოეზია. I. სიმღერები შეკრიბეს და ქართულად იარგმნებს ა. შანიძემ, ვ. თოფურიამ და მ. გუგეჭიანმა. თბ., სსრკ მეცნ. აკად. საქ. ფილიალის გამ-ბა, 1939. XVII, 436 გვ.

Сванская поэзия. 1. Песни собрали и перевели на грузинский язык А. Шанидзе, В. Топуриа и М. Гуджеджиани. Тб., Изд-во Груз. филиала АН СССР, 1939. XVII, 436 с.

128. სვანური პროზაული ტექსტები. I. ბალსწერმოური კილო. ტექსტები შეკრიბეს ა. შანიძემ და ვ. თოფურიამ. თბ., სსრკ მეცნ. აკად. საქ. ფილიალის გამ-ბა, 1939. XXII, 490 გვ.

Сванские прозаические тексты. 1. Верхнебальское наречие. Тексты собрали А. Шанидзе и В. Топуриа. Тб., Изд-во Груз. филиала АН СССР, 1939. XXII, 490 с.

129. ქართული ენის გრამატიკა. ფონეტიკა, მორფოლოგია, სინტაქსი. სახელმძღვანელო არასრული საშ. სკოლის V, VI და VII კლასებისათვის. თბ., სახელგამი, 1939. 156 გვ.

რეც.: კვერენებილაძე, გ. და ბოლქვაძე, ი. — საბჭოთა მასწავლებელი, 1939, 4 ნოემბ., გვ. 4.

Грамматика грузинского языка. Фонетика, морфология, синтаксис. Учебник 5, 6 и 7 класса сред. школы. Тб., Госиздат ГССР, 1939. 156 с.

Рец.: Кверенчхиладзе, Г. и Болквадзе И. — Сабчота масцавлебели, 1939, 4 ноября, с. 4.

130. ძველი ქართული ენა და ლიტერატურა. ქრესტომათია საშ. სკოლის VIII კლასისათვის. ა. შანიძის რედ.-ით. მე-6 გამოც. თბ., სახელგამი, 1939. 333 გვ.

ა. ბარამიძის და ი. აბულაძის თანავტორობით.

Древнегрузинский язык и литература. Хрестоматия для VII класса сред. школы. Под ред. А. Шанидзе. Изд. 6-е. Тб., Госиздат ГССР, 1939. 333 с.

В соавторстве с А. Барамидзе и И. Абуладзе.

1940

131. აკად. ივანე ჯავახიშვილი და ქართული კულტურის საკოთხები. — კომუნისტი, 1940, 21 ნოემბ., გვ. 3.

Академик Иване Джавахишвили и вопросы грузинской культуры. — Коммунисти, 1940, 21 ноября, с. 3.

132. აკადემიკოსი ნიკო მარი (1864—1934). (დაბადების 75 წლისთავისათვის). — კომუნისტი, 1940, 1 თებ., გვ. 3.

Академик Нико Марр. (1864—1934). (К 75-летию со дня рождения). — Коммунисти, 1940, 1 февр., с. 3.

133. აკაბ სუფიქსის წარმოშობისათვის სომხურში. (მოხსენების თეზისები). — თბილისის უნ-ტის სამეცნიერო სესია, 1940, 7—11 მაისი. მუშაობის გეგმა და მოხსენებათა თეზისები. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1940, გვ. 143.

К происхождению суффикса акан в армянском языке. (Тезисы доклада). — Научная сессия ТГУ, 1940, 7—11 мая. План работы и тезисы докладов. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1940, с. 143.

134. ივანე ჯავახიშვილი. (ნეკროლოგი). — კომუნისტი, 1940, 21 ნოემბ., გვ. 3; ახალგაზრდა კომუნისტი, 22 ნოემბ., გვ. 1; Заря Востока, 1940, 21 ноября, с. 1; Молодой сталинец, 1940, 22 ноября, с. 1.—ხელმოწერა: ბ. მუსხელიშვილი, ივ. ბერიტაშვილი, ა. შანიძე, გ. ახვლედიანი და სხვ.

Иване Джавахишвили. (Некролог). — Коммунисти, 1940, 21 ноября, с. 3; Ахалгазрда коммунисти, 22 ноября, с. 1; Заря Востока, 1940, 21 ноября, с. 1; Молодой сталинец, 1940, 22 ноября, с. 1.—Подписи: Н. Мусхелишвили, Ив. Бериташвили, Ак. Шанидзе, Г. Ахвледиани и др.

135. ლექსიკონი. — წგ-ში: გაუა-ფშაველა. ბახტოონი. თბ., საბლიტგამი, 1940, გვ. 59—72.

Словарь. — В кн.: Важа-Пшавела. Бахтриони. Тб., Саблитгами, 1940, с. 59—72.

136. სამენვანი წარწერა გრემში. — ენიმკის მთამბე, ტ. 5—6, 1940, გვ. 1—11.

კ. ფუთურიძის თანაავტორობით.

Трехязычная надпись в Греми. — Известия языка, истории и материальной культуры им. Н. Я. Марра, т. 5—6, 1940, с. 1—11.

В соавторстве с В. Путуридзе.

137. ძველი ქართული ენა და ლიტერატურა. ქრესტომათია საშ. სკოლის VIII კლასისათვის. ა. შანიძის რედ-ით. მე-7 გამოც. თბ., სახელმავი, 1940. 303 გვ.

ა. ბარამიძის და ი. აბულაძის თანაავტორობით.

Древнегрузинский язык и литература. Хрестоматия для VIII класса сред. школы. Под ред. А. Шанидзе. 7-е изд. Тб., Госиздат ГССР, 1940. 303 с.

В соавторстве с А. Барамидзе и И. Абуладзе.

138. Крупнейший историк Грузии (акад. И. А. Джавахишвили). — Заря Востока, 1940, 20 ноября, с. 1.

139. Новый труд по армянской диалектологии. (Критический отзыв о сочинении А. Гарияна «Новая ветвь армянских диалектов»). — Труды Тбил. ун-та, 1940, т. 15, с. 7—28.— То же самое на арм. яз. — Известия Арм. филиала АН СССР, 1940, № 4, с. 100—119.

140. Переживания ханмэтиных форм в грузинских рукописях IX—X—XI веков. — Сообщения Груз. филиала Акад. наук СССР, т. 1, № 3, 1940, с. 237—240. — Библиогр.: 6 назв.

1941

141. დიდი მეცნიერი ივანე ჯავახიშვილი. — კომუნისტი, 1941, 22 ნოემბ., გვ. 2. — ხელმოწერა: აკად. ბ. მუსხელიშვილი, აკ. შანიძე, გ. ავლენიძი და სხვ.

Большой ученый Иване Джавахишвили. — Коммунисти, 1941, 22 ноября, с. 2.— Подписи: Акад. Н. Мусхелишвили, Ак. Шанидзе, Г. Ахвледиани и др.

142. დიდი ხელმოწერა სინამდვილედ იქნა. (საქართველოში

შეცნირებათა აკადემიის დაარსების გამო). — კომუნისტი, 1941, 13 თებ., გვ. 1.

Долгожданная мечта стала реальностью. (По поводу основания Академии наук в Грузии). — Коммунисти, 1941, 13 февр., с. 1.

143. ევ კილოს კვალი საქართველოს გეოგრაფიულ სახელებში. — საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. 2, № 8, 1941, გვ. 761—768.

Следы диалекта ев в географических именах Грузии. — Сообщения Акад. наук Груз. ССР, т. 2, № 8, 1941, с. 761—768.

144. თომას სახარების აპოკრიფის ქართული ვერსიის ნაწყვეტი და მისი გაუგებარი აღგილები. — თბილ. უნ-ტის შრომები, ტ. 18, 1941, გვ. 29—40.

არის კალკე ამონაბეჭდი.

К толкованию непонятных мест фрагмента грузинской версии апокрифа «Евангелие Фомы». — Труды Тбил. ун-та, т. 18, 1941, с. 29—40.

Имеется отд. оттиск.

145. პროსოდიული ხმოვნები ქართულში. (მოხსენების თეზისები). — საქ. სსრ მეცნ. აკადემიის საზ-რივ მეცნ. განყ-ბის სამეცნიერო სესია. 1941, 11—13 ივნისი. მუშაობის გეგმა და მოხსენებათა თეზისები. თბ., 1941, გვ. 14.

Просодические гласные в грузинском. — Научная сессия отдела обществ. наук Академии наук Груз. ССР. 1941, 11—13 июня. План работы и тезисы докладов. Тб., 1941, с. 14.

146. საქართველოს შესანიშნავ ადამიანთა ცხოვრება. (ამ სერიის დაარსების შესახებ). — კომუნისტი, 1941, 30 იანვ., გვ. 3. — ხელმოწერა: შ. დადიანი, ს. ჯანაშია, ა. შანიძე, ა. მაშაშვილი და სხვ.

Жизнь замечательных людей Грузии. (Об основании этой серии). — Коммунисти, 1941, 30 янв., с. 3. — Подписи: Ш. Дадиани, С. Джанашиа, Ак. Шанидзе, А. Машавили и др.

147. სიტუა, წარმოთქმული პროფ. ა. შანიძის მიერ აკადემიკოს ივანე ჯავახიშვილის დაკრძალვაზე. (1940 წ. 21 ნოემბერს). — თბილ. უნ-ტის შრომები, ტ. 18, 1941, გვ. XV—XVII.

Слово, произнесенное А. Шанидзе на похоронах Ив. Джавахишвили. (1940 г. 21 ноября). — Труды Тбилисского университета, т. 18, 1941, с. XV—XVII.

148. ქართული ენის გრამატიკა. ფონეტიკა, მორფოლოგია, სინტაქსი (მართლწერის საკითხებითურთ). სახელმძღვანი, V, VI, VII ქლასებისათვის. მე-2 გამოც. თბ., სახელგამი, 1941. 144 გვ.

Грамматика грузинского языка. Фонетика, морфология, синтаксис. (С правилами правописания). Учебник V, VI, VII кл. Изд. 2-е. Тб., Госиздат ГССР, 1941. 144 с.

149. დველი ქართული ენა და ლიტერატურა. ქრესტომათიან საშ. სკოლის VIII კლასისათვის. ა. შანიძის რედ-ით. მე-8 გამოც. თბ., სახელგამი, 1941. 300 გვ.

ა. ბარამიძის და ი. აბულაძის თანავტორობით.

Древнегрузинский язык и литература. Хрестоматия для VIII класса сред. школы. Под ред. А. Шанидзе. 8-е изд. Тб., Госиздат ГССР, 1941. 300 с.

В соавторстве с А. Барамидзе и И. Абуладзе.

150. Данные греческо-пехлевийской билингвы из Армази для истории термина ეზოსმოძღვარი эзосмодзгуари в древнегрузинском. — Сообщения Акад. наук Груз. ССР, т. 2, № 1—2, 1941, с. 181—187.

151. Категория ряда в глаголе. Общие вопросы формообразований глаголов на примерах грузинского языка. — Известия ин-та языка, истории и матер. культуры им. акад. Н. Я. Марра, т. 10, 1941, с. 209—229.

1942

152. ერთი იურიდიული ტერმინის მნიშვნელობისათვის. „ნასალი“. (პროფ. ალ. ვაჩეიშვილის თხოვნის გამო მის გამოკვლევასთან დაკავშირებით. („სასჯელის მიზნები და სახეები ვახტანგის კანონმდებლობის მიხედვით“). — მათობი, 1942, № 11—12, გვ. 218—221.

К значению одного юридического термина. (В связи с просьбой проф. Ал. Вачейшвили по поводу его исследования «Цели и виды наказания по законодательству Вахтанга VI»). — Мнатори, 1942, № 11—12, с. 218—221.

153. ერთი უცნობი თამარის დროინდელი წარწერა. (მოხსენების თეზისები). — საქ. სსრ მეცნ. აკად. საზ-რიც მეცნ. განყ-ბის.

სესია, მე-7, 1942. 20—22 ივნისი. მუშაობის გეგმა და მოხსენებათა
თეზისები. თბ., 1942, გვ. 8.

Одна неизвестная надпись времени царицы Тамары. (Тезисы доклада). — 7-ая сессия Академии наук Грузинской ССР, отд-ние Общ. наук. 1942. 20—22 июня. План работы и тезисы докладов. Тб., 1942, с. 8.

154. შენათა გარდამავლობის საკითხისათვის ქართველურ ენებ-
ში. I—II. — საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. 3, № 2, 1942, გვ.
183—189; № 3, გვ. 289—295. — რეზიუმე რუს. ენ.

К проблеме переходности глаголов в картвельских языках. I—II. — Сообщения Акад. наук Груз. ССР, т. 3, № 2, 1942, с. 183—189; т. 3, № 3, 1942, с. 289—295. — Резюме на рус. яз.

155. მდე თანდებულის გენეზისისათვის. — საქ. სსრ მეცნ. აკად.
მოამბე, ტ. 3, № 4, 1942, გვ. 367—372. — რეზიუმე რუს. ენ.

К генезису грузинского послелога *me* || *midis*. — Сообщения Акад. наук Груз. ССР, т. 3, № 4, 1942, с. 367—372. — Резюме на рус. яз.

156. რეცენზია: წერეთელი გ. არმაზის ბილინგვა. თბ., საქ. სსრ
მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1942.—შენათობი, 1942, № 9, გვ. 135—145.

Рецензия: Церетели Г. Армазская билингва. Тб., Изд-во АН Груз. ССР, 1942. — Мнагоби, 1942, № 9, с. 135—145.

157. ქართული გრამატიკის საფუძვლები. ნაკვ. 1. თბ., თბილ.
უნ-ტის გამ-ბა, 1942. VIII, 276 გვ.

Основы грузинской грамматики. Вып. 1. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1942. VIII, 276 с.

158. წოდებითის ფორმის ადგილისათვის გრამატიკაში. — საქ.
სსრ მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. 3, № 5, 1942, გვ. 481—488.

О месте звательной формы в грамматике. — Сообщения Акад. наук Груз. ССР, т. 3, № 5, 1942, с. 481—488.

159. Изменение системы выражения глагольной категории вида в грузинском и его последствия. — Сообщения Акад. наук Груз. ССР, т. 3, № 9, 1942, с. 953—958.

1948

160. აქტივი და პასივი ერთურთის მიმართ მრავალბირიანი
შენის ჩვენებით. — საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. 4, № 4, 1943,
გვ. 375—381. — რეზიუმე რუს. ენ.

Актив и пассив в их отношениях друг к другу по пока-

занию полипросопного глагола. — Сообщения Акад. наук Груз. ССР, т. 4, № 4, 1943, с. 375—381. — Резюме на рус. яз.

161. ხმათა ორმაგი გარდამავლობის საკითხებისათვის. (მოხსენების თეზისები). — საქ. სსრ მეცნ. აკად. საზოგადო მეცნ. განყ.-ბის სამუცნიერო სესია, მე-14, 1943, 25—28 დეკემბერი. მუშაობის გეგმა და მოხსენებათა თეზისები. თბ., 1943, გვ. 8—9.

К вопросу двойной переходности глаголов. (Тезисы доклада). — 14-ая научная сессия Академии наук Груз. ССР. Отдание общ. наук. План работы и тезисы докладов. 1943, 25—28 декабря. Тб., 1943, с. 8—9.

162. სიტყვა აკად. ივ. ჯავახიშვილის გარდაცვალების პირველი წლისთავის საღამოზე. (18. II. 1941). (მოთხოვილია ივ. ჯავახიშვილის ერთი ავადმყოფობის ამბავი). — ენტერის მოამბე, ტ. 13, 1943, გვ. 267—271.

Слово, произнесенное на вечере годовщины со дня кончины акад. Ив. Джавахишвили. (Рассказано об одной болезни Ив. Джавахишвили). — Вестник ин-та языка, истории и материальной культуры им. Н. Я. Марра, т. 13, 1943, с. 267—271.

163. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის არსებობის 25 წლის გამო. — კომუნისტი, 1943, 17 აპრ., გვ. 4; Заря Востока, 1943, 18 апр., с. 4.

25-летию Тбилисского государственного университета. — Заря Востока, 1943, 18 апр., с. 4; Коммунисти, 1943, 17 апр., с. 4.

164. ქართული გრამატიკის საფუძვლები. ნაკვ. 2. მორფოლოგია. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1943. VI, გვ. 273—376.

Основы грузинской грамматики. Вып. 2. Морфология. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1943. VI, с. 273—376.

165. Выдающийся грузинский историк. (К выдвижению в действительные члены Акад. наук СССР С. Н. Джанашиа). — Известия, 1943, 14 сент., с. 3. — Подписи: Н. Мухсхелишвили, А. Шанидзе, Г. Ахвледиани и Н. Бердзенишвили.

1944

166. ხანძეტი ლექციონიარი. ფოტოტიპიური რეპროდუქცია. გამოსცა და სიმფონია დაურთო ა. შანიძემ. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად.

გამ-ბა, 1944. 064, 54 გვ. (ძველი ქართული ენის ძეგლები. I).
რეც.: ქ. შ. (შარაშიძე, ქრ.) — მნათობი, 1944, № 6, გვ. 156—159.

Грузинский ханметный лекционный. Фототипическая
репродукция. Издал и симфонией снабдил А. Шанидзе. Тб.,
Изд-во АН Груз. ССР, 1944. 064, 54 с. (Памятники древне-
груз. языка. 1).

Рец.: ქ. შ. (Шарашидзе ქ.). — Мнатори, 1944, № 6, с.
156—159.

167. ხანძთელის ცხოვრების ერთი აღგილის გაგებისათვის.
— საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. 5, № 9, 1944, გვ. 939—944.
— რეზიუმე რუს. ენ.

К толкованию одного места житии Григория Хандзтий-
ского. — Сообщения Акад. наук Груз. ССР, т. 5, № 9, 1944,
с. 939—944. — Резюме на рус. яз.

168. Рецензия: Ачарян Р. Словарь армянских имен. Т. 1.
(Ереван. 1942). — Известия АН Арм. ССР. Отд-ние языка и
лит-ры, 1944, № 5, с. 73—76.

1945

169. აკადემიკოსი ივანე ჯავახიშვილი. (გარდაცვალებიდან 5
წლის გამო). — კომუნისტი, 1945, 18 ნოემბ., გვ. 2.

Академик Иване Джавахишвили. (5-летию со дня смер-
ти). — Коммунисти, 1945, 18 ноября, с. 2.

170. მწერივთა მოძღვრებისათვის. სამი მწერივის წარმოების
თავისებურებანი ძველს ქართულში. (მოხსენების თეზისები).
— საქ. სსრ მეცნ. აკად. საზ-რივ მეცნ. განყ-ბის სამეცნიერო სესია,
გე-19, 1945, 18—19 დეკემბერი. მუშაობის გეგმა და მოხსენებათა
თეზისები. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1945, გვ. 5—6.

К учению о скривах. 1. Особенности формообразований
трех скрив в древнегрузинском. (Тезисы доклада). — Науч-
ная сессия Отд-ния общ. наук Акад. наук Груз. ССР, 19-ая,
1945, 18—19 декабря. План работы и тезисы докладов. Тб.,
Изд-во АН Груз. ССР, 1945, с. 5—6.

171. მწერივთა მოძღვრებისათვის. I. სამი მწერივის წარმოების
თავისებურებანი ძველ ქართულში. — საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოამბე,
ტ. 6, № 10, 1945, გვ. 835—844. — რეზიუმე რუს. ენ.

არის ცალკე ამონაბეჭდი.

К учению о скривах. I. Особенности формообразований трех скрив в древнегрузинском. — Сообщения Акад. наук Груз. ССР, т. 6, № 10, 1945, с. 835—844. — Резюме на рус. яз.

Имеется отд. оттиск.

172. Б. ბარათაშვილის ენა. — საბჭოთა მასწავლებელი, 1945, 21 თებ., გვ. 2.

Язык Н. Бараташвили. — Сабчота масцавлебели, 1945, 21 окт., с. 2.

173. ჩა გვაკეთე და ჩა მაქვს განზრახული. („ხანმეტი ლექციონარი“ და უძველესი ოთხთავების ტექსტი). — კომუნისტი, 1945, 1 იანვ., გვ. 1.

Что я сделал и что намерен сделать. («Ханметный лекционар» и древнейший текст четвероглава). — Коммунисти, 1945, 1 янв., с. 1.

174. ფისტიკაურის ისტორიისათვის. — ლიტერატურული ძიებანი, ტ. 2, 1945, გვ. 5—14.

К истории стихотворного размера Пистикаури. — Литературные разыскания, т. 2, 1945, с. 5—14.

175. ქართული ოთხთავის ორი ძველი ჩედაქცია სამი შატბერდული ხელნაწერის მიხედვით. (897, 936, 973 წწ.). გამოსცა ა. შანიძემ. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1945. 447 გვ. (ძველი ქართული ენის ძეგლები. 2).

რეც.: ღლონბეტი ალ. ძველი ქართული ენის ძეგლები. — სახალხო განათლება, 1946, 5 სექტ., გვ. 4.

Две древних редакции грузинского четвероглава по трем Шатбердским рукописям (897, 936 и 978 г.). Издал А. Шанидзе. Тб., Изд-во АН Груз. ССР. 1945. 447 с.; 15 л. табл. (Памятники древнегрузинского языка, 2).

Рец.: Глонти Ал. Памятники древнегрузинского языка. — Сахалхо ганатлеба, 1946, 5 сент., с. 4.

176. ძველი ქართული ენისა და პალეოგრაფიის პროგრამა. (უნივერსიტეტის ფილოლოგიისა და პედაგოგიური ინსტიტუტების ენისა და ლიტერატურის ფაკულტეტების ქართული განყოფილებისათვის). თბ., სამეცნ. მეთოდ. კაბინეტის გამ-ბა, 1945. 10 გვ.

Программа по древнегрузинскому языку и палеографии. Тб., Изд-во науч. метод. кабинета, 1945. 10 с.

177. О некоторых глагольных категориях грузинского языка. (Резюме доклада, прочит. А. Г. Шанидзе на сессии,

1946

178. გიორგი მთაწმიდლის ენა იოვანეს და ეფთვიმეს ცხოვრების მიხედვით. — წგ-ში: გიორგი მთაწმიდლი. ცხოვრებად იოვანესი და ეფთვკმესი. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1946, გვ. 65—168.

რეც.: კვეკლიძე, პ. — სახალხო განათლება, 1947, 22 მაისი, გვ. 4.

Язык Георгия Святогорца по его житию св. Иоанна и свт. Евфимия. — В кн.: Георгий Святогорец. Житие св. Иоанна и свт. Евфимия. Тб., 1946, с. 65—168.

Рец.: Кекелидзе М. — Сахалхи ганатлеба, 1947, 22 мая, с. 4.

179. ვაჟა-ფშაველას ოხზულებათა I ტომის ლექსიკონი; — წგ-ში: ვაჟა-ფშაველა. ტ. I. რედ.: ა. აბაშელი და ა. შანიძე. თბ., 1946, გვ. 357—390.

Словарь 1 тома сочинений Важа-Пшавела. — В кн.: Важа-Пшавела. Т. 1. Ред. А. Абашели и Ак. Шаниձե. Тб., 1946, с. 357—390.

180. მწერივთა მოძღვრებისათვის. II. ერთი უცნობი მწერივი ქართულში. (მოხსენების თეზისები). — თბილისის უნ-ტის სამეცნიერო სესია, 1946, 2—4 მარტი. მუშაობის გეგმა და მოხსენებათა თეზისები. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1946, გვ. 6—7.

К учению о скривах. II. Одна неизвестная скрива в грузинском языке. — Научная сессия Тбил. ун-та, 1946, 2—4 марта. План работы и тезисы докладов. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1946, с. 6—7.

181. ქართული ენის გრამატიკა. ფონეტიკა, მორფოლოგია და სინტაქსი (მართლწერის საკითხებითურთ). სახელმძღვ. V—VI—VII კლასებისათვის. მე-3 გამოც. თბ., სახელგამი, 1946. 167 გვ.

Грамматика грузинского языка. Фонетика, морфология и синтаксис. (С вопросами правописания). Учебник V—VI—VII кл. З-е изд. Тб., Госиздат ГССР, 1946. 167 с.

182. ხუნამისის წარწერის განმარტებისათვის. — საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოამბე, 1946, ტ. 7, № 4, გვ. 217—223. — პარალ. ტექსტი რუს. ენაზე. გვ. 223—230.

К разъяснению хунацисской надписи. — Сообщения Акад. наук Груз. ССР, 1946, т. 7, № 4; с. 217—223. — Параллекст на рус. яз. с. 223—230.

183. Глагольные категории акта и контакта на примерах грузинского языка. — Известия Акад. наук СССР. Отдание лит-ры и языка, 1946, т. 5, вып. 2, с. 165—172.

1947

184. გამოჩენილი ისტორიკოსები და ენათმეცნიერი. (აკად. ს. ჯანაშვილის გარდაცვალების გამო). — კომუნისტი, 1947, 18 ნოემბ., გვ. 2. — ხელმოწერა: ა. შანიძე, გ. ახვლედიანი, ა. ჩიქობავა, ვ. გორგაძე და სხვ.

Выдающийся историк и языковед. (По поводу кончины акад. С. Н. Джанашвили). — Коммунисти, 1947, 18 ноября, с. 2. — Подпись: А. Шанидзе, Г. Ахвlediani, А. Чикобава, С. Горгадзе и др.

185. ეტიმოლოგიური ძეგბანი. 1. რკო და მუხა. (მოხსენების თეზისები). — თბილისის უნ-ტის სამეცნიერო სესია, მიძღვნილი დიდი ოქტომბრის სოფ. რევოლუციის 30 წლისთავისადმი, 1947, 23 ოქტ. — 3 ნოემბერი. მოხსენებათა თეზისები. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1947, გვ. 3—4.

Этимологические разыскания. რკო (желудь) и მუხა (дуб). (Тезисы доклада). — Научная сессия Тбилисского ун-та, 1947, 23 окт.—3 ноября. Тезисы докладов. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1947, с. 3—4.

186. მწერივთა მოძღვრებისათვის. IV. ვნებითი გვარის ზმათა ულლების ერთი თავისებურება საშუალ ქართულში. (მოხსენების თეზისები). — აკად. ნ. მარის სახ. ენის ინსტიტუტის IV სამეცნიერო სესია, 1947, 19—20 დეკემბერი. მუშაობის გეგმა და მოხსენებათა თეზისები. თბ., 1947, გვ. 11—12.

К учению о скривах. Особенности спряжения глаголов страдательного залога в среднегрузинском. (Тезисы докладов). — 4-ая научная сессия Ин-та языка им. Н. Я. Марра, 1947, 19—20 декабря. План работы и тезисы докладов. Тб., 1947, с. 11—12.

187. მწერივთა მოძღვრებისათვის. უწყვეტლის ხოლმეობითის მწერივი ქართულში. მისი წარმოშობა და განვითარება. (ერთი

გვერდი ქართული ენის ძსტორიიდან). (მოხსენების თეზისები) — საქ. სსრ მეცნ. აკადემიის სამეცნიერო სესია, 1947, 14—15 ნოემბერი. მუშაობის გეგმა და მოხსენებათა თეზისები. თბ., 1947, გვ. 9—11.

К учению о скривах. Имперфектный пермансив в грузинском, его происхождение и развитие (страница из истории грузинского языка). (Тезисы докладов). — Научная сессия АН Груз. ССР, 14—15 ноября, 1947 г. План работы и тезисы докладов. Тб., 1947, с. 9—11.

188. შეაგროვეთ ხალხში გაბნეული მარგალიტები. — ნოტები ლენინელი, 1947, 10 აპრ., გვ. 2.

Сберите рассеянные жемчужины в народе. — Норчи ленинели, 1947, 10 апр., с. 2.

189. შესავალი სიტყვა. — საქ. სსრ მეცნ. აკად. საზ-რივ მეცნ. განყ-ბის სამეცნიერო სესია, მიძღვნილი დიდი ოქტომბრის სოც. რევოლუციის 30 წლისთავისადმი, 1947, 28—29 ნოემბერი. მუშაობის გეგმა და მოხსენებათა თეზისები. თბ., 1947.

Вступительное слово. — Научная сессия Отд-ния общ. наук Академии наук Груз. ССР, посвящ. 30-летию Великой Октябрьской Социалистической революции. 1947, 28—29 ноября. План работы и тезисы докладов. Тб., 1947.

190. ძველი ქართული ენა და ლიტერატურა. ქრესტომათია საშ. სკოლის IX კლასისათვის. ა. შანიძის რედ-ით. მე-9 გამოც. თბ., სახელგამი, 1947. 277 გვ.

ა. ბარამიძის და ი. აბულაძის თანაავტორობით.

Древнегрузинский язык и литература. Хрестоматия для 9-го класса сред. школы. Под ред. А. Шанидзе. 9-е изд. Тб., Госиздат ГССР, 1947. 277 с.

В соавторстве с Ал. Барамидзе и И. Абуладзе.

191. წიგნნი ძუელისა ალთქუმისანი 978 წლის ხელნაწერის მიხედვით. გამოსცა ა. შანიძემ. ტ. I. ნაკვ. I. დაბადებისათვის გამოსვლათა. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1947. XIV, 112 გვ. (ძველი ქართული ენის ძეგლები, 4).

Книги Ветхого Завета по рукописи 978 г. Издал А. Шанидзе. Т. I. Вып. 1. Бытие. Исход. Тб., Изд-во АН Груз. ССР, 1947, XIV, 112 с. (Памятники древнегрузинского языка, 4).

192. მწკრივთა მოძღვრებისათვის. V. სხვა უცნობი მწკრივი ქართულში. (მოხსენების თეზისები). — თბილისის უნ-ტის სამეცნიერო სესია, 1948, 31 მაისი — 5 ივნისი. მუშაობის გეგმა და მოხსენებათა თეზისები. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1948, გვ. 18.

К учению о скривах. V. Вторая неизвестная скрива в грузинском. Тезисы доклада. — Научная сессия Тбил. ун-та, 1948, 31 мая — 5 июня. План работы и тезисы докладов. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1948, с. 18, 62.

193. ქართული ლექსიკოგრაფიის საკითხები. I. ზმნის ფორმების განაწილებისათვის ქართული ენის სასწავლო ლექსიკონში. (მოხსენების თეზისები). — საქ. სსრ მეცნ. აკად. საზ-რივ მეცნ. განყ-ბის სესია, 1948, 23—24 აპრილი. მუშაობის გეგმა და მოხსენებათა თეზისები. თბ., 1948, გვ. 8—9.

Вопросы грузинской лексикографии. 1. К распределению глагольных форм в учебном словаре грузинского языка. (Тезисы доклада). — Научная сессия Академии наук Груз. ССР. Отд-ние Общ. наук. 1948, 23—24 апреля. План работы и тезисы докладов. Тб., 1948, с. 8—9.

194. უველას შეუძლია ამ მიზანს მიაღწიოს. (ქართული ენის შესწავლისათვის). — ნორჩი ლენინელი, 1948, № 7, 12 თებ., გვ. 2.

Все могут достигнуть этой цели. (К изучению грузинского языка). — Норчи ленинели, 1948, № 7, 12 февр., с. 2.

195. ქართული ენის გრამატიკა. ფონეტიკა და მორფოლოგია (მართლწერის საკითხებითურთ). სახელმძღვ. V და VI კლასებისათვის. მე-4 გამოც. თბ., სახელგამი, 1948. 128 გვ.

Грамматика грузинского языка. Фонетика и морфология. (С правилами правописания). Учебник V—VI класса. 4-е изд. Тб., Госиздат ГССР, 1948. 128 с.

196. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. მე-2. სინტაქსი. (მართლწერის საკითხებითურთ). სახელმძღვ. VII—VIII კლასისათვის. მე-4 გამოც. თბ., სახელგამი, 1948. 207 გვ.

Грамматика грузинского языка. Ч. 2. Синтаксис. (С правилами правописания). Учебник VII—VIII класса. 4-е изд. Тб., Госиздат, ГССР, 1948. 207 с.

197. ძველი ქართული ენა და ლიტერატურა. ქრესტომათია საშ. 7. ა. შანიძე

სკოლის IX კლასისათვის. ა. შანიძის რედ-ით. გე-10 გამოც. თბ., სახელგამი, 1948. 340 გვ.

ა. ბარამიძის და ი. აბულაძის თანავტორობით.

Древнегрузинский язык и литература. Хрестоматия для IX класса сред. школы. Под ред. А. Шанидзе. 10-е изд. Тб., Госиздат ГССР, 1948. 340 с.

В соавторстве с А. Барамидзе и И. Абуладзе.

198. წიგნი ძუელისა აღუთქუმისანი. 978 წლის ხელნაწერის მიხედვით. ტ. I. ნაკვ. 2. ლევიტელთავ, მსაჯულთავ, რუთისი. იობისი. ესაიასი. გამოსცა ა. შანიძემ. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამბა; 1948. VIII, 113—192 გვ.

Книги Ветхого Завета по рукописи 978 г. Т. 1. Кн. 2. Левит. Судей. Руфь. Иова. Исаии. Тб., Изд-во АН Груз. ССР, 1948. VIII, 113—192 с.

199. Совместная работа ученых братских республик. (Сессия отделений Акад. наук Арм. ССР и Груз. ССР). — Заря Востока, 1948, 22 мая, с. 2.

200. Теория скрив в применении к спряжению глаголов древнеармянского языка. (Тезисы доклада). — Совместная научная сессия отделений общественных наук (в Тбилиси и Ереване) 22—30 мая, 1948. План работы и тезисы докладов. Тб., 1948, с. 20—23.

1949

201. სამეცნიერო ექსპედიცია ბულგარეთში და მისი შედეგები. — ლიტერატურა და ხელოვნება, 1949, 29 მაისი, გვ. 2.

Научная экспедиция в Болгарии и ее итоги. — Литература да хеловнеба, 1949, 29 мая, с. 2.

202. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. I. ფონეტიკა და მორფოლოგია (მართლწერის საკითხებითურთ). სახელმძღვ. V და VI კლასებისათვის. გე-5 გამოც. გადამუშ. და სავარჩიშოებით შევსებული. თბ., სახელგამი, 1949. 262 გვ.

Грамматика грузинского языка. Часть I. Фонетика и морфология. (С правилами правописания). Учебник V и VI класса. 5-е изд. Тб., Госиздат ГССР, 1949. 262 с.

203. ცოტა რამ ქართული ენის ისტორიიდან. — ლიტერატურა და ხელოვნება, 1949, 12 ივნი, გვ. 2.

Немного из истории грузинского языка. — Литература да хеловнеба, 1949, 12 июня, с. 2.

204. გიორგი ერისთავის ბიოგრაფიისათვის. — ლიტერატურა და ხელოვნება, 1950, 19 მარტი, გვ. 4.

К биографии Георгия Эристави. — Литература да хеловнеба, 1950, 19 марта, с. 4.

205. ლექსიკონი ვაჟა-ფშაველას თხზულებათა II ტომისა. — წგ-ში: ვაჟა-ფშაველა. ტ. II. ლექსიკი. ა. აბაშელის და ა. შანიძის რედ-ით. თბ., 1950, გვ. 427—463.

Словарь 2-го тома сочинений Важа-Пшавела. — В кн.: Важа-Пшавела. Т. 2. Стихи. Под ред. А. Абашели и Ак. Шанидзе. Тб., 1950, с. 427—463.

206. პეტრე მელიქიშვილი. მოგონებანი. — მეცნიერება და ტექნიკა, 1950, № 7, გვ. 11—12.

Петре Меликишвили. Воспоминание. — Мецниереба да техника, 1950, № 7, с. 11—12.

207. ქართული ენის გრამატიკა, ნაწ. I. ფონეტიკა და მორფოლოგია. (მართლწერის საკითხებითურთ). სახელმძღვ. V და VI კლასებისათვის. მე-6 გამოც. გადამუშავ. და სავარჯიშოებით შევს. თბ., სახელგამი, 1950. 260 გვ.

Грамматика грузинского языка. Часть 1. Фонетика и морфология. (С правилами правописания). Учебник V—VI классов. 6-е изд. Тб., Госиздат ГССР, 1950. 260 с.

208. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. მე-2. სინტაქსი. (მართლწერის საკითხებითურთ). სახელმძღვ. VII—VIII კლასებისათვის. მე-5 გამოც. თბ., სახელგამი, 1950. 4, 207 გვ.

Грамматика грузинского языка. Часть 2. Синтаксис. (С правилами правописания). Учебник VII—VIII класса. 5-е изд. Тб., Госиздат ГССР, 1950. 4, 207 с.

209. შესავალი სიტყვა. — საქ. სსრ მეცნ. აკად. საზ-რიც მეცნ. განყ-ბის სამეცნიერო სესიები., მიძღვნილი აკად. ნ. მარის ხსოვნისადმი. (დაბადების 85 წლისა და გარდაცვალებიდან 15 წლის შესრულების გამო). 1950, 14 იანვარი. მუშაობის გეგმა და მოხსენებათა თეზისები. თბ., 1950.

Вступительное слово. — Научная сессия АН Груз. ССР. Отд-ние общ. наук, посвященная памяти акад. Н. Я. Марра в связи с исполнением 85 лет со дня рождения и 15 лет со дня кончины. 1950, 14 января. План работы и тезисы докладов. Тб., 1950.

210. ქველი ქართული ენა და ლიტერატურა. ქრესტომათია საშ. სკოლის IX კლასისათვის. რედ. ა. შანიძე. მე-11 გამოც. თბ., სახელგამი, 1950. 338 გვ.

ა. ბარამიძის და ი. აბულაძის თანაავტორობით.

Древнегрузинский язык и литература. Хрестоматия для 9-го класса сред. школы. Под ред. А. Шанидзе. 11-е изд. Тб., Госиздат ГССР, 1950. 338 с.

В соавторстве с А. Барамидзе и И. Абуладзе.

211. ჰ და ს თავსართების ხმარება ზმნებში. პროექტი ნიმუშებითურთ. — წგ-ში: სალიტერატურო ქართულის ნორმათა საკითხები. I. 1950. 32 გვ. (ხელნაწერის უფლებით).

Употребление префиксов ჰ и ს в глаголах. (Проект с образцами). — В кн.: Вопросы норм грузинского литературного языка. I. 1950. 32 с.

212. Выдающийся деятель советской науки. 10-летию со дня смерти И. А. Джавахишвили. — Заря Востока, 18 ноября, с. 3.

1951

213. გრამატიკა, მისი საგანი და ადგილი ენათმეცნიერებაში ი. სტალინის მოძღვრების თანახმად. (მოხსენების თეზისები). — თბილისის უნ-ტის სამეცნიერო სესია, მიძღვნილი ი. სტალინის გენიალური შრომის „მარქსიზმი და ენათმეცნიერების საკითხების“ გამოსვლის წლისთავისადმი, 1951, 22—23 ივნისი. მუშაობის გეგმა და მოხსენებათა თეზისები. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1951, გვ. 11—12.

Грамматика, ее предмет и место в языкоznании в свете сталинского учения о языке. — Научная сессия Тбилисского ун-та, посвященная годовщине выхода в свет гениального труда И. В. Сталина «Марксизм и вопросы языкоznания», 22—23 июня, 1951 г. План работы и тезисы докладов. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1951, с. 11—12.

214. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. I. მორფოლოგია. (მართლ-წერის საკითხებითურთ). სახელმძღვ. V—VI კლასებისათვის. მე-7 გამოც. თბ., სახელგამი, 1951. 130 გვ.

რეც.: სულაბერიძე, დ. შენიშვნები ქართული ენის გრამატიკის სახელმძღვანელოზე. — სახალხო განათლება, 1952, 9 ივლ., გვ. 2.

Грамматика грузинского языка. Ч. 1. Морфология. (С

правилами правописания). Для V—VI классов. 7-е изд. Тб., Госиздат ГССР, 1951. 130 с.

Рец.: Сулаберидзе О. Замечания об учебнике грамматики грузинского языка. — Сахалхо ганатлеба, 1952, 9 июля, с. 2.

215. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. მე-2. სინტაქსი (მართლწერის საკითხებითურთ). სახელმძღვ. VII—VIII კლასებისათვის, მე-6 გამოც. თბ., სახელგამი, 1951. 136 გვ.

Грамматика грузинского языка. Ч. 2. Синтаксис. Учебник для VII—VIII кл. Тб., Госиздат ГССР, 1951. 136 с.

216. ქართული ხელნაწერები კუნძულ ხიოსზე. — კომუნისტი, 1951, 23 აგვ., გვ. 3.

Грузинские рукописи на острове Хиос. — Коммунисти, 1951, 23 авг., с. 3.

217. შესავალი სიტყვა. — საქ. სსრ მეცნ. აკადემიის საზ-რიც მეცნ. განყ.-ბის სამეცნიერო სესია, 1951, 19—20 თებერვალი. მუშაობის გეგმა და მოხსენებათა თეზისები. თბ., 1951.

Вступительное слово. — Научная сессия АН Груз. ССР. Отд-ние общественных наук. 1951, 19—20 февраля. План работы и тезисы докладов. Тб., 1951.

218. ძველი ქართული ენა და ლიტერატურა. ქრესტომათია საშ. სკოლის IX კლასისათვის. ა. შანიძის რედ.-ით. მე-12 გამოც. თბ., სახელგამი, 1953. 336 გვ.

ა. ბარამიძის და ი. აბულაძის თანაავტორობით.

Древнегрузинский язык и литература. Хрестоматия для IX класса сред. школы. 12-е изд. Тб., Госиздат ГССР, 1953. 336 с.

В соавторстве с А. Барамидзе и И. Абуладзе.

1952

219. ეტიმოლოგიური ძეებანი. II. ყარსი. ბანა. არტანუჯია (მოხსენების თეზისები). — თბილისის უნ-ტის სამეცნიერო სესია, მიძღვნილი ი. ბ. სტალინის გენიალური შრომის „მარქსიზმი და ენათმეცნიერების საკითხების“ გამოსვლის ორი წლისთვისადმი. 1952, 20—22 ივნისი. მუშაობის გეგმა და მოხსენებათა თეზისები. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1952, გვ. 10—11.

Этимологические разыскания. II. Қарс. Бана. Артанудж. (Тезисы доклада). — Научная сессия Тбил. ун-та, посвящен-

ная второй годовщине выхода в свет гениального труда И. В. Сталина «Марксизм и вопросы языкоznания», 1952, 20—22 июня. План работы и тезисы докладов. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1952, с. 10—11.

220. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. I. მორფოლოგია. (მართლ-წერის საკითხებითურთ). სახელმძღვ. V—VI კლასებისათვის. მე-8 გამოც. თბ., სახელგამი, 1952. 128 გვ.

რეც.: ალავერდაშვილი, გ. შენიშვნები ქართული ენის გრამატიკაზე. — სახალხო განათლება, 1953, 20 მაისი, გვ. 4.

რეც., ლიპარტელიანი, რ. შენიშვნები ქართული ენის გრამატიკის სახელმძღვანელოს შესახებ. — სახალხო განათლება, 1954, 14 ივლ., გვ. 4.

Грамматика грузинского языка. Часть 1. Морфология. (С правилами правописания). Учебник для V—VI классов. 8-е изд. Тб., Госиздат ГССР, 1952. 128 с.

Рец.: Алавердашвили Г. Замечания об учебнике грамматики грузинского языка. — Сахалхо ганатлеба, 1953, 20 мая, с. 4.

Рец.: Липартелиани Р. Замечания об учебнике грамматики грузинского языка. — Сахалхо ганатлеба, 1954, 14 июня, с. 4.

221. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. მე-2. სინტაქსი (მართლ-წერის საკითხებითურთ). სახელმძღვ. VII—VIII კლასებისათვის. მე-7 გამოც. თბ., სახელგამი, 1952. 110, 5 გვ.

რეც.: ჭეიშვილი დ. მარტო მაგალითები არ კმარა. — სახალ-ხო განათლება, 1952, 26 ნოემბ., გვ. 2.

Грамматика грузинского языка. Часть 2. Синтаксис. (С правилами правописания). Учебник VII—VIII классов. 8-е изд. Тб., Госиздат ГССР, 1952. 110, 5 с.

Рец.: Чешвили Д. Одних примеров мало. — Сахалхо ганатлеба, 1952, 26 ноября, с. 2.

222. ქართული სალიტერატურო ენის სიტმინდისათვის. (და-ვუბრუნოთ ზონის პირიან ფორმას თავისი ადგილი წინადადებაში). — კომუნისტი, 1952, 15 მაისი, გვ. 3.

К чистоте грузинского литературного языка. (Вернуть личной форме глагола свое место в предложении). — Коммунисти, 1952, 15 мая, с. 3.

223. ქართული სალიტერატურო ენის სიტმინდისათვის. დებო-

ლოთ გარემოების წინ წამოწევას წინადაღებაში. — კომუნისტი, 1952, 26 დეკ., გვ. 3.

К чистоте литературного грузинского языка. Избегать видвижения вперед обстоятельства. — Коммунисти, 1952, 26 дек., с. 3.

224. ლია ბარათი ერასტი აშბაკოს ძე მახათაძეს. — ნიანგი, 1952, № 10, გვ. 3. — ხელმოწერა: ა. ოქროპირიძე.

Открытое письмо к Эрастию Амбаковичу Махатадзе. — Нянги, 1952, № 10, с. 3. — Подпись: А. Окролириძе.

1958

225. ლისეუსია „ვეფხისტყაოსნის“ ახალი გამოცემის გამო. — ლიტერატურული ძიებანი, ტ. 8, 1953, გვ. 345—360.
ა. ბარამიძის და კ. გევალიძის თანავაკორობით.

По поводу нового издания поэмы «Витязь в тигровой шкуре». — Литературные разыскания, т. 8, 1953, с. 345—360.

В соавторстве с А. Барамидзе и К. Кекелидзе.

226. ინსტრუქცია ძველი ქართული ენის სალექსიკონის მასალის ამოსაკრებად. თბ., 1953. 12 გვ.

Инструкция для выборки материалов для словаря древнегрузинского языка. Тб., 1953. 12 с.

227. ლექსიკონი. — წგ-ში: ვაჟა-ფშაველა. რჩეული. ერთტომეული. ალ. აბაშელის და ა. შანიძის რედ-ით. თბ., 1953, გვ. 387—394.

Словарь. — В кн.: Важа-Пшавела. Избранное. Однотомник. Под ред. Ал. Абашели и А. Шанидзе. Тб., 1953, с. 387—394.

228. ქართული გრამატიკის საფუძვლები. 1. მორფოლოგია. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1953. 020, 673 გვ.

რეც.: იმნაიშვილი ი. ახალი ნაშრომი ქართული ენის შესახებ. — მნათობი, 1954, № 8, გვ. 164—166.

რეც.: იმნაიშვილი, ი. — ახალგაზრდა სტალინელი, 1953, 24 სექტ., გვ. 3—4.

რეც.: მეგრელიძე, ო. ქართული ენის ახალი გრამატიკა. — ლიტერატურული გაზეთი, 1954, 14 მაისი, გვ. 2.

რეც.: ლლონტი ალ. ძვირფასი წიგნი. — საბჭოთა ლექტი, 1953, 5 დეკ., გვ. 3.

რეც.: ძიძიგური, შ. ახალი ქართული ენის მეცნიერული გრამატიკა. — საქართველოს კომუნისტი, 1954, № 3, გვ. 79—85.

რეც.: ჭუმბურიძე, ჭ. — დროშა, 1954, № 5, გვ. 15.

Основы грузинской грамматики. I. Морфология. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1953. 020, 673 с.

Рец.: Имнаишвили И. Новый труд о грузинском языке. — Мнатори, 1954, № 8, с. 164—166.

Рец.: Имнаишвили И. — Ахалгазрда сталинели, 1953, 24 сент., с. 3—4.

Рец.: Мегрелидзе О. Новая грамматика грузинского языка. — Литературули газети, 1954, 14 мая, с. 2.

Рец.: Глонти Ал. Драгоценная книга. — Сабчота Осети, 1953, 5 дек., с. 3.

• Рец.: Дзидзигури Ш. Научная грамматика нового грузинского языка. — Сакартвелос комунисти, 1954, № 3, с. 79—85.

Рец.: Чумбуридзе З. — Дроша, 1954, № 5, с. 15.

Рец.: Нейман А. и Чхенкели С. — Заря Востока, 1954, 19 марта, с. 3.

229. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. მე-2. სინტაქსი (მართლწერის საკითხებითურთ). VII—VIII კლასის სახელმძღვ. მე-8 გამოცთბ., სახელგამი, 1953. 116 გვ.

Грамматика грузинского языка. Часть 2. Синтаксис. (С правилами правописания). Учебник для VII—VIII классов. 8-е изд. Тб., Госиздат ГССР, 1953. 116 с.

230. შეისწავლეთ მშობლიური მხარე. (პიონერული ზაფხულის შესახვედრაც). — ნორჩი ლენინელი, 1953, 29 მაისი, გვ. 3. — ხელმოწერა: Б. ბერძენიშვილი, ა. შანიძე და სხვ.

Изучайте родной край. (Навстречу пионерскому лету). — Норчи ленинели, 1953, 29 мая, с. 3. — Подписи: А. Шаниძе, Н. Бердзенишвили и др.

231. ძველი ქართულის ოდ სავრცობიან ზმნათა წარმოების ისტორიისათვის. (მოხსენების თეზისები). — ობილისის უნ-ტის სამეცნიერო სესია, 1953, 19—21 ივნისი. მუშაობის გეგმა და მოხსენებათა თეზისები. ობ., ობილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1953, გვ. 4—5.

К истории образования глагольных форм с аргументом од в древнегрузинском языке. (Тезисы доклада). — Научная сессия Тбил. гос. университета, 1953, 19—21 июня. План работы и тезисы докладов. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1953, с. 4—5.

1954

233. დამსახურებული მეცნიერი. (კ. კეკელიძის დაბადების 75-წლისთავი). — ახალგაზრდა სტალინელი, 1954, 24 მაისი, გვ. 2.

Заслуженный учёный. (К 75-летию со дня рождения К. Кекелидзе). — Ахалгазрда сталинели, 1954, 24 мая, с. 2.

234. „კომუნისტის“ რედაქტიონ. (მისალმება). — კომუნისტი, 1954, 21 სექტ., გვ. 2.

Редакции газеты «Комунисти». (Приветствие). — Комунисти, 1954, 21 сент., с. 2.

235. ქართული სალიტერატურო ენის სიტმინდისათვის. სიტ-
ყვათა შეკუმშვის შესახებ. — ახალგაზრდა სტალინელი, 1954, 11
გენვ., გვ. 3.

К чистоте грузинского литературного языка. О сжатии слов. — Ахалгазрда сталинели, 1954, 11 янв., с. 3.

236. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. I. მორფოლოგია. (მართლ-
წერის საკითხებითურთ). V—VI კლასის სახელმძღვანელო. მე-9 გა-
მოც. თბ., სახელგამი, 1954. 128 გვ.

Грамматика грузинского языка. Часть 1. Морфология. (С правилами правописания). Учебник V—VI классов. 9-е изд. Тб., Госиздат ГССР, 1954, 128 с.

237. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. მე-2. სინტაქსი. (მართლ-
წერის საკითხებითურთ). სახელმძღვ. VII—VIII კლასებისათვის.
მე-9 გამოც. თბ., სახელგამი, 1954. 116 გვ.

Грамматика грузинского языка. Часть 2. Синтаксис. (С правилами правописания). Учебник для VII—VIII классов. 9-е изд. Тб., Госиздат ГССР, 1954. 116 с.

238. ძველი ქართული ენა და ლიტერატურა. ქრესტომათია
საშ. სკოლის IX კლასისათვის. ა. შანიძის რედ-ით. მე-13 გამოც.
თბ., სახელგამი, 1954. 336 გვ.

ა. ბარამიძის და ი. აბულაძის თანაავტორობით.

Древнегрузинский язык и литература. Хрестоматия для IX класса. Под ред. А. Шанидзе. 13-е изд. Тб., Госиздат ГССР, 1954. 336 с.

В соавторстве с А. Барамидзе и И. Абуладзе.

1955

239. „ვეფხისტყაოსნის“ ტექსტის მეცნიერული გამოცემისათ-

тვის. (მოხსენების თეზისები). — თბილისის უნ-ტის ფილოლოგიის ფაკ-ტის სამეცნიერო სესია, 1955, 19—22 დეკემბერი. მუშაობის გეგმა და მოხსენებათა თეზისები. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1955, გვ. 11—12.

К вопросу о научном издании текста поэмы «Витязь в тигровой шкуре». (Тезисы доклада). — Научная сессия Тбил. Гос. ун-та, филологического фак-та, 1955, 19—22 декабря. План работы и тезисы докладов. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1955, с. 11—12.

240. ქართული ენის გრამატიკა. I. მორტოლოგია. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1955. 09, 331 გვ. (თბილ. უნ-ტის ძევლი ქართული ენის კათედრის შრომები. 2).

Грамматика грузинского языка. I. Морфология. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1955. 09, 331 с. (Труды кафедры древне-груз. языка. 2).

241. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. I. მორტოლოგია (მართლ-წერის საკითხებითურთ). V—VI კლასის სახელმძღვ. მე-10 გამოც. თბ., სახელგამი, 1955. 128 გვ.

Грамматика грузинского языка. Часть I. Морфология. (С вопросами правописания). Учебник для V—VI классов. 10-е изд. Тб., Госиздат ГССР, 1955. 128 с.

242. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. მე-2. სინტაქსი (მართლ-წერის საკითხებითურთ). VII—VIII კლასის სახელმძღვ. მე-10 გამოც. თბ., სახელგამი, 1955. 115 გვ.

Грамматика грузинского языка. Часть 2. Синтаксис. (С правилами правописания). Учебник для VII—VIII классов. 10-е изд. Тб., Госиздат ГССР, 1955. 115 с.

243. ძევლი ქართული ენა და ლიტერატურა. ქრესტომათია საშ. სკოლის IX კლასისათვის. ა. შანიძის რედ-ით. მე-14 გამოც. თბ., სახელგამი, 1955. 336 გვ.

ა. ბარამიძის და ი. აბულაძის თანაავტორობით.

Древнегрузинский язык и литература. Хрестоматия для IX класса. Под ред. А. Шанидзе. 14-е изд. Тб., Госиздат ГССР, 1955. 336 с.

В соавторстве с А. Барамидзе и И. Абуладзе.

244. Грузинская палеография. — ЕСЭ, т. 31, 1955, с. 584—585.

245. Сванский язык. — ЕСЭ, т. 38, 1955, с. 184.

246. ვანის მარმარილოს ქანდაკების წარწერის წაკითხვა-გავი-
ბისათვის. — საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. 17, № 9, 1956, 83.
857—859. — ტექსტი პარალ. რუს. ენ.

К чтению и пониманию надписи на армянской скульптуре из Вана. — Сообщения АН Груз. ССР, т. 17, № 9, 1956, с. 857—859. — Парал. Текст на рус. яз.

247. ვეფხისტყაოსნის ენის საკითხები. I. არა მგამა. — საქ.
სსრ მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. 17, № 2, 1956, გვ. 177—184.
— ტექსტი პარალ. რუს. ენ.

Вопросы языка поэмы Ш. Руставели «Витязь в тигровой шкуре». I. Ара мгама. («Мне нипочем»). — Сообщения АН Груз. ССР, т. 17, № 2, 1956, с. 177—184. — Парал. текст на рус. яз.

248. ვეფხისტყაოსნის ენის საკითხები. II. პოემის ტექსტის
მეცნიერული გამოცემისათვის. — მნათობი, 1956, № 7, გვ. 136—
145.

ბარამიძე, ალ. საჭირო განმარტება. — ლიტერატურული გა-
ზეთი, 1956, 7 სექტ., გვ. 2.

Вопросы языка поэмы Ш. Руставели «Витязь в тигровой шкуре». II. О научном издании текста поэмы. — Мнаторби, 1956, № 7, с. 136—145.

Барамидзе Ал. Нужное разъяснение. — Литературали газети, 1956, 7 сент., с. 2.

249. ვეფხისტყაოსნის ენის საკითხები. III. ორი შესწორებუ-
ლი აღგილი. 1. დამმართოს თუ და—ვე—მრთოს? 2. ისხემდეს თუ
იხმევდეს? — მნათობი, 1956, № 12, გვ. 164—167.

Вопросы языка поэмы Ш. Руставели «Витязь в тигровой шкуре». III. Два места, требующее исправления. 1. Даммар-
тос или давемртос? 2. Исхемдес или ихмевдес? — Мнаторби,
1956, № 12, с. 164—167.

250. ვეფხისტყაოსნის სიმფონია. შედგ. ა. შანიძის ხელმძღვ.,
მისივე წინასიტყვაობითა და გამოყვალევით. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-
ბა, 1956. 037, 429 გვ. (ძველი ქართული ენის კათედრის შრომები.
3).

ჩეც.: შამელაშვილი, რ. — ახლგაზრდა კომუნისტი, 1956, 8
დეკ., გვ. 3.

რეც.: ჭიჭინაძე, ქ. — ლიტერატურული გაზეთი, 1956, 25 ნოემბ., გვ. 3.

რეც.: ჭუმბურიძე ჭ. — დროშა, 1957, № 2, გვ. 19.

Симфония к поэме Ш. Руставели «Витязь в тигровой шкуре». Сост. под руководством А. Шанидзе. С его же предисловием и исследованием. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1956. 037—429 с. (Труды кафедры древнегруз. языка. 3).

Рец.: Шамелашвили Р.—Ахалгазрда комунисти, 1956, 8 дек., с. 3.

Рец.: Чичинадзе К.—Литературули газети, 1956, 25 ноября, с. 3.

Рец.: Чумбуридзе З.—Дроша, 1957, № 2, с. 19.

251. ვითარებითი ბრუნვის დაბოლოება. — წგ-ში: სახელის ბრუნვების ისტორიისათვის ქართველურ ენებში, I, 1956, გვ. 34—35.

Окончание модального падежа.— В кн.: К истории склонения имен в картвельских языках. I, 1956, с. 34—35.

252. უსაჭიროესი განმარტება. (ა. ბარამიძის წერილზე „30 წელის ტყაოსნის“ ენის საკითხების გამო). — ლიტერატურული გაზეთი, 1956, 21 სექტ., გვ. 3.

ბარამიძე აღ. მცირე შენიშვნა. — ლიტერატურული გაზეთი, 1956, 19 თებ., გვ. 2.

Необходимейшее разъяснение. (О статье А. Барамидзе по поводу вопросов языка поэмы «Витязь в тигровой шкуре»).— Литературули газети, 1956, 21 сент., с. 3.

Барамидзе Ал. Небольшое замечание.— Литературули газети, 1956, 19 окт., с. 2.

253. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. I. მორფოლოგია. (მართლწერის საკითხებითურთ). V—VI კლასის სახელმძღვ. მე-11 გამოც. თბ., სახელგამი, 1956. 120 გვ.

Грамматика грузинского языка. Часть 1. Морфология. (С правилами правописания). Учебник для V—VI классов. 11-е изд. Тб., Госиздат ГССР, 1956. 120 с.

254. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. მე-2. სინტაქსი (მართლწერის საკითხებითურთ). VI—VII კლასის სახელმძღვ. მე-11 გამოც. თბ., სახელგამი, 1956. 112 გვ.

რეც. ყოჩაშვილი დ. რომელი მოსაზრებაა სწორი? — სახალხო განათლება, 1957, 8 მაისი, გვ. 2.

Грамматика грузинского языка. Часть 2. Синтаксис. (С правилами правописания). Учебник для VI—VII классов. 11-е изд. Тб., Госиздат ГССР, 1956. 112 с.

Рец.: Коцашили Д. Которое соображение правильно? — Сахалхо ганатлеба, 1957, 8 мая, с. 2.

255. ქართული ხელნაწერები იერუსალიმში და სინას მთაზე. — კომუნისტი, 1956, 13 მაისი, გვ. 3.

Грузинские рукописи в Иерусалиме и на Синайской горе.— Комунисти, 1956, 13 мая, с. 3.

256. დველი ქართული ლიტერატურა. ქრესტომათია საშ. სკოლის VIII კლასისათვის. ა. შანიძის რედ-ით. მე-15 გამოც. თბ., სახელგამი, 1956. 260 გვ.

ა. ბარამიძის და ი. აბულაძის თანავეტორობით.

Древнегрузинская литература. Хрестоматия для VIII класса. Под ред. А. Шанидзе. 15-е изд. Тб., Госиздат ГССР, 1956. 260 с.

В соавторстве с А. Барамидзе и И. Абуладзе.

257. წოდებითის ფორმის ადგილისათვის გრამატიკაში. — წგ-ში: სახელთა ბრუნვების ისტორიისათვის ქართველურ ენებში, წგ. I, 1956, გვ. 48—55.

О месте звательной формы в грамматике.— В кн.: К истории склонения имен в картвельских языках, кн. I, 1956, с. 48—55.

258. წოდებითის ფორმის დაბოლოება. (ა. შანიძის შოხესენების მიხედვით). — წგ-ში: სახელის ბრუნვების ისტორიისათვის ქართველურ ენებში, წგ. I, 1956, გვ. 56—58.

Окончание звательной формы. (По докладу А. Шанидзе).— В кн.: К истории склонения имен в картвельских языках. Кн. I, 1956, с. 56—58.

1957

259. თხზულებანი. ტ. I. ქართული ენის სტრუქტურისა და ისტორიის საკითხები. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1957. 08, 384 გვ.

შინაარსი: წინასიტუვაობა. — Отчет о летней командировке 1913 г. в Душетский и Тионетский уезды Тифлисской губернии для изучения грузинских говоров. — ქართული კილოები მთაში. — Два чано-мегрельских суффикса в грузинском и армянском языках. I. Суффикс происхождения *არ* в грузинском языке. II.

Грамматика грузинского языка. Часть 2. Синтаксис. (С правилами правописания). Учебник для VI—VII классов. 11-е изд. Тб., Госиздат ГССР, 1956. 112 с.

- Рец.: Коцашвили Д. Которое соображение правильно? —
- Сахалхо ганатлеба, 1957, 8 мая, с. 2.
  - 255. ქართული ხელნაწერები იერუსალიმში და სინას მთაზე.
— კომუნისტი, 1956, 13 მაისი, გვ. 3.

Грузинские рукописи в Иерусалиме и на Синайской горе. — Комунисти, 1956, 13 мая, с. 3.

- 256. ძველი ქართული ლიტერატურა. ქრესტომათია საშ. სკოლის VIII კლასისათვის. ა. შანიძის რედ.-ით. მე-15 გამოც. თბ., სახელგამი, 1956. 260 გვ.

ა. ბარამიძის და ი. აბულაძის თანაავტორობით.

Древнегрузинская литература. Хрестоматия для VIII класса. Под ред. А. Шанидзе. 15-е изд. Тб., Госиздат ГССР, 1956. 260 с.

В соавторстве с А. Барамидзе и И. Абуладзе.

- 257. წოდებითის ფორმის ადგილისათვის გრამატიკაში. — წგ-ში: სახელთა ბრუნების ისტორიისათვის ქართველურ ენებში, წგ. I, 1956, გვ. 48—55.

О месте звательной формы в грамматике. — В кн.: К истории склонения имен в картвельских языках, кн. 1, 1956, с. 48—55.

- 258. წოდებითის ფორმის დაბოლოება. (ა. შანიძის მოხსენების მიხედვით). — წგ-ში: სახელის ბრუნების ისტორიისათვის ქართველურ ენებში, წგ. I, 1956, გვ. 56—58.

Окончание звательной формы. (По докладу А. Шанидзе). — В кн.: К истории склонения имен в картвельских языках. Кн. 1, 1956, с. 56—58.

1957

- 259. თხზულებანი. ტ. I. ქართული ენის სტრუქტურისა და ისტორიის საკითხები. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1957. 08, 384 გვ.

შინაარსი: წინასიტუაცია. — Отчет о летней командировке 1913 г. в Душетский и Тионетский уезды Тифлисской губернии для изучения грузинских говоров. — ქართული კილოები მთაში. — Два чано-мегрельских суффикса в грузинском и армянском языках. I. Суффикс происхождения *ამ* *ag* в грузинском языке. II.

Глагольный суффикс — *თამ* — им в североармянских наречиях и говорах. — Зыбнашბის სუფიქსი არ ქართულენაში. — მცა ნაწილაკი ძველ ქართულში. — ნასახელარი ზმები ქართულში. — Субъектный префикс второго лица и объектный третьего в грузинских глаголах. — სუბიექტური პრეფიქსი მცორე პირისა და ობიექტური პრეფიქსი მე, სამე პირისა ქართულ ზმებში. — თეზისები დისერტაციისა. — ნაშთები მესამე პირის ობიექტური პრეფიქსის ხმარებისა ხმოვნების წინ ქართულ ზმებში. — უძველესი ქართული ტექსტების აღმოჩენის გამო. I. ლატერატურული ცნობა ახლად აღმოჩენილი უძველესი ქართული ტექსტების შესახებ მცთერომეტე სალექციის ბრეჭლობაში II. ჰაემეტობა აღიშის სახარებაში. — ოცნბითი თვლის გავლენა ათობითის წერაზე ქართულში. — წელიწადის ეტიმოლოგიისათვის. (რედუქციის საკითხი ქართველურ ენებში). — ბერძნული სიტყვა აკუზატივის ფორმით სვანურში. — უმლაუტი სვანურში. — საძიებელი რეც.: ჭინჭარაული ალ. გამოჩენილი ენათმეცნიერის შრომების I ტომი. — კომუნისტური აღზრდისათვის, 1958, № 4, გვ. 88—89.

Сочинения. Т. 1. Вопросы структуры и истории грузинского языка. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1957. 08, 384 с.

Содержание: Предисловие. — Отчет о летней командировке 1913 г. в Душетский и Тионетский уезды Тифлисской губернии для изучения грузинских говоров. — Грузинские диалекты в горах. — Два чано-мегрельских суффикса в грузинском и армянском языках. 1. Суффикс происхождения *ამ* аг в грузинском языке. 2. Глагольный суффикс *თამ* им в североармянских наречиях и говорах. — Суффикс происхождения *ამ* аг в грузинском языке. — Частица *მცა* (мца) в древнегрузинском языке. — Отмынные глаголы в грузинском языке. — Субъектный префикс второго лица и объектный третьего в грузинских глаголах. — Тезисы диссертации. — Остатки употребления объектного префикса третьего лица в грузинском языке. — По поводу открытия древнейших грузинских текстов. I. Литературное сведение о недавно открытых древнейших текстах в письменности XI века. II. Лишние ჰ ს ჸ в адишских евангелиях. — К этимологии года. — Случай заимствования греческого слова в аккузативной форме в сванском языке. — Умлаут в сванском языке. — Указатель.

Рец.: Чинчарули Ал. I том трудов выдающегося языковеда — Коммунистури агзрдисатвис, 1958, № 4, с. 88—89.

Рец.: Lafon R. — Bulletin de la Societe de Linguistique de Paris, t. 57, 1962, p. 172.

260. ახალი ცნობა ხანგური მრავალფავის შესახებ. — თბილის-ტიბი შრომები, ტ. 67, 1957, გვ. 299—301.

Новые данные о ханметном многоглаве. — Труды Тбилисского университета, т. 67, 1957, с. 299—301.

261. „დავლათი“ სალიტერატურო ქართულსა და მთის კილოებში. (მოხსენების თეზისები). — საქ. სსრ უმაღლესი სასწავლებლების ქართული ენის კათეტრათა IV სამეცნიერო-მეთოდური სესია, 1957, 11, 12, 13 მაისი. მუშაობის გეგმა და მოხსენებათა თეზისები. თბ., სამეცნ.-მეთოდ. კაბინეტის გამ-ბა, 1957, გვ. 3.

«Давлати» в грузинском литературном языке и горских говорах. (Тезисы доклада). — 4-ая научно-методическая сессия кафедр грузинского языка высших учебных заведений Грузинской ССР. 11, 12, 13 мая 1957. План работы и тезисы докладов. Тб., Изд-во науч.-метод. кабинета, 1957, с. 3.

262. ვეფხისტყაოსნის ენის საკითხები. V. კვლავ „მკლავს უგრძესი“ და სხვ. — მნათობი, 1957, № 2, გვ. 151—157.

რეც.: ჭიჭინაძე პ. „ვეფხისტყაოსნის“ ტექსტისათვის. — მნათობი, 1957, № 5, გვ. 141—145.

Вопросы языка поэмы Ш. Руставели «Витязь в тигровой шкуре». V. Еще о Мклавс угрдзеси («длиннее руки») и др. — Мнатори, 1957, № 2, с. 151—157.

Рец.: Чичинадзе К. К тексту поэмы «Витязь в тигровой шкуре» — Мнатори, 1957, № 5, с. 141—145.

263. ვეფხისტყაოსნის ენის საკითხები. VI. ბიძა და ბიძაშვილი თუ ბიძაშვილები. — მნათობი, 1957, № 9, გვ. 145—148.

Вопросы языка поэмы Ш. Руставели «Витязь в тигровой шкуре». VI. Бидза («дядя») и бидзашвили («двоюродный брат») и бидзашвилеби («двоюродные братья»). — Мнатори, 1957, № 9, с. 145—148.

264. ვეფხისტყაოსნის ენის საკითხები. (Заслужено პ. ჭიჭინაძეს რეცენზიაზე). — ლიტერატურული გაზეთი, 1956, 25 ნოემბერი. — მნათობი, 1957, № 2, გვ. 151—157.

Вопросы языка поэмы «Витязь в тигровой шкуре». (Ответ на рецензию К. Чичинадзе. — Литературали газети, 1956, 25 ноября). — Мнатаоби, 1957, № 2, с. 151—157.

265. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. I. ფონეტიკა და მორფოლოგია. (მართლწერის საკითხებითურთ). V—VI კლასის სახელმძღვ-მე-12 გამოც. თბ., სახელგამი, 1957. 123 გვ.

Грамматика грузинского языка. Часть 1. Фонетика и Морфология. (С правилами правописания). Учебник для V—VI классов сред. школы. 12-е изд. Тб., Госиздат ГССР, 1957. 123 с.

266. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. 2. სინტაქსი. (მართლწერის საკითხებითურთ). VI—VII კლასების სახელმძღვ. ტე-12 გა-მოც., თბ., სახელგამი, 1957. 120 გვ.

Грамматика грузинского языка. Часть 2. Синтаксис. (С правилами правописания). Учебник для VI—VII классов. 12-е изд. Тб., Госиздат ГССР, 1957. 120 с.

267. ძველი ქართული ლიტერატურა. ქრესტომათია საშ. სკო-ლის VIII კლასისათვის. ა. შანიძის რედ-ით. მე-16 გამოც. თბ., სა-ხელგამი, 1957. 260 გვ.

ა. ბარამიძის და ი. აბულაძის თანაავტორობით.

Древнегрузинская литература. Хрестоматия для VIII класса сред. школы. Под ред. А. Шанидзе. 16-е изд. Тб., Го-сиздат ГССР, 1957. 260 с.

В соавторстве с А. Барамидзе и И. Абуладзе.

268. Порядок букв грузинского, армянского и албанского алфавитов. Материалы по истории Азербайджана. — Труды музея истории Азербайджанской ССР. Т. 2. Баку, 1957. (Те-зисы были напечатаны в 1956 г.).

269. Принципы классификации грузинских диалектов. — Труды объединенной научной сессии АН СССР и Акад. наук Закавказских республик по общественным наукам. (29 марта — 22 апреля 1954 г.). Баку, Изд-во Акад. наук Азерб. ССР, 1957, с. 828—832.

270. დედა ენის სიჭრინდისათვის. I. პაპა თუ ბაბუა? 2. ზეგეგ-მითი თუ გეგმიზეითი? — თბილისი, 1958, 29 დეკ., გვ. 3.

К чистоте родного языка. 1. «Папа» или «бабуа»? 2. «Зе-гегмити» или «гегмизеити»? — Тбилиси, 1958, 29 дек., с. 3.

271. ეკური ქალვაჟიანი. — ლიტერატურული ძიებანი, ტ. II, 1958, გვ. 379—393.

Экури калважиани. (Спор девушки с парнем. Записано в сел. Эки). — Литературные разыскания, т. 11, 1958, с. 379—393.

272. ეტიმოლოგიური შენიშვნები. ნათესაობის აღმნიშვნელი ერთი ტერმინი ქართულში. — საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. 20, № 2, 1958, გვ. 253—256. — ტექსტი პარალ. რუს. ენ.

Этимологические заметки. Один термин родства в грузинском. — Сообщения АН Груз. ССР, т. 20, № 2, 1958, с. 253—256. — Парал. текст на рус. яз.

273. ეტიმოლოგიური შენიშვნები. ჯაკონია („კერპი“). — საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. 20, № 5, 1958, გვ. 613—614. — ტექსტი პარალ. რუს. ენ.

Этимологические заметки ჯაკონია չაკонია («кумир», «идол»). — Сообщения АН Груз. ССР, т. 20, № 5, 1958, с. 613—614. — Парал. текст на рус. яз.

274. ობილისის ეტიმოლოგიისათვის. — საქართველოს ეკონომისტი, 1958, № 10, გვ. 45—46.

К этимологии «Тбилиси». — Сакартвелос экономисти, 1958, № 10, с. 45—46.

275. ობილისის უნივერსიტეტის დაარსების ისტორიიდან. — ახალგაზრდა კომუნისტი, 1958, 8 თებ., გვ. 2

Из истории основания Тбилисского университета. — Ахалгазрда комунисти, 1958, 8 февр., с. 2.

276. ობილისის უნივერსიტეტის ორგანიზატორი (ივ. ჯავახიშვილი). — კომუნისტი, 1958, 18 თებ., გვ. 2; ახალგაზრდა სტალინელი, 1958, 22 თებ., გვ. 3.

Организатор Тбилисского университета. — Комунисти, 1958, 18 февр., с. 2; Ахалгазрда сталинели, 1958, 22 февр., с. 3.

277. რას უჩივით და რას სჩივით? — ობილისი, 1958, 18 დეკ., გვ. 3.

Как правильно: «рас учивит» или «рас счивит» (на что жалуетесь?) — Тбилиси, 1958, 18 дек., с. 3.

278. სალამი ჩვენს ახალგაზრდობას. — ახალგაზრდა სტალინელი, 1958, 6 სექტ., გვ. 1.

Привет нашей молодежи.—Ахалгазрда сталинели, 1958,

6 сент., с. 1.

279. სახალწლო მილოცვა ახალგაზრდობას. — ახალგაზრდა კომუნისტი, 1956, 1 იანვ., გვ. 1.

Новогоднее поздравление молодежи.—Ахалгазрда коммунисти, 1956, 1 янв., с. 1.

280. საქართველოს დედაქალაქის სახელშოდებისათვის. — წე-ში: თბილისის 1500. საიუბილეო კრებული. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1958, გვ. 19—22.

К названию столицы Грузии.—В кн.: Тбилиси 1500. Юбилейный сборник. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1958, с. 19—22.

281. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. I. ფონეტიკა. და მორფოლოგია (მართლწერის საკითხებითურთ). V—VI კლასებისათვის. მე-13 გამოც., თბ., „ცოდნა“, 1958. 122 გვ.

Грамматика грузинского языка. Часть 1. Фонетика и морфология. (С правилами правописания). Для V—VI классов сред. школы. 13-е изд. Тб., «Цодна», 1958. 122 с.

282. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. მე-2. სინტაქსი (მართლწერის საკითხებითურთ). VI—VII კლასებისათვის. მე-13 გამოც. თბ., „ცოდნა“, 1958. 119 გვ.

Грамматика грузинского языка. Часть 2. Синтаксис. (С правилами правописания). Для VI—VII классов сред. школы. 13-е изд. Тб., «Цодна», 1958. 119 с.

283. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. I. ფონეტიკა და მორფოლოგია (მართლწერის საკითხებითურთ). სახელმძღვ. უსინათლობავშვთა სკოლის V—VI კლასებისათვის. ორ წიგნად. თბ., „ცოდნა“, 1958.

Грамматика грузинского языка. Часть 1. Фонетика и морфология. (С правилами правописания). Учебник для сред. школы слепых в 2-х кн. Тб., «Цодна», 1958.

284. ჩვენი უნივერსიტეტის ბიბლიოთეკის ისტორიიდან. (მოგონებანი). — ახალგაზრდა სტალინელი, 1958, 18 მარტი, გვ. 2.

Из истории библиотеки нашего университета. (Воспоминания). — Ахалгазрда сталинели, 1958, 18 марта, с. 2.

285. ძველი ქართული ლიტერატურა. ქრესტომათია საჟ. სკოლის VIII კლასისათვის. ა. შანიძის რედ-ით. მე-17 გამოც. თბ., „ცოდნა“, 1958. 262 გვ.

ა. ბარამიძის და ი. აბულაძის თანავტორობით.

Древнегрузинская литература. Хрестоматия для VIII класса сред. школы. Под ред. А. Шанидзе. 17-е изд. Тб., «Цодна», 1958. 262 с.

В соавторстве с А. Барамидзе и И. Абуладзе.

286. ქველი ქართული ლიტერატურა. ქრესტომათია საშ. სკოლის VIII კლასის უსინათლო ბავშვთა სკოლისათვის. ხუთ წიგნით. თბ., „ცოდნა“, 1958.

ა. ბარამიძის და ი. აბულაძის თანავტორობით.

Древнегрузинская литература. Хрестоматия для VIII класса сред. школы слепых. Под ред. А. Шанидзе. Тб., «Цодна», 1958.

В соавторстве с А. Барамидзе и И. Абуладзе.

287. ჯ ბგერის წარმოშობის წყაროები ქართველურ ენებშო. (მოხსენების თეზისები). — თბილისის უნ-ტის ფილოლოგიის ფაკ-ტის III სამეცნიერო სესია, 1958. 8—11 აპრილი. მუშაობის გეგმა და მოხსენებათა თეზისები. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1958, გვ. 12—13.

Источники происхождения звука ჯ в картвельских языках. (Тезисы доклада). — Научная сессия Тбил. ун-та филолог. фак-та, III, 1958, 8—11 апр. План работы и тезисы докладов. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1958, с. 12—13.

288. ჰერულისა და ქართულის ურთიერთობის ისტორიიდან. (მოხსენების თეზისები). — ენათმეცნიერების ინსტიტუტის XV საბეჭინოერო სესია, 1958, 31 მაისი — 2 ივნისი. მუშაობის გეგმა და მოხსენებათა თეზისები. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1958, გვ. 5—7.

Из истории взаимоотношений ёрского и грузинского языков. (Тезисы доклада). — 15-ая научная сессия ин-та языкоznания, 31 мая-2 июня, 1958. План работы и тезисы докладов. Тб., Изд-во АН Груз. ССР, 1958; с. 5—7.

289. К этимологии названия столицы Грузии. (Тезисы доклада). — 2-ая объединенная научная сессия Азербайджанского, Ереванского и Тбилисского университетов, посвящ. 1500-летию Тбилиси, 10—14 окт., 1958, с. 103.

290. Страница из Историята на грузино-българските културни взаимоотношения („ერთი გვერდი ქართველთა და ბულгарата კულტურული ურთიერთობიდან“). — Исторически преглед:

1959

291. ეტიმოლოგიური შენიშვნები. კეკელა, კექლუცი. — საიუბილეო კრებული კორნელი სამსონის ძე კეკელიძის დაბადების 80 წლისთავის აღსანიშნავად. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1959, გვ. 23—32.

Этимологические заметки. Кекела, кеклуци. — Юбилейный сборник, посвященный Корнелию Самсоновичу Кекелидзе 80-летию со дня рождения. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1959, с. 23—32.

292. ვეფხისტყაოსნის ენის საკითხები. VII. ქვლა და ქვლაცი. — მნათობი, 1959, № 1, გვ. 146—147.

Вопросы языка поэмы Ш. Руставели «Витязь в тигровой шкуре». VII. Квла и квлаци. («Еще и еще»). — Мнаторби, 1959, № 1, с. 146—147.

293. სინური მრავალთავი 864 წლისა. სასტამბოდ მთამზადეს კათედრის წევრებმა ა. შანიძის რედ., წინასიტყვ. და გამოკვლევით. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1959. 020, 342 გვ.; 11 ფ. ტბლ. (ძველი ქართული ენის კათედრის შრომები. 5).

რეც.: მეგრელიძე ი. პირველი ქართული თარიღიანი ხელნაწერი. — მნათობი, 1960, № 5, გვ. 165—172.

რეც.: უძველესი თარიღიანი ქართული ხელნაწერი. — თბილისი, 1959, 8 სექტ., გვ. 3.

Синайский многоглав 864-го года. Под ред., с предисл. и исслед. А. Шанидзе. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1959. 020, 342 с. (Труды кафедры древнегруз. яз. 5).

Рец.: Мегрелидзе И. Первая грузинская датированная рукопись. — Мнаторби, 1960, № 5, с. 165—172.

Рец.: Древнейшая датированная грузинская рукопись. — Тбилиси, 1959, 8 сент., с. 3.

294. სულხან-საბა ორბელიანი, როგორც ლექსიკოგრაფი. (ციკლიდან: ქართული ლექსიკოგრაფიის საკითხები). (დაბადების 300 წლისთავის გამო). — მნათობი, 1959, № 10, გვ. 104—110.

Сулхан-Саба Орбелиани как лексикограф. — Мнаторби, 1959, № 10, с. 104—110.

295. სულხან-საბა ორბელიანის ქართული ლექსიკონი. — ლი-
ტერატურული ძეგლი, ტ. 12, 1959, გვ. 13—17.

Грузинский словарь Сулхан-Саба Орбелиани. — Литера-
турные разыскания, т. 12, 1959, с. 13—17.

296. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. I. ფონეტიკა და მორფო-
ლოგია (მართლწერის საკითხებითურთ). V—VI კლასის სახელმძღვ-
მე-14 გამოც. თბ., „ცოდნა“, 1959. 123 გვ.

Грамматика грузинского языка. Часть 1. Фонетика и
морфология. (С правилами правописания). Учебник для V—
VI классов сред. школы. 14-е изд. Тб., «Цодна», 1959. 123 с.

297. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. მე-2. სინტაქსი. (მართლ-
წერის საკითხებითურთ). VI—VII კლასებისათვის. მე-14 გამოც.
თბ., „ცოდნა“, 1959. 120 გვ.

Грамматика грузинского языка. Часть 2. Синтаксис. (С
правилами правописания). Для VI—VII классов сред. шко-
лы. 14-е изд. Тб., «Цодна», 1959. 120 с.

298. ქართული ლექსიკოგრაფიის საკითხები. I. ზმნის ფორმა-
თა მეთაური სულხან ორბელიანის ქართულ ლექსიკონსა და ვახ-
ტანგ VI-ის თარგმანში. — კრ-ში: სულხან-საბა ორბელიანი. 1658—
1958. საიუბილეო კრებული. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1959;
გვ. 247—258.

Вопросы грузинской лексикографии. 1. Заглавная форма
глагола в грузинском словаре Сулхана Орбелиани и коммен-
тиариях Вахтанга VI к поэме Ш. Руставели «Витязь в тигро-
вой шкуре». — В сб.: Сулхан-Саба Орбелиани. 1658—1958.
Юбилейный сборник. Тб., Изд-во АН Груз. ССР, 1959, с.
247—258.

299. ქართული შრიფტი. — კომუნისტი, 1959, 15 ოქტ., გვ. 4.

Грузинский шрифт. — Коммунисти, 1959, 15 окт., с. 4.

300. ქართული ხელნაწერები პოლონეთში. — საბჭოთა ხელ-
ოვნება, 1959, № 10, გვ. 45—47.

Грузинские рукописи в Польше. — Сабчота хеловнеба,
1959, № 10, с. 45—47.

301. ძველი ქართული ნაწერები ქვაზე, ეტრატზე, ჭილზე. —
დილა, 1959, № 1, გვ. 2—6.

Древнейшие грузинские надписи на камне, пергаменте,
папирусе. — Дила, 1959, № 1, с. 2—6.

302. ძველი ქართულის ლექსიკიდან. (864 წლის „სინური

შრავალთავის“ მიხედვით). (მოხსენების თეზისები). — თბილისის უნ-ტის სამეცნიერო სესია, 1959, 19—21 მაისი. მუშაობის გეგმა და მოხსენებითა თეზისები. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1959, გვ. 3.

Из лексики древнегрузинского языка. (По Синайскому многоглаву» 864 года. (Тезисы доклада). — Научная сессия Тбил. ун-та, 1959, 19—21 мая. План работы и тезисы докладов. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1959, с. 3.

303. ძვირფასო ძმაო, გალაქტიონ! (სიტუვა, ჭარმოთქმული გალაქტიონ ტაბიძის დასაფლავებისას). — სახალხო განათლება, 1959, 25 მარტი, გვ. 2.

Дорогой брат, Галактион. (Слово, произнесенное на похоронах Г. Табидзе). — Сахалхо ганатлеба, 1959, 25 марта, с. 2.

304. Выдающийся ученый современности. К 80-летию со дня рождения академика Академии наук Груз. ССР, заслуженного деятеля науки, профессора К. С. Кекелидзе. — Заря Востока, 1959, 7 июня, с. 3.

305. Грузинская надпись XIII века в сел. Кош (Армянская ССР). — Известия (Ин-т рукописей), 1, 1959, с. 7—19; 2 л. илл.

306. Древняя грузинская рукопись в Гарвардском университете. — Вечерний Тбилиси, 1959, 4 июня, с. 3.

307. Новые данные об алфавите кавказских албанцев. — Труды первой конференции закавказских университетов. Баку, Изд-во АГУ, 1959, с. 201—206.

1960

308. აკაკის იუბილე ქუთაისის კლასიკურ გიმნაზიაში. — მნათობი, 1960, № 9, გვ. 6—9.

Юбилей Акакия Церетели в Кутаисской классической гимназии. — Мнатаоби, 1960, № 9, с. 6—9.

309. გადაუდებელი საქმე. (ჭართული თვლის ოცობითი სისტემიდან ათობით სისტემაზე გადასვლის შესახებ). — ცისკარი, 1960, № 5, გვ. 123—130.

Неотложное дело. (О переходе с двадцатичной системы счисления в грузинском на десятичную систему). — Цискари, 1960, № 5, с. 123—130.

310. ეტიმოლოგიური შენიშვნები. კვლავ ნათესაობის აღმნიშვნელ შილ ტერმინისათვის. — საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. 25, № 5, 1960, გვ. 639—640. ტექსტი პარალ. რუს. ენ.

Этимологические заметки. Еще о термине родства შილ-ი sil-i — Сообщения Акад. наук Груз. ССР, т. 25, № 5, 1960, с. 639—640. — Парал. текст на рус. яз.

311. მეცნიერება გზაა მეგობრობისაკენ. ორიენტალისტთა XXV კონგრესზე მოსკოვში. (მონაშილის შთაბეჭდილება). — კომუნისტი, 1960, 2 სექტ., გვ. 2.

Наука путь к дружбе. На XXV конгрессе ориенталистов в Москве. (Впечатление участника). — Коммунисти, 1960, 2 сент., с. 2.

312. ორიენტალისტთა საერთაშორისო კონგრესი (მოსკოვში). — კომუნისტი, 1960, 7 აგვ., გვ. 1.

Всемирный конгресс ориенталистов (в Москве). — Коммунисти, 1960, 7 авг., с. 1.

313. პროფესიონალის ბრიერი. (ფრანგი ქართველოლოგი). — ლიტერატურული გაზეთი, 1960, 6 მაისი, გვ. 3.

Профессор Морис Бриер. — Литературали газети, 1960, 6 мая, с. 3.

314. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. I. ფონეტიკა და მორფოლოგია. (მართლწერის საკითხებითურთ). V—VI კლასების სახელმძღვ. მე-15 გამოც. თბ., „ცოდნა“, 1960. 126 გვ.

Грамматика грузинского языка. Часть 1. Фонетика и морфология. (С правилами правописания). Учебник для V—VI классов сред. школы. 15-е изд. Тб., «Цодна», 1960. 126 с.

315. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. მე-2. სინტაქსი (მართლწერის საკითხებითურთ). VII—VIII კლასების სახელმძღვ. მე-15 გამოც. თბ., „ცოდნა“, 1960. 126 გვ.

Грамматика грузинского языка. Часть 2. Синтаксис. (С правилами правописания). 15-е изд. Тб., «Цодна», 1960. 126 с.

316. შოთა რუსთაველი ჯვარის მონასტერში. ახალი დიდი მოპოვარი რუსთაველოლოგიაში. — კომუნისტი, 1960, 22 ნოემბ., გვ. 3; ახალგაზრდა კომუნისტი, 1960, 22 ნოემბ., გვ. 4; თბილისი, 1960, 22 ნოემბ., გვ. 2; ლიტერატურული გაზეთი, 1960, 23 ნოემბ., გვ. 2; სახალხო განათლება, 1960, 23 ნოემბ., გვ. 2; საბჭოთა აჭარა,

1960, 25 ნოემბ., გვ. 3; საბჭოთა ოსეთი, 1960, 25 ნოემბ., გვ. 3;
საბჭოთა ხელოვნება, 1960, № 12, გვ. 3—8.

Шота Руставели в Иерусалимском Крестном монастыре. Новое большое приобретение в руствелологии. — Коммунисти, 1960, 22 ноября, с. 3; Ахалгазрда коммунисти, 1960, 22 ноября, с. 4; Тбилиси, 1960, 22 ноября, с. 2; Литературули газети, 1960, 23 ноября, с. 2; Сахалхо ганатлеба, 1960, 23 ноября, с. 2; Сабчота хеловнеба, 1960, № 12, с. 3—8; Заря Востока, 1960, 22 ноября, с. 3; Молодой сталинец, 1960, 22 ноября с. 3.

317. ჯ ბერის წარმოშობის წყაროები ქართველურ ენებში. — საქ. სსრ მეცნ. აკად. საზ-რიც მეცნ. განც-ბის მთამბე, 1960, № 2, გვ. 225—233.

Источники происхождения звука չ в картвельских языках. — Вестник Отд-ния общ. наук Акад. наук Груз. ССР, 1960, № 2, с. 225—233.

318. В поисках исчезнувшего портрета (Ш. Руставели). — Вечерний Тбилиси, 1960, 22 ноября, с. 3.

319. Криптографическая запись в одной армянской рукописи из мюнхенской коллекции. — Известия (АН Арм. ССР), общ. науки, 1960, № 9, с. 92—98.

Имеется отд. оттиск.

320. Названия «Орла» в грузинском языке. — Исследования по истории культуры народов Востока. (Сборник в честь акад. И. А. Орбели). М.—Л., 1960, с. 140—143.

321. Язык и письмо кавказских албанцев. — Вестник Отд-ния общ. наук Акад. наук Груз. ССР, 1960, № 1, с. 168—189.

Имеется отд. издание: Тоже самое в сокращенном виде. М., Изд-во восточной лит-ры, 1960, 16 с.

Имеется отд. оттиск.

1961

322. გრამატიკული სუბიექტი ზოგიერთ გარდაუვალ ზმნასთან ქართულში. — ძველი ქართული ენის კათედრის შრომები (თბილ. უნ-ტი), 1961, 7, გვ. 207—228.

Грамматический субъект при некоторых непереходных глаголах в грузинском. — Труды кафедры древнегрузинского языка (Тбил. ун-т), 1961, 7, с. 207—228.

323. ვეფხისტყაოსნის ენის სუკითხეში. „გულ-მხიარული ვინარებ“ სტროფის მეოთხე ტაქტის გამართვისათვის. — მნათობი, 1961, № 12, გვ. 130—135.

Вопросы языка поэмы Ш. Руставели «Витязь в тигровой шкуре». Стrophe «Гул-мхиарули вихареб». — Мнатори. 1961, № 12, с. 130—135.

324. მოგონებანი ვაჟა-ფშაველაზე. — ვაჟა-ფშაველას დაბადებიდან ასი წლისთავისადმი მიძღვნილი კრებული. თბ., საქ. სსრ. მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1961, გვ. 5—12.

Воспоминания о Важа-Пшавела. — Сборник, посвященный столетию со дня рождения Важа-Пшавела. Тб., Изд-во АН ГССР, 1961, с. 5—12.

325. რუსთაველი თუ რუსთველი? — კომუნისტი, 1961, 10 ანგ., გვ. 4.

Руставели или Руствели. — Комунисти, 1961, 10 янв., с. 4.

326. სასწავლო წლის განახლებისას. — ახალგაზრდა სტალინელი, 1961, 1 სექტ. გვ. 1.

К началу учебного года. — Ахалгазрда сталинели. 1961, 1 сент., с. 1.

327. ურმულის ტექსტის გამართვისათვის. — თბილისი, 1961, 16 სექტ., გვ. 3.

К уточнению текста урмули. — Тбилиси, 1961, 16 сент., с. 3.

328. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. I. ფონეტიკა და მორფოლოგია (მართლწერის საკითხებითურთ). V—VI კლასების სახელმძღვ. გე-16 გამოც. თბ., „ცოდნა“, 1961. 125 გვ.

შამელაშვილი რ. ეს აშკარა დაუდევრობის შედეგია. — სახალხო განათლება, 1962, 4 აპრ., გვ. 4.

Грамматика грузинского языка. Часть 1. Фонетика и морфология. (С правилами правописания). Учебник для V—VI классов. 16-е изд. Тб., «Цодна», 1961. 125 с.

Шамелашвили Р. Это последствие явной небрежности. — Сахалхоганатлеба, 1962, 4 апр., с. 4.

329. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. მე-2. სინტაქსი (მართლწერის საკითხებითურთ) VII—VIII კლასების სახელმძღვ. გე-16 გამოც. თბ., „ცოდნა“, 1961. 120 გვ.

Грамматика грузинского языка. Часть 2. Синтаксис. (С

правилами правописания). Учебник для VII—VIII кл. 16-е изд. Тб., «Цодна» 1961. 120 с.

330. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. მე-2 სინტაქსი (მართლწერის საკითხებითურთ). უსინაოლო ბავშვთა სკოლის VI—VII კლასისათვის. 2 წიგნად. თბ., „ცოდნა“, 1961.

Грамматика грузинского языка. Часть 2. Синтаксис. (С правилами правописания). Для школ слепых. В 2-х кн. Тб., «Цодна», 1961.

331. „ქილილა და დამანას“ გამოცემის გარშემო. — ლიტერატურული გაზეთი, 1961, 28 აპრ., გვ. 3. — ხელმოწერა: ი. აბაშიძე, ი. აბულაძე, ა. ბარამიძე, ვ. დონდუა, კ. კეკელიძე, გ. ლეონიძე, ა. შანიძე.

Вокруг издания «Килила и Дамана». — Литературали газети, 1961, 28 апр., с. 3. — Подписи: И. Абашидзе, И. Абуладзе, А. Барамидзе, В. Дондуа, К. Кекелидзе, Г. Леонидзе и А. Шанидзе.

332. ძველი ქართული ლიტერატურა. ქრესტომათია საშ. სკოლის VIII კლასისათვის. ა. შანიძის რედ-ით. მე-18 გამოც. თბ., „ცოდნა“, 1961. 262 გვ.

ა. ბარამიძის და ი. აბულაძის თანავტორობით.

Древнегрузинская литература. Хрестоматия для VIII кл. Тб., «Цодна», 1961. 262 с.

В соавторстве с А. Барамидзе и И. Абуладзе.

333. Поездка в Иерусалим. (К вопросу о портрете Ш. Руставели). — Вестник АН СССР, 1961, № 8, с. 91—94.

1962

334. ბასილი ეზოსმოძღვრის ისტორიული ობზულების ერთი შერჩევნილი ადგილის გამართვისათვის. — თბილ. უნ-ტის შრომები, ტ. 99, აღმოსავლეთმც. სერია, 3, 1962, გვ. 247—250.

К чтению и толкованию одного искаженного места в историческом сочинении Басилия Эзосмодзгуари. — Труды Тбилисского института, т. 99, Серия Востоковедения, 3, 1962, с. 247—250.

335. დაფარული საუნდე. (მთავრული ასოების შემოღების გამო). — საბჭოთა ხელოვნება, 1962, № 9, გვ. 49—62.

Скрытое сокровище. (О введении заглавных букв). — Сабчота хеловнеба, 1962, № 9, с. 49—62.

336. ვახტანგისეული „ვეფხისტყაოსანი“. — ლიტერატურული გაზეთი, 1962, 4 მაისი, გვ. 2, 4.

Вахтанговское издание поэмы «Витязь в тигровой шкуре». — Литературали газети, 1962, 4 мая, с. 2, 4.

337. „ვეფხისტყაოსნის“ საკითხები. ვარდისა თუ ვადისა? — ლიტერატურული გაზეთი, 1962, 30 ნოემბ., გვ. 3.

Вопросы языка поэмы Ш. Руставели «Витязь в тигровой шкуре». «Вардиса» или «вадиса?». — Литературали газети, 1962, 30 ноября, с. 3.

338. რეცენზია: სვანეთის საუნჯე. ნიუარაძე ბ. ისტორიულ-ეთნოგრაფიული წერილები. ტ. I. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1962. — კომუნისტი, 1962, 3 ნოემბ., გვ. 4.

Рецензия: Сокровище Сванетии. Никарадзе Б. Историко-этнографические статьи. Т. I. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1962. — Комунисти, 1962, 3 ноября, с. 4.

339. სასწაულებრივი ამბები. (კოსმოსის ათვისების გამო). — კომუნისტი, 1962, 15 აგვ., გვ. 3.

Чудесные вести. (По поводу освоения космоса. О полете Николаева-Поповича). — Комунисти, 1962, 15 авг., с. 3.

340. სომეხთა ეროვნულ დღესასწაულზე. [სომხური ანბანის გამომგონებლისა და განმანათლებლის მესროპ-მაშტოცის დაბადების 1600 წლისთავის გამო]. — საბჭოთა ხელოვნება, 1962, № 7, გვ. 14—17.

На национальный праздник армян. [1600 летию со дня рождения создателя армянского алфавита и просветителя Месропа Маштоца]. — Сабчота хеловнеба, 1962, № 7, с. 14—17.

341. ქართული ენის გრამატიკა. ტ. I მორფოლოგია. გამოც. მე-2 შესწ. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1962. 339 გვ. (ძველი ქართული ენის კათედრის შრომები. 2).

Грамматика грузинского языка. (Учебник ун-тов и пед. ин-тов). Т. I. Морфология. 2-е испр. изд. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1962, 339 с. (Труды кафедры древнегрузинского языка. 2).

342. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. I. ფონეტიკა და მორფოლოგია. (მართლწერის საკითხებითურთ). სახელმძღვ. V—VI კლასისათვის. მე-17 გამოც. თბ., „ცოდნა“, 1962. 122 გვ.

Грамматика грузинского языка. Часть I. Фонетика и

морфология. (С правилами правописания). Учебник для V—VI классов. 17-е изд. Тб., «Цодна», 1962. 122 с.

343. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. მე-2. სინტაქსი (მართლწერის საკითხებითურთ). VII—VIII კლასის სახელმძღვ. მე-17 გა-მოც. თბ., „ცოდნა“, 1962. 120 გვ.

რეც.: ბათიაშვილი ბ. სავარჩიშოები ქართული ენის სასკოლო სახელმძღვანელოში. — სკოლა და ცხოვრება, 1963, № 4, გვ. 45—52.

Грамматика грузинского языка. Часть 2. Синтаксис. (С правилами правописания). Учебник для VII—VIII классов. 17-е изд. Тб., «Цодна», 1962. 120 с.

Рец.: Батиашвили Б. Упражнения в учебниках грузинского языка. — Скола да цховреба, 1963, № 4, с. 45—52.

344. ჩვენი სამშობლოს დიდი მოჭირნახულე. (აკადემიკოსი კორნელი კვერცი). — კომუნისტი, 1962, 12 ივნისი, გვ. 3.

Большой деятель нашей родины. (Академик К. Кекелидзе). — Коммунисти, 1962, 12 июня, с. 3.

345. Первопечатное издание поэмы Руставели. (1712 год). — Заря Востока, 1962, 13 июня, с. 3.

1963

346. ეტიმოლოგიური შენიშვნები. ერთი არაბული სიტყვა გი-ორგი მთაწმიდლის ენაში. — თბილ. უნ-ტის შრომები, ტ. 96, ფი-ლოლოგიურ მეცნ. სერია, 1963, გვ. 7—10.

Этимологические заметки. Одно арабское слово в языке Георгия Афонакого (Георгия Мтацмидели). — Труды Тбилисского ин-та, т. 96, серия филол. наук, 1963, с. 7—10.

347. ვეფხისტყაოსნის საკითხები. ამა ორთა კიდეგანთა. (ტექს-ტის დადგენისათვის). — ლიტერატურული საქართველო, 1963, 22 მარტი, გვ. 3.

რეც.: ქალანდაძე ლ. პოეზია უპირველეს ყოვლისა. — ლი-ტერატურული საქართველო, 1963, 5 აპრ., გვ. 4.

რეც.: ნუცუბიძე შ. — ლიტერატურული საქართველო, 1963, 10 მაისი, გვ. 2.

რეც.: ჭინჭარაული ა. ერთი სადავო ადგილის შესახებ. — ლი-ტერატურული საქართველო, 1963, 7 ივნ., გვ. 4.

Вопросы поэмы «Витязь в тигровой шкуре». Ама орта

кидеганта. — Литературули Сакартвело, 1963, 22 марта, с. 3.

Рец.: Каландадзе Л. Поэзия в первую очередь. — Литературули Сакартвело, 1963, 5 апр., с. 4.

Рец.: Нуцубидзе Ш. — Литературули Сакартвело, 1963, 10 мая, с. 2.

Рец.: Чинчаргуали Ал. Об одном спорном месте. — Литературули Сакартвело, 1963, 7 июня, с. 4.

348. „ვეფხისტყაოსნის“ საკითხები. (უკეთესი —უკეთესი). — ლიტერატურული საქართველო, 1963, 26 აპრ., გვ. 3.

Вопросы поэмы Ш. Руставели «Витязь в тигровой шкуре». (Об употреблении слова «укетеси»). — Литературули Сакартвело, 1963, 26 апр., с. 3.

349. ვეფხისტყაოსნის ტექსტის დადგენის პრაქტიკიდან. (მოხსენების თეზისები). — საქ. სსრ უმაღლესი სასწავლებლების ქართული ენის კათედრათა I (V) სამეცნიერო-მეთოდური კონფერენცია 27, 28, 29 აპრილს 1963. მუშაობის გეგმა და მოხსენებათა თეზისები. თბ., 1963, გვ. 10—11.

Из практики установления текста поэмы «Витязь в тигровой шкуре». (Тезисы доклада). — 1-ая (VI) научно-методическая конференция кафедр грузинского языка высших учеб. заведений Груз. ССР, 1963, 27—29 апреля. План работы и тезисы докладов. Тб., 1963, с. 10—11.

350. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. I. ფონეტიკა და მორფოლოგია. (მართლწერის საკითხებითურთ). V—VI კლასების სახელმძღვანელო. მე-18 გამოც. თბ., „ცოდნა“, 1963. 124 გვ.

Грамматика грузинского языка. Часть 1. Фонетика и морфология. (С правилами правописания). Учебник для V—VI классов. 18-е изд. Тб., «Цодна», 1963. 124 с.

351. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. მე-2. სინტაქსი (მართლწერის საკითხებითურთ). VII—VIII კლასების სახელმძღვ. მე-18 გამოც. თბ., „ცოდნა“, 1963. 120 გვ.

Грамматика грузинского языка. Часть 2. Синтаксис. (С правилами правописания). Учебник VII—VIII классов. 18-е изд. Тб., «Цодна», 1963. 120 с.

352. ქართული ლიტერატურის ქრესტომათია. საშ. სკოლის IX კლასისათვის. ა. შანიძის რედ-ით. მე-19 გამოც. თბ., „ცოდნა“, 1963. 328 გვ.

ა. ბარამიძის და ი. აბულაძის თანავტორობით.

Хрестоматия грузинской литературы. Для IX кл. сред. школы. Под ред. А. Шанидзе. 19-е изд. Тб., «Цодна», 1963. 328 с.

В соавторстве с А. Барамидзе и И. Абуладзе.

353. ქართული წერა. (განვითარების ისტორიიდან). — პიონერი, 1963, № 5, გვ. 25—27.

Грузинское письмо. (Из истории развития). — Пионери, 1963, № 5, с. 25—27.

354. წისქვილის ქვის სახელები ძველ ქართულში. — მასალები საქართველოს ეთნოგრაფიისათვის, ტ. 12—13, 1963, გვ. 37—46.

Названия жернова в древнегрузинском языке. — Материалы по этнографии Грузии, т. 12—13, 1963, с. 37—46.

355. Le sujet grammatical de quelques verbes intransitifs en géorgien. — Bulletin de la Société de linguistique de Paris, t. 58 (1963), pp. 1—27.

1964

356. ანტონ I-ის გავლენა სალიტერატურო ქართულზე და ძველი ქართული ენის ძეგლების ვითარება ახალი აღთქმის წიგნების გამოცემებში. (ნარკვევი სალიტერატურო ქართულის ისტორიიდან). — ძველი ქართული ენის კათედრის შრომები (თბილ. უნი), ტ. 9, 1964, გვ. 1—94.; 6 ფ. ტაბ.

არის ცალკე ამონაბეჭდი.

Влияние Антония I на грузинский литературный язык и состояние памятников древнегрузинского языка в изданиях книг нового завета. — Труды кафедры древнегруз. языка (Тбил. ун-та), т. 9, 1964, с. 1—94; 6 л. табл.

Имеется отд. оттиск.

357. დედა ენის პრაქტიკული საკითხები. ორმაგი გვარის ბრუნებისათვის. — თბილისი, 1964, 28 თებ., გვ. 3.

Практические вопросы родного языка. О склонении двойных фамилий. — Тбилиси, 1964, 28 февр., с. 3.

358. ერთი ფურცელი ქართველთა და ოსთა კულტურული ურთიერთობის ისტორიიდან. (ქართულ-ოსური წიგნი 1823 წლისა). — მაცნე, 1964, № 1, გვ. 170—175.; I ფ. ტაბ.

რეც.: ვოტნიაშვილი ა. — საბჭოთა ოსეთი, 1964, 2 აგვ., 83. 2.

Страница из истории грузино-осетинских культурных отношений. (Грузинско-осетинская книга 1823 года). — Мацне, 1964, № 1, с. 170—175; 1 л. табл.

Рец.: Цотниашвили А. — Сабчота Осети, 1964, 2 авг., с. 2.

359. ვეფხისტყაოსნის საკითხები. ასული და ჩემი ძეო. — ლიტერატურული საქართველო, 1964, 25 დეკ., გვ. 2.

Вопросы поэмы III. Руставели «Витязь в тигровой шкуре». Асули да чеми дзео. — Литературали Сакартвело, 1964, 25 дек., с. 2.

360. ვეფხისტყაოსნის საკითხები. სახლთუხუცესი თუ ზღვათა მინისტრი? — ლიტერატურული საქართველო, 1964, 23 ოქტ., გვ. 3.

Вопросы поэмы «Витязь в тигровой шкуре». Гофмаршал или морской министр? — Литературали Сакартвело, 1964, 23 окт., с. 3.

361. ვეფხისტყაოსნის ტექსტის დადგენის ისტორიიდან. — თბილ. უნ-ტის შრომები, ტ. 108, აღმოსავლეთმც. სერია, 4, 1964, გვ. 33—37.

Из истории установления текста поэмы «Витязь в тигровой шкуре». — Труды Тбил. ун-та, т. 108, Серия востоковедения, 4, 1964, с. 33—37.

362. თერთმეტსაუკუნოვანი ქართული ხელნაწერი. (სინური მრავალთავის შესახებ). — კომუნისტი, 1964, 29 ნოემბ., გვ. 3.

Однадцативековая грузинская рукопись. (О Синайском многоглаве). — Комунисти, 1964, 29 ноября, с. 3.

363. თეოფორული სახელები ქართულში. (მოხსენების თეზისები). — თბილისის უნ-ტის სამეცნიერო სესია, მიძღვნილი კ. კეკელიძის დაბადების 85 წლისთავისადმი 1964, 25—29 მაისი. მუშაობის გეგმა და მოხსენებათა თეზისები. თბ., თბილ. უნ-ტის გამბა, 1964, გვ. 3.

Теофорные имена в грузинском языке. (Тезисы доклада). — Научная сессия Тбил. ун-та, посвященная 85-летию со дня рождения К. Кекелидзе. 1964, 25—29 мая. План работы и тезисы докладов. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1964, с. 3.

364. რეცენზია: პეტრე იბერიელი. (ფსევდო-დიონისე არეო-პაგელი). შრომები. ეფრემ მცირის თარგმანი. გამოსცა, გამოკვლე-

ვა და ლექსიკონი დაურთო. ს. ენცქაშვილმა. თბ., 1961. — ძველი
ქართული ენის კათედრის შრომები (თბილ. უნ-ტი), ტ. 9, 1964,
გვ. 187—193.

Рецензия: Петр Ибер. (Псевдо-Дионосий Ареопагит).
Труды. Перевод Эфрема Младшего. Изд., иссл. и словарь
С. Энукашвили. Тб., 1961.—Труды кафедры древнегрузин-
ского языка (Тбил. ун-та), т. 9, 1964, с. 187—193.

365. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. I. ფონეტიკა და მორფო-
ლოგია. სახელმძღ. V—VI კლასებისათვის. თბ., „განათლება“, 1964.

172 გვ.

o. იმნაიშვილისა და ლ. კვაჭაძის თანავტორობით.

Грамматика грузинского языка. Часть 1. Фонетика и
морфология. Учебник для V—VI кл. Тб., «Ганатлеба», 1964.
172 с.

В соавторстве с И. Имнаишвили и Л. Квачадзе.

366. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. მე-2. სინტაქსი (მართლ-
წერის საკითხებითურთ), სახელმძღვ. VII—VIII კლასისათვის. თბ.,
„ცოდნა“, 1964. 117 გვ.

ლ. კვაჭაძის თანავტორობით.

Грамматика грузинского языка. Часть 2. Синтаксис. (С
правилами правописания). Учебник для VII—VIII классов.
Тб., «Цодна», 1964. 117 с.

В соавторстве с Л. Квачадзе.

367. ქართული ლიტერატურის ქრესტომათია. IX კლასის სა-
ხელმძღვ. რედ. o. შანიძე. მე-20 გამოც. თბ., „ცოდნა“, 1964. 328
გვ.

o. ბარამიძის და o. აბულაძის თანავტორობით.

Хрестоматия грузинской литературы. Учебник IX кл.
Ред. А. Шанидзе. 20-е изд. Тб., «Цодна», 1964. 328 с.

В соавторстве с А. Барамидзе и И. Абуладзе.

368. წინასიტყვაობა: ნიუარაძე ბ. ისტორიულ-ეთნოგრაფიული
წერილები. ტ. 2. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1964, გვ. 4—6.

რეც.: ღვინევაძე ნ. თავისუფალი სვანის წერილები. — ახ-
ალგაზრდა კომუნისტი, 1965, 10 ივლ., გვ. 3.

Предисловие: — В кн.: Нижарадзе Б. Историко-этнограф-
ические статьи. Т. 2. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1964, с. 4—6.

Рец.: Гвинефадзе Н. Статьи тависунали свани. — Ахал-
газрда კოмунисти, 1965, 10 июля, с. 3.

369. დლევანდელი ვითარება ვეფხისტყაოსნის ტექსტის დადგენის საქმეში. წაკითხულია მოხსენებად თბილისის უნივერსიტეტის პროფესორთა საბჭოს სხდომაზე 1965 წ. 21 ივნისს. იბეჭდება ოდნავ გავრცობილი სახით. — მნათობი, 1965, № 10, გვ. 116—126; № 11, გვ. 131—145.

Сегодняшнее положение в установлении текста поэмы «Витязь в тигровой шкуре». Доклад на заседание совета профессоров ТГУ 21 июня 1965 г. Печатается в еле расширенном виде. — Минатоби, 1965, № 10, с. 116—126; № 11, с. 131—145.

370. ერთი ეპიზოდი აკადემიკოს ნიკო მარის ცხოვრებიდან. (მოგონება). — თბილისის უნივერსიტეტი, 1965, 20 თებ., გვ. 3.

Эпизод из жизни академика Николая Яковлевича Марра. (Воспоминание). — Тбилисис университети, 1965, 20 февр., с. 3.

371. ესეგვარი. (ვეფხისტყაოსნის საკითხები). — ლიტერატურული საქართველო, 1965, 8 მეტ., გვ. 2.

«Есевари». (Вопросы поэмы «Витязь в тигровой шкуре»). — Литературали Сакартвело, 1965, 8 окт., с. 2.

372. ეტიმოლოგიური შენიშვნები: ავლა-დიდება. — საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. 40, № 1, 1965 გვ. 253—256. — რეზიუმე რუს. ენ.

Этимологические заметки. Авла-дидеба — «имущество», «богатство». — Сообщения Акад. наук Груз. ССР, т. 40, № 1, 1965, с. 253—256. — Резюме на рус. яз.

373. ეტიმოლოგიური შენიშვნები. I. ქართული გზა და მისი შესატყვისი სვანურში. — საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. 38, № 3, 1965, გვ. 733—737. — რეზიუმე რუს. ენ.

Этимологические заметки. 1. Грузинские «гза» и его соответствие в сванском. — Сообщения Акад. наук Груз. ССР, т. 38, № 3, 1965, с. 733—737. — Резюме на рус. яз.

374. „ვეფხისტყაოსნის“ საკითხები. (ერთი ქსოვილის სახელი პოემაში). (მოხსენების თეზისები). — საქ. სსრ უმაღლესი სასწავლებლების მეცნიერებების აკადემიური სამეცნიერო-მეთოდური კონფერენცია, 1965, 25—26 დეკემბერი. მუშაობის გეგმა და მოხსენებათა თეზისები. თბ., 1965, გვ. 5—6.

Вопросы поэмы «Витязь в тигровой шкуре». (Название одной ткани в поэме). (Тезисы доклада). — 6-ая Республиканская научно-методическая конференция кафедр грузинского языка высших учебных заведений Груз. ССР, 25—26 декабря, 1965. План работы и тезисы докладов. Тб., 1965, с. 5—6.

375. ისტორიათა და აზმათა დასაწყისი სტრიქონები. — თბილ.: უნ-ტის შრომები, ტ. 114, ფილოლოგ. მეცნ. სერია, 1965, გვ. 23—28.

Начальные строки «Истории и восхвалений венценощцев». (Сочинение первого историка царицы Тамары). — Труды Тбил. ун-та, т. 114, Серия филолог. наук, 1965, с. 23—28.

376. მისალმება აკად. ქ. კეკელიძეს მისი დაბადების 75-ია და სამეცნიერო მოღვაწეობის 50 წლისთავის საიუბილეო ზემზე. — წგ-ში: დიდი ქართველი მეცნიერი აკად. ქ. კეკელიძე. კრებული შეადგინა ს. უუბანებიშვილმა. თბ., „მეცნიერება“, 1965, გვ. 42—45.

Приветствие акад. К. Кекелидзе на Юбилейном торжестве, посвященном 75-летию со дня рождения и 50-летию со дня научной деятельности. — В кн.: Крупнейший грузинский ученый акад. К. Кекелидзе. Тб., «Мецниереба», 1965, с. 42—45.

377. ქართული ენათმეცნიერების პრაქტიკული საკითხები. („ფანჯარა“ და სხვ.) — სახალხო განათლება, 1965, 3 მარტი, გვ. 2.

Практические вопросы грузинского языкознания. — Сахалхо ганатлеба, 1965, 3 марта, с. 2.

378. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. I. ფონეტიკა და მორფოლოგია. სახელმძღვ. V—VI კლასისათვის. მე-2 გამოც. თბ., „განათლება“, 1965. 177 გვ.

ი. იმნაიშვილის და ლ. კვაჭაძის თანაავტორობით.

Грамматика грузинского языка. Часть 1. Фонетика и морфология. Учебник для V—VI классов. 2-е изд. Тб., «Ганатлеба», 1965. 177 с.

В соавторстве с И. Имнаишвили и Л. Квачадзе.

379. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. მე-2. სინტაქსი (მართლწერის საკითხებითურთ). სახელმძღვ. VII—VIII კლასისათვის. მე-2 გამოც. თბ., „განათლება“, 1965. 136 გვ.

ლ. კვაჭაძის თანაავტორობით.

Грамматика грузинского языка. Часть 2. Синтаксис. (С

правилами правописания). Учебник для VII—VIII классов. 2-е изд. Тб., «Ганатлеба», 1965. 136 с.

В соавторстве с Л. Квачадзе.

380. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. I. ფონეტიკა და მორფოლოგია. 3 წიგნად. უსინათლო ბავშვთა სკოლისათვის. თბ., „განათლება“, 1965.

o. იმნაიშვილის და ლ. კვაჭაძის თანაავტორობით.

Грамматика грузинского языка. Часть 1. Фонетика и морфология. В 3-х кн. Для школ слепых. Тб., «Ганатлеба», 1965.

В соавторстве с И. Имнаишвили и Л. Квачадзе.

381. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. მე-2. სინტაქსი. (მართლწერის საკითხებითურთ). 3 წიგნად. უსინათლო ბავშვთა სკოლისათვის. თბ., „განათლება“, 1965.

ლ. კვაჭაძის თანაავტორობით.

Грамматика грузинского языка. Часть 2. Синтаксис. В 3-х кн. Для школ слепых. Тб., «Ганатлеба», 1965.

В соавторстве с Л. Квачадзе.

382. ქართული ლიტერატურის ქრესტომათია. IX კლასის სახელმძღვ. 21-ე გამოც. თბ., „განათლება“, 1965. 328 გვ.

o. ბარამიძის და o. აბულაძის თანაავტორობით.

Хрестоматия грузинской литературы. Для IX класса. 21-е изд. Тб., «Ганатлеба», 1965, 328 с.

В соавторстве с А. Барамидзе и И. Абуладзе.

383. ქართული შრიფტის ახალი გარნიტური, „უნივერსიტეტი“. თბ., თბილ უნ-ტის გამ-ბა, 1965. 16 გვ.

Новый гарнитур грузинского шрифта «университет». Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1965. 16 с.

384. Выдающийся ученый современности. (К. Кекелидзе). — В кн. Крупнейший грузинский ученый акад. К. С. Кекелидзе. Тб., «Мецниереба», 1965, с. 91—96.

385. Гаприндашвили Г. Раскрывая страницы эпохи Руставели. (Об исследованиях спелеостической экспедиции в пещерном монастыре Ванис ქваби. С comment. А. Шанидзе, А. Барамидзе и И. Абуладзе). — Заря Востока, 1965, 5 дек., с. 3.

386. Грузинская университетская гарнитура. — Труды научно-исслед. ин-та полиграфического машиностроения, вып. 29 (Москва, 1965), с. 16—32.

387. Рецензия: Новый взгляд на природу спряжения новоармянского языка. Из журн. Вопросы языка и стиля. Сборник статей. Ереван, Изд-во АН Арм. ССР, 1964, т. 2. — Труды Тбил. ун-та, т. 116, серия Востоковедения, 5, 1965, с. 423—438.

Имеется отд. оттиск.

388. Раскрывая страницы эпохи Руставели. (О надписи Ичкита сына Гургена времен царицы Тамары). — Заря Востока, 1965, 5 дек., с. 3.

1966

389. თხზულებანი. ტ. II. ვეფხისტყაოსნის საკითხები. I. თბ., თბილ. უნტის გამ-ბა, 1966. 297 გვ.

შინაარსი: წინასიტყვაობა. — 1. ვახტანგისეული ვეფხისტყაოსნის აღდევნისათვის. 2. ვახტანგის თარგმანი ვეფხისტყაოსნისა და მისი მნიშვნელობა ტექსტის შესწავლისათვის. თარგმანი პირველი წიგნისა ამის ვეფხისტყაოსნისა, თქმული ბატონის შვილის გამგებელის პატრონის ვახტანგისა. 3. ვეფხისტყაოსნის ლექსიურნი ვახტანგისა. 4. ვახტანგისეული „ვეფხისტყაოსანი“ 5. ვახტანგის დედანი ვეფხისტყაოსნისა 6. არა მგამა. 7. ვეფხისტყაოსნის ტექსტის მეცნიერული გამოცემისათვის. 8. დამმართოს თუ და-ვე-მართოს? 9. ისხმიდეს თუ იხმევდეს? 10. უსაჭიროესი განმარტება. 11. კვლავ „მქლავს უგრძესი“ და სხვა. 12. კვლა და კვლაცი. 13. ბიძა და ბიძაშვილი. თუ ბიძაშვილები. 14. გულმხიარული ვიხარებ სტროფის მეოთხე ტაეპის გამართვისათვის 15. ვარდისა თუ ვადისა? 16. ამა ორთა კიდეგანთა. 17 უკეთესი-უკეთესი. 18. სახლთუხუცესი თუ ზღვათა ვაზირი? 19. ასული და ჩემი ძეო. 20. ვეფხისტყაოსნის ტექსტის დადგენის ისტორიიდან (ცუძღვნი იუსტინე აბულაძის ხსოვნას). 21. ესეგვარი. 22. დიონოსი. 23. ერთი ქსოვილის სახელი ვეფხისტყაოსანში. 24. მუხლო მოყრა და თითოთ ხვეწნა. 25. ჭმუნვა და ჩმუნვა ვეფხისტყაოსანში. 26. დღევანდელი ვითარება ვეფხისტყაოსნის ტექსტის დადგენის საქმეში. 27. ამარი. 28. სამგვარი მზრახველობა. 29. ქარქაში თუ კაპარჭი? 30. რუსთაველი თუ რუსთველი? 31. Первопечатное издание поэмы «Витязь тигровой шкуре». 32. Из поездки в Иерусалим (К вопросу о портрете Ш. Руставели). 33. В поисках исчезнувшего портрета. 34. Руставели или Руствели? ცნობები ამ კრებულში დაბეჭდილი წერილების შესახებ. პირთა საძიებელი. ახსნილი სიტყვები, ეტიმოლოგიები, გრამატიკული.

რეც.: იმნაიშვილი ი. ქვირფასი საჩუქარი. — თბილისის უნივერსიტეტი, 1966, 30 სექტ., გვ. 3.

რეც.: იმნაიშვილი ი. რუსთველოლოგის ქვირფასი შენაძენი. — ცისკარი, 1966, № 11, გვ. 103—108.

რეც.: ღლონტი შ. გამოჩენილი ქართველი მეცნიერის წერილები „ვეფხისტყაოსანე“. — სკოლა და ცხოვრება, 1967, № 5, გვ. 90—92.

რეც.: შამელაშვილი რ. რუსთველოლოგიური ლიტერატურის ქვირფასი შენაძენი. — საბჭოთა მსეთი, 1966, 24 სექტ., გვ. 4.

Сочинения. II. Вопросы поэмы Ш. Руставели «Витязь в тигровой шкуре». 1. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1966. 297 с.

Содержание: Предисловие.— 1. О поэме Ш. Руставели «Витязь в тигровой шкуре», изданное Вахтангом VI. 2. Комментарии Вахтанга VI поэмы Ш. Руставели «Витязь в тигровой шкуре» и их значение для изучения текста поэмы. 3. Словарь поэмы Ш. Руставели «Витязь в тигровой шкуре» Вахтанга VI. 4. Поэма Ш. Руставели «Витязь в тигровой шкуре», изданная Вахтангом VI. 5. Оригинал поэмы Ш. Руставели «Витязь в тигровой шкуре». 6. Ара мгама (Вопросы языка поэмы Ш. Руставели «Витязь в тигровой шкуре»). 7. О научном издании текста поэмы Ш. Руставели «Витязь в тигровой шкуре». 8. Даммартос или да-вемртос? (Вопросы языка поэмы Ш. Руставели «Витязь в тигровой шкуре»). 9. Исхмидес или ихмевдес? (Вопросы языка поэмы Ш. Руставели «Витязь в тигровой шкуре»). 10. Весьма необходимое разъяснение. 11. Опять «мклавс угрдзеси» и др. 12 «Квла да квлаци» 13. Бидза и бидзашвили или бидзашвилеби? 14. «Гулмхиарули вихареб». (Для восстановления правильного чтения четвертой строчки строфи). 15. «Вардиса или вадиса? 16. «Ама орта кидеганта». 17. «Укетеси-укетеси». 18. «Сахлтухуцеси или згвата вазири» 19. «Асули да чеми дзео». 20. Из истории установления текста поэмы Ш. Руставели «Витязь в тигровой шкуре». (Посвящается памяти проф. Ю. Абуладзе). 21. «Есегвари». 22. «Диониси». 23. Название одной ткани в поэме «Витязь в тигровой шкуре». 24. «Мухлт мокра да титит хвецна». 25. «Чмунва да чмунва». 26. Сегодняшнее положение в деле установления текста поэмы «Витязь в тигровой шкуре». 27. «Амари». 28. «Самгвари».

мзрахвелоба». 29. «Каркаши или капарчи? 30. Руставели или Руствели? 31. Первопечатное издание поэмы «Витязь в тигровой шкуре». 32. Из поездки в Иерусалим (к вопросу о портрете Ш. Руставели). 33. В поисках исчезнувшего портreta. 34. Руставели или Руствели? Сведения о статьях, напечатанных в сборнике. Указатель имен. Объясненные слова, этимология, грамматическое.

Рец.: Имнаишвили Ив. Драгоценный подарок. — Тбилисис университети, 1966, 30 сент., с. 3.

Рец.: Имнаишвили Ив. Ценное приобретение для руствеллогической литературы. — Цискари, 1966, № 11, с. 103—108.

Рец.: Глонти Ш. Статьи выдающегося грузинского ученого о поэме «Витязь в тигровой шкуре». — Скола да цховреба, 1967, № 5, с. 90—92.

Рец.: Шамелашвили Р. Ценное приобретение для руствеллогической литературы. — Сабчота Осети, 1966, 24 сент., с. 4.

390. ახალი წლის მიზნაზე. (ვ. გოძიაშვილის, ა. შანიძის, გ. წითლიძის, ა. ჯავახიშვილის და ა. ჯანელიძის მოლოცვები). — ცისკარი, 1966, № 12, გვ. 2.

На рубеже нового года. (Новогодние поздравления В. Годзиашвили, А. Шанидзе, Г. Цитлидзе, А. Джавахишвили и А. Джанелидзе). — Цискари, 1966, № 12, с. 2.

391. გრემის წარწერები. (სახალხო დღესასწაული გრემ—ქალაქობის დაწესების გამო). — უვარელი, 1966, 25 აგვ., გვ. 2.

Гремские надписи. (По поводу учреждения народного праздника Грем-калакоба). — Кварели, 1966, 25 авг., с. 2.

392. ერის მსახური. (ვ. თოფურია). — კომუნისტი, 1966, 25 აგვ., გვ. 3.

Служитель народа. (В. Топурия). — Комунисти, 1966, 25 авг., с. 3.

393. „ვეფხისტყაოსნის“ საკითხები. არ დაპრიდობს თუ არ დამრიდობს? — ქართული ენა და ლიტერატურა სკოლაში, 1966, № 2, გვ. 9—11.

Вопросы поэмы «Витязь в тигровой шкуре». Ар даридобс или ар дамридобс? — Картули эна да литература сколаши, 1966, № 2, с. 9—11.

394. „ვეფხისტყაოსნის“. საკითხები. უკეთესი—უკეთესი. — წინსვლა (სამტრედია), 1966, 24 სექტ., გვ. 3.

Вопросы поэмы Ш. Руставели «Витязь в тигровой шкуре». Укетеси-укетеси. — Цинсвла (Самтредиа), 1966, 24 сент., с. 3.

395. თანხმოვანი ხმოვნად იქცა (ჰ თანხმოვნისაგან ი ხმოვნის განვითარების შესახებ). — ქართული ენა და ლიტერატურა სკოლაში, 1966, № 1, გვ. 5—9.

Согласный преобразился в гласный. (О переходе согласного ჸ в гласный ი). — Картули эна да литература сколаши, 1966, № 1, с. 5—9.

396. მელიქიშვილი პ. ბ-ნ რექტორს, ექსკურსის ანგარიში. (კახეთში ჩატარებული სამეცნ. ექსკურსის ანგარიში). (თბილ. უნ-ტის ჭარსულიდან). ა. შანიძის პუბლიკაცია. — თბილისის უნივერსიტეტი, 1966, 11 ივნ., გვ. 2.

Меликишвили П. Господину ректору. Отчет экскурсии. (Отчет научной экскурсии проведенной в Кахетии). (Из прошлого ун-та). Публикация А. Шанидзе. — Тбилисис университети, 1966, 11 июня, с. 2.

397. მისებრი. (ზ. რუსთაველის დაბადების 800 წლისთავი). — ახალგაზრდა კომუნისტი, 1966, 27 სექტ., გვ. 1.

«Мисебри». (800-летию со дня рождения Ш. Руставели). — Ахалгазрда комунисти, 1966, 27 сент., с. 1.

398. სახელგანთქმული მეცნიერი. (ვ. თოფურიას გარდაცვალების გამო). — თბილისის უნივერსიტეტი, 1966, 9 სექტ., გვ. 3.

Прославленный ученый. (К кончине В. Топуриа). — Тбилисис университети, 1966, 9 сент., с. 3.

399. სიტყვა, ჭარმოთქმული პროფ. ვარლამ თოფურიას დაკრძალვის დღეს. აკაკი შანიძის მიერ. — მაცნე, 1966, № 4, გვ. 325—326.

Слово, произнесенное в день похорон Варлама Топуриа. — Мацне, 1966. № 4, с. 325—326.

400. უკანასკნელი ჯვაროსნები. (ხევსურული კილოს ლექსიკის თავისებურების შესახებ). — საბჭოთა ხელოვნება, 1966, № 4, გვ. 29.

Последние крестоносцы. — Сабчота хеловнеба, 1966, № 4, с. 29.

401. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. I ფონეტიკა და მორფო-

ლოგია. V—VI კლასების სახელმძღვ. მე-3 გამოც. თბ., „განათლება“, 1966. 177 გვ.

o. იმნაშვილის და ლ. კვაჭაძის თანაავტორობით.

Грамматика грузинского языка. Часть 1. Фонетика и морфология. Учебник для V—VI классов. 3-е изд. Тб., «Ганатлеба», 1966. 177 с.

В соавторстве с И. Имнаишвили и Л. Квачадзе.

402. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. მე-2. სინტაქსი. (მართლწერის საკითხებითურთ). VII—VIII კლასების სახელმძღვ. მე-3 გამოც. თბ., „განათლება“, 1966. 135 გვ.

ლ. კვაჭაძის თანაავტორობით.

Грамматика грузинского языка. Часть 2. Синтаксис. (С правилами правописания). Учебник для VII—VIII классов. 3-е изд. Тб., «Ганатлеба», 1966. 135 с.

В соавторстве с Л. Квачадзе.

403. ქართული ლიტერატურის ქრესტომათია. IX კლასის სახელმძღვ. 22-ე გამოც. თბ., „განათლება“, 1966. 327 გვ.

o. ბარამიძის და o. აბულაძის თანაავტორობით.

Хрестоматия грузинской литературы. Ученник IX класса. 22-е изд. Тб., «Ганатлеба», 1966. 327 с.

В соавторстве с А. Барамидзе и И. Абуладзе.

404. ქართული შრიფტის ახალი გარნიტური. „უნივერსიტეტი“. — საბჭოთა ხელოვნება, 1966, № 1, გვ. 66—67.

Новый гарнитур грузинского шрифта «Университет». — Сабчота хеловнеба, 1966, № 1, с. 66—67.

405. შესანიშნავი მკვლევარი. (გ. ლეონიძის გარდაცვალების გამო). — კომუნისტი, 1966, 14 օგვ., გვ. 3.

Замечательный исследователь. (По поводу кончины Г. Леонидзе). — Комунисти, 1966, 14 авг., с. 3.

406. Новейшие издания «Витязя». — Заря Востока, 1966, 28 сент., с. 3.

1967

407. დიდი ოქტომბრის პირველ დღეებში ნახული. — თბილის უნივერსიტეტი, 1967, 5 ნოემბ., გვ. 4.

Что я видел в первые дни Великой Октябрьской революции. — Тбилисис университети, 1967, 5 ноября, с. 4.

408. ერთი გაუგებრობის გამო. („Программа для собирания диалектических материалов по грузинскому языку“ (Пг., 1916) ნაშრომის ავტორობისათვის.—სკოლა და ცხოვრება, 1967, № 5, გვ. 86—89.

Об одном недоразумении. (К вопросу об авторстве «Программы для собирания диалектических материалов по грузинскому языку». Пг, 1916).—Скола да цховреба, 1967, № 5, с. 86—89.

409. ვაჟა-ფშაველას ლექსიკიდან. — ქართულთ ენა და ლიტერატურა სკოლაში, 1967, № 3, გვ. 9—11.

რეც.: ქართველიშვილი, ი. ერთი წერილის კვალდაკვალ.—ქართული ენა და ლიტერატურა სკოლაში, 1968, № 3, გვ. 65—68.

Из лексики Важа-Пшавела.—Картули эна да литература сколаши, 1967, № 3, с. 9—11.)

Рец.: Картвелишвили И. По следам одной статьи.—Картули эна да литература сколаши, 1968, № 3, с. 65—68.

410. ოეოფორული სახელები ქართველურ ენებში. — მაცნე (საქ. სსრ მეცნ. აკად. საზ-რიც მეცნ. განყ.-ბა), 1967, № 2, გვ. 191—200.

Теофорные имена в картвельских языках.—Мацне, 1967, № 2, с. 191—200.

411. კაცური კაცი. მოგონება. (პ. მელიქიშვილის გარდაცვალების 40 წლისთავი).—თბილისის უნივერსიტეტი, 1967, 1 აპრ., გვ. 2.

Достойный человек. Воспоминание. (О П. Меликишвили. 40-летию со дня смерти).—Тбилисис университети, 1967, 1 апр., с. 2.

412. მთავრული ასოების ხმარების გამო ქართულში. — ლიტერატურული საქართველო, 1967, 30 ივნ., გვ. 3.

რეც.: გუჯაბიძე გ. არა! დისკუსია ქართული დაწერლობისათვის. — ახალი კოლხიდა (ფოთი), 1967, 2 აგვ., გვ. 2.

რეც.: დანელია ქ. საშვილიშვილო საქმე. — ლტერატურული საქართველო, 1967, 21 ივლ., გვ. 2.

რეც.: წივწივაძე ე. კვლავ და კვლავ ქართული შრიფტის გამო. — ლიტერატურული საქართველო, 1967, 1 სექტ., გვ. 2.

К употреблению прописных букв в грузинском.—Литературули Сакартвело, 1967, 30 июня, с. 3.

Рец.: Гуджабидзе Г. Нет! Дискуссия по поводу грузинской письменности. — Ахали Колхида (Поти), 1967, 2 авг., с. 2.

Рец.: Данелия К. Родное слово. — Литературули Сакартвело, 1967, 21 июля, с. 2.

Рец.: Цивцигадзе Е. Опять о грузинском шрифте. — Литературули Сакартвело, 1967, 1 сент., с. 2.

413. მთავრული ასოების ხმარების გამო ქართულში. პასუხი ამხ. გ. ჭილაშვილს. — თბილისის უნივერსიტეტი, 1967, 19 მაისი, გვ. 3.

К употреблению прописных букв в грузинском языке. Ответ тов. Г. Чилашвили. — Тбилисис университети, 1967, 19 мая, с. 3.

414. მილოცვა რუსთავის მუზეუმელებს. — მეტალურგი, 1967, 7 ნოემბ., გვ. 3.

Поздравление руставским трудящимся. — Металурги, 1967, 7 ноября, с. 3.

415. მოგონებანი ივანე ჯავახიშვილზე. — დროშა, 1967, № 6, გვ. 3—5.

Воспоминания об Иване Джавахишвили. — Дроша, 1967, № 6, с. 3—5.

416. მოპაექრეთა საპასუხოდ. (დისკუსია მთავრული ასოების ხმარებისათვის). — ლიტერატურული საქართველო, 1967, 8 სექტ., გვ. 2.

В ответ противникам. (Дискуссия по поводу грузинской письменности). — Литературули Сакартвело, 1967, 8 сент., с. 2.

417. ორიოდე სიტყვა პოეზიის დღისთვის. — რუსთველის დღე, 1967, 30 სექტ., გვ. 5.

Несколько слов ко дню поэзии. — Руствелис дзе, 1967, 30 сент., с. 5.

418. ორიბითი რიცხვის საკითხისათვის ხევსურულში. — თბილ. უნ-ტის შრომები, ტ. 121, აღმოსავლეთმც. სერია, 7, 1967, გვ. 23—27.

К вопросу о двойственном числе в хевсурском. — Труды Тбил. ун-та, т. 121, серия востоковедения, 7, 1967, с. 23—27.

419. საქართველოს ახალგაზრდობას. — დროშა, 1967, № 8, გვ. 5.

К молодежи Грузии. — Дроша, 1967, № 8, с. 5.

420. უნივერსიტეტის հյექტორი. (ი. ვეკუას დაბადების 60 წლის-თავი). — თბილისის უნივერსიტეტი, 1967, 20 ნოემბ., გვ. 1.

Ректор университета. (60-летию со дня рождения И. Векуа). — Тбилисис университети, 1967, 20 ноября, с. 1.

421. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. 1. ფონეტიკა და მორფოლოგია. V—VI კლასებისათვის. მე-4 გამოც. თბ., „განათლება“, 1967. 177 გვ.

ი. იმნაიშვილისა და ლ. კვაჭაძის თანავტორობით.

Грамматика грузинского языка. Часть 1. Фонетика и морфология. Для V—VI классов. 4-е изд. Тб., «Ганатлеба», 1967. 177 с.

В соавторстве с И. Имнаишвили и Л. Квачадзе.

422. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. მე-2. სინტაქსი (მართლწერის საკითხებითურთ). VII—VIII კლასებისათვის. მე-4 გამოც. თბ., „განათლება“, 1967. 135 გვ.

ლ. კვაჭაძის თანავტორობით.

Грамматика грузинского языка. Часть 2. Синтаксис. (С правилами правописания). Для VII—VIII классов. 4-е изд. Тб., «Ганатлеба», 1967. 135 с.

В соавторстве с Л. Квачадзе.

423. ქართული ლიტერატურის ქრესტომათია. IX კლასის სახელმძღვ. 23-ე გამოც. თბ., „განათლება“, 1967. 327 გვ.

ა. ბარამიძის და ი. აბულაძის თანავტორობით.

Хрестоматия грузинской литературы. Учебник для IX класса. 23-е изд. Тб., «Ганатлеба», 1967, 327 с.

В соавторстве с А. Барамидзе и И. Абуладзе.

424. ქართული ორთოგრაფიის ისტორიიდან. მთავრული ასოების ხარების გამო. — დროშა, 1967, № 10, გვ. 13—16.

Из истории грузинской орфографии. По поводу употребления прописных букв. — Дроша, 1967, № 10, с. 13—16.

425. ჩვენი ქვეყნის საკუთილდღეოდ. (თბილ. უნ-ტის დაარსების 50 წლისთავი). — კომუნისტი, 1967, 30 დეკ., გვ. 3.

На благо нашей родины. (50-летие со дня основания Тбилисского университета). — Коммунисти, 1967, 30 дек., с. 3.

426. წინა და ახლა. (საქართველო ოქტომბრის რევოლუციის 50 წლისთავზე). დროშა, 1967, № 11, გვ. 10.

Раньше и теперь. (Грузия в 50-летию Октябрьской революции). — Дроша, 1967, № 11, с. 10.

427. Оглядываясь в прошлое. (К 50-летию Тбилисского гос. университета). — Заря Востока, 1967, 30 дек., с. 3.

1968

428. ავრი სუფიქსიანი ქალის სახელები ძველ ქართულში. — ძველი ქართული ენის კათედრის შრომები, (თბილ. უნ-ტი), საიუ-ბილეო, 11, 1968, გვ. 7—16.

Женские имена с суффиксом аври в древнегрузинском языке. — Труды кафедры древнегрузинского языка (Тбил. ун-та), юбилейный, 11, 1968, с. 7—16.

429. ბარათაშვილის ენა. — მაცნე (საქ. სსრ მეცნ. აკად. საზროვ მეცნ. განყ.-ბა), 1968, № 4, გვ. 134—145.

Язык Бараташвили. — Мацне, 1968, № 4, с. 134—145.

430. ბარანის ციხის წარწერა. (სომხეთის სსრ). — ძველი ქართული ენის კათედრის შრომები (თბილ. უნ-ტი), საიუბილეო, 11, 1968, გვ. 17—26.

3. ციხარიშვილის თანავტორობით.

Надпись Баранской крепости. (Армянская ССР). — Труды кафедры древнегрузинского языка (Тбил. ун-та), юбилейный, 11, 1968, с. 17—26.

В соавторстве с В. Цискаришвили.

431. ბეღნიურება. (თბილ. უნ-ტის დაარსების 50 წლისთავი). — თბილისი, 1968, 21 თებ., გვ. 2.

Счастье. (50-летию Тбил. ун-та). — Тбилиси, 1968, 21 окт., с. 2.

432. ერგასეულის წლისთავზე. — ძველი ქართული ენის კათედრის შრომები (თბილ. უნ-ტი), საიუბილეო 11, 1968, გვ. VII—VIII.

К пятидесятилетию (Тбилисского гос. ун-та). — Труды кафедры древнегрузинского языка Тбил. ун-та, юбилейный, 11, 1968, с. VII—VIII.

433. ერთი სინტაქსური საკითხის გამო. — ლიტერატურული საქართველო, 1968, 15 ნოემბ., გვ. 4.

По поводу одного синтаксического вопроса. — Литература Сакартвело, 1968, 15 ноября, с. 3—4.

434. თბილისის უნივერსიტეტი. — წინამდებარებული (სამრტველია), 1968, 13 ივლ., გვ. 2.

Тбилисский университет. — Цинсвла (Самтредиа), 1968, 13 июля, с. 2.

435. თბილისის უნივერსიტეტის დაარსების მატორიიდან. — ცისკარი, 1968, № 10, გვ. 114—120.

Из истории основания Тбилисского университета. — Цискари, 1968, № 10, с. 114—120.

436. ნახევარი საუკუნის თავზე. (თბილ. უნ-ტის დაარსების 50 წლისთავისათვის.) — კომუნისტი, 1968, 20 ოქტ., გვ. 4; თბილისის უნივერსიტეტი, 1968, 21 ოქტ., გვ. 2.

К полувековой дате. (50-летию со дня основания Тбил. ун-та). — Коммунисти, 1968, 20 окт., с. 4; Тбилисис университети, 1968, 21 окт., с. 2.

437. ორიოდე სიტყვა ჩვენს უნივერსიტეტზე. — სკოლა და ცხოვრება, 1968, № 10, გვ. 30.

Несколько слов о нашем университете. — Сcola да цховреба, 1968, № 10, с. 30.

438. პროფ. ილია აბულაძის ხსოვნას. (1901—1968). — მაცნე (საქ. სსრ მეცნ. აკად. საზ-რივ მეცნ. განყ.-ბა), 1968, № 5, გვ. 242—246; თბილისის უნივერსიტეტი, 1968, 31 დეკ., გვ. 3.

Памяти проф. Ильи Абуладзе. (1901—1968). — Мацне, 1968, № 5, с. 242—246; Тбилисис университети, 1968, 31 дек., с. 3.

439. პროფ. ი. ყიფშიძე. — ლიტერატურული საქართველო, 1968, 11 ოქტ., გვ. 2.

Проф. И. Кипшидзе. — Литературали Сакартвело, 1968, 11 окт., с. 2.

440. რეცენზია: ანდრონიკაშვილი მ. ნარკვევები ირანულ-ქართული ენობრივი ურთიერთობიდან. 1. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1966.—ძველი ქართული ენის კათედრის შრომები (თბილ. უნ-ტი), საიუბილეო, 11, 1968, გვ. 145—158.

Рецензия: Андроникашвили М. Очерки по иранско-грузинским языковым взаимоотношениям. 1. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1966. — Труды кафедры древнегрузинского языка Тбил. ун-та, юбилейный, 11, 1968, с. 145—158.

441. საყმაწვილო წიგნებს ლამაზი შრიფტი. — საყმაწვილო ლიტერატურის მთამბე, 1968, № 1, გვ. 41—42.

Детской литературе красивый шрифт. — Вестник детской литературы, 1968, № 1, с. 41—42.

442. „უგნურმა თაგუნამ აღმოგვაჩენინას“ გამო. (სიტყვა „თა-
გუნას“ ფორმის შესახებ. ნ. რევაზოვის წერილის ირგვლივ. — სა-
ხალხო განათლება, 1968, 24 ივნ.). — სახალხო განათლება, 1968, 7
გვ., გვ. 3.

По поводу статьи «угнурма тагунам агмогваченина» (О форме слова «Тагуна» (мышонок)). О статьи С. Ревазовой. — Сахалхо ганатлеба, 1968, 24 июля). — Сахалхо ганатлеба, 1968, 7 авг., с. 3.

443. უნივერსიტეტის რექტორი. (ი. ვეკუა). — ახალგაზრდა
უურნალისტი, 1968, № 5, გვ. 5.

Ректор университета (И. Векуа). — Ахалгазрда журналисти, 1968, № 5, с. 5.

444. ქართველი ქალი სამეცნიერო ასპარეზზე. — საქართველოს
ქალი, 1968, № 10, გვ. 3—4.

Грузинская женщина на научном поприще. — Сакартвелос кали, 1968, № 10, с. 3—4.

445. „ქართლის ცხოვრება“ და ჩვენი სკოლა. — ლიტერატუ-
რული საქართველო, 1968, 4 ოქტ., გვ. 4.— ხელმოწერა: ა. შანიძე,
დ. შენგელაია, ს. ყაუხეჩიშვილი, ა. კალანდაძე.

«Картлис ცხოვребა» и наша школа. — Литературули Сакартвело, 1968, 4 окт., с. 4. — Подписи: А. Шанидзе, Д. Шенгелаиа, С. Каухчишвили, А. Каландадзе.

446. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. 1. ფონეტიკა და მორფო-
ლოგია. V—VI კლასებისათვის. მე-5 გამოც. თბ., „განათლება“,
1968. 177 გვ.

ი. იმნაიშვილის და ლ. კვაჭაძის თანაავტორობით.

Грамматика грузинского языка. Часть 1. Фонетика и морфология. Учебник для V—VI классов. 5-е изд. Тб., «Ганатлеба», 1968. 177 с.

В соавторстве с И. Имнаишвили и Л. Квачадзе.

447. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. მე-2. სინტაქსი (მართლ-
წერის საკითხებითურთ). VII—VIII კლასების სახელმძღვ. მე-5 გა-
მოც. თბ., „განათლება“, 1968. 135 გვ.

ლ. კვაჭაძის თანაავტორობით.

Грамматика грузинского языка. Часть 2. Синтаксис. (С правилами правописания). Учебник VII—VIII классов. 5-е изд., Тб., «Ганатлеба», 1968. 135 с.

В соавторстве с Л. Квачадзе.

448. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. I. ფონეტიკა და მორფო-

ლოგია. 4 წიგნად სახელმძღვ. უსინათლო ბავშვთა სკოლის V—VI კლასებისათვის, თბ., „განათლება“, 1968.

o. იმნაიშვილის და ლ. კვაჭაძის თანაავტორობით.

Грамматика грузинского языка. Часть I. Фонетика и морфология. Учебник сред. школы слепых. В 4-х кн. Тб., «Ганатлеба», 1968.

В соавторстве с И. Имнаишвили и Л. Квачадзе.

449. ქართული .ლიტერატურის ქრესტომათია. VIII—IX კლასების სახელმძღვ. 24-ე გამოც. თბ., „განათლება“, 1968. 327 გვ. 83.
o. ბარამიძის და o. აბულაძის თანაავტორობით.

Хрестоматия грузинской литературы. Ученник для VIII—IX классов. 24-е изд. Тб., «Ганатлеба», 1968. 327 с.

В соавторстве с А. Барамидзе и И. Абуладзе.

450. შესავალი სიტუა, წარმოთქმული დისერტაციის დაცვისას ობილისის უნივერსიტეტის სამეცნიერო საბჭოს სხდომაზე 1920 წლის 9 მაისს. — დველი ქართული ენის კათედრის შრომები (ობილ. უნ-ტი), საიუბილეო, 11, 1968, გვ. 1—6.

Вступительное слово, произнесенное при защите диссертации на заседание учёного совета Тбилисского университета в 9 мая 1920 года. — Труды кафедры древнегрузинского языка Тбил. ун-та, юбилейный, 11, 1968, с. 1—6.

451. ცოტა ჩამ ჭადრაკისა და ბარდის შესახებ. (საქართველო-ში გავრცელების ისტორიისათვის). — დროშა, 1968, № 6, გვ. 13—14.

Кое-что о шахматах и нардах. (К истории распространения их в Грузии). — Дроша, 1968, № 6, с. 13—14.

452. Грузинская надпись XI—XII вв. из Армении. — Труды кафедры древнегрузинского языка Тбил. ун-та, юбилейный, 11, 1968, с. 143—144.

453. Из истории основания Тбилисского университета. — Литературная Грузия, 1968, № 11, с. 5—9.

454. Намеркующее имя. Об основателе Тбил. ун-та И. Джавахишвили). — Заря Востока, 1968, 27 окт., с. 3.

455. У истоков. (К 50-летию Тбил. ун-та). Воспоминания. — Заря Востока, 1968, 9 февр., с. 3.

456. Этимологические заметки. (Арм. օրիոր «девица, барышня») и Apšina Авшин). — Изв. АН СССР. Серия литературы и языка, т. 27, вып. 5, 1968, с. 452—455.

457. არჩილის „სოფნა“. — ქართული ენა და ლიტერატურა სკოლაში, 1969, № 3, გვ. 53—54.

«Ситна» у Арчила. — Картули эна да литература сколаши, 1969, № 3, с. 53—54.

458. გემით „დაღლანდი“. (სალიტერატურო ქართულის საჭიროობო საკითხების გამო) — დროშა, 1969, № 3, გვ. 10—11.

С кораблем «Даланди». (Из злободневных вопросов грузинского литературного языка). — Дроша, 1969, № 3 с. 10—11.

459. გულმართალი, სათხო, სპეციალი. (ქ. ძოწენის ხსოვნას). — ქუთაისი, 1969, 9 სექტ., გვ. 3.

Чистосердечная, добродетельная и безупречная. (К памяти К. Дзоценидзе). — Кутаиси, 1969, 9 сент., с. 3.

460. ღიდი სამეცნიერო ლვაწლის აღიარება. (ბორდოს უნ-ტის პროფ. რენე ლაფონის ქართული უნ-ტის საპატიო დოქტორი). — თბილისის უნივერსიტეტი, 1969, 20 ივნ., გვ. 2.

Признание больших научных заслуг. (Проф. Рене Лафон почетный доктор грузинского университета). — Тбилисис университети, 1969, 20 июня, с. 2.

461. ვეფხისტყაოსნის საკითხები. ამოკრეფა თუ მოკრეფა?. — ლიტერატურული საქართველო, 1969, 24 ოქტ., გვ. 3.

Вопросы языка поэмы «Витязь в тигровой шкуре». «Амокрепа» или «мокрепа»?. — Литературали Сакартвело, 1969, 24 окт., с. 3.

462. იძულებითი განმარტება. (პასუხი ა. ჩიქობავას წერილზე: ქართული ზმის უღვლილების საკითხები. იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერება, ტ. 16, 1968). — დროშა, 1969, № 1, გვ. 13—14.

Принужденное разъяснение. (Ответ на статью А. Чикобава: Вопросы спряжения грузинского глагола. — Иберийско-кавказское языкознание, т. 16, 1968). — Дроша, 1969, № 1, с. 13—14.

463. კეთილი იყოს თქვენი სტუმრობა. ლენინგრადის უნივერსიტეტის დღეები თბილისში. — კომუნისტი, 1969, 17 ოქტ., გვ. 4; თბილისის უნივერსიტეტი, 1969, 17 ოქტ., გვ. 2.

Добро пожаловать. Дни Ленинградского университета в Тбилиси. — Коммунисти, 1969, 17, окт., с. 4; Тбилисис университети, 1969, 17 окт., с. 2.

464. ნარკომანიასთან ბრძოლა მთელი საზოგადოების საქმეა. — კომუნისტი, 1969 5 ივლ., გვ. 2; Заря Востока, 1969, 5 июля, с. 2.

— ხელმოწერა: ა. შანიძე, ა. ზურაბაშვილი, თ. წერეთელი და სხვ.
Борьба с наркоманией — дело всей общественности. — Коммунист, 1969, 5 июля, с. 2; Заря Востока, 1969, 5 июля, с. 2. — Подписи: А. Шанидзе, А. Зурабашвили, Т. Церетели и др.

465. პატრუცაგი. — ქრ-ში: თბილისის უნივერსიტეტი გიორგი აზვლედიანი. თბ., „მეცნიერება“, 1969, გვ. 43—47.

Патруцаги. — В сб.: Тбилисский университет Георгию Ахвледиани. Юбилейный сборник, посвященный Г. С. Ахвледиани в связи с 80-летием со дня рождения. Тб., «Мецниереба», 1969, с. 43—47.

466. პეტერბურგის უნივერსიტეტის ქართული სამეცნიერო წრე. (ისტორიიდან). — თბილისის უნივერსიტეტი, 1969, 4 აპრ., გვ. 3.

Грузинский научный кружок в Петербургском университете. (Из истории). — Тбилисис университети, 1969, 4 апр., с. 3.

467. რენე ლაფონი — ქართული უნივერსიტეტის საპატიო დოქტორი. (ბორდოს უნ-ტის პროფ. თბილ. უნ-ტის საპატიო დოქტორი). — სამშობლო, 1969, 8 გვ., გვ. 5.

Рене Лафон — почетный доктор грузинского университета. — Самшобло, 1969, 8 авг., с. 5.

468. რეცენზია: მრუდ სარკეში დანახული. [ქავთარაძე ი. ქართული ენის ისტორიისათვის. XII—XVIII სს. I. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1964]. — მნათობი, 1969, № 5, გვ. 178—184.

პასუხი: ქავთარაძე ივ. რამდენიმე საკითხი ქართული ენის ისტორიიდან. — მნათობი, 1971, № 9, გვ. 170—183.

Рецензия: Увиденное в кривом зеркале. [Кавтарадзе Ив. К истории грузинского языка. XII—XVIII вв. I. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1964]. — Мнатори, 1969, № 5, с. 178—184.

Ответ: Кавтарадзе Ив. Несколько вопросов из истории грузинского языка. — Мнатори, 1971, № 9, с. 170—183.

469. რთული, მაგრამ პასუხსაგები. — ახალგაზრდა კომუნისტი, 1969, 4 ოქტ., გვ. 2.

Сложный, но ответственный. (В связи со днем учителя). — Ахалгазрда коммунисти, 1969, 4 окт., с. 2.

470. სამნი მეაბჭრენი. (ვეფხისტყაოსნის საკითხები). — ლო-
ტერატურული საქართველო, 1969, 28 ნოემბ., გვ. 2.

Самни меабджрени. (Вопросы поэмы «Витязь в тигровой шкуре»). — Литературали Сакартвело, 1969, 28 ноября, с. 2.

471. 60 წლის შემდეგ. [ლენინგრადის უნივერსიტეტის დღეები თბილისში]. — თბილისი, 1969, 17 ოქტ., გვ. 3.

Спустя 60 лет. [Дни Ленинградского университета в Тбилиси]. — Тбилиси, 1969, 17 окт., с. 3.

472. სიტუა მტკვარი. (კვლავ სინტაქსური წყობის გამრუდების შესახებ). — დროშა, 1969, № 7. გვ. 5—6.

«Ситква Мтквари». (Опять об искажении синтаксического порядка). — Дроша, 1969, № 7, с. 5—6.

473. უდილადო. [ვეფხისტყაოსნის საკითხები]. — ლიტერატურული საქართველო, 1969, 31 ოქტ., გვ. 2.

ჩიჯავაძე შ. ისევ „უდილადოს“ გამო. — კოლმეურნე (სილნალი), 1970, 27 იანვ., გვ. 2.

«Удиладо». [Вопросы поэмы «Витязь в тигровой шкуре»]. — Литературали Сакартвело, 1969, 31 окт., с. 2.

Чиджавадзе Ш. Опять о «удиладо». — Колмеурне (Сигнахи). 1970, 27 янв., с. 2.

474. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. I. ფონეტიკა და მორფოლოგია. V—VI კლასების სახელმძღვ. მე-6 გამოც. თბ., განათლება, 1969. 170 გვ.

ი. იმნაიშვილის და ლ. კვაჭაძის თანავტორობით.

Грамматика грузинского языка. Часть 1. Фонетика и морфология. Учебник для V—VI классов. 6-е изд. Тб., «Ганатлеба», 1969. 170 с.

В соавторстве с И. Имнаишвили и Л. Квачадзе.

475. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. მე-2 სინტაქსი (მართლწერის საკითხებითურთ). VII—VIII კლასების სახელმძღვ. თბ., „განათლება“, 1969. 129 გვ.

ლ. კვაჭაძის თანავტორობით.

Грамматика грузинского языка. Часть 2. Синтаксис. (Справилами правописания). Учебник для VII—VIII классов. Тб., «Ганатлеба», 1969. 129 с.

В соавторстве с Л. Квачадзе.

476. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. 2. სინტაქსი. სახელმძღვ.

უსინათლობ ბავშვთა სკოლის VII—VIII კლასებისათვის. თბ., „განათლება“, 1969.

ლ. კვაჭაძის თანავტორობით.

Грамматика грузинского языка. Часть 2. Синтаксис. Учебник для слепых VII—VIII классов. Тб., «Ганатлеба», 1969.

В соавторстве с Л. Квачадзе.

477. ქართული ლექსიკის ისტორიიდან. ყმაწვილი და ბავშვი.— ქართული ენა და ლიტერატურა სკოლაში, 1969, № 2, გვ. 12—14; საყმაწვილო ლიტერატურის მოამბე, 1969, № 2, გვ. 83—86.

Из истории грузинской лексики.— «Кмацвили и бавшви». — Картули эна да литература сколаши, 1969, № 2, с. 12—14; Сакмацвило литературист моамбе, 1969, № 2, с. 83—86.

478. ძველი ქართული ლიტერატურის ქრესტომათია. VIII კლასის სახელმძღვ. 25-ე გამოც. თბ., „განათლება“, 1969. 264 გვ.

ა. ბარამიძის და ი. აბულაძის თანავტორობით.

Хрестоматия древнегрузинской литературы. Учебник для VIII класса. 25-е изд. Тб., «Ганатлеба», 1969. 264 с.

В соавторстве с А. Барамидзе и И. Абуладзе.

479. ჩამო თუ ამო? [ზმნისწინის სწორად ხმარებისათვის]. — ქართული ენა და ლიტერატურა სკოლაში, 1969, № 4, გვ. 62—63.

«Чамо» или «амо»? [К вопросу о правильном употреблении приставки]. — Картули эна да литература сколаши, 1969, № 4, с. 62—63.

480. ჩვენს თანამემამულებს! [უცხოეთში მცხოვრებ ქართველებისათვის მშობლიური ენის შესწავლის გამო]. — სამშობლო, 1969, 12 სექტ., გვ. 4.

Нашим соотечественникам. (По поводу изучения родного языка грузинами, живущими за границей). — Самшобло, 1969, 12 сент., с. 4.

481. ძვირფასო ძმაო, გალაკტიონი! — კრ-ში: უველას რაიმე აქვს სახსოვარი, თბ., 1969, გვ. 166—168.

Дорогой брат, Галактион! — В сб.: Каждый имеет что-нибудь на память. Тб., 1969, с. 166—168.

482. Рецензия: Этимологический словарь картвельских языков. (Климов Г. А. Этимологический словарь картвель-

ских языков. М., Изд-во АН СССР, 1964). — Литературная Грузия, 1969, № 9—10, с. 102—105.

483. Узы братства. (Рассказ акад. АН Груз. ССР А. Г. Шанидзе о связях между Тбилисским и Ленинградским университетами. Записал Л. Мамаладзе). — Заря Востока, 1969, 16 окт., с. 4.

1970

484. ეტიმოლოგიური შენიშვნები. თეთრი ქორი. — ლიტერატურული საქართველო, 1970, 11 დეკ., გვ. 2.

Этимологические заметки. «Тетри кори». («Белый скол»). — Литературали Сакартвело, 1970, 11 дек., с. 2.

485. ეტიმოლოგიური შენიშვნები. ნაჭირმაგარი, ნაჭირმაგევი. — ლიტერატურული საქართველო, 1970, 9 ოქტ., გვ. 2.

Этимологические заметки. «Начирмагари», «начирмагеви». — Литературали Сакартвело, 1970, 9 окт., с. 2.

486. ეტიმოლოგიური შენიშვნები. შეტაბუტა. — ლიტერატურული საქართველო, 1970, 30 ოქტ., გვ. 2.

ალავიძე მ. სიტუცის კვალდაკვალ. აკაკი შანიძის ნაზრევისათვის. — სოფლის ცხოვრება, 1971, 30 ივლ., გვ. 3.

Шетабута. (Этимологические заметки). — Литературали Сакартвело, 1970, 30 окт., с. 2.

Алавидзе М. По следам слова. К высказываниям А. Шанидзе. — Соплис цховреба, 1971, 30 июля, с. 3.

487. თუშები. (წარმოშობის ისტორიიდან) — მნათობი, 1970, № 12, გვ. 105—106; ბახტრიონი (Ахмета), 1970, 7 апр., გვ. 3; 9 აპრ., გვ. 4; 11 აპრ., გვ. 4.

Тушины. (Из истории происхождения). — Мнатори, 1970, № 2, с. 105—106; Бахтриони (Ахмета), 1970, 7 апр., с. 3; 9 апр., с. 4; 11 апр., с. 4.

488. ლენინის დაბადების 100 წლის თავზე. — დროშა, 1970, № 4, გვ. 4.

К 100-летию со дня рождения В. И. Ленина. — Дроша, 1970, № 4, с. 4.

489. „მამასახლისი“ XI საუკუნის საქართველოში. (მოხსენების თეზისები). — თბილისის უნ-ტის ფილოლოგიის ფაკ-ტის XIV სამეცნიერო სესია, მიძღვნილი საქ. სსრ და საქ. კომპარტიის დაარ-

სების 50 წლისთავისადმი. 1970. მუშაობის გეგმა და მოხსენებათა თეზისები. თბ., თბილ. უნივ. გამ-ბა, 1970, გვ. 5.

«Мамасахлиси» в Грузии XI века. (Тезисы доклада). — 14-ая научная сессия филологического фак-та Тбил. ун-та, посвященная 50-летию Компартии Грузии, 1970. План работы и тезисы докладов. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1970, с. 5.

490. ოქროფორტლითა. (მხატვრობაში ხმარებული ერთი შერუ-ვნილი ტერმინის გამართვისათვის). — საბჭოთა ხელოვნება, 1970, № 8, გვ. 49—51.

«Окрофортлита». — Сабчота хеловнеба, 1970, № 8, с. 49—51.

491. ტანუტერი თუ ოსტიგანი? (რომელი მათგანია სწორი პეტ-რიწონის მონასტრის ტიპიკონის მეექვსე თავში: ბერძნული ტექს-ტის ტანუტერი თუ ქართული ტექსტის ოსტიგანი). — მნათობი, 1970, № 6, გვ. 159—166.

Танутер или остиган? (Который из терминов правлен в шестой главе устава Петрицонского монастыря: танутер греческого текста или остиган грузинского). — Мнатоби, 1970, № 6, с. 159—166.

492. უმარცვლო ი ახალ ქართულში. — ღროშა, 1970, № 2, გვ. 11—12.

Неслоговой и в новогрузинском языке. — Дроша, 1970, № 2, с. 11—12.

493. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. I. ფონეტიკა და მორფო-ლოგია. V—VI კლასების სახელმძღვ. მე-7 გამოც. თბ., „განათლება“, 1970. 170 გვ.

ი. მნაიშვილის და ლ. კვაჭაძის თანაავტორობით.

Грамматика грузинского языка. Часть 1. Фонетика и морфология. Учебник для V—VI классов. 7 -е изд. Тб., «Ганатлеба», 1970. 170 с.

В соавторстве с И. Имнаишвили и Л. Квачадзе.

494. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. მე-2. სინტაქსი. (მართლ-წერის საკითხებითურთ). VII—VIII კლასების სახელმძღვ. მე-7 გა-მოც. თბ., „განათლება“, 1970. 130 გვ.

ლ. კვაჭაძის თანაავტორობით.

Грамматика грузинского языка. Часть 2. Синтаксис. (С правилами правописания). Учебник для VII—VIII классов. 7-е изд. Тб., «Ганатлеба», 1970, 130 с.

В соавторстве с Л. Квачадзе.

495. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. I. ფონეტიკა და მორფოლოგია. უსინათლობა ბავშვთა სკოლის V—VI კლასების სახელმძღვ. 3. წიგნად. ობ., უსინათლობა ლიტ-რის რედაქცია, 1970.

ი. იმნაიშვილის და ლ. კვაჭაძის თანაავტორობით.

Грамматика грузинского языка. Часть I. Фонетика и морфология. Учебник для V—VI классов школ слепых. В. З-х кн. Тб., Редакция лит-ры для слепых, 1970.

В соавторстве с И. Имнаишвили и Л. Квачадзе.

496. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. მე-2. სინტაქსი. უსინათლობა ბავშვთა სკოლის VII—VIII კლასების სახელმძღვ. 3 წიგნად. ობ., უსინათლობა ლიტ-რის რედაქცია, 1970.

ლ. კვაჭაძის თანაავტორობით.

Грамматика грузинского языка. Часть 2. Синтаксис. Учебник для VII—VIII классов школ слепых. 3-х кн. Тб., Редакция лит-ры для слепых, 1970.

В соавторстве с Л. Квачадзе.

497. ძველი ქართული ლიტერატურის ქრესტომათია. VIII კლასის სახელმძღვ. 26-ე გამოც. ობ., „განათლება“, 1970. 264 გვ.

ა. ბარამიძის და ი. აბულაძის თანაავტორობით.

Хрестоматия древнегрузинской литературы. учебник для VIII класса. 26-е изд., Тб., «Ганатлеба», 1970. 264 с.

В соавторстве с А. Барамидзе и И. Абуладзе.

498. „წინსვლას“ მიესალმებიან, ულლუკავენ, ურჩევენ. (გაზეთის გამოსვლის 40 წლისთავის გამო. ა. შანიძის, კ. კალაძის, კ. ლორთქიფანიძისა და სხვათა მილოცვები). — წინსვლა (სამტრედია), 1970, 20 ნოემბ., გვ. 2.

Приветствие газеты «Цинсвла» (Самтредиа). (К 40-летию со дня выхода газеты). — Цинсвла (Самтредиа), 1970, 20 ноября, с. 2.

499. Великий доместик Запада Григорий Бакурианидзе и Грузинский монастырь, основанный им в Болгарии. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1970. 45 с.; 3 л. илл.

რეც.: აკ. ურუშაძე, ვინ იუთ გრიგოლ ბაკურიანის ძე. — ღროვა, 1971, № 9, გვ. 15.

Рец.: Урушадзе А. Кто был Григорий Бакурианидзе. — Дроша, 1971, № 9, с. 15.

499a. A. Schanidse. Etymologisches zu Bat-i ('gans') und Kyat-i ('Ehre') in den Kartwelsprachen. «Sprache und gesellschaft», Wissenschaftliche Beiträge der Friedrich-Schiller-Universität Jena, 1970. Herausgegeben von Prof. Dr. Harry Spitzbärdt. Sektion: Sprachwissenschaft.

1971

500. დანართიანი სახელის სწორად ხმარებისათვის. — ლიტერატურული საქართველო, 1971, 18 ივნ., გვ. 3.

Для правильного употребления имени с приложением. — Литературали: Сакартвело, 1971, 18 июня, с. 3.

501. თაობებს. შემოვუნახოთ. დია წერილი ქართული კულტურის ყველა მოღვაწისადმი. (საქართველოს ლიტერატურისა და ხელოვნების ცენტრალური სახელმწიფო არქივის შესახებ). — კომუნისტი, 1971, 7 თებ., გვ. 3. — ხელმოწერა: ი. აბაშიძე, შ. ამირანაშვილი, ი. ანთელავა, გ. ახვლედიანი, კ. გამსახურდია, ლ. გოთუა, ლ. გუდიაშვილი... ი. შანიძე...

Сохранить будущим поколениям. Открытое письмо ко всем деятелям грузинской культуры. (О центральном гос. архиве груз. литературы и искусства). — Коммунисти, 1971, 7 февр., с. 3. — Подписи: И. Абашидзе, Ш. Амирранашвили, И. Антелава, Г. Ахвледиани, К. Гамсахурдия, Л. Готуа, Л. Гудиашвили... А. Шаниძе..

502. მამასახლისი XI საუკუნის საქართველოში. — მაცნე. ენისა და ლიტერატურის სერია, 1971, № 1, გვ. 105—114.

რეც.: სურგულაძე ივ. აკაკი შანიძის ახალი ნაშრომი. — თბილისი, 1971, 17 სექტ., გვ. 3.

«Мамасахлиси» в Грузии XI века. — Матне. Серия языка и литературы, 1971, № 1, с. 105—114.

Рец.: Сургуладзе Ив. Новый труд А. Шаниძе. — Тбилиси, 1971, 17 сент., с. 3,

503. მილოცა. (პოეზიის დღე-რუსთაველის დღე საქართველოში). — ლიტერატურული საქართველო, 1971, 29 მეტ., გვ. 2.

Приветствие (День поэзии-день Руставели в Грузии). — Литературали: Сакартвело, 1971, 29 окт., с. 2.

504. პროფ. ვარდამ თოფულიას. პრეველი ნებიჯგი სამეცნიერო გზაზე. (სამეცნიერო საქართველოს ამავთვეში. ვ. თოფულიას დაბადების 70 წლისთავი). — განახლებული აბაშა, 1971, 29 იანვ., გვ. 3.

Первые шаги проф. В. Топуриа по научному пути. (70-летию со дня рождения В. Топуриа). — Научная сессия в Абаше. — Ганахлебули Абаша, 1971, 29 янв., с. 3.

505. ტაშტა-აბრაგი. (სვეტიცხოვლისათვის შეწირული ვერცხლის საგნების „ტაშტა-აბრაგის“ სიტყვის ახსნა). — საბჭოთა ხელოვნება, 1971, № 10, გვ. 49—52.

Ташт-абраги. — Сабчота хеловнеба, 1971, № 10, с. 49—52.

506. ქართველთა მონასტერი ბულგარეთში და მისი ტიპიკონი. ტიპიკონის ქართული რედაქცია. თბ., „მეცნიერება“, 1971, 387 გვ. 8 ფ. ილ. (ძველი ქართული ენის ძეგლები. 13).

რეც.: დანელია კ. მეცნიერის ახალი გამარჯვება. — ახალგაზრდა კომუნისტი, 1972, 15 იანვ., გვ. 3.

რეც.: კანდელაქი ბ. — სახალხო განათლება, 1972, 21 იანვ., გვ. 4.

რეც.: შამელაშვილი რ. სიმართლის ნერგი იხარებს. — საბჭოთა ოსეთი, 1971, 15 დეკ., გვ. 4.

რეც.: ძიძიგური შ. — ლიტერატურული საქართველო, 1972, 21 იანვ., გვ. 2.

რეც.: ძიძიგური შ. ქართული კულტურის კერა ბულგარეთში. — სამშობლო, 1974, მაისი, გვ. 6.

რეც.: ჭუმბურიძე ზ. ერთი წიგნის თავგადასავალი. — ცისკარი, 1972, № 7, გვ. 120—126.

Грузинский монастырь в Болгарии и его типик. Грузинская редакция типика. Тб., «Мецниереба», 1971. 387 с.; 8 л. илл. (Памятники древнегрузинского языка. 13).

Рец.: Данелия К. Новая победа ученого. — Ахалгазрда комунисти, 1972, 15 янв., с. 3.

Рец.: Канделаки Б.— Сахалхо ганатлеба, 1972, 21 янв., с. 4.

Рец.: Шамелашвили Р. Правда восторжествует. — Сабчота Осети, 1971, 15 дек., с. 4.

Рец.: Дзидзигури Ш. — Литературули Сакартвело, 1972, 21 янв., с. 2.

Рец.: Дзидзигури Ш. Очаг грузинской культуры в Болгарии. — Самшобло, 1974, мая, № 10, с. 6.

Рец.: Чумбуридзе З. Судьба одной книги. — Цискари, 1972, № 7, с. 120—125.

Рец.: Дзидзигури Ш. Очаг грузинской культуры в Болгарии. — Литературная Грузия, 1974, № 1, с. 91—94. 501—502.
507. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. I. ფონეტიკა და მორფოლოგია IV—VI კლასების სახელმძღვ. თბ., „განათლება“, 1971, 226 გვ. 83.

ა. მდინაშვილის და ლ. კვაჭაძის თანავტორობით.

Грамматика грузинского языка. Часть 1. Фонетика и морфология. Учебник IV—VI классов. Тб., «Ганатлеба», 1971. 226 с.

В соавторстве с И. Имнайшвили и Л. Квачадзе.

508. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. მე-2 სიცუკსი (მართლწერის საკითხებითურთ). VI—VIII კლასების სახელმძღვ. თბ., „განათლება“, 1971. 130 გვ.

ლ. კვაჭაძის თანავტორობით.

Грамматика грузинского языка. Часть 2. Синтаксис. (С правилами правописания). Учебник для VII—VIII классов. Тб., «Ганатлеба», 1971. 130 с.

В соавторстве с Л. Квачадзе.

509. ქველი ქართული ლიტერატურის ქრესტომათია. VIII კლასის სახელმძღვ. 27-ე გამოც. თბ., „განათლება“, 1971. 264 გვ.

ა. ბარამიძის და ი. აბულაძის თანავტორობით.

Хрестоматия древнегрузинской литературы. Учебник для VIII класса. 27-ое изд. «Тб., «Ганатлеба». 1971. 264 с.

В соавторстве с А. Барамидзе и И. Абуладзе.

510. Речь депутата А. Г. Шанидзе при открытии 1-ой сессии Верх. Совета Груз. ССР. 8-го созыва. — Заря Востока, 1971, 13 июля, с. 1, 4.

1972

511. ანისის გათხრების ისტორიიდან. — ღროშა, 1972, № 7, გვ. 16—17.

Из истории раскопок г. Аниси. — Дроша, 1972, № 7, с. 16—17.

512. ბალიშური სარკოფაგის წარწერა. — მაცნე. ისტორიის, არქეოლოგიის, ეთნოგრაფიისა და ხელოვნების ისტორიის სერია, 1972, № 2, გვ. 137—143.

Надпись Баличского саркофага. — Мацне. Серия исто-

рии, археологии, этнографии и истории искусства, 1972, № 2, с. 137—143; 1 л. илл.

513. ბერათა ცვალება ენის ისტორიული განვითარების პროცესში და ორთოგრაფია. — მნათობი, 1972, № 8, გვ. 112—115. (დაიბეჭდა დიდი კორექტურული შეცდომებით).

Изменение звуков во время исторического развития языков и орфографии. — Мнатори, 1972, № 8, с. 112—115.

514. „დამხედ“ ქართლის მატიანეში. — ღროში, 1972, № 3, გვ. 9.

«Дамхед» в летописи Картли. — Дроша, 1972, № 3, с. 9.

515. ერთაწმინდა. (ეტიმოლოგიური შენიშვნა). — განთიადი (კასპი), 1972, 26 თებ., გვ. 3—4.

«Ертацминда». (Этимологическая заметка). — Гантиади (Каспи), 1972, 26 февр., с. 3—4.

516. ნა პრეფიქსის, მნიშვნელობისათვის. სამეგრელოს გეოგრაფიულ სახელებში. — მაცნე. ენისა და ლიტერატურის სერია, 1972, № 3, გვ. 155—156.

О значении префикса «на» в географических названиях Мингрелии. — Мацне. Серия языка и литературы, 1972, № 3, с. 155—156.

517. „იაკობობაზე“ ნათევამი. (ივ. ვეჯუას, ა. შანიძის, თ. ეგაძის, გოგებაშვილის მოგონებებიდან). — გამარჯვება (გორი), 1972, 28 ოქტ., გვ. 5.

Сказанное на «Якобоба». (Из воспоминаний И. Векуа, О. Егадзе, А. Щанидзе, Н. Гогебашвили). — Гамарджвеба (Гори), 1972, 28 окт., с. 5.

518. ნახვარი საუკუნის მანძილზე. (სარკ. შექმნის 50 წლისთვი). — ღროში, 1972, № 12, გვ. 3.

На протяжении полувека (50-летию СССР). — Дроша, 1972, № 12, с. 3.

519. ორმაგი გვარის ბრუნებისათვის. — ქრ-ში: ქართული სიტყვის კულტურის საკრთხები, წგ. I, 1972, გვ. 38—40.

К склонению двойных фамилий. — В сб.: Вопросы культуры грузинской речи, кн. 1, 1972, с. 38—40.

520. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. I. ფონოტიკა და მონოფონოგია. IV—VI კლასების სახელმძღვ. მეწ. 2 გამოც. თბ.; „განათლება“, 1972, 227, გვ.

ი. მნაიშვილის და ლ. კვაჭაძის თანავტორობით.

Грамматика грузинского языка. Часть 1. Фонетика и морфология. Учебник для IV—VI классов. 2-е изд. Тб., «Ганатлеба», 1972. 227 с.

В соавторстве с И. Имнаишвили и Л. Квачадзе.

521. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. მე-2. სინტაქსი (მართლ-შერის საკითხებითურთ). VII—VIII კლასების სახელმძღვ. მე-9 გამოც. თბ., „განათლება“, 1972. 134 გვ.

ლ. კვაჭაძის თანავტორობით.

Грамматика грузинского языка. Часть 2. Синтаксис. (С правилами правописания). Учебник для VII—VIII классов. 9-е изд. Тб., «Ганатлеба», 1972. 134 с.

В соавторстве с Л. Квачадзе.

522. ძველი ქართული ლიტერატურის ქრესტომათია. მე-8 კლასის სახელმძღვ. 28-ე გამოც. თბ., „განათლება“, 1972. 264 გვ.

ა. ბარამიძის და ო. აბულაძის თანავტორობით.

Хрестоматия древнегрузинской литературы. Учебник для 8-го класса. 28-е изд Тб., «Ганатлеба», 1972. 264 с.

В соавторстве с А. Барамидзе и И. Абуладзе.

523. Заметка о научной деятельности Владимира Сардионавича Путуридзе. (75-летию со дня рождения ираниста). — В сб.: Восточная филология, № 2, 1972, с. 7—9.

1973

524. თხზულებანი. III. ქართული ენის გრამატიკის საფუძვლები. I. მორფოლოგია. მე-2 გამოც. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1973, 657. გვ.

შინაარსი: წინასიტყვაობა. — შესავალი. — ფონეტიკა. — მორფოლოგია. — სახელები. I. ჯგუფები შინაარსის მიხედვით. II. ბრუნება. III. წარმოქმნა. IV. თხვე. — ზმნები I. უღლების კატეგორიები. II. წარმოქმნის კატეგორიები. III. უღლება. მოქმედებითი გვარი. ვნებითი გვარი. დინაშიკური ვნებითი. სტატიკური ვნებითი. მედიოპეტივი ზმნები. მედიოპასივი ზმნები. უღლების ტიპები. თავისებურებანი. IV. სახელზმნები. — უღლეტრები. — საძირებელი. — შემოყვლებანი. — ძირითადი სამეცნიერო ლიტერატურა.

რეც.: კვაჭაძე ლ. ეპოქალური ნაშრომი ქართული ენის გრა-

მატიკული აგებულების შესახებ. — მნათობი, 1975, № 8, გვ. 183—192.

Сочинения. III. Основы грамматики грузинского языка. I. Морфология. 2-е изд. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1973. 657 с.

Содержание: Предисловие. — Вступление. — Фонетика. — Морфология. — Части речи. I. Группы по содержанию. II. Склонение. III. Образование. IV. Сочинить. — Глаголы. I. Категории спряжения. II. Категории образования. III. Спряжение. Действительный залог. Страдательный залог. Динамический страдательный. Статический страдательный. Медиоактивные глаголы. Типы спряжения. Особенности. IV. Отглагольное существительное. — Удерты. — Указатели. — Сокращения. — Основная научная литература.

Рец.: Квачадзе Л. Эпохальный труд по грамматическому строю грузинского языка. — Мнатори, 1975, № 8, с. 183—192.

525. ალფა და ომეგა. (ბერძნული გამოთქმის ქართული შესატყვისი „ანი“ და „ოპი“). — ღროშა, 1973, № 10, გვ. 10.

Альфа и омега. (Грузинские соответствия греческих терминов). — Дроша, 1973, № 10, с. 10.

526. განუზომლად ღვაწლმოსილი, (გ. ჩუბინაშვილის გარდა ცვალების გამო). — ლიტერატურული საქართველო, 1973, 19 იანვ., გვ. 83., 3.

Неизмеримые заслуги. (По поводу кончины Г. Чубинашвили). — Литературали Сакартвело, 1973, 19 янв., с. 3.

527. ვეფხისტყაოსნის საკითხები. ხელის ხდა. — ღროშა, 1973, № 1, გვ. 12.

Вопросы поэмы «Витязь в тигровой шкуре». (Идиоматическое выражение «хелис хда»). — Дроша, 1973, № 1, с. 12.

528. მეგობრის ხსოვნას. (გ. ახვლედიანის გარდაცვალების გამო). — კომუნისტი, 1973, 10 ივლ., გვ. 3.

Памяти друга. (По поводу кончины Г. С. Ахвледiani). — Комунисти, 1973, 10 июля, с. 3.

529. მეცნიერების კორიფე. (გ. ჩუბინაშვილი). — მაცნე. ენა სა და ლიტერატურის სერია, 1973, № 1, გვ. 191—192; კომუნისტი, 1973, 18 იანვ., გვ. 3.

Корифей науки. (Памяти акад. Г. Чубинашвили). —

Мацне. Серия языка и лит-ры, 1973, № 1, с. 191—192; Коммунисти, 1973, 18 янв., с. 3.

530. მივხედოთ ხალხურ მუსიკა! — საბჭოთა ხელოვნება, 1973, № 1, გვ. 40—42. — ხელმოწერა: ა. შანიძე, შ. ამირანაშვილი, გ. ჩიტაია, ვ. ბერიძე. შ. ძირიგური... ი. შილაკაძე..

Больше внимания народной музыке! — Сабчота хеловнеба, 1973, № 1, с. 40—42. — Подписи: А. Шанидзе, Ш. Амирранашвили, Г. Читаиа, В. Беридзе, Ш. Дзидзигури, И. Шилакадзе и др.

531. ნატვრის ნაწილაკი მთის კილოებში. — დროშა, 1973, № 4, გვ. 7—8.

Желательная частица в горских диалектах грузинского языка. — Дроша, 1973, № 4, с. 7—8.

532. სვანური კულტის ტერმინი ჯგრანგ. — მაცხე. ენისა და ლიტერატურის სერია, 2, 1973, გვ. 108—118.

Сванский культовый термин Джграг (св. Георгий). — Мацне. Серия языка и лит-ры, 2, 1973, с. 108—118.

533. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. I. ფონეტიკა და მორფოლოგია მე-4—6 კლასების სახელმძღვ. მე-3 გამოც. თბ., „განათლება“, 1973. 227 გვ.

ი. იმნაიშვილის და ლ. კვაჭაძის თანაავტორობით.

Грамматика грузинского языка. Часть 1. Фонетика и морфология. Для IV—VI классов. 3-е изд. Тб., «Ганатлеба», 1973. 227 с.

В соавторстве с И. Имнаишвили и Л. Квачадзе.

534. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. მე-2 სინტაქსი (მართლწერის სკიმთხებითურთ). მე-7—8 კლასების სახელმძღვ. მე-10 გამოც. თბ., „განათლება“, 1973. 135 გვ.

ლ. კვაჭაძის თანაავტორობით.

Грамматика грузинского языка. Часть 2. Синтаксис. (С правилами правописания). Учебник для 7—8 классов. 10-е изд. Тб., «Ганатлеба», 1973. 135 с.

В соавторстве с Л. Квачадзе.

535. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. I. ფონეტიკა და მორფოლოგია. ოთხ წიგნად. უსინათლო ბავშვთა სკოლის მე-4—6 კლასებისათვის. თბ., უსინათლოთა ლიტ-რის რედაქცია, 1973.

ი. იმნაიშვილის და ლ. კვაჭაძის თანაავტორობით.

Грамматика грузинского языка. Часть 1. Фонетика и мор-

фология. Кн. 1—4. Для IV—VI классов школ слепых. Тб., 1973.

В соавторстве с И. Имнаишвили и Л. Квачадзе.

536. ქვეყნის სიჭაბუკე მისი მოძვალია. — წგ-ში: სიტყვა ახ-
ალგაზრდობას! თბ., საქ. კვ-ის გამ-ბა, 1973, გვ. 38—39.

Юность страны ее будущее. — В кн.: Слово к молодежи! Тб., Изд-во ЦК КП Грузии, 1973, с. 38—39.

537. „ყოველფერი“ და მისი სინონიმები ქართულში. — ქრ-ში:
აღმოსავლური ფილოლოგია, 3, 1973, გვ. 24—28.

«Ковелтвис» («всегда») и его синонимы в грузинском языке. — В сб.: Восточная филология, 3, 1973, с. 24—28.

538. ძველი ქართული ლიტერატურის ქრესტომათია. მე-8 კლა-
სის სახელმძღვანელო. 29-ე გამოც. თბ., „განათლება“, 1973. 364
გვ.

ა. ბარამიძის და ი. აბულაძის თანაავტორობით.

Хрестоматия древнегрузинской литературы. Учебник для VIII класса. 29-е изд. Тб., «Ганатлеба», 1973. 364 с.

В соавторстве с А. Барамидзе и И. Абуладзе.

539. Бессмертие. Памяти акад. Г. Чубинашвили. — Ли-
тературная Грузия, 1973, № 4, с. 88—89.

540. Навсегда в сердце. (Памяти Георгия Ахвледиа-
ни). — Молодежь Грузии, 1973, 12 июля, с. 4.

1974

541. ვარაზისხევი. (ეტიმოლოგიისათვის). — საქართველოს
ბუნება, 1974, № 2, გვ. 11.

Варазисхеви. (К этимологии). — Сакартвелос бунебა,
1974, № 2, с. 11.

542. მილოცვა. (უტრნალ „დროშის“ ასებობის 50 წლისთავის
გამო). — დროშა, 1974, № 9, გვ. 3.

Приветствие. (К 50-летию со дня основания журн. «Дро-
ша»). — Дроша, 1974, № 9, с. 3.

543. უკუქცევითი წარმოების მაგალითები ქართულში. —
დროშა, 1974, № 6, გვ. 7.

Примеры обратного образования в грузинском. — Дро-
ша, 1974, № 6, с. 7.

544. ქართული ენა. გრამატიკა, ფონეტიკა, გრაფიკა, ლექსიკა,

- 3-უნქტუაცია. №-4 კლასის სახელმწიფო. თბ., „განათლება“ 1974
114 გვ.
- o. იმნაიშვილის და ლ. კვაჩაძის თანაავტორობით.
- Грузинский язык. Грамматика, фонетика, графика, лексика, пунктуация. Учебник для IV класса. Тб., «Ганатлеба», 1974. 114 с.
- В соавторстве с И. Имнаишвили и Л. Квачадзе.
545. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. I. პორფოლოვი. №-5—6 კლასების სახელმწიფო. №-4 გამოც. თბ., „განათლება“, 1974. 203 გვ.
- o. იმნაიშვილის და ლ. კვაჩაძის თანაავტორობით.
- Грамматика грузинского языка. Часть 1. Морфология. Учебник для 5—6 классов. 4-е изд. Тб., «Ганатлеба», 1974. 203 с.
- В соавторстве с И. Имнаишвили и Л. Квачадзе.
546. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. 2. სინტაქსი (მართლწერის საკითხებითურთ). VII—VIII კლასების სახელმწიფო. №—11 გამოც., თბ., „განათლება“, 1974. 134 გვ.
- ლ. კვაჩაძის თანაავტორობით.
- Грамматика грузинского языка. Часть 2. Синтаксис. (С правилами правописания). Учебник для VII—VIII классов. 11-е изд. Тб., «Ганатлеба», 1974. 134 с.
- В соавторстве с Л. Квачадзе.
547. ძველი ქართული ლიტერატურის ქრესტომათია. №-8 კლასის სახელმწიფო. 30-ე გამოც. თბ., „განათლება“, 1974. 264 გვ.
- o. ბარამიძის და o. აბულაძის თანაავტორობით.
- Хрестоматия древнегрузинской литературы. Учебник для VIII класса. 30-е изд. «Тб., «Ганатлеба», 1974. 264 с.
- В соавторстве с А. Барамидзе и И. Абуладзе.
548. Шагнули далеко. Интервью со сторожилом нашего города акад. А. Г. Шанидзе. (В связи становлением Тбилиси городом с миллионным населением). — Вечерний Тбилиси, 1974, 27 сент., с. 1.

1975

549. ბოლნისის წარწერები. (სიონის ტაძარი). — ნობათი, 1975, № 1, გვ. 28—31.

Болниеские надписи. (Сионский храм). — Нобати, 1975.

№ 1, с. 28—31.

550. ეტლთა და შვერთა მნათობთათვის. ასტროლოგიური თხზულება XII საუკუნისა. გამოსცა, წინასიტყვაობა და ენობრივი მიმოხილვა დაურთოთ ა. შანიძემ თბ., თბილ უნ-ტის გამ-ბა, 1975. 90 გვ.; 4 ფ. ილ.

რეც.: გაწერულია აკ. აკაკი შანიძის ახალი ნაშრომის გამო. — მნათობი, 1976, № 6, გვ. 172—178.

რეც.: შამელაშვილი რ. მეცნიერის ახალი ნაშრომი. — წიგნის სამყარო 1975, № 11, გვ. 3.

О знаках зодиака и семи светилах. Астрологический трактат XII века. Издание, предисловие и обзор языка памятника А. Г. Шанидзе. Тб., Изд-во Тбил. ун-та 1975. 90 с.; 4 л. илл.

Рец.: Гацерелиа Ак. По поводу нового труда Ак. Шанидзе. — Мнатори, 1976, № 6, с. 172—178.

Рец.: Шамелашвили Р. Новый труд ученого. — Цигнис самкаро, 1975, № 11, с. 3.

551. ქართული ენა. გრამატიკა, ფონეტიკა, გრაფიკა, ლექსიკა. პუნქტუაცია. — მე-4 კლასის სახელმძღვ. მე-2 გამოც. თბ., „განათლება“, 1975. 115 გვ.

ი. იმნაიშვილის და ლ. კვაჭაძის თანაავტორობით.

Грузинский язык. Грамматика, фонетика, графика, лексика, пунктуация. Учебник для IV класса. 2-е изд. Тб., «Ганатлеба», 1975. 115 с.

В соавторстве с И. Имнаишвили и Л. Квачадзе.

552. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. I. მორფოლოგია. მე-5—6 კლასების სახელმძღვ. მე-5 გამოც. თბ., „განათლება“, 1975. 203 გვ.

ი. იმნაიშვილის და ლ. კვაჭაძის თანაავტორობით.

Грамматика грузинского языка. Часть 1. Морфология. для 5—6 классов. 5-е изд. Тб., «Ганатлеба», 1975. 203 с.

В соавторстве с И. Имнаишвили и Л. Квачадзе.

553. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. მე-2. სინტაქსი. (მართლწერის საკითხებითურთ). მე-7—8 კლასების სახელმძღვ. მე-12 გამოც. თბ., „განათლება“, 1975. 134 გვ.

ლ. კვაჭაძის თანაავტორობით.

Грамматика грузинского языка. Часть 2. (С правилами

правописания). Для 7—8 классов. 12-е изд. Тб., «Ганатлеба», 1975. 134 с.

В соавторстве с Л. Квачадзе.

554. ძველი ქართული ლიტერატურის ქრესტომათია. სახელმძღვ.
VIII კლასისათვის. 31-ე გამოც. თბ., „განათლება“, 1975. 265 გვ.
ა. ბარამიძის და ი. აბულაძის თანაავტორობით.

Хрестоматия древне-грузинской литературы. Учебник
для VIII класса. Изд. 31-е. Тб., «Ганатлеба», 1975. 265 с.

В соавторстве с А. Барамидзе и И. Абуладзе.

554a. Zur Frage des Duals im chetsurischen. — Wissenschaftliche Zeitschrift der Friedrich-Schiller-Universität Jena. 24. Jahrgang. Heft 5/6, 1975. Georgien Sprachwissenschaftliche Arbeiten. Jena-Tbilisi. s. 6/3—616. (თარგმნა Dr. H. Fähnrich-მა).

1976

555. ბგერათა ცვალება ენის ისტორიული განვითარების პრო-
ცესში და ორთოგრაფია. (იგი პირველად დაიბეჭდა დიდი კორექ-
ტურული შეცდომებით. შეცდომები აქ გასწორდა). — ძველი ქარ-
თული ენის კათედრის შრომები (თბილ. უნ-ტი), 19, 1976, გვ. 13—
18.

Изменение звуков в процессе исторического развития
языка и орфография. — Труды кафедры древенгрязинского
языка Тбил. ун-та, т. 19, 1976, с. 13—18.

556. დაუშრეტელი ენერგია. (Б. მუსხელიშვილის ხსოვნას). —
კომუნისტი, 1976, 20 ივლ., გვ. 3.

Неиссякаемая энергия. (Памяти Н. Мусхелишвили). —
Коммунисти, 1976, 20 июля, с. 3.

557. დედა ენა — საძირკველი. (დედა ენის 100 წლისთავი. მო-
გონება ი. გოგებაშვილზე). — კომუნისტი, 1976, 3 დეკ., გვ. 3.

Деда эна — фундамент. (К 100-летию со дня выхода
«Деда эна». Воспоминание о Я. Гогебашвили). — Коммунисти,
1976, 3 дек., с. 3.

558. ერთი წიგნური ზღაპრის ხალხური წყარო. (დედა ენის 100
წლისთავისათვის). — ლიტერატურული საქართველო, 1976, 5 დეკ.,
გვ. 3.

Народный источник одной книжной сказки. (К 100-
летию со дня выхода «Деда эна»). — Литературали Сакар-
твело, 1976, 5 дек., с. 3.

559. ეტიმოლოგიური შენიშვნები, 1. დაჩ. 2. თითო. — ძველი
11. ა. ვანიძე

ქართული ენის კათედრის შრომები (თბილ. უნ-ტი), 19, 1976, გვ. 19—23.

Этимологические заметки. 1. «Дачи» (имя мужа). 2. «Тити» («пальц»). — Труды кафедры древнегрузинского языка Тбил. ун-та, 19, 1976, с. 19—23.

560. ეტიმოლოგიური შენიშვნები. ვალტ ფუძე და მიხი შესატყვისები სვანურ-კოლხურში. — ივანე ჯავახიშვილის დაბადების 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი საიუბილეო კრებული. თბ., „მეცნიერება“, 1976, გვ. 51—53.

Этимологические заметки. Основа «Валт» и ее соответствие в сванском и колхском. — Юбилейный сборник, посвященный 100-летию со дня рождения акад. И. А. Джавахишвили. Тб., «Мецниереба», 1976, с. 51—53.

561. ვეფხისტყაოსნის საკითხები. უფრო დესი. — მნათობი, 1976, № 5, გვ. 143—145.

Вопросы поэмы «Витязь в тигровой шкуре». «Упро деси». — Мнатори, 1976, № 5, с. 143—145.

562. თამარ მეფის ზელსაქმის გამო. — ძველი ქართული ენის კათედრის შრომები (თბილ. უნ-ტი), 1976, 19, გვ. 7—11.

По поводу рукodelия царицы Тамары. — Труды кафедры древнегрузинского языка (Тбил. ун-та), 1976, 19, с. 7—11.

563. ივანე ჯავახიშვილი. (მოგონება). — საქართველოს ქალი, 1976, № 10, გვ. 6—7.

Иване Джавахишвили. (Воспоминание). — Сакартвелос кали, 1976, № 10, с. 6—7.

564. ითანე თქმობირის უამისწირვის ძველი რედაქცია (ცრი-ტიკული მიმოხილვა). — ძველი ქართული ენის კათედრის შრომები (თბილ. უნ-ტი), 19, 1976, გვ. 189—196.

Древняя редакция литургии Иоанна Златоуста. (Критический обзор). — Труды кафедры древнегрузинского языка Тбил. ун-та, 19, 1976, с. 189—196.

565. ქართული ენა. გრამატიკა, ფონეტიკა, გრაფიკა, ლექსიკა, პუნქტუაცია. მე-4 კლასის სახელმძღვ. მე-3 გამოც. თბ., „განათლება“, 1976, 176 გვ.

ი. იმნაიშვილის და ლ. კვაჭაძის თანავტორობით.

Грузинский язык. Грамматика, фонетика, графика, лек-

сика, пунктуация. Учебник для IV класса. 3-е изд. Тб., «Ганатлеба», 1976. 176 с.

В соавторстве с И. Имнаишвили и Л. Квачадзе.

566. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. I მორფოლოგია. მე-5—6. კლასების სახელმძღვ. მე-6 გამოც. თბ., „განათლება“, 1976. 204 გვ.

ი. იმნაიშვილის და ლ. კვაჭაძის თანავტორობით.

Грамматика грузинского языка. Часть 1. Морфология. Для 5—6 классов. 6-е изд. Тб., «Ганатлеба», 1976. 204 с.

В соавторстве с И. Имнаишвили и Л. Квачадзе.

567. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. მე-2. სინტაქსი (მართლწერის საკითხებითური). მე-7—8 კლასების სახელმძღვ. მე-13 გამოც. თბ., „განათლება“, 1976. 135 გვ.

ლ. კვაჭაძის თანავტორობით.

Грамматика грузинского языка. Часть 2. Синтаксис. (С правилами правописания). Для 7—8 классов. 13-е изд. Тб., «Ганатлеба», 1976, 135 с.

В соавторстве с Л. Квачадзе.

568. ძველი ქართული ლიტერატურის ქრესტომათია. VIII კლасის სახელმძღვ. 32-ე გამოც. თბ., „განათლება“, 1976. 264 გვ.
ა. ბარამიძის და ი. აბულაძის თანავტორობით.

Хрестоматия древнегрузинской литературы. Учебник для VIII класса. 31-е изд. Тб., «Ганатлеба», 1976. 264 с.

В соавторстве с А. Барамидзе и И. Абуладзе.

569. ქართული მეცნიერების პატრიარქი. (ივანე ჯავახიშვილის დაბადების 100 წლისთავისათვის). — სახალხო განათლება, 1976, 8 ოქტ., გვ. 3.

Патриарх грузинской науки. (100-летию со дня рождения Ив. Джавахишвили). — Сахалҳо ганатлеба, 1976, 8 окт., с. 3.

570. ლვთისმშობლის ზეცად ამაღლებისათვის. (კრიტიკული მომხილვა). — ძველი ქართული ენის კათედრის შრომები (თბილ. უნ-ტი), 19, 1976, გვ. 197—200.

О вознесении на небо богородицы. (Критический обзор). — Труды кафедры древнегрузинского языка Тбилисского университета, 19, 1976, с. 197—200.

571. ძველი ქართული ენის გრამატიკა. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1976. 188 გვ. (ძველი ქართული ენის კათედრის შრომები. 18).

ბერი თელეფონი ა. მხცვანი მეცნიერის ახალი ნაშრომი. — თბილისი, 1976, 10 სექტ., გვ. 3.

რეც.: საჩველაძე გ. შესანიშნავი გამოკვლევა. — ლიტერატურული საქართველო, 1976, 16 ივლ., გვ. 3.

Грамматика древнегрузинского языка. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1976. 188 с. (Труды кафедры древнегруз. языка. 18).

Рец.: Апциаури А. Новый труд маститого ученого. — Тбилиси, 1976, 10 сент., с. 3.

Рец.: Сарджвеладзе З. Замечательное исследование. — Литература Сакартвело, 1976, 16 июля, с. 3.

571. წინასიტყვაობა: გორგიძე ს. Грузины в Петербурге. თბ., „მერაბი“, 1976, გვ. 9.

Предисловие: Горгидзе С. Грузины в Петербурге. Тб., «Мерани», 1976, с. 9.

ა. შანიძის რედაქციით გამოცემული ჟრომები

ТРУДЫ ВЫШЕДШИЕ ПОД РЕДАКЦИЕЙ А. ШАНИДЗЕ

1919

572. ტფილისის უნივერსიტეტის მოამბე. ტ. I—X. ტფ., 1919—1930.

Вестник Тифлисского университета. Т. I—X. Тифлис, 1919—1930.

1923—1924

573. გაბუური ბ. კევსურული მასალები. — ქართული საენათ-მეცნიერო საზოგადოების წელიწდეული, I—II, 1923—1924, გვ. 119—258.

Габуури Б. Хевсурские материалы. — Ежегодник грузинского языковедческого общества, 1—11, 1923—1924, с. 119—258.

1928

574. ორბელიანი ს-ს. ქართული ლექსიკონი. ი. ყიფშიძის და ა. შანიძის რედ-ით. ტფ., „ქართული წიგნი“, 1928. XXXII, 05, 480 გვ.

234.

ორბელიანი С.-С. Грузинский словарь. Под ред. И. Кипшидзе и А. Шанидзе. Тифлис, «Картули ციგნი», 1928. XXXII, 05, 480 с.

Рец.: Иорданишвили С. — Мнათоби, 1929, № 4, с. 229—234.

575. Schuchard H. Mitteilungen aus georgischen Handschriften. — Bull. de l'un. de Tiflis, t. 8, 1928, s. 347—376.

1934

576. ასლანიშვილი თ. და ხუბუტია ა. ახალი შრომა. ლიტერატურის დამხმარე სახელმძღვ. დაწყ. სკოლის III კლასის. ტფ., სახელგამი, 1934. 224 გვ.

Асланишвили Т. и Хубутиа А. Ахали შრомა. Учебник литературы для III класса начальной школы. Тифлис, Госиздат ГССР, 1934. 224 с.

577. ფირდოუსი აბელ ყასიმ. შაჰ-ნამე. ქართული ვერსიები. ტ. II. ი. აბულაძის, ა. ბარამიძის, პ. ინგოროვას, ქ. ქვეშელიძის და ა. შანიძის რედ-ით, კომენტარებით, ლექსიკონით. ტფ., ტფილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1934. X, 652 გვ.; 9 ჩ. ფ.

Фирдоуси Абул-Касым. Шах-Намэ. Грузинские версии. Т. II. Под ред. И. Абуладзе, Ал. Барамидзе, П. Ингороква, К. Кекелидзе и А. Шанидзе. Тифлис, Изд-во Тифл. ун-та, 1934. X, 652, с.; 9 вкл. л.

578. შანიძე ა., ბარამიძე ა. და აბულაძე ი. ძველი ქართული ენა და ლიტერატურა. ენისა და ლიტერატურის მიმოხილვა. ქრესტომათია, ლექსიკონი, ძველი ქართული წერის ნიმუშები. ტფ., სახელგამი, 1934. VII, 306 გვ.

Шанидзе А., Барамидзе А. и Абуладзе И. Древне-грузинский язык и литература. Хрестоматия, словарь, образцы древне-грузинской письменности. Тифлис, Госиздат ГССР, 1934. VII, 306 с.

1935

579. ნინოშვილი ე. პარტახი. (მოთხრობა გურიის გლეხ-კაცის ცხოვრებისა). ტფ., ტფილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1935. V, 119 გვ.

Ниношвили Е. Партах. (Рассказ из жизни гурийского крестьянина). Тифлис, Изд-во Тифл. ун-та, 1935. V, 119 с.

580. შანიძე ა., ბარამიძე ა. და აბულაძე ი. ძველი ქართული ენა და ლიტერატურა. ენისა და ლიტერატურის მიმოხილვა, ქრესტომათია. ლექსიკონი, ძველი ქართული წერის ნიმუშები. მე-2 გამოც. ტფ., სახელგამი, 1935. VI, 328 გვ.

Шанидзе А., Барамидзе А. и Абуладзе И. Древнегрузинский язык и литература. Обзор языка и литературы, хрестоматия. Словарь. Образцы древнегрузинской письменности. 2-е изд. Тифлис, Госиздат ГССР, 1935. VI, 063, 328 с.

1936

581. შანიძე ა. ბარამიძე ა. და აბულაძე ი. ძველი ქართული ენა და ლიტერატურა. ქრესტომათია. ენისა და ლიტერატურის მიმოხილვა, ლექსიკონი. ძველი ქართული წერის ნიმუშები. მე-3 გამოც. საშ. სკოლის VIII კლასისათვის. ტფ., სახელგამი, 1936. VI, 393 გვ.

Шанидзе А., Барамидзе А. и Абуладзе И. Древнегрузинский язык и литература. Хрестоматия. Обзор языка и литературы. Словарь. Образцы древнегрузинской письменности. 3-е изд. Для VIII кл. Тифлис, Госиздат ГССР, 1936. VI, 393 с.

1937

582. რუსთაველი შ. ვეფხისტყაოსანი. ვახტანგისეული გამოცემა 1712 წლისა. აღდგენილი ა. შანიძის მიერ. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1937. 411 გვ.

რეც.: ბარამიძე ალ. ვახტანგისეული ვეფხისტყაოსანი. — კომუნისტი, 1937, 11 თებ., გვ. 3.

რეც.: ბერიძე ვ. — ლიტერატურული საქართველო, 1937, 15 ნოემბ., გვ. 4.

რეც.: — ლი (მამულაშვილი მიხ.) — ვეფხისტყაოსნის ვახტანგისეული რედაქციის ახალი გამოცემა. — სტალინელი (ქუთარესი), 1937, 17 თებ., გვ. 3.

რეც.: რუხაძე ტრ. ვახტანგისეული ვეფხისტყაოსანი. — ახალგაზრდა ბოლშევიკი, 1937, № 11, გვ. 63—64.

Руставели Ш. Витязь в тигровой шкуре. Воспроизведено с первого издания 1712 г. Тб., Изд-во Тбил. ун-та 1937. 411 с.

Рец.: Барамидзе А. «Витязь в тигровой шкуре», издание Вахтанга VI.— Комунистий, 1937, 11 окт., с. 3.

Рец.: Беридзе. В. — Литературали Сакартвело, 1937,
15 ноября, с. 4.

Рец.: — Ли (Мамулашвили М.) — Новое издание поэмы
«Витязь в тигровой шкуре» изд. Вахтанга VI. — Сталинели
(Кутаиси), 1937, 17 окт., с. 3.

Рец.: Рухадзе Тр. «Витязь в тигровой шкуре», издание
Вахтанга VI. — Ахалгазрда большевики, 1937, № 11, с. 63—64.

583. შაბიძე ა., ბარამიძე ა. და აბულაძე ი. ძველი ქართული
ენა და ლიტერატურა. ქრესტომათია საშ. სკოლის VIII კლასისა-
თვის. მე-4 გამოც. თბ., სახელგამი, 1937. 303 გვ.

Шанидзе А., Барамидзе А. и Абуладзе И. Древнегрузин-
ский язык и литература. Хрестоматия для VIII класса сред.
школы. Изд. 4-е. Тб., Госиздат ГССР, 1937. 303 с.

1938

584. ქართული ქრესტომათია. დამხმარე წიგნი უმაღლესი სკო-
ლების რუსულ სექტორთათვის. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1938.
151 გვ.

Грузинская хрестоматия. Учеб. пособие для русских сек-
торов Вуз-ов. Тб., Изд-во Тбил., ун-та, 1938. 151 с.

585. შაბიძე ა., ბარამიძე ა. და აბულაძე ი. ძველი ქართული
ენა და ლიტერატურა. ქრესტომათია საშ. სკოლის VIII კლასისა-
თვის. მე-5 გამოც. თბ., სახელგამი, 1938. 333 გვ.

Шанидзе А., Барамидзе А. и Абуладзе И. Древнегрузин-
ский язык и литература. Хрестоматия для VII кл. сред.
школы. 5-е изд. Тб., Госиздат ГССР, 1938. 333 с.

1939

586. ბარდაველიძე ვ. სვანურ ხალხურ დღეობათა კალენდარი.
ნაშ. I. ახალწლის ციკლი. თბ., სსრკ მეცნ. აკად. საქ. ფილიალის
გამ-ბა. 1939. XVI, 234 გვ.; 13 ფ. ტაბ. (აკად. ნ. მარის სახ. ენის,
ისტორიის და მატერიალური კულტურის ინ-ტი).

Бардавелидзе В. Календарь сванских народных празд-
ников, 1. Новогодний цикл. Тб., Изд-во Груз. филиала АН
ГССР, 1939. XVI, 234 с.; 13 вкл. л. табл. (Инст. языка, ист. и
матер. культуры им. Н. Я. Марра).

587. შაბიძე, ა., ბარამიძე, ა. და აბულაძე, ი. ძველი ქართული

ესა და ლიტერატურა. ქრესტომათია საშ. სკოლის VIII კლასისათვის. მე-6 გამოც. თბ., სახელგამი, 1939. 333 გვ.

Шанидзе А., Барамидзе А. и Абуладзе И. Древнегрузинский язык и литература. Хрестоматия для VIII кл. сред. школы. 6-е изд. Тб., Госиздат ГССР, 1939. 333 с.

1940

588. შანიძე, ა., ბარამიძე, ა. და აბულაძე, ი. ძველი ქართული ენა და ლიტერატურა. ქრესტომათია საშ. სკოლის VIII კლასისათვის. მე-7 გამოც. თბ., სახელგამი, 1940. 303 გვ.

Шанидзе А., Барамидзе А. и Абуладзе И. Древнегрузинский язык и литература. Хрестоматия для VIII кл. сред. школы. Изд. 7-е Тб., Госиздат ГССР, 1940. 303 с.

1941

589. შანიძე, ა., ბარამიძე, ა. და აბულაძე, ი ძველი ქართული ენა და ლიტერატურა. ქრესტომათია საშ. სკოლის VIII კლასისათვის. მე-8 გამოც. თბ., სახელგამი, 1941. 300 გვ.

Шанидзе А., Барамидзе А. и Абуладзе И. Древнегрузинский язык и литература. Хрестоматия для VIII кл. сред. школы. Изд. 8-е. Тб., Госиздат ГССР, 1940. 300 с.

1944

590. აბულაძე ი. ქართული და სომხური ლიტერატურული ურთიერთობა IX—X სს-ში. გამოკვლევა და ტექსტები. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1944. X, 0208, 276 გვ.

Абуладзе И. Грузино-армянские литературные связи в IX—X вв. Исследование и тексты. Тб., Изд-во АН Груз. ССР, 1944. X, 0208, 276 с.

1946

591 გიორგი მთაწმიდელი. ცხოვრება იოვანესი და ეფთემესი. გამოსაცემად დაამზადა ივ. ჯავახიშვილმა. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1946. 171 გვ. (ძველი ქართული ენის ძეგლები. 3).

ჩეც.: მიმომხილველი (ძიძიგური შ.) გიორგი მთაწმიდლის თხეზულების ახალი გამოცემა. — მნათობი, 1947, № 1—2. გვ. 284—288.

Георгий Святогорец. Житие св. Иоанна и св. Евфимия. Пригот. к печати И. Джавахишвили. Тб., Изд-во АН Груз. ССР, 1946. 171 с. (Памятники древнегрузинского языка, 3).

Рец.: Мимомхилвели (Дзидзигури Ш.). Новое издание сочинения Георгия Святогорца. — Мнагоби, 1947, № 1—2, с. 284—288.

592. ვაჟა-ფშაველა. ოხზულებანი. ა. აბაშელის და ა. შანიძის რედ-ით. ტ. I. ლექსები. ობ., სახელგამი, 1946. XXXII, 397 გვ.

Важа-Пшавела. Сочинения. Т. I, Стихи. Под ред. Ал. Абашели и А. Шанидзе. Тб., Госиздат ГССР, 1946. XXXII, 397 с.

593. თევზაძე კლ. და ჯიქია ს. ქართული ენა. სახელმძღვ. საქ. სსრ აზერბაიჯანული სკოლებისათვის. II კლასი. სწავლების პირველი წელი. მე-6 გამოც. ობ., სახელგამი, 1946. 119 გვ.

ჩეც.: იმერლიშვილი ვ. გავაუმჯობესოთ ქართული ანბანის სახელმძღვანელოები საქართველოს სსრ არაქართული სკოლებისათვის. — სახალხო განათლება, 1947, 24 ივლ., გვ. 4.

Тевзадзе Кл. и Джикиа С. Грузинский язык. Учебник II класса для азербайджанской школы Груз. ССР. Тб., Госиздат ГССР, 1946. 119 с.

Рец.: Имерлишвили В. Улучшим учебники грузинского букваря для негрузинских школ Грузинской ССР. — Сахал-хо ганатлеба, 1947, 24 июля, с 4.

1947

594. შანიძე ა., ბარამიძე ა. და აბულაძე ი. ქველი ქართული ენა და ლიტერატურა. ქრესტომათია საშ. სკოლის IX კლასისათვის. მე-9 გამოც. ობ., სახელგამი, 1947. 277 გვ.

Шанидзе А., Барамидзе А. и Абуладзе И. Древнегрузинский язык и литература. Хрестоматия для IX кл. сред. школы. 9-е изд. Тб., Госиздат СССР, 1947. 277 с.

1948

595. იმნაიშვილი ი. ქართული ოთხთავის სიმფონია—ლექსიკონი. ნაკვ. I. ა-ზ. ობ., საქ. სსრ მეცნ. აკად გამ-ბაზ, 1948. VIII. 416 გვ. (ქველი ქართული ენის ძეგლები. 6).

Имнаишвили И. Симфония-словарь к грузинскому чет-

вероглаву. Вып. 1. А—М. Тб., Изд-во АН Груз. ССР, 1948. VIII, 416 с. (Памятники древнегруз. языка 6).

596. შანიძე ა., ბარამიძე ა. და აბულაძე ი. ძველი ქართული ენა და ლიტერატურა. ქრესტომათია. საშ. სკოლის IX კლასისათვის. მე-10 გამოც. თბ., სახელგამი, 1948. 340 გვ.

Шанидзе А., Барамидзе А. и Абуладзе И. Древнегрузинский язык и литература. Хрестоматия для IX кл. сред. школы. 10-е изд. Тб., Госиздат ГССР, 1948. 340 с.

1949

597. აბულაძე ი. ქართული წერის ნიმუშები. პალეოგრაფიული აღმომი. შეადგინა ი. აბულაძემ. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1949. XV, 356 გვ.

Абуладзе И. Образцы грузинского письма. Палеографический альбом. Сост. И. Абуладзе. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1949. XV, 356 с.

598. იმნაიშვილი ი. ქართული ენის ისტორიული ქრესტომათია. ტ. I. (V—X საუკუნეების ძეგლები). გამოსცა და ტაბულები და ლექსიკონი დაურთო ი. იმნაიშვილმა. თბ., სამეცნ.-მეთოდ კაბინეტის გამ-ბა, 1949. 493 გვ.

Имнаишвили И. Историческая хрестоматия грузинского языка. Т. I. (Памятники V—X вв.). Издал и табл. и словарем снабдил И. Имнаишвили. Тб., Изд-во научн.-метод. кабинета, 1949. 493 с.

599. იმნაიშვილი ი. ქართული ოთხთავის სიმფონია-ლექსიკონი. ნაკვ. 2. 6—ჭ. საკუთარი სახელები. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1949. 032; 417—839 გვ. (ძველი ქართული ენის ძეგლები. 6,2).

Имнаишвили И. Симфония-словарь к грузинскому четвероглаву. Вып. 2. 6-ғи собственные имена. Тб., Изд-во АН Груз. ССР, 1949. 032, 417—839 с. (Памятники древнегруз. яз. 6, 2).

600. იმნაიშვილი ი. ქართული ოთხთავის სიმფონია-ლექსიკონი. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1948—1949. 032, 839 გვ. (ძველი ქართული ენის ძეგლები. 6).

Имнаишвили И. Симфония-словарь к грузинскому четвероглаву. Тб., Изд-во АН Груз. ССР, 1948—1949. 032, 839 с. (Памятники древнегруз. яз. 6).

601. ვაჟა-ფშაველა. თხზულებანი. ტ. 2. ლექსები. ალ. აბაშელისა და ა. შანიძის რედ-ით. თბ., სახელგამი, 1950. 471 გვ.

Важа-Пшавела. Сочинения. Т. 2. Стихи. Под ред. А. Абашели и А. Шанидзе. Тб., Госиздат ГССР, 1950. 471 с.

602. საქმე მოციქულთა. ძველი ხელნაწერების მიხედვით გამოსცა ი. აბულაძემ. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1950. 034, 224 გვ. (ძველი ქართული ენის ძეგლები. 7)

Деяния апостолов. По древним рукописям издал И. Абуладзе. Тб., Изд-во Акад. наук Груз. ССР, 1950. 034, 224 с. (Памятники древнегруз. языка, 7).

603. შანიძე ა., ბარამიძე ა. და აბულაძე ი. ძველი ქართული ენა და ლიტერატურა. ქრესტომათია საშ. სკოლის IX კლასისათვის. მე-11 გამოც. თბ., სახელგამი, 1950. 338 გვ.

Шанидзе А., Барамидзе А. и Абуладзе И. Древнегрузинский язык и литература. Хрестоматия для IX кл. сред. школы. 11-е изд. Тб., Госиздат ГССР, 1950.

604. რუსთაველი შ. ვეფხისტყაოსანი. სარედ. კოლეგია: ა. ბარამიძე, კ. კეკელიძე, ა. შანიძე, თბ., სახელგამი, 1951. 410 გვ. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემია. რუსთაველის სახ. ქართული ლიტერატურის ისტორიის ინ-ტი)

რეც.: აბულაძე ილ. „ვეფხისტყაოსანის“ ახალი გამოცემის გამო. — ლიტერატურა და ხელოვნება, 1952, 1 თებ., გვ. 4.

რეც.: ბარამიძე ა. მცირე შენიშვნა. — ლიტერატურული განეთი, 1956, 19 ოქტ., გვ. 2.

რეც.: ბარამიძე, ა., კეკელიძე; კ. და შანიძე, ა. „ვეფხისტყაოსნის“ ახალი გამოცემა. — ლიტერატურა და ხელოვნება, 1952, 8 თებ., გვ. 3—4:

რეც.: ჭიჭინაძე კ. „ვეფხისტყაოსნის“ ახალი გამოცემა. — ლიტერატურა და ხელოვნება, 1952, 6 იანვ., გვ. 2.

რეც.: ჭიჭინაძე კ. გაჭიანურებული დისკუსია. — მნათობი, 1953, № 12, გვ. 185—191.

რეც.: ჭიჭინაძე კ. პასუხების პასუხი. — ლიტერატურა და ხელოვნება, 1952, 15 თებ., გვ. 4.

Руставели Ш. Витязь в тигровой шкуре. Ред. коллегия:

А. Барамидзе, А. Шанидзе, К. Кекелидзе. Тб., Госиздат ГССР, 1951. 410 с. (АН Груз. ССР. Ин-т истории груз. литературы им. Ш. Руставели).

Рец.: Абуладзе И. По поводу нового издания поэмы «Витязь в тигровой шкуре». — Литература да хеловнеба, 1952, 1 февр., с. 4.

Рец.: Барамидзе А. Кекелидзе, К. и Шанидзе, А. новое издание поэмы «Витязь в тигровой шкуре». — Литература да хеловнеба, 1952, 8 февр., с. 3—4.

Рец.: Барамидзе А. Маленькое замечание. — Литературули газети, 1956, 19 окт., с. 2.

Рец.: Чичинадзе К. Новое издание поэмы «Витязь в тигровой шкуре». — Литература да хеловнеба, 1952, 6 янв., с. 2.

Рец.: Чичинадзе К. Растворявшаяся дискуссия. — Мнаторби, 1953, № 12, с. 185—191.

Рец.: Чичинадзе К. Ответ на ответы. — Литература да хеловнеба, 1952, 15 февр., с. 4.

1952

605. Такайшвили Е. Археологическая экспедиция 1917-го года в Южные провинции Грузии. Тб., Изд-во АН Груз. ССР, 1952. 102 с; 151 л. табл.

1953

606. ვაჟა-ფშაველა. ოჩეული. ერთტომეული. [ალ. აბაშელის და ა. შანიძის ოედ-ით]. თბ., სახელგამი, 1953. 400 გვ.

რეც.: იშხნელი თ. ვაჟა-ფშაველას ერთტომეულის გამოცემის გამო. — ლიტერატურული გაზეთი, 1954, 12 ნოემბ., გვ. 4.

Важа-Пшавела. Избранное. Однотомник. Под ред. А. Абашели и А. Шанидзе. Тб., Госиздат ГССР, 1953. 400 с.

Рец.: Ишхнели Т. По поводу издания однотомника Важа-Пшавела. — Литературули газети, 1954, 12 ноября, с. 4.

607. ქართლის ცხოვრების ძველი სომხური თარგმანი. ქართული ტექსტი და ძველი სომხური თარგმანი გამოკვლევითა და ლექსიკონით გამოსცა ი. აბულაძემ. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1953. 344 გვ.

Древнеармянский перевод грузинских исторических хро-

ник («Картлис ჟховребა»). Грузинский оригинал и древне-армянский перевод с иссл. и вокабуларием издал И. В. Абуладзе. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1953, 344 с.

608. ქართული ენის ისტორიული ქრესტომათია. I. V—X სა-უკუნეების ძეგლები. გამოსცა, ტაბულები და ლექსიკონი დაურთონი. იმნაიშვილმა. მე-2 შესწ. და შევს. გამოც. თბ., სამეცნ.-მეთოდ. კაბინეტის გამ-ბა, 1953. XI, 551 გვ.

რეც.: ძიძიგური შ.—მნათობი, 1954, № 1, გვ. 174—176.

რეც.: ჭუმბურიძე ზ. — ახალგაზრდა სტალინელი, 1954, 16 იანვ., გვ. 4.

Историческая хрестоматия грузинского языка. Т. И. Памятники V—X вв. Изд. и снабдил табл. и словарем И. Имнаишвили. 2-е исп., доп. изд. Тб., Изд-во научно-метод. кабинета, 1953. XI, 551 с.

Рец.: Дзидзигури Ш.—Мнатоби, 1954, № 1, с. 174—176.

Рец.: Чумбуридзе З.—Ахалгазрда сталинели, 1954, 16 янв., с. 4.

609. შანიძე ა., ბარამიძე ა. და აბულაძე ი. ძველი ქართული ენა და ლიტერატურა. ქრესტომათია საშ. სკოლის IX კლასისათვის. მე-12 გამოც. თბ., სახელგამი, 1953. 336 გვ.

Шанидзе А., Барамидзе А. Абуладзе И. Древнегрузинский язык и литература. Хрестоматия для IX кл. сред. школы. 12-е изд. Тб., Госиздат ГССР, 1953. 336 с.

1954

610. შანიძე ა., ბარამიძე ა. და აბულაძე ი. ძველი ქართული ენა და ლიტერატურა. ქრესტომათია საშ. სკოლის IX კლასისათვის. მე-13 გამოც. თბ., სახელგამი, 1954. 336 გვ.

Шанидзе А., Барамидзе А. и Абуладзе И. Древнегрузинский язык и литература. Хрестоматия для IX кл. сред. школы. 13-е изд. Тб., Госиздат ГССР, 1954. 336 с.

1955

611. ასურელ მოღვაწეთა ცხოვრების წიგნთა ძველი რედაქ-ციები. ტექსტები გამოკვლევითა და ლექსიკონით გამოსცა ი. აბუ-ლაძემ. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1955. XXII, 223 გვ. (ძველი ქართული ენის კათედრის შრომები. I).

Древние редакции житий сирийских подвижников в Грузии. Тексты с исслед. и вocabularием изд. И. Абуладзе. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1955. XXXII, 223 с. (Труды кафедры древнегруз. языка. 1).

612. მათათა სწავლანი. X და XI ს-თა ხელნაწერების მიხედვით გამოსცა ი. აბულაძემ. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1955. XXII, 321 გვ. (ძველი ქართული ენის ძეგლები. 8).

რეც.: სვანიშვილი ვ. ძველი ქართული ენის ძეგლები. — სახალხო განათლება, 1956, 1 მაისი, გვ. 4.

Поучения отцов. По рукописям X—XI веков. Изд. И. Абуладзе. Тб., Изд-во Акад. наук Груз. ССР, 1955. XXII, 321 с. (Памятники древнегрузинского языка. 8).

Рец.: Сванишвили Ц. Памятники древнегрузинского языка. — Сахалхо ганатлеба, 1956, 1 мая, с. 4.

613. შანეძე ა., ბარამძე ა. და აბულაძე ი. ძველი ქართული ენა და ლიტერატურა. ქრესტომათია საშ. სკოლის IX კლასისათვის. მე-14 გამოც. თბ., სახელგამი, 1955. 336 გვ.

Шанидзе А., Барамидзе А. и Абуладзе И. Древнегрузинский язык и литература. Хрестоматия для IX кл. сред. школы. 14-е изд. Тб., Госиздат ГССР, 1955. 336 с.

1956

614. კათოლიკე ეპისტოლეთა ქართული ვერსიები. X—XIV საუკუნეთა ხელნაწერების მიხედვით გამოსცა ქ. ლორთქიფანიძემ. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1956. 037, 143 გვ. (ძველი ქართული ენის ძეგლები. 9).

Грузинские версии соборных посланий. По рукописям X—XIV веков. Изд. К. Лорткипанидзе. Тб., Изд-во АН Груз. ССР, 1956. 037, 143 с. (Памятники древнегрузинского языка. 9).

615. ქვაჭაძე ლ. ქართული ენის სინტაქსი. (პუნქტუაციის საკითხებითურთ). სახელმძღვ. პედ. სასწავლებელთათვის. თბ., სამეცნ.-მეთოდ. კაბინეტის გამ-ბა, 1956. 207 გვ.

რეც.: ჩხერიმელი სტ. — მნათობი, 1957, № 4, გვ. 192.

Квачадзе Л. Синтаксис грузинского языка. (С правилами правописания). Учебник для пед. училищ. Тб., Изд-во науч. — метод. кабинета, 1956. 207 с.

Рец.: Чхенкели С. — Мнатахи, 1957, № 4, с. 192.

616. რუსულ-ქართული ლექსიკონი. ტ. I. A—M. სარედ. კოლეგია: გ. ახვლედიანი, ქ. დათიკაშვილი, ს. ვაჩნაძე ვ. თოფურია, ქ. ლომთათიძე, ბ. ლოლობერიძე, ა. შანიძე, ა. ჩიქობავა, გ. წერეთელი. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1956. XII, 802 გვ. (რედაქცია კ ასოს ქვემ მოთავსებული ნაწილისა).

Русско-грузинский словарь, Т. I. A—M. Редколлегия: Г. Ахвlediani, K. Datikašvili, C. Vachnadze, B. Topuriia, K. Lomtatiidze, N. Gogoberidze, A. Shaniidze, A. Chikobava и Г. Церетели. Тб., Изд-во Акад. наук Груз. ССР, 1956. XII, 802 с. (Редакция части словаря под буквой К).

617. შანიძე ა., ბარამიძე ა. და აბულაძე ი. ქველი ქართული ენა და ლიტერატურა. ქრესტომათია საშ. სკოლის VIII კლასისათვის. მე-15 გამოც. თბ., სახელგამი, 1956. 260 გვ.

Шанидзе А., Барамидзе А. и Абуладзе И. Древнегрузинский язык и литература. Хрестоматия для VIII кл. сред. школы. 15-е изд. Тб., Госиздат ГССР, 1956. 260 с.

618. Чубинашвили Г. Архитектура Кахетии. Исследование развития архитектуры Восточной провинции Грузии в IV—XVIII вв. Т. II. Иллюстрации. Тб., Изд-во АН Груз. ССР, 1956. XX, 474 с.

1957

619. ბალავარიანის ქართული რედაქციები. გამოსცა, გამოკვლევა და ლექსიკონი დაუტომ ი. აბულაძემ. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1957. 218 გვ. (ქველი ქართული ენის ძეგლები. 10).

Грузинские редакции повести «Варлаам и Иоссаф» («Балавариани»). Изд. иссл. и словарем снабдил И. Абуладзе. Тб., Изд-во АН Груз. ССР, 1957. 218 с. (Памятники древнегруз. яз. 10).

620. იმნაშვილი ი. სახელთა ბრუნება და ბრუნვათა ფუნქციები ძველ ქართულში. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1957. 028, 781 გვ. (ძველი ქართული იენის კათედრის შრომები. 4).

Имнаишвили И. Склонение имен и функции падежей в древнегрузинском. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1957. 028, 781 с. (Труды кафедры древнегруз. языка. 4).

621. რუსთაველი შ. ვეფხისტყაოსანი. სარედ. კოლეგია: ა. ბარამიძე, კ. გევალიძე, ა. შანიძე. თბ., სახელგამი, 1957. 402 გვ.

19 ფ. ილ. (საქ. სსრ მეცნ. აკად. რუსთაველის სახ. ქართული ლი-ტერატურის ასტორიის ინ-ტი).

Руставели Ш. Витязь в тигровой шкуре. Ред. коллегия: А. Барамидзе, К. Кекелидзе, А. Шанидзе. Тб., Госиздат ГССР, 1957. 402 с.; 19 л. илл. (Акад. наук Груз. ССР. Ин-т истории груз. лит-ры им. Ш. Руставели).

622. შანიძე ა., ბარამიძე, ა. და აბულაძე ი. ძველი ქართული ენა და ლიტერატურა. ქრესტომათია საშ. სკოლის VIII კლასისათვის. მე-16 გამოც. თბ., სახელგამი, 1957. 260 გვ.

Шанидзе А., Барамидзе А. и Абуладзе И. Древнегрузинская литература. Хрестоматия для VIII кл. сред. школы. 16-е изд. Тб., Госиздат ГССР, 1957. 260 с.

623. Цагарели А. А. Сравнительный обзор морфологии иберийской группы кавказских языков. 2-е изд. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1957. 34 с.

1958

624. ქვაჭაძე ლ. ქართული ენის სინტაქსი. (პუნქტუაციის საკითხებითურთ). სახელმძღვ. პედაგ. სასწავლებელთათვის. მე-2 გადამუშ. და შევს. გამოც. თბ., „ცოდნა“, 1958. 319 გვ.

Квачадзе Л. Синтаксис грузинского языка. (С правилами пунктуации). Учебник для пед. училищ. 2-е перераб. и доп. изд. Тб., «Цодна», 1958. 319 с.

625. რუსთაველი შ. ვეფხისტყაოსანი. სარედ. კოლეგია: ა. ბარამიძე, კ. ქეკელიძე და ა. შანიძე. 5 წიგნად. (უსინათლოთათვის ბრაილის ანბანით). თბ., „ცოდნა“, 1958.

Руставели Ш. Витязь в тигровой шкуре. Ред. коллегия: А. Барамидзе, К. Кекелидзе, А. Шанидзе. В 5-ти жн. для школ слепых. Тб., «Цодна», 1958.

626. ძველი ქართული ენის პროგრამა. თბილისის სახელმწ. უნივერსიტეტის ფილოლოგიის ფაკ-ტის ქართული ენისა და ლიტ-რის განცოდილებისათვის. თბ., თბილ. უნივ. უნივ. გამ-ბა, 1958. 10 გვ.

Программа по древнегрузинскому языку. Для отде-ния грузинского языка и лит-ры филологического фак-та Тбил. ун-та. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1958. 10 с.

627. შანიძე ა., ბარამიძე ა. და აბულაძე ი. ძველი ქართული

ლიტერატურა. ქრესტომათია საშ. სკოლის VIII კლასისათვის. №-17 გამოც. თბ., „ცოდნა“, 1958. 262 გვ.

Шанидзе А., Барамидзе А. и Абуладзе И. Древнегрузинская литература. Хрестоматия для VIII кл. сред. школы. 17-е изд. Тб., «Цодна», 1958, 262 с.

1959

628. ოჩბელიანი ს.-ს. თხზულებანი. ოთხ ტომად. (სარედ. კოლეგია: ი. აბაშიძე, ი. აბულაძე, ა. ბარამიძე, ვ. ღონიშვილი, კ. ქვემიძე, გ. ლეონიძე, ა. შანიძე). თბ., „საბჭოთა საქართველო“, 1959—1966.

Орбелиани С.-С. Сочинения. В 4-х томах. Ред. коллекция: И. Абашидзе, И. Абуладзе, А. Барамидзе, В. Дондуа, К. Кекелидзе, Г. Леонидзе и А. Шанидзе. Тб., «Сабчота Сакартвело», 1959—1966.

629. რუსულ-ქართული ლექსიკონი. ტ. 3. P—R. (სარედ. კოლეგია: გ. ახვლედიანი, ქ. დათიკაშვილი, ს. ვაჩნაძე, ვ. თოფურია, ქ. ლომთათიძე, ხ. ლოლობერიძე, ა. შანიძე, ა. ჩიქობავა, გ. წერეთელი). თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1959. 820 გვ. (ჩედაქცია ფ და X ასოების ქვეშ მოთავსებული ნაწილისა).

Русско-грузинский словарь. Т. 3. Р—Я. Ред. коллекция: Г. Ахвледиани, К. Датикашвили, С. Вачнадзе, В. Топуриа, К. Ломтатидзе, Н. Гогоберидзе, А. Шанидзе, А. Чикобава, Г. Церетели. Тб., Изд-во АН Груз. ССР, 1959. 820 с. (Редакция части словаря под буквами Ф и Х).

630. სულხან-საბა ოჩბელიანი. 1658—1958. საიუბილეო კრებული. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1959. 293 გვ.

Сулхан-Саба Орбелиани. 1658—1958. Юбилейный сборник. Тб., Изд-во АН Груз. ССР, 1959. 293 с.

631. წესები ვეფხისტყაოსნის ტექსტის დადგენისათვის საჭირო მასალის ამოსაკრებად რუსთველოლოგიური ლიტერატურიდან. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1959. 16 გვ.

Правила выписки из рустavelологической литературы материала, нужного для установления текста поэмы «Витязь в тигровой шкуре». Тб., Изд-во АН Груз. ССР, 1959. 16 с.

632. Чубинашвили Г. Архитектура Кахетии. Исследование развития архитектуры в Восточной провинции Грузии в 12. ა. შანიძე

1960

633. თაყაიშვილი ე. 1917 წლის არქეოლოგიური ექსპედიცია სამხრეთ საქართველოში. თბ., საქ სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1960. 010, 95 გვ.; 151 ტაბ.

Такайшвили Е. Археологическая экспедиция 1917 года в южные провинции Грузии. Тб., Изд-во АН Груз. ССР, 1960. 010, 95 с.; 151 таб.

634. უთურგაიძე თ. თუშური კილო. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1960. 234 გვ. (ძველი ქართული ენის კათედრის შრომები. 6).

Утургайдзе Ф. Тушинский диалект грузинского языка. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1960. 234 с. (Труды кафедры древнегрузинского языка. 6).

635. ფსალმუნის ძველი ქართული რედაქციები X—XIII საუკუნეთა ხელნაწერების მიხედვით. გამოსცა მ%. შანიძემ. I. ტექსტი. თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1960. 032, 487 გვ.; 11 ფ. ტაბ. (ძველი ქართული ენის ძეგლები. 11).

Древнегрузинские редакции псалтыри по рукописям X—XIII веков. Издана Мз. Шанидзе. I. Текст. Тб., Изд-во АН Груз. Груз. ССР, 1960. 487 с.; 11 л. табл. (Памятники древнегруз. яз. 11).

636. ჩვენი საუნჯე. ქართული მწერლობა 20 ტომად. ტ. 3. რუს-თაველი შ. ვეფხისტყაოსანი. სარედ. კოლეგია: ა. ბარამიძე, პ. კეკელიძე, ა. შანიძე. თბ., „ნაკადული“, 1960. 331 გვ.

Наше сокровище. Грузинская классическая литература в 20-ти томах. Т. 3. Руставели Ш. Витязь в тигровой шкуре. Ред. коллегия: А. Барамидзе, К. Кекелидзе, А. Шанидзе. Тб., «Накадули», 1960. 331 с.

1961

637. იოვანეს გამოცხადება და მისი თარგმანება. ძველი ქართული ვერსია. ტექსტი გამოსაცემად მოამზადა და გამოკვლევა და ლექსიკონი დაურთო ი. იმნაიშვილმა. — (ძველი ქართული ენის კათედრის შრომები (თბილ. უნ-ტი), 7, 1961, გვ. 1—206).

Откровение Иоанна и его толкование в древнегрузин-

ском переводе. Текст подгот. к печати и снабдил иссл. и словарем И. Имнаишвили. — Труды кафедры древнегрузинского языка Тбил. ун-та, 7, 1961, с. 1—206.

638. შანიძე ა., ბარამიძე ა. და აბულაძე ი. ძველი ქართული ლიტერატურა. ქრესტომათია საშ. სკოლის VIII კლასისათვის. მე-18 გამოც. თბ., „ცოდნა“, 1961. 262 გვ.

Шанидзе А., Барамидзе А. и Абуладзе И. Древнегрузинская литература. Хрестоматия для IX кл. сред. школы. 18-е изд. Тб., «Цодна», 1961. 262 с.

1963

639. იმნაიშვილი ი. ქართული ენის ისტორიული ქრესტომათია. წგ. 2. ხელნაწერები (№ 97, 11, 62). თბ., „ცოდნა“, 1963. VIII, 222 გვ.

რეც.: ღლონტი ალ. ძველი ქართულის ძვირფასი ძეგლები. — ლიტერატურული საქართველო, 1964, 20 მარტი, გვ. 2.

რეც.: შალამბერიძე გ. — სკოლა და ცხოვრება, 1964, № 1, გვ. 88—89.

რეც.: ძიძიგური შ. ქართული ენის ძეგლთა უახლესი გამოცემები. — მნათობი, 1964, № 3, გვ. 190—192.

Имнаишвили И. Историческая хрестоматия грузинского языка. Кн. 2. Рукописи (№ 97, 11, 62). Тб., «Цодна», 1963. VIII, 222 с.

Рец.: Глонти Ал. Драгоценные памятники древнегрузинского языка. — Литературули Сакартвело, 1964, 20 марта, с. 2.

Рец.: Шаламберидзе Г. — Скола да цховреба, 1964, № 1, с. 88—89.

Рец.: Дзидзигури Ш. Новые издания памятников древнегрузинского языка. — Мнатори, 1964, № 3, с. 190—192.

640. საკითხები წიგნი ძველ ქართულ ენაში. გამოსცა ი. იმნაიშვილმა. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1963. VII, 64 გვ. (ძველი ქართული ენის კათედრის შრომები. 8).

Книга для чтения по древнегрузинскому языку. Изд. И. Имнаишвили. Тб., Изд-во Тбил., ун-та, 1963. VII, 64 с. (Труды кафедры древнегрузинского языка. 8).

641. შანიძე ა., ბარამიძე ა. და აბულაძე ი. ქართული ლიტე-

რატურის ქრესტომათია. საშ. სკოლის IX კლასისათვის. მე-19 გა-
მოც. თბ., „ცოდნა“, 1963. 328 გვ.

Шанидзе А., Барамидзе А. и Абуладзе И. Хрестоматия грузинской литературы. Для IX кл. сред. школы. 19-е изд. Тб., «Цодна», 1963. 328 с.

1964

642. შანიძე ა., ბარამიძე ა. და აბულაძე ი. ქართული ლიტე-
რატურის ქრესტომათია. IX კლასის სახელმძღვ. მე-20 გამოც. თბ.,
„ცოდნა“, 1964. 328 გვ.

Шанидзе А., Барамидзе А. и Абуладзе И. Хрестоматия грузинской литературы. Учебник для IX кл. 20-е изд. Тб., «Цодна», 1964. 328 с.

1965

643. ორბელიანი ს.-ს. ოხზულებანი. ოთხ ტომად. ტ. 4. ნაკვ.
I. ქართული ლექსიკონი. რედ.: ა. შანიძე და ი. აბულაძე. თბ.,
„საბჭოთა საქართველო“, 1965. 638 გვ.

Орбелиани С.-С. Сочинения. В 4-х томах. Т. 4, вып. 1. Грузинский словарь. Ред.: А. Шанидзе и И. Абуладзе, Тб., «Сабчота Сакартвело», 1965. 638 с.

1966

644. ორბელიანი ს.-ს. ოხზულებანი ოთხ ტომად. ტ. 4. ნაკვ.
2. ქართული ლექსიკონი. რედ.: ა. შანიძე და ი. აბულაძე. თბ.,
„საბჭოთა საქართველო“, 1966. 656 გვ.

Орбелиани С.-С. Сочинения. В 4-х томах. Т. 4. Вып. 2. Грузинский словарь. Ред: А. Шанидзе и И. Абуладзе. Тб., «Сабчота Сакартвело», 1966. 656 с.

645. რუსთაველი შ. ვეფხისტყაოსანი. ტექსტი ძირითადი ვარი-
ანტებით, კომენტარებით და ლექსიკონითურთ. 2 ტომად. ტ. I.
ტექსტი და ვარიანტები. ა. შანიძის და ა. ბარამიძის რედ-ით. თბ.,
„მეცნიერება“, 1966. 533 გვ.

რეც.: ნუცუბიძე შ. ვეფხისტყაოსნის ერთი გამოცემის გამო.—
მნათობი, 1968, № 11, გვ. 133—140.

Руставели Ш. Витязь в тигровой шкуре. Текст с основ-

ными разнотчениями, коммент. и словарем. В 2-х томах.
Т. 1. Текст и разнотчения. Ред.: А. Шанидзе и А. Барамидзе.
Тб., «Мецниереба», 1966. 533 с.

Рец.: Нуцубидзе Ш. По поводу одного издания поэмы
«Витязь в тигровой шкуре». — Мнатоби, 1968, № 11, с.
133—140.

646. საკითხავი წიგნი ძველ ქართულ ენაში. გამოსცა ივ. იმ-
ნაიშვილმა. II. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1966. 237 გვ. (ძველი
ქართული ენის კათედრის შრომები. 10).

Книга для чтения по древнегрузинскому языку. Изд.
И. Имнаишвили. II. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1966. 237 с.
(Труды кафедры древнегруз. языка. 10).

1970

647. ათანასი ალექსანდრელი. ცხოვრება წმიდისა ანტონისი.
ტექსტი გამოსცა გამოკვლევა და ლექსიკონი დაურთო ვ. იმნაიშვილ-
მა. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1970. 156 გვ. (ძველი ქართული
ენის კათედრის შრომები. 12).

Афанасий Александрийский. Житие святого Антония.
Текст изд., снабдил иссл. и словарем В. Имнаишвили. Тб.,
Изд-во Тбил. ун-та, 1970. 156 с. (Труды кафедры древнегру-
зинского языка. 12).

648. იმნაიშვილი ი. ქართული ენის ისტორიული ქრესტომა-
თია. ტ. I. ლექსიკონით, ენის მიმოხილვით და ტაბულებით. ნაწ.
I. ტექსტები და ლექსიკონი. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1970. 384
გვ. (ძველი ქართული ენის კათედრის შრომები. 13).

Имнаишвили И. Историческая хрестоматия грузинского
языка. Т. 1. Со словарем, грамматическим обзором языка и
таблицами. Часть 1. Тексты и словарь. Тб., Изд-во Тбил.
ун-та, 1970. 384 с. (Труды кафедры древнегрузинского язы-
ка. 13).

1971

649. იმნაიშვილი ი. ქართული ენის ისტორიული ქრესტომა-
თია. ტ. I ნაწ. II. ენის მიმოხილვა და ტაბულები, თბ., „ვანათლე-
ბა“, 1971. 383 გვ. (ძველი ქართული ენის კათედრის შრომები. 14).

Имнаишвили И. Историческая хрестоматия грузинского
языка. Т. 1. Часть II. Грамматический обзор языка и табли-

цы. Тб., «Ганатлеба», 1971. 383 с. (Труды кафедры древнегрузинского языка. 14).

1973

650. ბასილაშვილი ე. ძველი ქართული ანბანი. მეშვეობი წიგნა-კი ძველი ქართული წიგნებისა და წარწერების კითხვაში გასაჭაფა-ვად. თბ., „განათლება“, 1973. 67 გვ.

Басилашвили Э. Древнегрузинский алфавит. Вспомогательная книжка, чтобы наловчиться в чтении древнегрузинских книг и надписей. Тб., «Ганатлеба», 1973. 67 с.

651. დავითიანი ა. სვანური ანდაზები. ა. შანიძის და მ. ქალ-დანის რედ-ით. თბ., „მეცნიერება“, 1973. 236 გვ. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემია. ენათმეცნიერების ინ-ტი. მასალები ქართველურ ენათა შესწავლისათვის. 5).

Давитиани Ал. Сванские пословицы. Под ред. А. Шанидзе и М. Калдани. Тб., «Мецниереба», 1973. 236 с. (АН Груз. ССР. Ин-т языкоznания. Материалы для изучения картвельск. яз. 5).

652. კალანდაძე ვ. კალენდარი მუღმივი და უნივერსალური. თბ., „საბჭოთა საქართველო“, 1973. 6 გვ.

Каландадзе В. Вечный и универсальный календарь. Тб., «Сабчота Сакартвело», 1973. 6 с.

1974

653. პავლეს ეპისტოლეთა ქართული ვერსიები. გამოსაცე-შად მთამზადეს ქ. ძოშენიძემ და კ. დანელიამ. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1974. 032, 526 გვ. (ძველი ქართული ენის კათედრის შრო-მები. 16).

Грузинские версии посланий Павла. Подгот. к печати К. Дзоценидзе и К. Данелиа. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1974. 032, 526 с. (Труды кафедры древнегрузинского языка. 16).

1975

654. იმნაიშვილი ი. სინური მრავალთავი. გამოცვლევა და ლექ-სიკონი. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1975. 287 გვ. (ძველი ქართუ-ლი ენის კათედრის შრომები. 17).

Имнаишвили И. Синайский многоглав. (Первая грузинская датированная рукопись 864 года). Исследование и словарь. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1975. 287 с. (Труды кафедры древнегруз. яз. 17).

655. რუსთაველი შ. ვეფხისტყაოსანი. პირველი ბეჭდური (ვახტანგისეული) გამოცემა 1712 წ. აღდგენილი ა. შანიძის მიერ 1937 წ. ფოტორეპროდუქციული გამოცემა 1975 წ. თბ., „მეცნიერება“, 1975. 411 გვ. (საქ. სსრ მეცნ. აკადემია. ძველი ქართული ენის ძეგლები. 14).

Руставели Ш. Витязь в тигровой шкуре. Первое печатное (вахтанговское) издание, воспроизведено А. Шанидзе 1937 г. фоторепродукция 1975 г. Тб., «Мецниереба», 1975. 411 с. (АН Груз. ССР. Памятники древнегрузинского яз. 14).

1976

656. ძველი ქართული ენის კათედრის შრომები. 19. (მიეძღვნა ივ. ჯავახიშვილის დაბადების 100 წლისთავს). თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1976. 224 გვ.

Труды кафедры древнегрузинского языка. 19. (100-летию со дня рождения Ив. Джавахишвили). Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1976. 224 с.

ლიტერატურა ა. შანიძის შესახებ

ЛИТЕРАТУРА ОБ А. ШАНИДЗЕ

657. ჯანაშვილი მ. შанидзе А. Два чано-мингрельских суффикса в грузинском и армянском языках. — Записки Вост. отд. Русского Археологического общества, т. XXXIII, 1916, с. 365—372. (Рец.) — საქართველო, 1917, 29 იანვ., გვ. 4.

1918

658. პირველი ქართული საფილოსოფიო საზოგადოება. (დამუშავებელი კრება. წევრთა არჩევნები. კრებამ ნამდვილ წევრად აირჩია ა. შანიძე, გ. ახვლედიანი და სხვ.) — სახალხო საქმე, 1918, № 243, გვ. 3.

Первое грузинское философское общество (учредительное собрание, выборы членов. Устав. Собрание избрало действит. членами А. Шанидзе, Г. Ахвледиани и др.). — Сахалхо сакме, 1918, № 243, с. 3.

659. ქართული უნივერსიტეტის პროფესორთა კოლეგიებისა, მეცნიერ-ხელმძღვანელთა და ლექტორების შემადგენლობა 1918 წლის პირველ სემესტრში. სიბრძნისმეტყველების ფაკულტეტის დეკანის მოადგილე (ენათმეცნიერება, ქართული ფილოლოგიის მაგისტრანტი) ა. შანიძე. — სახალხო საქმე, 1918, № 154, გვ. 3.

Состав коллегии профессоров, научных руководителей и лекторов грузинского университета в первом семестре 1918 г. Заместитель декана философского факультета А. Шанидзе. — Сахалхо сакме, 1918, № 154, с. 3.

1920

660. აკაკი შანიძე. (ბიოგრაფია). დაბეჭდილი შრომანი. — მომავალი; 1920, № 1, გვ. 8—10.

Акакий Шанидзе. (Биография). Печатные труды. — Момавали, 1920, № 1, с. 8—10.

1923

661. ახვლედიანი გ. ორი ერთსახე პრეფიქსი ქართულ ზმნაში. შანიძე ა. სუბიექტური პრეფიქსი მეორე პირისა და ობიექტური პრეფიქსი მესამე პირისა ქართულ ზმნებში. ტფ., 1920. (რეც.) — ჩვენი მეცნიერება, 1923, № 1, გვ. 97—106.

Ахвледиани Г. Два одинаковых префикса в грузинском глаголе. Шанидзе А. Субъектный префикс второго лица и объектный префикс третьего лица в грузинских глаголах. 1920. (Рец.). — Чвени мецниереба, 1923, № 1, с. 97—106.

1924

662. კაკაბაძე ს. შანიძე ა. *Miscellanea. I.* დავით აღმაშენებლის მიერ შიო მღვიმისათვის დაწერილი ანდერძის დასაწყისი სიტყვები. *II.* „დოონოსი“ ვეფხისტყაოსნისა. — ჩვენი მეცნიერება, 1924, № 8, გვ. 47—52. (რეც.) — საისტორიო მოაზე, 1924, წგ. I, გვ. 292—293.

Какабадзе С. Шанидзе А. *Miscellanea. I.* Начальные слова

завещания Давида Строителя Шиомгвимскому монастырю. II. Дионисий в поэме «Витязь в тигровой коже». — Чвени мецнинеба, 1924, № 8, с. 47—52. (Рец.). — Саисторио моамбе, 1924, кн. 1, с. 292—293.

663. კაკაბაძე ს. შანიძე ა. ჰაემეტი ტექსტები და მათი მნიშვნელობა ქართული ენის ისტორიისათვის. — ტფილ. უნ-ტის მოამბე, 1923, 3, გვ. 354—388. (რეც.) — საისტორიო მოამბე, წგ. I 1924, გვ. 291—292.

Какабадзе С. Шанидзе А. (h) аemetные тексты и их значение для истории Грузинского языка. — Вестник Тифл. ун-та, 1923, 3, с. 354—388. (Рец.). — Саисторио моамбе, кн. 1, 1924. с. 291—292.

1927

664. ხუნდაძე ს. შანიძე ა. სუბიექტური პრეფიქსი მეორე პირისა და ობიექტური პრეფიქსი მესამე პირისა ქართულ ზმნებში. ტფ., 1920. (რეც.) — წგ-ში: ხუნდაძე ს. ქართული მართლწერისა და სწორენის ძირითადი საფუძვლები. ქუთაისი, 1927, გვ. 89—129.

Хундадзе С. Шанидзе А. Субъектный префикс второго лица и объектный префикс третьего лица в грузинских глаголах. Тифлис, 1920. (Рец.). — В кн.: Хундадзе С. Основы грузинского правописания и правильной речи. Кутаиси, 1927, с. 89—129.

1930

665. შო [ძიდვური, შ]. შანიძე, ა. ქართული გრამატიკა I. მორფოლოგია. ტფ., ტფილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1930. (რეც.) — განათლების მუშაკი, 1930, 2 ოქტ., № 35, გვ. 4.

Шо [Дзидзигури, Ш.] Шанидзе, А. Грамматика грузинского языка. I. Морфология. Тифлис, 1930. (Рец.) — Ганатлебис мушаки, 1930, 2 окт., № 35, с. 4.

1935

666. ა. ღ. (ალ. ღლონტი). შანიძე ა. ძველი ქართულის ქრესტომათია. ტფ., ტფილ. უნ-ტის გამოცემა, 1935. (ბიბლიოგრაფია). — კომუნისტი, 1935, 30 აგვ., გვ. 4.

А. Г. (Ал. Глонти). Шанидзе А. Древнегрузинская хрестоматия Тифлис, 1935. (Библиография). — Комунисти, 1935, 30 авт., с. 4.

1936

667. აბულაძე ი. „ვეფხისტყაოსნის“ უძველესი უნიკუმის აშკარა კვალი. (პროფ. ა. შანიძის მიერ გამ. „კომუნისტის“ № 266-ში მოთავსებული წერილის „ვახტანგის დედანი ვეფხისტყაოსნისა“ გამო). — საბჭოთა ხელოვნება, 1936, № 11—12, გვ. 33—41.

Абуладзе И. Явный след древнейшего уникума поэмы «Витязь в тигровой шкуре». (По поводу статьи А. Шанидзе. «Подлинник Вахтанга VI поэмы «Витязь в тигровой шкуре»). — Сабчота хеловнеба, 1936, № 11—12, с. 33—41.

668. დისპუტი „ვეფხისტყაოსნის“ შესახებ ა. შანიძის მოხსენების გამო. (საინფორმაციო ცნობა). — მუშა, 1936, 5 ოქტ., 83. 4.

Диспут о поэме «Витязь в тигровой шкуре» по поводу доклада А. Шанидзе. (Информационная справка). — Муша, 1936, 5 окт., с. 4.

1939

669. კვერენცხილაძე გ. და ბოლქვაძე ი. შანიძე ა. ქართული ენის გრამატიკა. სახელმძღვ. V—VI—VII კლასებისათვის. თბ., 1939. (ჩეც.) — საბჭოთა მასწავლებელი, 1939, 4 ნოემბ., გვ. 4.

Кверенчхиладзе Г. и Болквадзе И. Шанидзе А. Грамматика грузинского языка. Учебник для V—VI—VII кл. Тб., 1939. (Рец.). — Сабчота масцавлебели, 1939, 4 ноября, с. 4.

670. პროფესორი აკაკი შანიძე. (ენათმეცნიერების ღოქტორი, შესანიშნავი ქართველი ლინგვისტი, სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორეესპონდენტი, არჩევის გამო). — ახალგაზრდა კომუნისტი, 1939, 17 ოქტ., გვ. 3.

Професор А. Шанидзе. (Доктор языковедения, замечательный грузинский лингвист. По поводу избрания членом-корр. АН СССР). — Ахалгазрда комунисти, 1939, 17 февр., с. 3.

671. საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილ წევ-
რთა პირველი შემადგენლობა. (ნ. მუსხელიშვილი, ი. ბერიტაშვი-
ლი, გ. ახვლედიანი, ა. შანიძე, ა. თვალჭრელიძე, გ. ჩუბინაშვილი,
გ. ხაჭაპურიძე, ქ. კეჩელიძე, ა. ჯანელიძე, ქ. ზავრიევი, დ. უზნა-
ძე, ს. ჯანაშია, ნ. კეცხოველი, ფ. ზაიცევი, ტ. კვარაცხელია, ა. ჩი-
ქობავა). მოკლე ბიოგრაფიული ცნობები. — კომუნისტი, 1941, 24
თებ., გვ. 2.

Первый состав действительных членов АН ГССР. (Н. И. Мусхелишвили, И. С. Бериташвили, Г. С. Ахвледиани, А. Г. Шанидзе, А. А. Твалчрелидзе, Г. Н. Чубинашвили, Г. В. Хачапуридзе, К. С. Кекелидзе, А. И. Джанелидзе, К. С. Завриев, Д. Н. Узнадзе, С. Н. Джанашша, Н. Н. Кецховели, Ф. А. Зайцев, Т. К. Кварацхелия, А. С. Чикобава). Краткие биографии — Коммунисти, 1941, 24 февр., с. 2.

672. ქ. შ. (შარაშიძე ქ.) ხანძეტი ლექციონარი. ფოტოტიპური რეპროდუქცია. გამოსცა და სიმფონია დაურთო ა. შანიძემ. თბ., 1944. (რეც.). — მნათობი, 1944, № 6, გვ. 156—159.

К. Ш. (Шарашидзе Кр.). Грузинский ханметный лекционный. Фототипическая репродукция. Изд. и снабдил симфонией А. Шанидзе. Тб., 1944 (Рец.). — Мнатори, 1944, № 6, с. 156—159.

673. ღლონტი ა. ძველი ქართული ენის ძეგლები. ქართული თოხთავის ორი ძველი რედაქცია სამი შატბერდული ხელნაწერის მიხედვით (897, 936, 973 წწ.). გამოსცა. ა. შანიძემ. თბ., 1945. (რეც.) — სახალხო განათლება, 1946, 5 სექტ., გვ. 4.

Глонти А. Памятники древнегрузинского языка. Две древних редакции грузинского четвероглава по трем Шатбердским рукописям (897, 936 и 973). Изд. А. Шанидзе. Тб., 1945. (Рец.). — Сахалхи ганатлеба, 1946, 5 сент., с. 4.

674. აკადემიკოსი აკაკი შანიძე (ბიოგრაფიული ცნობები). —

თბილ. უნ-ტის შრომები, ტ. 30b — 31b, 1947, გვ. 01—05.

Академик Акакий Шанидзе. (Биографические сведения). — Труды Тбил. ун-та, т. 30b—31b, 1947, с. 01—05.

675. კასრაძე ა. აკ. შანიძის შრომების ბიბლიოგრაფია. — თბილ. უნ-ტის შრომები, ტ. 30b—31b, 1947, გვ. 07—020.

კასradzé A. Библиография трудов проф. А. Шанидзе. — Труды Тбил. ун-та, т. 30b—31b, 1947, с. 07—020.

1952

676. ჭეიშვილი დ. მარტო მაგალითები არ კმარა. შანიძე ა. ქართული ენის გრამატიკა ნაწ. I მორფოლოგია. სახელმძღვ. V—VI კლასებისათვის. თბ., 1952. (რეც.). — სახალხო განათლება, 1952, 26 ნოემბ., გვ. 2.

Чеишвили Д. Одних примеров недостаточно. Шанидзе А. Грамматика грузинского языка. Часть 1. Морфология. Учебник для V—VI кл. Тб., 1952. (Рец.). — Сахалхо ганатлеба, 1952, 26 ноября, с. 2.

677. სულაბერიძე დ. შენიშვნები ქართული ენის გრამატიკის სახელმძღვანელოზე. შანიძე ა. ქართული ენის გარმატიკა. ნაწ. I. მორფოლოგია. სახელმძღვ. V—VI კლასებისათვის. თბ., 1951. (რეც.) — სახალხო განათლება, 1952, 9 ივლ., გვ. 2.

Сулаверидзе Д. Заметки об учебнике грамматики грузинского языка. Шанидзе А. Грамматика грузинского языка. Часть 1. Морфология. Учебник для V—VI кл. Тб., 1951. (Рец.). — Сахалхо ганатлеба, 1952, 9 июля, с. 2.

1953

678. ალავერდაშვილი გ. შენიშვნები ქართული ენის გრამატიკაზე. შანიძე ა. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. I. მორფოლოგია. სახელმძღვ. V—VI კლასებისათვის. თბ., 1952. (რეც.) — სახალხო განათლება, 1953, 20 მაისი, გვ. 4.

Алавердашвили Г. Заметки об учебнике грамматики грузинского языка. Шанидзе А. Грамматика грузинского языка. Часть 1. Морфология. Учебник для V—VI кл. Тб., 1952. (Рец.). — Сахалхо ганатлеба, 1953, 20 мая, с. 4.

679. იმნაიშვილი ი. ქართული გრამატიკის საფუძვლები. შანიძე ა. ქართული გრამატიკის საფუძლები. I. მორფოლოგია. თბ.,

თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1953. (რეც.) — ახალგაზრდა სტალინელი, 1953, 24 სექტ., გვ. 3—4.

Имнаишвили И. Основы грузинской грамматики. Шанидзе А. Основы грузинской грамматики. 1. Морфология. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1953. (Рец.). — Ахалгазрда сталинели, 1953, 24 сент., с. 3—4.

680. ღლობური ა. ძვირფასი წიგნი. შანიძე ა. ქართული გრამატიკის საფუძვლები. I. მორფოლოგია. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1953. (რეც.) — საბჭოთა მსეული, 1953, 5 დეკ., გვ. 3.

Глонти А. Ценная книга. Шанидзе А. Основы грузинской грамматики. 1. Морфология. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1953. (Рец.). — Сабчота Осети, 1953, 5 дек., с. 3.

1954

681. ლიპარტელიანი რ. შენიშვნები ქართული ენის გრამატიკის სახელმძღვანელოს შესახებ. შანიძე ა. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. I. მორფოლოგია. სახელმძღვ. V—VI კლასებისათვის. თბ., 1952. (რეც.) — სახალხო განათლება, 1954, 14 ივლ., გვ. 4.

Липартелиани Р. Замечания об ученнике грамматики грузинского языка. Шанидзе А. Грамматика грузинского языка. 1. Морфология. Учебник для V—VI кл. Тб., 1952. (Рец.). — Сахалко ганатлеба, 1954, 14 июля, с. 4.

682. მეგრელიძე ი. ქართული ენის ახალი გრამატიკა. შანიძე ა. ქართული გრამატიკის საფუძვლები. I. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1953. (რეც.) — ლიტერატურული გაზეთი, 1954, 14 მაისი, გვ. 2.

Мегрелидзе И. Новая грамматика грузинского языка. Шанидзе А. Основы грузинской грамматики. 1. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1953 (Рец.). — Литературули газети, 1954, 14 мая, с. 2.

683. ძიდგური შ. ქართული ენის გამოჩენილი მკვლევარი. — დროშა, 1954, № 5, გვ. 14.

Дзидзигури Ш. Выдающийся исследователь грузинского языка. — Дроша, 1954, № 5, с. 14.

684. ძიდგური შ. ახალი ქართული ენის მეცნიერული გრამატიკა. შანიძე ა. ქართული გრამატიკის საფუძვლები. I. მორფოლოგია. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1953. (რეც.) — საქართველოს კომუნისტი, 1954, № 3, გვ. 79—85.

Дзидзигури Ш. Научная грамматика нового грузинского языка. Шанидзе А. Основы грузинской грамматики, I. Морфология. Тб., Изд-во Тбил ун-та, 1953. (Рец.). — Сакартвелос комунисти, 1954, № 3, с. 79—85.

685. ჭუმბურიძე გ. ქართული გრამატიკის საფუძვლები. შანიძე ა. ქართული გრამატიკის საფუძვლები. I. მორფოლოგია. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1953. (რეც.) — დროშა, 1954, № 5, გვ. 15.

Чумбуридзе З. Основы грузинской грамматики. Шанидзе А. Основы грузинской грамматики. I. Морфология. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1953. (Рец.). — Дроша, 1954, № 5, с. 15.

686. Нейман А. и Чхенкели С. Основы грузинской грамматики. Шанидзе А. Основы грузинской грамматики. I. Морфология. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1953. (Рец.). — Заря Востока, 1954, 19 марта, с. 3.

1956

687. ბარამიძე ა. საჭირო განმარტება. შანიძე ა. ვეფხისტყაოსნის ენის საკითხები. — მნათობი, 1956, № 7, გვ. 136—145. — ლიტერატურული გაზეთი, 1956, 7 სექტ., გვ. 2.

Барамидзе А. Нужное разъяснение. Шанидзе А. Вопросы языка поэмы «Витязь в тигровой шкуре». — Мнатори, 1956, № 7, с. 136—145. — Литературули газети, 1956, 7 сент., с. 2.

688. შამელაშვილი რ. ვეფხისტყაოსნის სიმფონია. შანიძე ა. ვეფხისტყაოსნის სიმფონია. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1956. (რეც.). — ახალგაზრდა კომუნისტი, 1956, 8 დეკ., გვ. 3.

Шамелашвили Р. Симфония к поэме Ш. Руставели «Витязь в тигровой шкуре». Шанидзе А. Симфония к поэме Ш. Руставели «Витязь в тигровой шкуре». Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1956. (Рец.). — Ахалгазрда комунисти, 1956, 8 дек., с. 3.

689. ჭიჭინაძე კ. „ვეფხისტყაოსნის“ სიმფონია. შანიძე ა. ვეფხისტყაოსნის სიმფონია. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1956. (რეც.) — ლიტერატურული გაზეთი, 1956, 25 ნოემბ., გვ. 3.

Чичинадзе К. Симфония к поэме Ш. Руставели «Витязь в тигровой шкуре». Шанидзе А. Симфония к поэме Ш. Руставели «Витязь в тигровой шкуре». Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1956. (Рец.). — Ахалгазрда комунисти, 1956, 8 дек., с. 3.

ставели «Витязь в тигровой шкуре». Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1956. (Рец.). — Литературали газети, 1956, 25 ноября, с. 3.

1957

690. ყოჩაშვილი დ. რომელი მოსაზრებაა სწორი? შანიძე ა. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. 2. სინტაქსი. თბ., სახელგამი, 1956. (რეც.) — სახალხო განათლება, 1957, 8 მაისი, გვ. 2.

Кочашвили Д. Которое соображение лучше? Шанидзе А. Грамматика грузинского языка. Часть 2. Синтаксис. Тб., 1956. (Рец.). — Сахалхи ганатлеба, 1957, 8 мая, с. 2.

691. შებგელია შ. რჩეული. (თბილისის საქალაქო საბჭოს დეპუტატები. ა. შანიძე, ვ. თავაძე და ლ. ბოზაძე). — სახალხო განათლება, 1957, 27 ოქტ., გვ. 3.

Шенгелиა Ш. Избранные. (Кандидаты в депутаты Тбилисского городского Совета: А. Шанидзе, В. Тавадзе и Л. Ноцадзе). — Сахалхи ганатлеба, 1957, 27 февр., с. 3.

692. ჭიჭინაძე კ. „ვეფხისტყაოსნის“ ტექსტისათვის. შანიძე ა. ვეფხისტყაოსნის ენის საკითხები. V. კვლავ „მქლავს უგრძესი“. — მნათობი, 1957, № 2, გვ. 151—157. (რეც.). — მნათობი, 1957, № 5, გვ. 141—145.

Чичинадзе К. О тексте поэмы «Витязь в тигровой шкуре». Шанидзе А. Вопросы языка поэмы «Витязь в тигровой шкуре». Мнатори, 1957, № 2, с. 151—157. (Рец.) — Мнатори, 1957, № 5, с. 141—145.

693. ჭუმბურიძე ზ. ვეფხისტყაოსნის სიმფონია. ვეფხისტყაოსნის სიმფონია. შედგ. ა. შანიძის ხელმძღვ. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1956. (რეც.) — დროშა, 1957, № 2, გვ. 19.

Чумбуридзе З. Симфония к поэме Ш. Руставели «Витязь в тигровой шкуре». Шанидзе А. Симфония к поэме «Витязь в тигровой шкуре». Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1956. (Рец.). — Дроша, 1957, № 2, с. 19.

1958

694. ჭიჭარაული ა. გამოჩენილი ენათმეცნიერის შრომების I ტომი. შანიძე ა. ქართული ენის სტრუქტურისა და ისტორიის საკითხები. თბ., თბილ. უნ-ტის შრომები, 1957. (რეც.) — კომუნისტური აღზრდისათვის, 1958, № 4, გვ. 88—89.

Чинчаргуали А. I том выдающегося языковеда. Шани-

дзе А. Вопросы истории и структуры грузинского языка. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1957. (Рец.). — Комунистури агэрдисатвис, 1958, № 4, с. 88—89.

695. ძირი გური შ. ორი ენათმეცნიერი. (ა. შანიძე და გ. ახვლედიანი). — ცოსკარი, 1958, № 1, გვ. 77—81.

Дзидзигури Ш. Два языковеда. (А. Шанидзе и Г. Ахвледиани). — Цискари, 1958, № 1, с. 77—81.

1959

696. ნეფარიძე მ. მეცნიერები პიონერულ შეკრებაზე: (ა. შანიძე და ვ. თოფურია თბილისის პირველ საშუალო სკოლაში). — ახალგაზრდა კომუნისტი, 1959, 23 მაისი, გვ. 4.

Непаридзе М. Ученые на пионерском слете. (А. Шанидзе, В. Топуриа в Тбилисской первой средней школе). — Ахалгазрда комунисти, 1959, 23 мая, с. 4.

697. უფელესი თარიღიანი ქართული ხელნაწერი. შანიძე ა. სინური მრავალთავი 864 წლისა. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1959. (რეც.). — თბილისი, 1959, 8 სექტ., გვ. 3.

Древнейшая датированная грузинская рукопись. Шанидзе. А. Синайский многоглав 864-го года. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1959. (Рец.). — Тбилиси, 1959, 8 сент., с. 3.

698. ძველი ქართული ძეგლების გამოჩენილი მკვლევარი. საქართველო. — ახალგაზრდა კომუნისტი, 1959, 12 ნოემბრი, გვ. 2.

Выдающийся исследователь древнегрузинских памятников. ГрузТаг. — Ахалгазрда комунисти, 1959, 12 ноября, с. 2.

1960

699. იერუსალიმის ქვათა ღალადი... რუსთაველის ნაკვალევზე (ქართველ მოღვაწეთა გ. წერეთლის, ა. შანიძის, ი. აბაშიძის იერუსალიმში გამგზავრების გამო). — კომუნისტი, 1960, 21 ოქტ., გვ. 6.

Вопиющие камни Иерусалима... По следам Руставели. (К поездке в Иерусалим грузинских деятелей: Г. Церетели, А. Шанидзе, И. Абашидзе). — Комунисти, 1960, 21 окт., с. 6.

700. მეგრელიძე ი. პირველი ქართული თარიღიანი ხელნაწერი. სინური მრავალთავი 864 წლისა. ა. შანიძის რედ-ით, წინასიტყ.

და გამოკვლევით. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1959. (რეც.) — მნა-
თობი, 1960, № 5, გვ. 165—172.

Мегрелидзе И. Первая грузинская датированная рукопись. Синайский многоглав 864-го года. Под ред. с предисл. и иссл. А. Шанидзе. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1959. (Рец.). — Мнатори, 1960, № 5, с. 165—172.

701. რუსთაველის ნაკვალევზე. ქართველ მოღვაწეთა ჯგუფი
(ი. აბაშიძის, ა. შანიძისა და გ. წერეთლის შემადგენლობით) იქტუ-
სალიმის ჯვარის მონასტერში. — კომუნისტი, 1960, 4 ნოემბრი, გვ.
1.

По следам Руставели. (Группа грузинских деятелей в составе И. Абашидзе, Г. Церетели, А. Шанидзе в Крестовом монастыре Иерусалима). — Коммунисти, 1960, 4 ноября, с. 1.

1961

702. ახალია გ. მეცნიერები (ღრამატურგი მიხეილ ჯაფარიძე,
აკად. ა. შანიძე და პროფ. ს. ულენტი) ჩოხატაურის კულტურის სა-
ხალხო უნივერსიტეტში. — ლიტერატურული გაზეთი, 1961, 3 მარ-
ტი, გვ. 1.

Ахалая Г. Ученые (Драматург М. Джапаридзе, акад. А. Шанидзе и проф. С. Жгенти) в Чохатаурском народном университете культуры. — Литературали газети, 1961, 3 марта, с. 1.

1962

703. შამელაშვილი რ. ეს აშკარა დაუღევრობის ბრალია. შა-
ნიძე ა. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. I. ფონეტიკა და მორფო-
ლოგია. თბ., 1961. (რეც.). — სახალხო განათლება, 1962, 4 აპრ.,
გვ. 4.

Шамелашвили Р. Это следствие явной небрежности. Шанидзе А. Грамматика грузинского языка. Часть I. Фонетика и морфология. Тб., «Цодна», 1961. (Рец.). — Сахалхо გა-
ნათლება, 1962, 4 апр., с. 4.

1963

704. ბათიაშვილი ბ. სავარჯიშოები ქართული ენის გრამატიკის
სახელმძღვანელოში. შანიძე ა. ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. 2.
13. ა. შანიძე

სინტაქსი. თბ., 1963. (რეც.). — სკოლა და ცხოვრება, 1963, № 4, გვ. 45—52.

Батиашвили Б. Упражнения в учебнике грузинского языка. Шанидзе А. Грамматика грузинского языка. Часть 2. Синтаксис. Тб., 1963. (Рец.). — Скола да цховреба, 1963, № 4, с. 45—52.

705. კალანდაძე ლ. პოეზია უპირველეს ყოვლისა. შანიძე ა. „ვეფხისტყაოსნის“ საკითხები. — ლიტერატურული საქართველო, 1963, 22 მარტი. (რეც.) — ლიტერატურული საქართველო, 1963, 5 აპრ., გვ. 4.

Каландадзе Л. Поэзия прежде всего. Шанидзе А. Вопросы языка поэмы «Витязь в тигровой шкуре». — Литератури Сакартвело, 1963, 22 марта. (Рец.). — Литератури Сакартвело, 1963, 5 апр., с. 4.

706. ბუცუბიძე შ. „ვეფხისტყაოსნის“ საკითხები. შანიძე ა. ამა ორთა კიდევგანთა. — ლიტერატურული საქართველო, 1963, 22 მარტი. (რეც.) — ლიტერატურული საქართველო, 1963, 10 მაისი, გვ. 2.

Нцубидзе Ш. Вопросы поэмы «Витязь в тигровой шкуре». Шанидзе А. Вопросы поэмы «Витязь в тигровой шкуре» «Ама орта кидеганта». — Литератури Сакартвело, 1963, 10 мая, с. 2.

707. ძიძიგური შ. აკაკი შანიძე. (მონოგრაფია. რედ. ს. ჟღენტი). თბ., „ნაკადული“, 1963. 93 გვ. (ჩვენი სახელოვანი თანამედროვენი).

Дзидзигури Ш. Акакий Шанидзе. (Монография. Ред. С. Жгенти). Тб., «Накадули», 1963. 93 с. (Наши славные современники).

708. ჭიბჭარაული ა. „ვეფხისტყაოსნის“ საკითხები. ერთი სა-დაო ადგილის შესახებ. შანიძე ა. „ვეფხისტყაოსნის“ საკითხები. ამა ორთა კიდევგანთა. — ლიტერატურული საქართველო, 1963, 22 მარტი. გვ. 3. (რეც.) — ლიტერატურული საქართველო, 1963, 7 ივნი, გვ. 4.

Чинчарули А. Вопросы поэмы «Витязь в тигровой шкуре». Об одном спорном месте. Шанидзе А. Вопросы поэмы «Витязь в тигровой шкуре» — «Ама орта кидеганта». — Литератури Сакартвело, 1963, 22 марта, с. 3. (Рец.). — Литератури Сакартвело, 1963, 7 июня, с. 4.

709. ცოტნიაშვილი ა. ფურცელი ქართველთა და ოსთა კულტურული ურთიერთობის ისტორიიდან. შანიძე ა. ერთი ფურცელი ქართველთა და ოსთა კულტურული ურთიერთობის ისტორიიდან. (ქართულ-ოსური წიგნი 1823 წლისა). — მაცნე. 1964, № 1, გვ. 170—175. (რეც.). — საბჭოთა ოსეთი, 1964, 2 აგვ., გვ. 2.

Цотниашвили А. Страница из истории грузино-осетинских культурных отношений. Шанидзе А. Страница из истории грузино-осетинских культурных отношений. (Грузино-осетинская книга 1823 года). — Мацне, 1964, № 1, с. 170—175. (Рец.). — Сабчота Осети, 1964, 2 авг., с. 2.

1966

710. გიორგაძე თ. შეხვედრა ჭადრაკის დაფასთან. (აკადემიკოსების გ. ახვლედიანის და ა. შანიძის ჭადრაკით გატაცების შესახებ). — დროშა, 1966, № 2, გვ. 18—19.

Гиоргадзе Т. Встреча у шахматной доски. (Об увлечении шахматами акад. Г. Ахвlediani и А. Шанидзе). — Дроша, 1966, № 2, с. 18—19.

711. იმნაიშვილი ი. რუსთველოლოგის ძვირფასი შენაძენი. შანიძე ა. ვეფხისტყაოსნის საკითხები. I. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1966. (რეც.). — ცისკარი, 1966, № 11, გვ. 103—108.

Имнаишвили И. Ценное приобретение для руствелогической литературы. Шанидзе А. Вопросы поэмы «Витязь в тигровой шкуре». Т. 1. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1966. (Рец.). — Цискари, 1966, № 11, с. 103—108.

712. იმნაიშვილი ი. ძვირფასი საჩუქარი. შანიძე ა. „ვეფხისტყაოსნის“ საკითხები. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1966. (რეც.). — თბილისის უნივერსიტეტი, 1966, 30 სექტ., გვ. 3.

Имнаишвили И. Ценный подарок. Шанидзе А. Вопросы поэмы «Витязь в тигровой шкуре». Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1966. (Рец.). — Тбилисис университети, 1966, 30 сент., с. 3.

713. შამელაშვილი რ. რუსთველოლოგიური ლიტერატურის ძვირფასი შენაძენი. შანიძე ა. ვეფხისტყაოსნის საკითხები. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1966. (რეც.) — საბჭოთა ოსეთი, 1966, 24 სექტ., გვ. 4.

Шамелашвили Р. Ценное приобретение для руствелоги

логической литературы. Шанидзе А. Вопросы поэмы «Витязь в тигровой шкуре». Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1966. (Рец.). — Сабчота Осети, 1966, 24 снт., с. 4.

714. ჩაგუნავა გ. რუსთველოლოგი აკაკი შანიძე. — წინამდებლი (სამტრედია), 1966, 11 ოქტ., გვ. 3.

Чагунава М. Акакий Шанидзе — руствелолог. — Цинсвла (Самтредиа), 1966, 11 окт., с. 3.

715. ჯორბენაძე ს. პირველი დისერტაცია თბილისის უნივერსიტეტი. — თბილისის უნივერსიტეტი, 1966, 28 ივნ., გვ. 3.

Джорбенадзе С. Первая диссертация, защищенная в Тбилисском университете. — Тбилисис университети, 1966, 28 июня, с. 3.

1967

716. აკაკი შანიძე სომხეთის სსრ მეცნიერების დამსახურებული მოღვაწე. — თბილისი, 1967, 18 ოქტ., გვ. 1.

Акакий Шанидзе — заслуженный деятель науки Армянской ССР. — Тбилиси, 1967, 18 окт., с. 1.

717. გიორგაძე თ. ჭადრაკს გამიჯნურებული. (ქართული კულტურის მოღვაწენი და ჭადრაკი). — თბ., „საბჭოთა საქართველო“, 1967, 129 გვ. [ი. ჭავჭავაძე, ა. წერეთელი, ბ. ნიკოლაძე, ვ. მაჩაბელი, კ. მარჯаниშვილი, ა. შаниძე...].

Гиоргадзе Т. Влюбленные в шахматы. (Деятели грузинской культуры и шахматы). Тб., «Сабчота Сакартвело», 1967, 129 с. [И. Чавчавадзе, А. Церетели, Н. Николадзе, В. Мачабели, К. Марджанишвили, А. Шанидзе...].

718. გუჯაბიძე გ. არა! შანიძე ა. მთავრული ასოების ხმარების გამო ქართულში. (გამოხმაურება). — ლიტერატურული საქართველო, 1967, 30 ივნ., გვ. 3. — ახალი კოლხიდა (ფოთი), 1967, 2 აგვ., გვ. 2.

Гуджабидзе Г. Нет! Шанидзе А. Об употреблении заглавных букв в грузинском языке. (Отзыв). — Литературули Сакартвело, 1967, 30 июня, с. 3. — Ахали Колхида (Поти), 1967, 2 авг., с. 2.

719. დანელია კ. საშვილიშვილო საქმე. შანიძე ა. მთავრული ასოების ხმარების გამო ქართულში. — ლიტერატურული საქართველო, 1967, 30 ივნ., გვ. 3 (რეც.). — ლიტერატურული საქართველო, 1967, 21 ივლ., გვ. 2.

Данелиа К. Дело для будущих поколений. Шанидзе А. Об употреблении заглавных букв в грузинском. (Рец.). — Литературули Сакартвело, 1967, 30 июня, с. 3; Ахали Колхида (Поти), 1967, 21 июля, с. 2.

720. თურნავა ს. აკაკი შანიძის შრომა ფრანგული კომენტარებით. (გრამატიკული სუბიექტი ზოგიერთ გარდუვალ ზმნასთან ქართულში. — პარიზის საენათმეცნიერო საზ-ბის მთამბე, ტ. 58, თარგმ. რ. ლაფონის). — თბილისი, 1967, 4 ივლ., გვ. 3.

Турнава С. Труд А. Шанидзе с французскими комментариями (Грамматический субъект в некоторых непереходных глаголах в грузинском языке. — Вестник Парижского языковедческого общества, т. 58, Перевод Р. Лафона). — Тбилиси, 1967, 4 июля, с. 3.

721. ღლონტი შ. გამოჩენილი ქართველი მეცნიერის წერილები „ვეფხისტყაოსნე“ შანიძე ა. „ვეფხისტყაოსნის“ საკითხები. I. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1966. (რეც.) — სკოლა და ცხოვრება, 1967, № 5, გვ. 90—92.

Глонти Ш. Статьи выдающегося грузинского ученого о поэме «Витязь в тигровой шкуре». Шанидзе А. Вопросы поэмы «Витязь в тигровой шкуре». 1. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1966. (Рец.). — Сcola да цховрეба, 1967, № 5, с. 90—92.

722. წივწივაძე ე. კვლავ და კვლავ ქართული შრიფტის გამო. შანიძე ა. მთავრული ასოების ხმარების გამო ქართულში. — ლოტერატურული საქართველო, 1967, 30 ივნ., გვ. 3. (გამოხმაურება). — ლიტერატურული საქართველო, 1967, 1 სექტ., გვ. 2.

Цивциладзе Е. Опять о грузинском шрифте. Шанидзе А. Об употреблении заглавных букв в грузинском языке. — Литературули Сакартвело, 1967, 30 июня, с. 3. (Отзыв). — Ахали Колхида (Поти), 1967, 1 сент., с. 2.

1968

723. გეგეჭკორი ლ. მოგონებათა წიგნიდან. (მოგონებათი ა. შანიძის, ი. ყიფშიძის, არნ. ჩიქობავას, ვ. თოფურიას და ს. განაშიას შესახებ.) — ახალგაზრდა კომუნისტი, 1968, 29 აგვ., გვ. 3.

Гегечкори Л. Из книги воспоминаний. (Воспоминания о А. Шанидзе, И. Кипшидзе, Арн. Чикобава, В. Топурии и С. Джанашии). — Ахалгазрда комунисти, 1968, 29 апре., с. 3.

724. გვასალია ლ. აკაკი შანიძე. (სამი ბერმუხა უნივერსიტეტის დამარსებელთა ჯგუფებიდან: ა. შანიძე, გ. ახვლედიანი, შ. ნუცუბიძე). — ახალგაზრდა უურნალისტი, 1968, № 5, გვ. 2.

Гвасалиа Л. Акакий Шанидзе. (Три коренастых дуба из группы основателей университета: А. Шанидзе, Г. Ахвледиани, Ш. Нуцубидзе). — Ахалгазрда комунисти, 1968, № 5, с. 2.

725. გვენცაძე ა. ჩემი უნივერსიტეტი. (მოგონებები ივ. ჯავახიშვილზე, ვ. ოთოფურიაზე, ა. შანიძეზე). — ალაზნის განთიადი, 1968, 5 ნოემბ., გვ. 2, 4.

Гвенцадзе Ал. Мой университет. (Воспоминания об И. Джавахишвили, В. Топуриа, А. Шанидзе). — Аладнис гантиади (Телави), 1968, 5 ноября, с. 2, 4.

726. ებრალიძე ლ. დიდი მამულიშვილი. — წინსვლა (სამტრედია), 1968, 24 ივნ., გვ. 2.

Эбралидзе Л. Великий патриот. — Цинсвла (Самтредия), 1968, 24 июня, с. 2.

727. თურნავა ს. ბელგიელი მეცნიერის ნაშრომი აკაკი შანიძეზე. (ჟ. გარიტის გამოკვლევა „აკაკი შანიძე — ქართველოლოგის მამამთავარი“. — ქართველოლოგის უურნალში დაბეჭდილი 1968 წ.). — კომუნიზმის განთიადი (ჩოხატაური), 1968, 28 დეკ., გვ. 3; საბჭოთა ოსეთი, 1969, 22 იანვ., გვ. 4.

Турнава С. Труд бельгийского ученого об Ак. Шанидзе. (Исследование Ж. Гаритта «Акакий Шанидзе — патриарх картвелологии». — Напечатано в журнале картвелологии. 1968 г.). — Комунизмис гантиади (Чохатаури), 1968, 28 дек., с. 3; Сабчота Осети, 1969, 22 янв., с. 4.

728. სურგულაძე ი. ქართული სამართლის ისტორიის საკითხები აკაკი შანიძის შრომებში. — საბჭოთა სამართალი, 1968, № 6, გვ. 70—73.

Сургуладзе И. Вопросы истории грузинского права в трудах Акакия Шанидзе. — Сабчота самартали, 1968, № 6, с. 70—73.

729. შამელაშვილი ი. ერთი წერილის კვალდაკვალ. შანიძე ა. ვაჟა-ფშაველას ლექსიკიდან. — ქართული ენა და ლიტერატურა სკოლაში, 1967, № 3, გვ. 9—11. (რეც.) — ქართული ენა და ლიტერატურა სკოლაში, 1968, № 3, გვ. 65—68.

Шамелашибвили И. По следам одной статьи. Шанидзе А.

Из лексики Важа-Пшавела. — Картули эна да литература сколаши, 1967, № 3, с. 9—11. (Рец.). — Картули эна да литература сколаши, 1968, № 3, с. 65—68.

730. ღლონტი შ. აკაკი შანიძე, როგორც რუსთველოლოვი. — ქრ-ში: ქველი ქართული მწერლობის საკითხები, 3, 1968, გვ. 226—231.

Глонти Ш. Акакий Шанидзе, как руствелолог. — В сб.: Вопросы древнегрузинской литературы, 3, 1968, с. 226—231.

731. შამელაშვილი რ. აკაკი შანიძის „ქართული ენის“ განაკვეთები. — საბჭოთა ოსეთი, 1968, 5 სექტ., გვ. 4.

Шамелашвили Р. Выпуски «Грузинского языка» А. Шанидзе. — Сабчота Осети, 1968, 5 сент., с. 4.

732. შამელაშვილი რ. პირველი სადოქტორო დისერტაცია უნივერსიტეტში. — ქუთაისი, 1968, 17 მაისი, გვ. 3.

Шамелашвили Р. Первая докторская диссертация в университете. — Кутаиси, 1968, 17 мая, с. 3.

733. ძიძეგური შ. დიდი მეცნიერი და საზოგადო მოღვაწე. — სახალხო განათლება, 1968, 29 დეკ., გვ. 3.

Дзидзигури Ш. Великий ученый и общественный деятель. — Сахалхо ганатлеба, 1968, 29 дек., с. 3.

734. Джорбенадзе С. Первая диссертация в Тбилиси. (Из истории защиты докт. диссертации А. Шанидзе на тему «Субъектный префикс второго лица и объектный префикс третьего лица в грузинских глаголах»). — Заря Востока, 1968, 8 авг., с. 3.

1969

735. კირთაძე პ. და სილაგაძე მ. ნათელი გულისა და გონების მეცნიერი. — შრომის დროშა (გეგეტკორი), 1969, 23 აგვ., გვ. 2.

Киртадзе П. и Силагадзе М. Ученый светлого сердца и разума. — Шромис дроша (Гегечкори), 1969, 23 авг., с. 2.

736. Арсенишвили Г. Великолепная наука. Очерк. (Об языковеде А. Шанидзе). — Заря Востока, 1969, 14 окт., с. 3.

737. Турнава С. Высокая оценка бельгийского ученого. (Ж. Гаритт о языковеде А. Шанидзе). — Вечерний Тбилиси, 1969, 15 авг., с. 3.

738. კილანავა ნ. აღვადგინოთ ძველი სახელწოდება. (აკად. ა. შანიძის გამოუქვეყნებელი წერილები სოფ. ისტორიის ეტიმოლოგიისა და ისტორიის ზოგიერთ საკითხებზე. გალის რ-ნი). — ლენინეცია (გალი), 1970, 8 ოქტ., გვ. 2—3.

Килянава Н. Восстановим старое название. Неопубликованные статьи акад. А. Шанидзе о некоторых вопросах этимологии и истории села Йсорати Гальского района). — Ленинели (Гали), 1970, 8 окт., с. 2—3.

739. ჩახავა ნ. დისერტაციის ნახევარსაუკუნოვანი იუბილე. (ა. შანიძის მიერ სადოქტორო დისერტაციის დაცვის 50 წლისთავის გამო). — საბჭოთა ხელოვნება, 1970, № 12, გვ. 56—57.

Чачава Н. Полувековой юбилей диссертации. (К 50-летию первой диссертации, защищенной в Тбилисском университете А. Шанидзе). — Сабчота хеловнеба, 1970, № 12, с. 56—57.

740. ჩახავა ნ. პირველი დისერტაცია ქართულ უნივერსიტეტი. — ლიტერატურული საქართველო, 1970, 19 ივნ., გვ. 2.

Чачава Н. Первая диссертация в грузинском университете. — Литература Сакартвело, 1970, 19 июня, с. 2.

741. ჩიჯავაძე შ. ისევ „უდილადოს“ გამო. შანიძე ა. უდილადო. (ვეფხისტყაოსნის საკითხები). — ლიტერატურული საქართველო, 1969, 31 ოქტ., გვ. 2. (რეც.). — კოლმეურნე (სილნალი), 1970, 27 იანვ., გვ. 2.

Чиджавадзе Ш. Опять об «удиладо». Шанидзе А. Вопросы поэмы «Витязь в тигровой шкуре». — Литература Сакартвело, 1969, 31 окт., с. 2. (Рец.). — Колмеурне (Сигнахи), 1970, 27 янв., с. 2.

742. ჯვარელი გ. პირველი დისერტაციის 50 წელი. (ა. შანიძის მიერ სადოქტორო დისერტაციის დაცვის 50 წლისთავის გამო). — ახალგაზრდა კომუნისტი, 1970, 6 ივნ., გვ. 3.

Джварели Г. 50 лет первой диссертации. (К 50-летию первой докторской диссертации акад. А. Шанидзе). — Ахалгазрда комунисти, 1970, 6 июня, с. 3.

743. ჯორბეგაძე ს. მხუსხავი სანამდვილის ფაქტები. (ვაჟა-ფშაველას, ლუტუ-მეგრელის, პეტრე უმიკაშვილის, თელო სახოკიას, ზაქარია ფალიაშვილის, აკაკი შანიძის უცნობი წერილები). —

Джорбенадзе С. Факты колкой действительности. Неизвестные письма Важа-Пшавела, Дуту Мегрели, Петре Умикашвили, Тедо Сахокиа, Закария Палиашвили, Акакия Шанидзе. — Картули эна да литература сколаши, 1970, № 1, с. 70—76.

1971

744. ალავიძე გ. სიტყვის კვალდევალ. შანიძე ა. შეტაბუტა-ეტიმოლოგიური შენიშვნები. — ლიტერატურული საქართველო, 1970, 30 ოქტ., გვ. 2. (ჩეც.) — სოფლის ცხოვრება, 1971, 30 ოქტ., გვ. 3.

Алавидзе М. По следам слова. Шанидзе А. Шетабута. Этимологические заметки. — Литературули Сакартвело, 1970, 30 окт., с. 2. (Рец.). — Соплис цховреба, 1971, 30 июля, с. 3.

745. კვეიძე, კ. გამოჩენილი მეცნიერი. [ა. შანიძე საქ. სსრ უმაღლესი საბჭოს დეპუტატობის კანდიდატი], — თბილისი, 1971, 17 სექტ., გვ. 3.

Квеидзе К. Выдающийся ученый. [А. Шанидзе кандидат в депутаты Верховного Совета Грузинской ССР]. — Тбилиси, 1971, 17 сент., с. 3.

746. სურგულაძე ი. აკაკი შანიძის ახალი ნაშრომი. შანიძე ა. მამასახლისი XI საუკუნის საქართველოში. — მაცნე. ენისა და ლიტერატურის სერია, 1971, № 1. (ჩეც.). — თბილისი, 1971, 17 სექტ., გვ. 3.

Сургуладзе И. Новый труд Акакия Шанидзе. Шанидзе А. «Мамасахлиси» в Грузии XI века. — Мацне. Эниса да литературиს серия, 1971, № 1, (Рец.). — Тбилиси, 1971, 17 сент., с. 3.

747. ურუშაძე ა. ვინ იყო გრიგოლ ბაკურიანის ძე. შანიძე ა. ქართველთა მონასტერი ბულგარეთში და მისი ტიპიკონი. თბ., „მეცნიერება“, 1971, (ჩეც.). — დროშა, 1971, № 9, გვ. 15.

Урушадзе А. Кто был Григорий Бакурианидзе. Шанидзе А. Грузинский монастырь в Болгарии и его типик. Тб., «Мецниереба», 1971. (Рец.). — Дроша, 1971, № 9, с. 15.

748. შამელაშვილი რ. სიმართლის ნერგი იხარებს... შანიძე ა. ქართველთა მონასტერი ბულგარეთში და მისი ტიპიკონი. თბ.,

„მეცნიერება“, 1971. (ჩეც.). — საბჭოთა თხეთი, 1971, 15 დეკ., გვ. 4.

Шамелашвили Р. Правда восторжествует. Шанидзе А. Грузинский монастырь в Болгарии и его типик. Тб., «Мецниереба», 1971. (Рец.). — Сабчота Осети, 1971, 15 дек., с. 4.

749. დანელია ქ. მეცნიერის ახალი გამარჯვება. შანიძე ა. ქართველთა მონასტერი ბულგარეთში და მისი ტიპიკონი. თბ., „მეცნიერება“, 1971. (ჩეც.). — ახალგაზრდა კომუნისტი, 1972, 15 იანვ., გვ. 3.

Данелия К. Новая победа ученого. Шанидзе А. Грузинский монастырь в Болгарии и его типик. Тб., «Мецниереба», 1971. (Рец.). — Ахалгазрда комунисти, 1972, 15 янв., с. 3.

750. კანდელაკი ბ. ქართველთა მონასტერი ბულგარეთში. შანიძე ა. ქართველთა მონასტერი ბულგარეთში და მისი ტიპიკონი. თბ., „მეცნიერება“, 1971. (ჩეც.). — სახალხო განათლება, 1972, 21 იანვ., გვ. 4.

Канделаки Б. Грузинский монастырь в Болгарии. Шанидзе А. Грузинский монастырь в Болгарии и его типик. Тб., «Мецниереба», 1971. (Рец.). — Сахалхи ганатлебა, 1972, 21 янв., с. 4.

751. ძიძეგური შ. ქართველთა მონასტერი ბულგარეთში. შანიძე ა. ქართველთა მონასტერი ბულგარეთში და მისი ტიპიკონი. თბ., „მეცნიერება“, 1971. (ჩეც.). — ლიტერატურული საქართველო, 1972, 21 იანვ., გვ. 2.

Дзидзигури Ш. Грузинский монастырь в Болгарии. Шанидзе А. Грузинский монастырь в Болгарии и его типик. Тб., «Мецниереба», 1971. (Рец.). — Литературули Сакартвелო, 1972, 21 янв., с. 2.

752. ჭუმბურიძე გ. ერთი წიგნის თავგადასავალი. შანიძე ა. ქართველთა მონასტერი ბულგარეთში და მისი ტიპიკონი. თბ., „მეცნიერება“, 1971. (ჩეც.). — ცისკარი, 1972, № 7, გვ. 120—125.

Чумбуридзе З. Судьба одной книги. Шанидзе А. Грузинский монастырь в Болгарии и его типик. Тб., «Мецниереба», 1971. (Рец.). — Цискари, 1972, № 7, с. 120—125.

1974

753. ძიძეგური შ. აკაკი შანიძე. (ქართული ენისა და კულტურის მკვლევარნი). — წე-ში: ძიძეგური შ. ლიტერატურულ-ენათ-მეცნიერული ნარკვევები. თბ., „მერანი“, 1974, გვ. 413—505.

Дзидзигури Ш. Ака^ий Шанидзе. (Исследователи грузинского языка и литературы). — В кн.: Дзидзигури Ш. Литературно-лингвистические очерки. Тб., «Мерани», 1974, с. 413—505.

754. ძიგური შ. ქართული კულტურის კერა ბულგარეთში. შანიძე ა. ქართველთა მონასტერი ბულგარეთში და მისი ტიპითი. თბ., მეცნიერება, 1971. (რეც.) — სამშობლო, 1974, მაისი, ვგ. 6.

Дзидзигури Ш. Очаг грузинской культуры в Болгарии. Шанидзе А. Грузинский монастырь в Болгарии и его типик. Тб., «Мецниереба», 1971. (Гец.). — Самшобло, 1974, мая, с. 6.

755. Дзидзигури Ш. Очаг грузинской культуры в Болгарии. — Литературная Грузия, 1974, № 1, с. 91—94.

756. Академия наук СССР. 250 лет. 1724—1974. Персональный состав. Кн. 2. 1917—1974. М., «Наука», с. 193.

757. Академия наук СССР и развитие грузинской науки 1724—1974. Тб., «Мецниереба», 1974, О А. Шанидзе сс. 39, 40, 198, 202, 207.

758. Джорбенадзе С. Учреждения Академии наук Союза ССР и Тбилисский университет. (Документы и факты). Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1974. О А. Шанидзе сс. 21, 24, 61, 77, 119, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 135, 185, 203, 211, 216, 220.

1975

759. ბრძანებულება სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმისა აკად. ა. გ. შანიძის ხალხთა მეგობრობის ორდენით დაჯილდოების შესახებ. — კომუნისტი, 1975, 24 სექტ., ვგ. 1; Заря Востока, 1975, 24 сент., с. 1.

Указ Президиума Верховного Совета СССР о награждении академика АН Груз. ССР Шанидзе А. Г. Орденом Дружбы народов. — Коммунисти, 1975, 24 сент., с. 1; Заря Востока, 1975, 24 сент., с. 1.

760. კვაჭაძე ლ. ეპოქალური ნაშრომი ქართული ენის გრამატიკული აგებულების შესახებ. შანიძე ა. ქართული ენის გრამატიკის საფუძვლები. თხ. ტ. 3. 1973. (რეც.). — მნათობი, 1975, № 8, ვგ. 183—192.

Квачадзе Л. Эпохальный труд по грамматическому строению грузинского языка. Шанидзе А. Основы грамма-

тики грузинского языка. Соч. т. 3. Тб., 1973. (Рец.). — Мнатахи, 1975, № 8, с. 183—192.

761. შემცირებული ხ. მეცნიერის ახალი ნაშრომი. შანიძე ა. ეტლთა და შველთა მნათობთათვის. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1975. (მიმოხილვა). — წიგნის სამყარო, 1975, № 11, გვ. 3.

Шамелашвили Р. Новый труд ученого. Шанидзе А. О знаках зодиака и семи светилах. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1975. (Обозрение). — Цигнис самкаро, 1975, № 11, с. 3.

1976

762. აფციაური ა. მხცოვანი მეცნიერის ახალი ნაშრომი. შანიძე ა. ძველი ქართული ენის გრამატიკა. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1976. (რეც.). — თბილისი, 1976, 10 სექტ., გვ. 3.

Апциаури А. Новый труд маститого ученого. Шанидзе А. Грамматика древнегрузинского языка. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1976. (Рец.). — Тбилиси, 1976, 10 сент., с. 3.

763. გაწერებულია ა. აკაკი შანიძის ახალი ნაშრომის გამო. შანიძე ა. ეტლთა და შველთა მნათობთათვის. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1976. (რეც.). — მნათობი, 1976, № 6, გვ. 172—178.

Гацерелия А. По поводу нового труда Акакия Шанидзе. Шанидзе А. О знаках зодиака и семи светилах. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1976. (Рец.). — Мнатахи, 1976, № 6, с. 172—178.

764. სარჯველაძე ზ. შესანიშნავი გამოკვლევა. შანიძე ა. ძველი ქართული ენის გრამატიკა. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1976. (რეც.) — ლიტერატურული საქართველო, 1976, 16 ივლ., გვ. 3.

Сарджвеладзе З. Замечательное исследование. Шанидзе А. Грамматика древнегрузинского языка. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1976. (Рец.). — Литературали Сакартвело, 1976, 16 июля, с. 3.

დაბადების შლილთავი ГОДОВЩИНЫ РОЖДЕНИЯ

დაბადების 60 შლილთავი 60 ЛЕТ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ

765. თბილისის უნივერსიტეტის შრომები. ტ. 30b—31b. აკაკი შანიძეს დაბადების 60 წლისთავზე. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1947—1976. 470 გვ.

Труды Тбилисского университета. Т. 30б—31б. К 60-летию со дня рождения А. Г. Шанидзе. Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1947. 470 с.

766. ძიღვური შ. აკაკი შანიძე. — ბიონერი, 1947, № 7, 23. 27—28.

Дзидзигури Ш. Акакий Шанидзе. — Пионери, 1947, № 7, с. 27—28.

დაგადასი 70 წლითავი
70 ЛЕТ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ

767. აკადემიკოსი აკაკი შანიძე „სტალინელის“ რედაქციაში. — სტალინელი (ქუთაისი), 1957, 2 ივნ., გვ. 3.

Академик Акакий Шанидзе в редакции «Сталинели». — Стalineli (Кутаиси), 1957, 2 июня, с. 3.

768. ახვლედიანი გ. სახელოვანი მეცნიერი. — ლიტერატურული გაზეთი, 1957, 10 მაისი, გვ. 1.

Ахвледиани Г. Знаменитый ученый. — Литературали газети, 1957, 10 мая, с. 1.

769. ოთფურია ვ. აკაკი შანიძის სამეცნიერო მოღვაწეობა. (გამოჩენილი ქართველი მეცნიერი). — მეცნიერება და ტექნიკა, 1957, № 12, გვ. 9—13.

Топуриа В. Научная деятельность Акакия Шанидзе. (Выдающийся грузинский ученый). — Мецниереба да техника, 1957, № 12, с. 9—13.

770. გიგინებულიშვილი ი. და ქავთარაძე ი. გამოჩენილი ენათმეცნიერი. — სახალხო განათლება, 1957, 15 მაისი, გვ. 2.

Гигинейшвили И. и Кавтарадзе И. Выдающийся языковед. — Сахалхо ганатлеба, 1957, 15 мая, с. 2.

771. იმანაშვილი ი. ლვაშლმოსილი მეცნიერი. — ახალგაზრდა სტალინელი, 1957, 15 მაისი, გვ. 2.

Имнаишвили И. Заслуженный ученый. — Ахалгазрда стalineli, 1957, 15 мая, с. 2.

772. ქიქნაძე ლ. დიდი ქართველი მეცნიერი. — კომუნისტი, 1957, 10 მაისი, გვ. 3.

Кикнадзе Л. Большой грузинский ученый. — Коммунисти, 1957, 10 мая, с. 3.

773. საიუბილუო საღმო უნივერსიტეტში. — ახალგაზრდა სტალინელი, 1957, 15 მაისი, გვ. 2.

Юбилейный вечер в университете. — Ахалгазрда сталинели, 1957, 15 мая, с. 2.

774. ძიღვური შ. აკაკი შანიძე. — მნათობი, 1957, № 12, გვ. 170—176.

Дзидзигури, Ш. Акакий Шанидзе. — Мнатоби, 1957, № 12, с. 170—176.

775. ძოშენიძე ქ. და ჯაჭაბიძე პ. ღვაწლმოსილი მეცნიერი. — სტალინელი (ქუთაისი), 1957, 1 ივნ., გვ. 2.

Дзоценидзе К. и Джаджанидзе П. Заслуженный учёный. — Сталинели (Кутаиси), 1957, 1 июня, с. 2.

დაგადაბის 75 წლისთავი

75 ЛЕТ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ

776. იმანაშვილი ი. ლილი ქართველი მეცნიერი. — ახალგაზრდა კომუნისტი, 1962, 24 თებ., გვ. 3.

Имнаишвили И. Большой грузинский учёный. — Ахалгазрда комунисти, 1962, 24 февр., с. 3.

777. უღებელი ს. დაუცხრომელი ქართველოლოგი და ენათმეცნიერი. — მნათობი, 1962, № 5, გვ. 151—160.

Жgenti C. Неутомимый картвелолог и языковед. — Мнатоби, 1962, № 5, с. 151—160.

778. ძიღვური შ. ჩვენი მეცნიერები. (აკაკი შანიძე, გიორგი ახვლედიანი). — დროშა, 1962, № 5, გვ. 13.

Дзидзигури Ш. Наши учёные. (Акакий Шанидзе и Георгий Ахвледiani). — Дроша, 1962, № 5, с. 13.

779. Абесадзе Н. Вся жизнь-подвиг ради науки. — Молодежь Грузии, 1962, 24 февр., с. 5.

დაგადაბის 80 წლისთავი

80 ЛЕТ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ

780. აბაშიძე ი. თვალწინ მიღვას. — ლიტერატურული საქართველო, 1967, 12 მაისი, გვ. 3.

Абашидзе И. Стоит перед глазами. — Литературали Сакартвело, 1967, 12 мая, с. 3.

781. აღმოსავლური ფილოლოგია. სტატიების კრებული. სა-

რედ. კოლეგია: გ. წერეთელი; (რედ.), თ. გამურელიძე, ქ. გიუნაშვილი, მ. თოდუა, დ. კობიძე, ა. ლევიაშვილი, ს. ყაუხეჩიშვილი, კ. წერეთელი, ს. ჭიქია. ა. შანიძისა და გ. ახვლედიანის დაბადების 80 წლისთავზე. თბ., „მეცნიერება“, 1969. 287 გვ.; 27 ფ. ილ.

Восточная филология. Сборник статей. Ред. коллегия: Г. Церетели (Ред.). Т. Гамкелидзе. Дж. Гиунашвили, М. Тодуа, Д. Кобидзе, А. Лекишвили, С. Каухчишвили, К. Церетели С. Джикия. К 80-летию со дня рождения А. Г. Шанидзе и Г. С. Ахвlediani. Тб., ««Мецниереба», 1969. 287 с.; 27 л. илл.

782. ახვლედიანი გ. სახელგანთქმული მეცნიერი. — საბჭოთა ოსეთი, 1967, 27 მაისი, გვ. 3.

Ахвледiani Г. Знаменитый ученый — Сабчота Осети, 1967, 27 мая, с. 3.

783. ბარამიძე ა. ქართული მწერლობის კვალდაკვალ. — ლიტერატურული საქართველო, 1967, 12 მაისი, გვ. 3.

Барамидзе А. По следам грузинской литературы. — Литературули Сакартвело, 1967, 12 мая, с. 3.

784. ბიწაძე ლ. დიდხანს იცოცხელე ქართული ენის საკეთილდღეოდ. — ჭიათურის მაღაროელი, 1967, 26 თებ., გვ. 2.

Бицадзе Л. Живите долго на благо грузинского языка. — Чиатурис магароели, 1967, 26 февр., с. 2.

785. ბოცვაძე ი. მასწავლებელთა მასწავლებელი. — ლენინის დროშა, (მახარაძე), 1967, 11 მაისი, გვ. 3.

Боцладзе И. Учитель учителей. — Ленинис дроша (Махарадзе), 1967, 11 мая, с. 3.

786. ბრძანებულება სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმისა სსრ კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტის ა. გ. შანიძის ლენინის ორდენით დაჯილდოების შესახებ. — კომუნისტი, 1967, 3 მარტი, გვ. 1; Заря Востока, 1967, 3 марта, с. 1.

Указ Президиума Верховного Совета СССР. О награждении члена-корреспондента Академии наук СССР Шанидзе А. Г. орденом Ленина. — Коммунисти, 1967, 3 марта, с. 1; Заря Востока, 1967, 3 марта, с. 1.

787. გამსახურდია ქ. მწევრებელი იუს! — ლიტერატურული საქართველო, 1967, 12 მაისი, გვ. 3.

Гамсахурдия К. Пусть будет долговечным! — Литературули Сакартвело, 1967, 12 мая, с. 3.

788. გამურელია ა. ბედნიერი სახელი. — ლიტერატურული საქართველო, 1967, 12 მაისი, გვ. 3.

Гацерелиა А. Счастливое имя. — Литературали Сакартвело, 1967, 12 мая, с. 3.

789. გვენცაძე ა. დიდი მეცნიერი და საზოგადო მოღვაწე. — უვარელი, 1967, 11 მაისი, გვ. 3; იგრის განციათი (საგარევო), 1967, 11 მაისი, გვ. 3; ალაზნის განციადი (თელავი), 1967, 11 მაისი, გვ. 2; კოლმეურებე (სიღნაღი), 1967, 11 მაისი, გვ. 3.

Гвенцадзе А. Большой ученый и общественный деятель. — Кварели, 1967, 11 мая, с. 3; Иврис гантиади (Сагареджо), 1967, 11 мая, с. 3; Адазнис гантиади (Телави), 1967, 11 мая, с. 2; Колмеурне (Сигнахи), 1967, 11 мая, с. 3.

790. გოგოტიშვილი ბ. მადლიერების გრძნობით. — ლენინის დროშა (მახარაძე), 1967, 11 მაისი, გვ. 3.

Гоготишвили Б. С чувством благодарности. — Ленинис дроша, (Махарадзе), 1967, 11 мая, с. 3.

791. დანელია კ. ჩვენი სულიერი მოძღვარი. — თბილისის უნივერსიტეტი, 1967, 12 მაისი, გვ. 3.

Данелия К. Наш духовный вождь. — Тбилисис университети, 1967, 12 мая, с. 3.

792. დიდად პატივურებული ძვირფასო აკაკი. (მისალმება საქ. სსრ მეცნ. აკადემიის საზ-რივ მეცნ. განც-ბისა). — მაცნე. 1967, № 6, გვ. 392—393.

Адрес Акакию Шанидзе. (Приветствие. АН Груз. ССР. Отд-ния общ. наук). — Мацне, 1967, № 6, с. 392—393.

793. ელიშავაშვილი ბ. და მჭედლიშვილი ზ. სადაც შობილა, გაზრდილა... — ლენინის დროშა (მახარაძე), 1967, 11 მაისი, გვ. 3.

Елишакашвили М. и Мchedлишвили З. Там, где родился и вырос. — Ленинис дроша (Махарадзе), 1967, 11 мая, с. 3.

794. ოთდუა ლ. მეცნიერის იუბილეზე. — კომუნიზმის განთიადი (ჩოხатаури), 1967, 16 მაისი, გვ. 3.

Тодуа Л. На юбилее ученого. — Коммунизмис гантиади (Чохатаури), 1967, 16 мая, с. 3.

795. იმხაილვილი ი. აკაკი შანიძე. — ქართული ენა და ლიტერატურა სკოლაში, 1967, № 1, გვ. 15—20.

Имнаишвили И. Акакий Шанидзе. — Картули эна да литература сколаши, 1967, № 1, с. 15—20.

796. იმნაიშვილი ი. ბეღნიერ ვარსკვლავზე დაბადებული. — ცისკარი, 1967, № 5, გვ. 132—140.

Имнаишвили, И. Рожденный под счастливой звездой. — Цискари, 1967, № 5, с. 132—140.

797. იმნაიშვილი ი. ბრწყინვალე ტექსტოლოგი. — თბილისის უნივერსიტეტი, 1967, 12 მაისი, გვ. 2.

Имнаишвили, И. Блестящий текстолог. — Тбилисис университети, 1967, 12 мая, с. 2.

798. იმნაიშვილი ი. გამოჩენილი რუსულოლოგი. — საბჭოთა მსეთი, 1967, 27 მაისი, გვ. 3.

Имнаишвили И. Выдающийся русистолог. — Сабчота Осети, 1967, 27 мая, с. 3.

799. იმნაიშვილი ი. ქართული ენამეცნიერების ბურჯი. — კომუნისტური შრომა (ლანჩხუთი), 1967, 18 მაისი, გვ. 3.

Имнаишвили И. Столи грузинского языкоznания. — Комунистури шрома (Ланчхути), 1967, 18 мая, с. 3.

800. იმნაიშვილი ი. და ურუმაძე, ა. სასიქადულო მამული-შვილი. — კომუნისტი, 1967, 12 მაისი, გვ. 3.

Имнаишвили И. и Урушадзе А. Прославленный патриот. — Комунисти, 1967, 12 мая, с. 3.

801. ინტერვიუ იუბილართან. (გაზ. „ლენინის დროში“ სპეც. კორესპონდენტი კ. ამალობელი ა. შანიძესთან). — ლენინის დროშა, (მახარაძე), 1967, 11 მაისი, გვ. 3.

Интервью у юбиляра. (Спец. корр. газеты «Ленинис дроша» К. Амаглобели у А. Шанидзе). — Ленинис дроша (Махарадзе), 1967, 11 мая, с. 3.

802. ინტერვიუ იუბილართან. — კომუნისტური შრომა (ლანჩხუთი), 1967, 18 მაისი, გვ. 3.

Интервью у юбиляра. — Комунистури шрома (Ланчхути), 1967, 18 мая, с. 3.

803. იუბილარს ულოცავენ. (სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი მ. კელდიში, სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის აკად. — მდივანი პ. ფედოსეევი, მსლოს უნივერსიტეტის რექტორი ჰანს ფოქტი, პროფ. რენე ლაფონი). — თბილისის უნივერსიტეტი, 1967, 12 მაისი, გვ. 1—2.

Юбиляра поздравляют. (Президент АН СССР) М. Кедиши, акад. — секретарь АН СССР П. Федосеев, ректор уни-

верситета г. Осло Г. Фогт, проф. Р. Лафон). — Тбилисис университети, 1967, 12 мая, с. 1—2.

804. კვაჭაძე ლ., ლორთქიფანიძე ქ. და თევზაძე ვ. ქართული ენათმეცნიერების დედაბოძი. — სახალხო განათლება, 1967, 9 მაისი, გვ. 3.

Квачадзе Л., Порткипанидзе К. и Тевзадзе Ч. Основная опора грузинского языкоznания. — Сахалх ганатлебა, 1967, 9 мая, с. 3.

805. კობიძე დ. ქებაი და დიდებაი შანიძისა აკაკისი. — თბილისის უნივერსიტეტი, 1967, 12 მაისი, გვ. 1.

Кобидзе Д. Восхваление Акакия Шанидзе. — Тбилисис университети, 1967, 12 мая, с. 1.

806. მაჭავარიანი მ. სამ ხმად გადახდილი მადლობა. — ლოტერატურული საქართველო, 1967, 12 მაისი, გვ. 3.

Мачавариани М. Благодарность в три голоса. — Литература Сакартвело, 1967, 12 мая, с. 3.

807. მგელაძე დ. სასიქადულო მეცნიერი და მამულიშვილი. — სოფლის ცხოვრება, 1967, 12 მაისი, გვ. 3; წინსვლა (მელექედური), 1967, 13 მაისი, გვ. 2.

Мгеладзе Д. Замечательный ученый и патриот. — Соплис цховреба, 1967, 12 мая, с. 3; Цинсвла (Мелекедури), 1967, 13 мая, с. 2.

808. მეგრელიძე ი. გამოჩენილი რუსთველოლოგი. — თბილისი, 1967, 11 მაისი, გვ. 3.

Мегрелидзе И. Выдающийся русствелолог. — Тбилиси, 11 мая, с. 3.

809. მენაბდე ლ. ქველი ქართული მწერლობის მოჭირნახულე. — თბილისის უნივერსიტეტი, 1967, 12 მაისი, გვ. 3.

Менабде Л. Труженик древнегрузинской письменности. — Тбилисис университети, 1967, 12 мая, с. 3.

810. მესხია შ. და ბადრიძე შ. აკაკი შანიძე და საქართველოს ისტორია. — თბილისის უნივერსიტეტი, 1967, 12 მაისი, გვ. 2.

Месхти Ш. и Бадридзе Ш. Акакий Шанидзе и история Грузии. — Тбилисис университети, 1967, 12 мая, с. 2.

811. მესხია შ. და ბადრიძე შ. საქართველოს ისტორიის მკვლევარი. — თბილისი, 1967, 11 მაისი, გვ. 3.

Месхия Ш. и Бадридзе Ш. Исследователь истории Грузии. — Тбилиси, 1967, 11 мая, с. 3.

812. მეტყველების ანალიზის, სინთეზისა და სტატისტიკის საჭიროების შესახებ. სახელოვან ქართველ მეცნიერებს აკაკი შანიძესა და გრიმოვგი ახვლედიანს დაბადებითან 80 წლისთავზე. თბ., „მეცნიერება“, 1967, 174 გვ.

Вопросы анализа, синтеза и статистики речи. Знаменитым грузинским ученым А. Шанидзе и Г. Ахвlediani к 80-летию со дня рождения тб., «Мецниереба», 1967, 174 с.

813. მეცნიერის დამსახურებათა საუკველითო პლანები. (აკაკი შანიძეს იუბილე თბილ. უნტ-ში). — კომუნისტი, 1967, 14 მაისი, გვ. 2.

Всеобщее признание заслуг ученого. (Юбилей А. Шанидзе в Тбил. Ун-те). — Коммунисти, 1967, 14 мая, с. 2.

814. მეშვილდიშვილი გ. საუკარელი იღმზრდელი. — საბჭოთა მსეთი, 1967, 27 მაისი, გვ. 3.

Мешвилдишвили М. Любимый воспитатель. — Сабчотა Осети, 1967, 27 мая, с. 3.

815. ბუარაძე შ. დიდი ქართველი მეცნიერი. — საბჭოთა აკადემია, 1967, 26 თებ., გვ. 3.

Нижарадзе Ш. Большой грузинский ученый. — Сабчота Аджара, 1967, 26 февр., с. 3.

816. ონიანი შ. ქართული ენის მესაიდუმლე. — ცისკარი, 1967, № 5, გვ. 141—147.

Ониани Ш. Тайновидец грузинского языка. — Цискари, 1967, № 5, с. 141—147.

817. ორიონი. აკაკი შანიძეს. საიუბილეო კრებული, მიძღვნილი დაბადების 80 წლისთავისადმი. სარედ. კოლეგია: გ. ახვლედიანი, ა. ბარამიძე, ი. იმნაიშვილი, გ. შალამბერიძე, შ. ძიძიგური, გ. ჭუმბურიძე. თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1967. 445 გვ., 6 ფ. პორტრ. და ილ.

შინაარსი: ი. იმნაიშვილი და შ. ძიძიგური. აკაკი შანიძე. გვ. 7—37. — გ. ახვლედიანი. მცირე მოგონება დიდ ქართველოლოგზე. გვ. 38—39. — კ. გამსახურდია. აკაკი შანიძე. გვ. 40—43. — აკ. გაწერელია. აკაკი შანიძე. გვ. 44—46. — კ. კეკელიძე. აკაკი შანიძეს. გვ. 47—49. — გ. მაჭავარიანი. ა. შანიძის გრამატიკული კონცეფციის ზოგიერთი საკითხი სტრუქტურული ლინგვისტიკის, თვალსაზრისით. გვ. 50—64. — ქს. სიხარულიძე. აკაკი შანიძის

ფოლკლორისტული ძეგბანი. გვ. 66—78. — შ. ძიძიგური. აკაკი შანიძე და ქართული დიალექტოლოგია. გვ. 77—82. — გ. ჯიბლაძე. ქართველოლოგის სიამაყე. გვ. 364—366. — ს. ჯორბერიძე. ივანე ხავახიშვილის თანამოსაგრე. გვ. 382—406. — აკაკი შანიძის ნაშრომთა ბიბლიოგრაფია. გვ. 407—441.

Орион. Акакию Шанидзе. Сборник, посвященный 80-летию А. Г. Шанидзе. (Редакционная коллегия: Г. Ахвlediani, А. Барамидзе, И. Имнаишвили, Г. Шаламберидзе, Ш. Дзидзигури, З. Чумбуридзе). Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1967, 445 с.; 6 л. портр. и ил.

Содерж.: И. Имнаишвили и Ш. Дзидзигури. Акакий Шанидзе, с. 7—37. — Г. Ахвlediani. Малое воспоминание о большом грузиноведе, с. 38—39. — К. Гамсахурдия. Академик Акакий Шанидзе, с. 40—43. — А. Гацерелиа. Акакий Шанидзе, с. 44—46. — ქ. ქекелидзе. Акакию Шанидзе, с. 47—49. — Г. Мачавариани. Некоторые вопросы грамматической концепции Акакия Шанидзе с точки зрения структурной лингвистики, с. 50—64. — ქ. სიხარულიძე. Фольклористические разыскания Акакия Шанидзе, с. 66—76. — Ш. Дзидзигури. Акакий Шанидзе и грузинская диалектология, с. 77—82. — Г. Джебладзе. Гордость картвелологии, с. 364—366. — С. Джорбенадзе. Сподвижник Иване Джавахишвили, с. 382—406. — Библиография трудов Акакия Шанидзе, с. 407—441.

818. ოქრიაშვილი გ. იდლეგრძელე... — ლენინის დროშა (ზანარაძე 1967, 11 მაისი, გვ. 3).

Окриашвили М. Живите долго. — Ленинис дроша (Махарадзе), 1967, 11 мая, с. 3.

819. რევენიაშვილი გ. სკოლის, მასწავლებლის მეგობარი. — სახალხო განათლება, 1967, 9 მაისი, გვ. 3.

Рехвиашвили М. Друг учителя, школы. — Сахалхо განათება, 1967, 9 мая, с. 3.

820. როგავა გ. დაუბერებელი მართებელი. — ახალგაზრდა კომუნისტი, 1967, 11 მაისი, გვ. 3.

Рогава М. Нестареющий правдивый. — Ахалгазрда комунисти, 1967, 11 мая, с. 3.

821. როგავა გ. დიდი მეცნიერი, სახელმოვანი მამულიშვილი. — მებრძოლი (წუკდიდო), 1967, 11 მაისი, გვ. 3.

Рогава М. Выдающийся ученый, славный патриот. — Мебрдзоли (Зугдиди), 1967, 11 мая, с. 3.

822. სახადირაძე ა. პატარა სოფლის დოდი სიამაურ. — კომუნიზმის განთიადი (ჩოხატაური), 1967, 16 მაისი, გვ. 3.

Санадирадзе А. Большшая гордость маленького села. — Комунизмис гантиади (Чохатаури), 1967, 16 мая, с. 3.

823. სარჯველაძე ვ. ქართული ენათმეცნიერების მეთაური. — გამარჯვება (გორი), 1967, 11 მაისი, გვ. 3.

Сарджвеладзе В. Глава грузинского языковедения. — Гамарджвеба (Гори), 1967, 11 мая, с. 3.

824. საუბარი იუბილორთან. — სახალხო განათლება, 1967, 9 მაისი, გვ. 3.

Беседа с июбиляром. — Сахалхо ганатлеба, 1967, 9 мая, с. 3.

825. სახარულიძე ქ. მმ ვიზუელი სიუვარულით. — თბილისის უნივერსიტეტი, 1967, 12 მაისი, გვ. 4.

Сихарулидзе Кс. С той первой любовью. — Тбилисис университети, 1967, 12 мая, с. 4.

826. ულოცავს დოქტორ ლანგის თქანი. — კომუნიზმის შრომა (ლანჩხეთი), 1967, 18 მაისი, გვ. 3.

Поздравляет семья доктора Ланга. — Комунистури шрома (Ланчхути), 1967, 18 мая, с. 3.

827. ფიფია მ. ქართული ენის მოჭირნახულე. — კომუნიზმის განთიადი (წალებზიხი), 1967, 28 თებ., გვ. 3.

Пипия М. Большой труженик грузинского языка. — Комунизмис гантиади (Цаленджиха), 1967, 28 февр., с. 3.

828. ქართული ენათმეცნიერების ბელადი, დიდი მთაწროვნე. — კომუნიზმის განთიადი (ჩოხატაური), 1967, 16 მაისი, გვ. 3.

Вождь грузинского языковедения, выдающийся мыслитель. — Комунизмис гантиади (Чохатаури), 1967, 16 мая, с. 3.

829. ქაჯაია, თ. შესანიშნავი შორსმჭვრეტელობა. — საბჭოთა მსეთი, 1967, 27 მაისი, გვ. 3.

Каджая О. Замечательная дальневидность. — Сабчотა Осети, 1967, 27 мая, с. 3.

830. ქეშიკაშვილი ი. აკაკი შანიძე. — ბახტონიონი (ახმეტა), 1967, 16 მაისი, გვ. 3.

Кешикашвили И. Акакий Шанидзе. — Бахтриони (Ахмета), 1967, 6 мая, с. 3.

831. ლლონტი ა. ბურჯი ქართული ენისა. — ლიტერატურული საქართველო, 1967, 12 მაისი, გვ. 3.

Глонти А. Столп грузинского языка. — Литературули Сакартвело, 1967, 12 мая, с. 3.

832. ლლონტი შ. რუსთაველის პოემის დიდი მკვლევარი. — სახალხო განათლება, 1967, 9 მაისი, გვ. 3.

Глонти Ш. Выдающийся исследователь поэмы Руставели. — Сахалхо ганатлеба, 1967, 9 мая, с. 3.

833. ლლონტი ა. ურუევი ბურჯი ქართული ენისა. — საბჭოთა პედაგოგი (თბილ. პედ. ინ-ტი), 1967, 12 მაისი, გვ. 3.

Глонти А. Незыблемый столп грузинского языка. — Сабчота педагоги, 1967, 12 мая, с. 3.

834. ყაუხებიშვილი ს. აკაკი შანიძე და ბერძნული გრამატიკის საკითხები. — სკოლა და ცხოვრება, 1967, № 5, გვ. 67—70.

Каухчишвили С. Акакий Шанидзе и вопросы греческой грамматики. — Скола да цховреба, 1967, № 5, с. 67—70.

835. შამელაშვილი რ. უკვდავი აზრის სვეტიცხოველი. — საბჭოთა ოსეთი, 1967, 27 მაისი, გვ. 3.

Шамелашвили Р. Светицховели бессмертной мысли. («Живой столп»). — Сабчота Осети, 1967, 27 мая, с. 3.

836. შამელაშვილი რ. ქართული და ქართველური ენების უბაღლო მკვლევარი. — კომუნიზმის განთიადი (ჩოხატაური), 1967, 12 ოქტ., გვ. 3.

Шамелашвили Р. Несравненный исследователь грузинского и картвельских языков. — Комунизмис гантиади (Чохатаури), 1967, 12 окт., с. 3.

837. შამელაშვილი რ. ქართული ენათმეცნიერების პატრიარქი. — საბჭოთა ოსეთი, 1967, 26 ოქტ., გვ. 4.

Шамелашвили Р. Патриарх грузинского языковедения. — Сабчота Осети, 1967, 26 февр., с. 4.

838. შენგელია დ. კაცური კაცი. — ლიტერატურული საქართველო, 1967, 12 მაისი, გვ. 3.

Шенгелиа Д. Настоящий человек. — Литературули Сакартвело, 1967, 12 мая, с. 3.

839. ჩიტაია გ. აკაკი შანიძე. — მაცნე (საქ. სსრ მეცნ. აკად. საზ-რიც მეცნ. განც-ბა), 1967, № 6, გვ. 394—400.

Читаиа Г. Акакий Шанидзе. — Мацне, 1967, № 6, с.

394—400.

840. ჩექვანიშვილი გ. შანიძე — ფოლკლორისტი. — ახალგაზრდა კომუნისტი, 1967, 10 ივნ., გვ. 3.

Чиковани М. Акакий Шанидзе — фольклорист. — Ахалгазрда комунисти, 1967, 10 июня, с. 3.

841. ძიძეგური შ. აკაკი შანიძე. (ცხოვრება და შემოქმედება). — თბ., თბილ. უნივერსიტეტის გამ-ბა, 1967. 115 გვ., 6 ფ. პორტ.

Дзидзигури Ш. Акакий Шанидзе. (Жизнь и деятельность). Тб., Изд-во Тбил. ун-та, 1967. 115 с.; 6 л. портр.

842. ძიძეგური შ. აკაკი შანიძე, — მნათობი, 1967, № 6, გვ. 168—174.

Дзидзигури Ш. Акакий Шанидзе. — Мнатори, 1967, № 6, с. 168—174.

843. ძიძეგური შ. დიდი ქართველი მეცნიერი. — განთიადი (კასპი), 1967, 16 მაისი, გვ. 3.

Дзидзигури Ш. Большой грузинский учёный. — Гантиади (Каспи), 1967, 16 мая, с. 3.

844. ძიძეგური შ. ქართველოლოგის დედაბომბი. — საბჭოთა მსეთი, 1967, 27 მაისი, გვ. 3.

Дзидзигури Ш. Корифей картвелологии. — Сабчота Осети, 1967, 27 мая, с. 3.

845. ძიძეგური შ. ქართული ენათმეცნიერების ბერმუბა. — თბილისის უნივერსიტეტი, 1967, 12 მაისი, გვ. 1.

Дзидзигури Ш. Старейшина грузинского языкоznания. — Тбилисис университети, 1967, 12 мая, с. 1.

846. ძობებიძე ქ. ერის დიდი მოჭირნახულე. — ქუთაისი, 1967, 26 თებ., გვ. 3.

Дзоценидзе К. Большой труженик грузинского языка. — Кутаиси, 1967, 26 февр., с. 3.

847. ჭუმბურიძე ზ. დიდი მეცნიერი. — თბილისი, 1967, 11 მაისი, გვ. 3.

Чумбуридзе З. Большой учёный. — Тбилиси, 1967. 11 мая, с. 3.

848. ჭუმბურიძე ზ. სახელმწიფო მეცნიერი. — სკოლა და ცხოვრება, 1967, № 4, გვ. 39—43.

Чумбуридзе З. Знаменитый учёный. — Сcola да цховреба, 1967, № 4, с. 39—43.

849. ჭუმბურიძე ზ. ქართული სიტყვის მესამეუბლე. — თბილისის უნივერსიტეტი, 1967, 12 მაისი, გვ. 4.

Чумбуридзе З. Тайновидец грузинского слова. — Тбилисис университети, 1967, 12 мая, с. 4.

850. ჭუმბურიძე ზ. ქვიშფასი შპსწავლებული. — სამჭოთა ოსეთი, 1967, 27 მაისი, გვ. 3.

Чумбуридзе З. Дорогой учитель. — Сабчота Осети, 1967, 27 мая, с. 3.

851. ჭუკიშვილი ს. აკაკი შანიძე და XIX საუკუნის ქართული მწერლობა. — თბილისის უნივერსიტეტი, 1967, 12 მაისი, გვ. 4.

Хуцишвили С. Акакий Шанидзе и грузинская письменность XIX века. — Тбилисис университети, 1967, 12 мая, с. 4.

852. ჯანაშვილი ა. აკაკი შანიძე და მოხე ჯანაშვილი. — სურალი და ცხოვრება, 1967, № 3, გვ. 86—89.

Джанашвили А. Акакий Шанидзе и Мозе Джанашвили. — Сcola да цховреба, 1967, № 3, с. 86—89.

853. ჯორბენაძე ს. პირველი დისერტაცია. — კომუნისტი, 1967, 12 მაისი, გვ. 3.

Джорбенадзе С. Первая диссертация. — Коммунисти, 1967, 12 мая, с. 3.

854. Высокое признание заслуг учёного. Юбилей Акакия Шанидзе. — Заря Востока, 1967, 14 мая, с. 3.

855. Дзидзигури Ш. Акакий Шанидзе. Юбилей учёных. — Известия АН СССР Серия литературы и языка, т. XXVI, вып. 3, 1967, с. 284—285, с. портр.

856. Дзидзигури Ш. Могучий талант учёного. — Заря Востока, 1967, 12 мая, с. 3.

857. Метревели Т. и Имнаишвили В. Пахарь пластов языка. — Молодежь Грузии, 1967, 13 мая, с. 3—4.

858. Нацваладзе Н. Побеждая время. — Вечерний Тбилиси, 1967, 12 мая, с. 2.

859. Цель жизни — служение народу. — Вечерний Тбилиси, 1967, 3 марта, с. 1.

ლოგიკი, მიზანის და პატი შანიძისათვის
СТИХИ, ПОСВЯЩЕННЫЕ А. ШАНИДЗЕ

860. არაქელოვი ერ. შოთამ თქვა... ი. შანიძეს, ა. შანიძესა და
გ. წერეთელს. — კომუნიზმის განთიადი (ჩოხატაური), 1966, 17
სექტ., გვ. 3; ქარელის კოლმეურნე, 1966, 27 სექტ., გვ. 2; გომარჯ-
ვება (გორი), 1966, 5 ივლ., გვ. 3.

Аракелов Е. Шота сказал... К А. Шанидзе, И. Абашидзе и Г. Церетели. — Коммунизм гантиади (Чохатаури), 1966, 17 сент., с. 3; Карелис ჯოლმეურне, 1966, 27 сент., с. 2; Гамарджвеба (Гори), 1966, 5 июля, с. 8.

861. ბასილეშვილი ე. დედაუნის შინდიას. — თბილისის უნი-
ვერსიტეტი, 1967, 12 მაისი, გვ. 2.

Басилашвили Э. Миндна Дедаэна (Родного слова). — Тбилисис университети, 1967, 12 мая, с. 2.

862. ბოლქვაძე ზ. აკაკი შანიძე. — ახალგაზრდა კომუნისტი, 1968, 20 აგვ., გვ. 3; წიგნის სამყარო, 1970, 25 ნოემბ., გვ. 3.

Болквадзе З. Акакий Шанидзе. — Ахалгазрда комунисти, 1968, 20 авг., с. 3; Цигнис самкарo, 1970, 25 ноября, с. 3.

863. მარგარიტა აკაკი შანიძე. — ახალი სვანეთი (მესტია), 1967, 2 თებ., გვ. 3; ახალი სვანეთი (ლენტეხი), 1972, 11 ნოემბ., გვ. 3.

Маргиани Р. Адиши. (Акакию Шанидзе). — Ахали сванети (Местия), 1967, 2 февр., с. 3; Ахали сванети (Лентехи), 1972, 11 ноября, с. 3.

864. მარგარიტა აკაკი შანიძე. — ლიტერატურული საქართველო, 1974, 25 ოქტ., გვ. 1.

Маргиани Р. Акакий Шанидзе. — Литературали Сакартvelo, 1974, 25 окт., с. 1.

865. ოსეფაშვილი ბ. აკაკი შანიძეს. — კომუნიზმის განთიადი (ჩოხატაური), 1967, 16 მაისი, გვ. 3.

Осенапишвили Н. Акакию Шанидзе. — Коммунизм гантиади (Чохатаури), 1967. 16 мая, с. 3.

866. პლოტკინი გ. პოეტის სურათი. ი. აბაშიძეს, ა. შანიძეს და
გ. წერეთელს. თარგმ. გ. კალანდაძეს. — ლიტერატურული გაზეთი,
1961, 6 იანვ., გვ. 1.

Плоткин Г. Портрет певца. Пер. с укр. Б. Палийчук.

Посвящ. И. Абашидзе, А. Шанидзе, Г. Церетели. — Вечерний Тбилиси, 1961, 7 янв., с. 3.

867. სერგებრიაკოვი ს. აკაკი შანიძეს. — ლიტერატურული გა-
ვეთი, 1959, 9 თქმ., გვ. 1.

Серебряков С. Акакию Шанидзе. — Литературали газе-
ти, 1959, 9 окт., с. 1.

868. ქუთათელი ა. ის გიზიდავდათ. აკაკი შანიძეს, გიორგი წე-
რეთელს და ირაკლი აბაშიძეს. — მნათობი, 1965, № 11, გვ. 5.

Кутатели А. Он притягивал вас. Посвящ. А. Шанидзе,
Г. Церетели и И. Абашидзе. — Мнатори, 1965, № 11, с. 5.

869. ჯანაშვილი ფ. რუსთაველის გამოცხადება. გ. წერეთელს,
ა. შანიძეს, ი. აბაშიძეს. — გორი, 1963, 5 მარტი, გვ. 3.

Джанашвили П. Появление Руставели. Посвящ. Г. Це-
ретели, А. Шанидзе и И. Абашидзе — Гори, 1963, 5 марта,
с. 3.

აირითაში უროვების საპირალი

- ავტი სუფიქსთანი ქალის სახელები ძველ ქართულში. 428
ანტონ 1-ის გავლენა სალიტერატურო ქართულზე და ძველი ქართული ენის ძეგლების ვითარება ახალი აღმოჩენის წიგნების გამოცემებში. 356
აქტივი და პასივი ერთურთის მიმართ მრავალპირიანი ზმნის ჩვენებით. 160
- პალიტური სარკოფაგის წარწერა. 512
პარათმებილის ენა. 429
პარანის ციხის წარწერა. 430
პასილი ეზოსმოძღვრის ისტორიული თხზულების ერთი შერყენილი ადგილის გამორთვისათვის. 334
პატერათა ცვალება ენის ისტორიული განვითარების პროცესში და ორთოგრაფია. 555
პოლნისის წარწერები. 549
- ჭიორგი მთაწმიდლის ენა ითანეს და ეფთვიმეს ცხოვრების მიხედვით. 178
ჭრამატიკული სუბიექტი ზოგიერთ გარდაუვალ ზმნასთან ქართულში. 322
- დაფარული საუნჯე. (მთავრული ასოების შემოღების გამო). 335
დისკუსია „ვეფხისტყაოსნის“ ახალი გმოცემის გამო. 225
დღევანდული ვითარება ვეფხისტყაოსნის ტექსტის დაღვენის საქმეში. 369
- ევ ქილოს კვალი საქართველოს გეოგრაფიულ სახელებში. 143
ექური ქალვაუიანი. 271
- ურთი ფურცელი ქართველთა და ოსთა კულტურული ურთიერთობის ისტორიადან. 358
- უტიმოლოგიური შენიშვნები 185, 272, 273, 291, 310, 346, 372, 373, 484—486,
559, 560
- ეტლთა და შვდთა მნათობთათვის. 550
- ვახტანგის მონოგრაფია ვეფხისტყაოსნის შესახებ და მისი მნიშვნელობა პოემის ტექსტის შესწავლისათვის. 101
- ვეფხისტყაოსნის ენის საკითხები 247—249, 262—264, 292, 323, 337, 347, 348,
360, 371, 374, 393, 394, 461, 470, 473
- ვეფხისტყაოსნის სიმფონია. 250
- ვინაობის სუფაქსი არ ქართულ ენაში. 27
- ვშნათა გარდამავლობის საკითხისათვის ქართველურ ენებში. 154
- თამარ მეფის ხელსაქმის გამო. 562

თარგმანებამ ქებისა ქებათაისამ. 47

თეოფორული სახელები ქართველურ ენებში. 410

თომას სახარების პოკირიფის ქართული ვერსიის ნაწყვეტი და მისი გაუცებაზად აღვილები. 144

თხზულებანი. ტ. I. 259

თხზულებანი ტ. II. 389

თხზულებანი ტ. III. 524

ილია ჭავჭავაძე როგორც მებრძოლი ახალი სალიტერატურო ქართულის დამკეოდრებისათვის. 124

ინსტრუქტორი რესულ-ქართული ლექსიკონის შესაღებად. 83

ინსტრუქტორი ძველი ქართული ენის სალექსიკონო შესალის მოსაქტებად. 226.

იოანე ოქროპერება უაშისწირვის ძველი რედაქტირა. 564

შამასახლისი XI საუკუნის საქართველოში. 489, 502

„მცა“ ნაწილაკი ძველს ქართულში. 28

ნასახელარი ზმნები ქართულში. 80

ნაშთები მესამე პირის ობიექტური პრეფიქსის კმარებისა კმოვნების წინ ქართულ ზმნებში. 38

ორმაგი გვარის ბრუნებისათვის. 519.

ორობითი რიცხვის საკითხისათვის ხევსურულში. 418

ოცობით თვლა და ათობით წერა ქართულში. 42

პირის ზრდის შრომის სრულისათვის ქართველურ ენებში. 107

პროექტი ორთოგრაფიის რეფორმისათვის. 32

სალიტერატურო ქართულისათვის. 35

სამეცნიერო წარწერა გრუმში. 136

საქართველოს მუზეუმის S ფონდის აღწერილ ხელნაწერთა საძიებელი. 126.

სვანური პოეზია I. 127

სვანური პროზაული ტექსტები I. 128

სინური მრავალთავი 864 წლისა. 293

სუბიექტური პრეფიქსი მეორე პირისა და ობიექტური პრეფიქსი მესამე პირისა ქართულ ზმნებში. 34

უმლაუტი სვანურში. 51

უძველესი ქართული ტექსტების აღმოჩენის გამო. 41

ფისტიკაურის ისტორიისათვის. 174

ჭართვებულთა შონისტერი ბულგარულში და შესი ტიპიონი. 506

ქართული გრამატიკა. 77

ქართული გრამატიკის საფუძვლები. 157, 164, 228

ქართული ენა. გრამატიკა, ფონეტიკა, გრამატიკა, ლექსიკა, პუნქტუაცია. 564, 551, 565

ქართული ქრისტიანულობისათვის. I. მონასტრულობისა. (უნიტის გამ-ბ) 240, 341

ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. I. ფონეტიკა და მორფოლოგია. 195, 202, 207.

220

214, 220, 236, 241, 253, 265, 281, 283, 296, 314, 328, 342, 350, 365, 380,
401, 421, 446, 448, 474, 493, 495, 507, 520, 533, 535, 545, 552,
566.

ქართული ენის გრამატიკა. ფონეტიკა, მორფოლოგია, სინტაქსი, 129, 148, 181
ქართული ენის გრამატიკა. ნაწ. II. სინტაქსი. 196, 208, 215, 221, 229, 237, 242,
254, 266, 282, 297, 315, 329, 330, 343, 351, 366, 379, 381, 422, 447,
476, 494, 496, 508, 521, 534, 546, 553, 567.

ქართული ზმნის საქცევე. 36

ქართული კილოგრ. მთაში. 21

ქართული კროპტოგრაფიის ახალი ნიმუშები. 36

ქართული ლიტერატურის ქრესტომათია. 367, 382, 403, 423, 442.

ქართული ოთხთავის ორი ძველი რედაქცია სამი შატბერდული ხელნაწერის მი-
ხედვით. 175

ქართული ორთოგრაფიის ისტორიიდან. 424.

ქართული სტაბის ისტორიისათვის. 95

ქართული შრიფტის ახალი გარნიტური „უნივერსიტეტი“. 383

ქართული ხალხური პოეზია. 79

ქართული ხელნაწერები გრაცში. 71

ჭაპნიშვის ერთი ეპიზოდი ქართულ ფოლკლორში. 96

ძველი ქართული ენა და ლიტერატურა. 87, 109, 114, 121, 130, 137, 149, 190,
197, 218, 238, 243.

ძველი ქართული ენის გრამატიკა. 571

ძველი ქართული ლიტერატურა. 256, 267, 285, 286, 332, 352

ძველი ქართული ლიტერატურის ქრესტომათია. 478, 497, 509, 522, 538, 547,
554, 568

ძველი ქართულის ქრესტომათია. 98

წელიწადის ეტიმოლოგიისათვის. 44

წიგნი ძუელის ალთქუმისან 978 წლის ხელნაწერის მიხედვით. 191, 198

წისქვილის ქვის სახელები ძველ ქართულში. 354

წოდებითის ფორმის აღგილისათვის გრამატიკში. 158, 257

ხანმეტი იერემიას კემბრიგული ნაწყვეტები. 115

ხანმეტი ლექციონარი. 166

ხანმეტი მრავალთავი. 60

ჰ ბერის წარმოშობის წყაროები ქართველურ ენებში 317

ჰ და ს. თავსართების ხმარება ზმნებში. 121

ჰაემეტი ტექსტები და მათი მნიშვნელობა ქართული ენის ისტორიისათვის. 43

УКАЗАТЕЛЬ ОСНОВНЫХ ТРУДОВ

- Актив и пассив в их сношениях к другу по показанию полипропонного глагола. 160
- Болниеские надписи. 549
- Великий доместик Запада Григорий Бакурианис-дзе и Грузинский монастырь, основанный им в Болгарии. 499
- Версии грузинского глагола. 56
- Влияние Антония I на грузинский литературный язык и состояние памятников древнегрузинского языка в изданиях книг нового завета. 356
- Вопросы языка поэмы Ш. Руставели «Витязь в тигровой шкуре». 247—249, 262—264, 292, 323, 337, 347—348, 360, 371, 374, 393—394, 461, 470, 473, 527, 561
- Грамматика грузинского языка. I. Морфология. 77, 240, 341
- Грамматика грузинского языка. Ч. I. Фонетика и морфология. 195, 202, 207, 214, 220, 236, 241, 253, 265, 281, 283, 296, 314, 328, 342, 350, 365, 380, 401, 421, 446, 448, 474, 493, 495, 507, 520, 533, 535, 545, 552, 566
- Грамматика грузинского языка. Ч. 2. Синтаксис. 196, 208, 215, 221, 229, 237, 242, 254, 266, 282, 297, 315, 329—330, 343, 351, 366, 379, 381, 422, 447, 475—476, 494, 496, 508, 521, 534, 546, 553, 567
- Грамматика грузинского языка. Фонетика, морфология, синтаксис. 129, 148, 181
- Грамматика древнегрузинского языка. 571
- Грузинская народная поэзия. 79
- Грузинская университетская гарнитура. 386
- Грузинские диалекты в горах. 21
- Грузинские рукописи в Граце. 71
- Грузинский монастырь в Болгарии и его типик. 506
- Грамматический субъект при некоторых непереходных глаголах в грузинском. 322
- Грузинский ханметный лекционный. 166
- Грузинский язык. Грамматика, графика, лексика, пунктуация. 544, 551, 565
- Два чано-мингрельских суффикса в грузинском и армянском языках. 24
- Две древних редакции грузинского четвероглава по трем Шатбердским
- 222

- рукописям. 175
Древнегрузинская литература. 256, 267, 285—286, 332, 352
Древнегрузинская хрестоматия. 98
Древнегрузинский язык и литература. 87, 109, 114, 120—121, 130, 137, 149,
190, 197, 218, 238, 243
Древняя редакция литургии Иоанна Златоуста. 564
Женские имена с суффиксом аври в древнегрузинском языке. 428
Из истории грузинской орфографии. 424
Изменение звуков в процессе исторического развития языка и орфография. 555
Изменение системы выражения глагольной категории вида в грузинском и его последствия. 159
Илья Чавчавадзе как борец за внедрение нового литературного грузинского языка. 124
Инструкция для выборки материалов для словаря древнегрузинского языка. 226
Инструкция для составления русско-грузинского словаря. 83
Источники происхождения звука χ в картвельских языках. 317
К вопросу о двойственном числе в хевсурском. 418
К истории грузинской типографии. 95
К истории стихотворного размера Пистикаури. 174
К проблеме переходности глаголов в картвельских языках. 154
К склонению двойных фамилий. 519
К толкованию непонятных мест фрагмента грузинской версии апокрифа «Евангелие Фомы». 144
К чтению и толкованию одного искаженного места в историческом сочинении Басилия Эзомодзгвари. 334
К этимологии названия «Топада». 116
К этимологии $\text{ე\circმ\circფ\circფ\circ}$ «год». 44
Категория ряда в глаголе. 151
Кембриджские отрывки ханметного текста древнегрузинской версии пророчества Иеремии. 115
Книги Ветхого Завета по рукописи 978 г. 191, 198
«Мамасахлиси» в Грузии XI века. 489, 502
Монография Вахтанга VI о поэме «Витязь в тигровой шкуре» и ее значение для изучения текста поэмы. 101
Надпись Баличского саркофага. 512
Надпись Баранской крепости. 430
Названия жернова в древнегрузинском языке. 354
Новооткрытый алфавит кавказских албанцев и его значение для науки. 122
Новые данные об алфавите кавказских албанцев. 307
Новые образцы грузинской криптографии. 36

- Новый гарнитур грузинского шрифта «университет». 383
Нынешние эквиваленты географических названий Арагвского ущелья, по описанию 1774 г. 19
- О знаках зодиака и семи светилах. 550
О литературном грузинском. 35
О месте звательной формы в грамматике. 158, 257
Основы грузинской грамматики. 157, 164, 228
Отыменные глаголы в грузинском языке. 30
- По поводу нового издания поэмы «Витязь в тигровой шкуре». 225
По поводу открытия древнейших грузинских текстов. 41
По поводу рукodelия царицы Тамары. 562
Переживания ханметных форм в грузинских рукописях IX—X—XI веков. 140
Пережитки употребления объективного префикса третьего лица в грузинском языке. 38
Показатель лица у склоняемых имен в картвельских языках. 107
Проект орфографической реформы. 32
- Сванская поэзия. I. 127
Сванские прозаические тексты. 128
Сегодняшнее положение в установлении текста поэмы «Витязь в тигровой шкуре». 369
Симфония к поэме Ш. Руставели «Витязь в тигровой шкуре». 250
Синайский многоглав 864-го года. 293
Скрытое сокровище. (О введении заглавных букв). 335
Следы диалекта ез в географических именах Грузии. 143
Сочинения. Т. I. 259
Сочинения. Т. II. 389
Сочинения. Т. III. 524
Страница из истории грузино-осетинских культурных отношений. 358
Субъектный префикс второго лица и объектный третьего лица в грузинских глаголах. 34
Суффикс происхождения аг в грузинском языке. 27
Счет по двадцатичной системе в грузинском и десятичном письмо. 42
- Теория скрив в применении к спряжению глаголов древнеармянского языка. 200
Теофорные имена в картвельских языках. 410
Толкование «Песни песней». 47
Трехязычная надпись в Греми. 136
- Указатель описанных рукописей фонда С Гос. музея Грузии. 126
Умлаут в сванском языке. 51
- Употребление префиксов ჰ и ლ в глаголах. 121
Ханметный многоглав. 60

- Хрестоматия грузинской литературы. 367, 382, 403, 423, 449
Хрестоматия древнегрузинской литературы. 478, 497, 509, 522, 538, 547,
554, 568
- Частица «Мца» в древнегрузинском языке. 28
Экури калважиани. 271
- Эпизод из «Шахнамэ» в грузинском фольклоре. 96
Этимологические заметки. 185, 272—273, 291, 310, 346, 372—373, 484—
486, 559—560
- Язык Бараташвили. 429
- Язык Георгия Святогорца по его житию св. Иоанна и св. Евфимия. 178.
- Язык и письмо кавказских албанцев. 321
- Наёмные тексты и их значение для истории грузинского языка. 43

Etymologisches zu Bat-i /'gans'/ und Kyat-i /'Ehte'/ in den Kartvelspachen
499°

Zur Frage des Duals im chetsurischen, 554°

სახელთა საპირალი

- აბაშიძე ი. 331, 501, 780
 აბაშიძე ი. (რედ.) 628
 აბაშიძე ი. (მასზე) 699, 701, 860, 866,
     868, 869
 აბაშელი ი. (რედ.) 227, 592, 601, 606
 აბულაძე ი. 87, 97, 109, 114, 121, 130,
     137, 149, 190, 197, 218, 238, 243, 256,
     267, 285, 286, 331, 332, 352, 367,
     382, 385, 403, 423, 449, 478, 497,
     509, 522, 538, 547, 554, 568, 590,
     597, 602, 604, 607, 611—612, 619,
     627, 638, 641, 642, 667
 აბულაძე ი. (რედ.) 577, 628, 643, 644
 აბულაძე ი. (მასზე) 438
 აბულაძე, ი. 22, 389,
 ალავერდაშვილი გ. 678
 ალავიძე გ. 744
 ალექსანდრელი ათანასი 647
 ამალობელი კ. 801
 ამირანაშვილი შ. 501, 530
 ანდრონიკაშვილი გ. (მასზე) 440
 ანთელავა ი. 501
 ანტონ I (მასზე) 356
 არაქელოვი ერ. 860
 ასლანიშვილი თ. 576
 აფციაური ა. 571, 762
 ახალია გ. 702
 ახვლედიანი გ. 35, 134, 141, 184, 501,
     661, 768, 782, 817
 ახვლედიანი გ. (რედ.) 616, 629, 817
 ახვლედიანი გ. (მასზე) 528, 658, 671,
     695, 710, 724, 778, 781, 812

 ბადრიძე შ. 810—811
 ბათიაშვილი ბ. 704
 ბარამიძე ი. 87, 97, 109, 114, 121, 126,
     130, 137, 149, 190, 197, 218, 238,
- 243 256, 267, 285, 286, 331, 332, 352,
     367, 382, 385, 403, 423, 449, 478,
     497, 509, 522, 538, 547, 554, 568, 582,
     604, 627, 638, 641, 642, 687, 783
 ბარამიძე ი. (რედ.) 577, 604, 621, 625,
     628, 636, 645, 817
 ბარათაშვილი ნ. (მასზე) 123, 172, 429
 ბარდაველიძე ვ. 586
 ბასილაშვილი ე. 650, 861
 ბერიტაშვილი ივ. 134
 ბერიტაშვილი ივ. (მასზე) 671
 ბერიძე ვ. 22, 35, 530, 582
 ბერძენიშვილი ნ. 230
 ბიწაძე ლ. 784
 ბოლქვაძე ზ. 862
 ბოლქვაძე ი. 669
 ბოლვაძე ი. 785
 ბრიერი გ. (მასზე) 313

 გაბური ბ. (მასზე) 45, 46
 გამსახურდა კ. 501, 787, 817
 გამყრელიძე თ. (რედ.) 781
 გარიტი ქ. 727
 გაწერელია აკ. 550, 763, 788, 817
 გეგეჭკორი ლ. 723
 გვასალია ლ. 724
 გვენცაძე ა. 725, 789
 გიგინეიშვილი ი. 770
 გიორგაძე თ. 710, 717
 გიორგი მთაწმინდელი 591
 გიორგი მთაწმინდელი (მასზე) 178, 346
 გიუნაშვილი კ. (რედ.) 781
 კოგებაშვილი ი. (მასზე) 517, 557
 გოგებაშვილი ნ. 517
 გოგოტაშვილი ბ. 790
 გოთუა ლ. 501
 გორგაძე ვ. 184

- გორგაძე ს. 22, 35
 გორგიძე ს. 571ა
 გოძიაშვილი ვ. 390
 გუდიაშვილი ლ. 501
 გურამიშვილი დ. (მასზე) 15
 გუჯაბიძე გ. 718
 გუჯიანიშვილი გ. 127
- დადიანი** შ. 146
 დავით აღმაშენებელი (მასზე) 49, 662
 დათიკაშვილი ქ. (ჩედ.) 616, 629
 დანელია ქ. 653, 719, 749, 791
 დონდუა ვ. 331
 დონდუა ვ. (ჩედ.) 628
 დუტუ-მეგრელი 743
- ეპრალიძე ლ. 726
 ეგაძე ო. 517
 ელიშავაშვილი მ. 793
 ერისთავი გ. (მასზე) 204
- ვაჟა-ფშაველა (მასზე) 37, 66—69, 72—
 57, 81, 91—92, 135, 179, 205, 227,
 324, 409, 592, 601, 606, 729, 743
 ვაჩეიშვილი ალ. (მასზე) 152
 ვაჩინაძე ს. (ჩედ.) 616, 629
 ვახტანგ VI (მასზე) 9, 100—103, 336,
 389
- ვავუა ო. 517
 ვევუა ო. (მასზე) 420, 443
- ზავრიელი კ. (მასზე) 671
 ზავრევი ფ. (მასზე) 671
 ზურაბაშვილი ო. 464
- თავაძე ვ. (მასზე) 691
 თამარ მელქე (მასზე) 562
 თაყაიშვილი ე. 633
 თელორაძე გ. 78
 თევზაძე კლ. 593
 თევზაძე ჭ. 804
 თვალჭრელიძე ო. (მასზე) 671
 თოდუა ლ. 794
 თოდუა მ. (ჩედ.) 781
 თოიძე გ. 125
 თოფურია ვ. 84, 127, 128, 769
- თოფურია ვ. (ჩედ.) 616, 629
 თოფურია ვ. (მასზე) 392, 398—399,
 504, 696, 723, 725
 თურნავა ს. 720, 727
- იბერიელი პ. (მასზე) 364
 იმერლიშვილი ვ. 593
 იმნაიშვილი ვ. 647
 იმნაიშვილი ო. 365, 378, 380, 401, 421,
 446, 448, 474, 493, 495, 507, 520,
 533, 535, 545, 551, 552, 565, 566,
 598—600, 608, 620, 637, 639, 640,
 646, 647, 649, 654, 679, 711—712,
 771, 795—800, 817
 იმნაიშვილი ო. (ჩედ) 817
 ინგოროვა პ. 22
 ინგოროვა პ. (ჩედ.) 577
 ითანე მტბევარი (მასზე) 57
 ითრდანიშვილი ს. 574
 იშხნელი ო. 606
- კაკაბაძე ს. 662, 663
 კალანდაძე ო. 445
 კალანდაძე გ. (მთარგმ.) 866
 კალანდაძე ვ. 652
 კალანდაძე ლ. 705
 კალაძე ქ. 498
 კანდელაკი ბ. 750
 კასრაძე ო. 675
 კეკელიძე ქ. 22, 35, 331, 604, 817
 კეკელიძე ქ. (ჩედ.) 577, 604, 621, 625,
 628, 636
- კეკელიძე ქ. (მასზე) 233, 344, 376, 671
 კელიში მ. 803
 კეცხოველი ნ. (მასზე) 671
 კვაჭაძე ლ. 365—366, 378, 379, 381,
 402, 421, 422, 446, 448, 474—
 476, 493—495, 507, 508, 520, 521,
 533—535, 545, 546, 551—553, 565—
 567, 615, 624, 760, 804
- კვარაცხელია ტ. (მასზე) 671
 კვეიძე ქ. 745
 კვერენჩილაძე გ. 669
 კიკნაძე ლ. 772
 კილანავა ნ. 738
 კირთაძე პ. 735

- კობიძე დ. 805
 კოშიძე დ. (რედ.) 781
ლანგი დ. 826
 ლაფონი რ. 803
 ლაფონი რ. (მასზე) 460, 467
 ლეკიაშვილი ა. (რედ.) 781
 ლენინი ვ. ი. (მასზე) 488
 ლეონიძე გ. 125, 331
 ლეონიძე გ. (რედ.) 628
 ლეონიძე გ. (მასზე) 405
ლიპარტელიანი რ. 681
 ლომთათიძე ქ. (რედ.) 616, 629
 ლორთქიფანიძე ქ. 498
 ლორთქიფანიძე ქ. 614, 804

მარგარიანი რ. 863, 864
 მარი ნიკო (მასზე) 132, 370
 მარგანიშვილი კ. (მასზე) 717
 მაშაშვილი ა. 146
 მაჩაბელი ვ. (მასზე) 717
 მაჭავარიანი გ. 817
 მაჭავარიანი გ. 806
 მახათაძე ერ. (მასზე) 224
 მცელაძე დ. 807
 მეგრელიძე ი. 682, 700, 808
 მელიქიშვილი პ. 396
 მელიქიშვილი პ. (მასზე) 58, 206, 411
 მენაძე ლ. 809
 მესროპ მაშტოცი (მასზე) 340
 მესხია შ. 810, 811
 მეშვილდიშვილი გ. 814
 მუსხელიშვილი ნ. 134, 141
 მუსხელიშვილი ნ. (მასზე) 556, 671
 მჭედლიშვილი ჭ. 793

 ნეფარიძე გ. 696
 ნიკოლაძე ნ. (მასზე) 717
 ნინოშვილი ე. 579
 ნიკარაძე ბ. 338, 368
 ნიკარაძე შ. 815
 ნოზაძე ლ. (მასზე) 691
 ნუცუბიძე შ. 645, 706
 ნუცუბიძე შ. (მასზე) 724
 ონიანი შ. 816

 ორბელიანი ს.—ს. 628, 630, 643, 644
 ორბელიანი ს.—ს. (მასზე) 65, 294, 295,
     298
 ოსეფაშვილი ნ. 865
 ოქრიაშვილი გ. 818
 პლოტკინი გ. 866
 შლენტი ს. 777
 შლენტი ს. (რედ.) 707
 შლენტი ს. (მასზე) 702

 სტევაზოვი ნ. (მასზე) 442
 რეგვარიშვილი გ. 819
 როგავა გ. 820, 821
 რუსთაველი შ. 582, 636, 645, 655
 რუსთაველი შ. (მასზე) 316, 325, 389
 რუხაძე ტრ. 582

 სანადირაძე ა. 822
 საჩველაძე ჭ. 571, 764, 823
 საჭკიან თ. 743
 სერებრიდაკოვა ს. 867
 სვიმეონ საჭლოსი (მასზე) 71
 სილაგაძე გ. 735
 სიხარულიძე ქს. 817, 825
 სულაბერიძე ღ. 677
 სურგულაძე ი. 728, 746

 ტაბიძე გ. (მასზე) 303, 481
 ტერ-გრიგორიანი (მასზე) 29

 უზნაძე დ. (მასზე) 671
 უთურგაიძე თ. 634
 უმიქაშვილი პ. 743
 ურუშაძე ა. 747, 800

 ფალიაშვილი ჭ. 743
 ფედოსეევი პ. 803
 ფილია გ. 827
 ფოქტი ჰანს 803
 ფუთურიძე ვ. 136

 ჭავთარაძე ი. 468, 770
 ქალდანი გ. (რედ.) 651
 ქაჯაია თ. 829
 ქეშიქაშვილი ი. 830
 ქუთათელი ვ. 868

- ღამბაშიძე ვ. 22
 ღლონტი ალ. 639, 666, 673, 680, 831,
     833
 ღლონტი შ. 721, 730, 832
 ღლოლბერიძე გ. (რედ.) 616, 629
 ყაუხეჩიშვილი ს. 445, 834
 ყაუხეჩიშვილი ს. (რედ.) 781
 ყიფიანი დ. (მასზე) 99
 ყიფშიძე დ. 2
 ყიფშიძე ი. 22, 23
 ყიფშიძე ი. (რედ.) 574
 ყიფშიძე ი. (მასზე) 31, 439, 723
 ყოჩაშვილი დ. 690

 ჰალაშვილიძე გ. 639
 ჰალაშვილიძე გ. (რედ.) 817
 ჰამელაშვილი ი. 729
 ჰამელაშვილი რ. 550, 688, 703, 713,
     731—732, 748, 761, 835—837
 ჰანიძე მზ. 635
 (ჰარაშიძე ქ.) ქ. შ. 672
 ჰენგელია დ. 445
 ჰენგელია დ. 838
 ჰენგელია შ. 691
 ჰილაკაძე ი. 530

 ჩაგუნავა ზ. 714
 ჩაჩავა გ. 739—740
 ჩიტაია გ. 530, 839
 ჩიქობავა, არნ. 184
 ჩიქობავა არნ. (რედ.) 616, 629
 ჩიქობავა არნ. (მასზე) 462, 671, 723
 ჩიქოვანი მ. 840
 ჩიგავაძე შ. 741
 ჩუბინაშვილი გ. 125
 ჩუბინაშვილი გ. (მასზე) 526, 529, 671
 ჩხერელი სტ. 615

 ცაგარელი ალ. (მასზე) 39, 76
 ცისკარიშვილი ვ. 430
 ცოტნიაშვილი ა. 709

 ძიძიგური შ. 530, 591, 608, 639, 665,
     683, 684, 695, 707, 733, 751, 753,
     754, 766, 774, 778, 817, 841—845
 ძიძიგური შ. (რედ.) 817
 ძოწენიძე ქ. 653, 775, 846
- ძოწენიძე ქ. (მასზე) 459

 წერეთელი აკ. (მასზე) 308, 717
 წერეთელი გ. (რედ.) 616, 629, 781
 წერეთელი. გ (მასზე) 156, 699, 701, 860,
     866, 868, 869
 წერეთელი თ. 464
 წერეთელი კ. (რედ.) 781
 წიცწივაძე ე. 722
 წითლიძე ჭ. 390

 ჭავჭავაძე გ. (მასზე) 111, 112, 124, 717
 ჭერშვალი დ. 676
 ჭილაშვილი გ. (მასზე) 413
 ჭინჭარაული ა. 694, 708
 ჭიშმარინაძე კ. 604, 689, 692
 ჭუბბურიძე ზ. 608, 685, 693, 752, 847 —
     850
 ჭუმბურიძე ზ. (რედ.) 817

 ზანქტელი გრ. (მასზე) 167
 ზაჭაპურიძე გ. (მასზე) 671
 ზუბუტია ა. 576
 ზუნდაძე ს. 664
 ზუკიშვილი ს. 851

 ჯავახიშვილი ა. 390
 ჯავახიშვილი ივ. 22
 ჯავახიშვილი ივ. (მასზე) 131, 134, 141,
     147, 162, 169, 276, 415, 563, 569,
     725, 817
 ჯანაშვილი ა. 852
 ჯანაშვილი გ. 657
 ჯანაშვილი გ. (მასზე) 20, 85, 852
 ჯანაშვილი ფ. 869
 ჯანაშია ს. 125, 146
 ჯანაშია ს. (მასზე) 184, 671, 723
 ჯანელიძე ა. 390
 ჯანელიძე ა. (მასზე) 671
 ჯაფარიძე მ. (მასზე) 702
 ჯაფანიძე ქ. 775
 ჯვარელი გ. 742
 ჯობლაძე გ. 817
 ჯოელი ს. 593
 ჯიქია ს. (რედ.) 781
 ჯორბენაძე ს. 715, 743, 817, 853
- ჯუგო უსართი (მასზე) 61

УКАЗАТЕЛЬ ИМЕН

- Абашели Ал. (Ред.) 227, 592, 601,
606
Абашидзе И. 331, 501, 780
Абашидзе И. (Ред.) 628
Абашидзе И. (О нем) 699, 701,
860, 866, 868—869
Абесадзе Н. 779
Абуладзе И. 87, 97, 109, 114, 120—
121, 130, 137, 149, 190, 197, 218,
238, 243, 256, 267, 285—286, 331—
332, 352, 367, 382, 385, 403, 423,
449, 478, 497, 509, 522, 538, 547,
554, 568, 590, 597, 602, 604, 607,
611—612; 619, 627; 638, 641—642,
667
Абуладзе И. (Ред.) 577, 628, 643—
644
Абуладзе И. (О нем) 438
Абуладзе И. 22, 389
Алавердашвили Г. 678
Алавидзе М. 744
Александрийский Афанасий 647
Амаглобели К. 801
Амиранашвили III. 501, 530
Андроникашвили М. (О нем) 440
Антелава И. 501
Антон I (О нем) 356
Апциаури А. 571, 762
Аракелов Е. 860
Арсенишвили Г. 736
Асланишвили Т. 576
Ахалая Г. 702
Ахвледиани Г. С. 35, 134, 141, 165,
184, 501, 661, 768, 782, 817
Ахвледиани Г. С. (Ред.) 616, 629,
817
Ахвледиани Г. С. (О нем) 528, 540,
658; 671, 695, 710, 724, 778, 781,
812
Ачарян Р. (О нем) 168
Бадридзе Ш. 810—811
Барамидзе Ал. 87, 97, 109, 114, 121,
126, 130, 137, 149, 190, 197, 218,
238, 243, 256, 267, 285—286, 331—
332, 352, 367, 382, 385, 403, 423,
449, 478, 497, 509, 522, 538, 547,
554, 568, 582, 604, 627, 638, 641—
642, 687, 783
Барамидзе Ал. (Ред.) 577, 604, 621,
625, 628, 636, 645, 817
Бараташвили Н. (О нем) 123, 172,
429
Бардавелидзе В. 586
Басилашвили Э. 650, 861
Батиашвили Б. 704
Бердзенишвили Н. 165, 230
Беридзе В. 22, 35, 530, 582
Бериташвили И. С. 134
Бериташвили И. С. (О нем), 671
Бицадзе Л. 784
Болквадзе З. 862
Болквадзе И. 669
Боцвадзе И. 785
Бриер Морис (О нем) 313
Важа-Пшавела (О нем) 37, 66—69,
72—75, 81, 91—92, 135, 179,
205, 227, 324, 409, 592, 601, 606,
729, 743
Вахтанг VI (О нем) 9, 100—103,
336, 389
Вачейшвили Ал. (О нем) 152
Вачнадзе С. (ред.) 616, 629
Векуа И. 517
Векуа И. (О нем) 420, 443

- Габашвили В. (О нем) 11
Габури Б. (О нем) 45—46
Гамбашидзе В. 22
Гамкрелидзе Т. (Ред.) 781
Гамсахурдиа К. 501, 787, 817
Гаприндашвили Г. 385
Гариян А. (О нем) 139
Гаритт Ж. 727, 737
Гацерелиа Ак. 550, 763, 788, 817
Гвасалиа Л. 724
Гвенцадзе Ал. 725, 789
Гегечкори Л. 723
Георгий Святогорец 591
Георгий Святогорец (О нем) 178, 346,
Гигинейшвили И. 770
Гиоргадзе Т. 710, 717
Гиунашвили Дж. (Ред.) 781
Глонти Ал. 639, 666, 673, 680, 831, 833
Глонти Ш. 721, 730, 832
Гогебашвили Н. 517
Гогебашвили Я. (О нем) 517, 557
Гогоберидзе Н. (Ред.) 616, 629
Гоготишвили Б. 790
Годзиашвили В. 390
Горгадзе В. 184
Горгадзе С. 22, 35,
Горгидзе С. 571
Готуа Л. 501
Григорий Бакурианидзе (О нем) 499
Гуджабидзе Г. 718
Гуджеджиани М. 127
Гудиашвили Л. 501
Гурамишвили Д. (О нем) 15
Гюго Шухардт (О нем) 61

Дадиани Ш. 146
Давид Строитель (О нем) 49, 662
Данелиа К. 653, 719, 749, 791
Датикашвили К. (Ред.) 616, 629
Джавахишвили А. 390
Джавахишвили Ив. 22
Джавахишвили Ив. (О нем) 131, 134, 138, 141, 147, 162, 169, 276,
415, 563, 569, 725, 817
Джаджанидзе П. 775
Джанашвили А. 852
Джанашвили М. 657
Джанашвили М. (О нем) 20, 85, 852
Джанашвили П. 869
Джанашвили С. 125, 146
Джанашвили С. (О нем) 165, 184, 671, 723
Джанелидзе А. И. 390
Джанелидзе А. И. (О нем) 671
Джапаридзе М. (О нем) 702
Джварели Г. 742
Джибладзе Г. 817
Джикия С. 593
Джикия С. (Ред.) 781
Джорбенадзе С. 715, 734, 743, 758, 817, 853
Дзидзигури Ш. 530, 591, 608, 639, 665, 683—684, 695, 707, 733, 751, 753—755, 766, 774, 778, 817, 841—845, 855—856
Дзидзигури Ш. (Ред.) 817
Дзоценидзе К. 653, 775, 846
Дзоценидзе К. (О нем) 459
Дондуа В. 331
Дондуа В. (Ред.) 628
Дуту Мегрели 743
Егадзе О. 517
Елишакашвили М. 793
Жгенти С. 777
Жгенти С. (Ред.) 707
Жгенти С. (О нем) 702
Завриев К. С. (О нем) 671
Зайцев Ф. А. (О нем) 671
Зурабишвили А. 464
Ибер Петр (О нем) 364
Имерлишвили В. 593
Имнаишвили В. 647, 857
Имнаишвили И. 365, 378, 380, 401, 421, 446, 448, 474, 493, 495, 507, 520, 533, 535, 545, 551—552, 565—566, 595, 598—600, 608, 620,

- 637, 639—640, 646, 648—649, 654,
 679, 711—712, 771, 776, 795—800,
 817
Имнаишвили И. (Ред.) 817
Ингороква Н. 22
Ингороква П. (Ред.) 577
Иоанн Мтбевари (О нем) 57
Иорданишвили С. 574
Ишхнели Т. 806
Кавтарадзе И. 468, 770
Каджая О. 829
Какабадзе С. 602—663
Каладзе К. 498
Калдани М. (Ред.) 651
Каландадзе А. 445
Каландадзе В. 652
Каландадзе Г. (Пер.) 866
Каландадзе Л. 705
Канделаки Б. 750
Касрадзе А. 675
Каухчишвили С. 445, 834
Каухчишвили С. (Ред.) 781
Кварацхелиа Т. К. (О нем) 671
Квачадзе Л. 365—366, 378—379,
 380—381, 402, 421—422, 446—448,
 474—476, 493—496, 507—508,
 520—521, 533—535, 545—546,
 551—553, 565—567, 615, 624, 760,
 804
Квеидзе К. 745
Кверенчхиладзе Г. 669
Кекелидзе К. 22, 35, 331, 604, 817
Кекелидзе К. (Ред.) 577, 604, 621,
 625, 628, 636
Кекелидзе К. (О нем) 233, 304, 344,
 376, 384, 671
Келдиш М. 803
Кецховели Н. Н. (О нем) 671
Кешикашвили И. 830
Кикнадзе Л. 772
Киланава Н. 738
Кипиани Д. (О нем) 99
Кипшидзе Д. 2
Кипшидзе И. 22—23
Кипшидзе И. (Ред.) 574
Кипшидзе И. (О нем) 31, 439, 723
Киртадзе П. 735
Климов Г. А. (О нем) 482
Кобидзе Д. 805
Кобидзе Д. (Ред.) 781
Кочашвили Д. 690
Кутатели А. 868
Ламг Д. 826
Лифон Р. 803
Лафон Р. (О нем) 460, 467
Лекиашвили А. (Ред.) 781
Ленин В. И. (О нем) 488
Леонидзе Г. 125, 333
Леонидзе Г. (Ред.) 628
Леонидзе Г. (О нем) 405
Липартелиани Р. 681
Ломтатидзе К. (Ред.) 616, 629
Лорткипанидзе К. 614, 804
Лордкипанидзе К. 498
Мамаладзе Л. 483
Маргиани Р. 863—864
Марджанишвили К. (О нем) 717
Марр Н. (О нем) 132, 370
Махатадзе Эр. 224
Мачабели В. (О нем) 717
Мачавариани Г. 817
Мачавариани М. 806
Манашвили А. 146
Мгеладзе Д. 807
Мегрелидзе И. 682, 700, 808
Меликишвили П. 396
Меликишвили П. (О нем) 58, 206,
 411
Менабде Л. 809
Месроп Маштоци (О нем) 340
Месхти Ш. 810—811
Метревели Т. 857
Мешвилдишвили М. 814
Мчедлишвили З. 793
Мусхелишвили Н. 134, 141, 165
Мусхелишвили Н. (О нем) 556, 671
Нацваладзе Н. 858
Нейман А. 686
Непаридзе М. 696
Нижарадзе Б. 338, 368

- Нижарадзе Ш. 815
 Николадзе Н. (О нем) 717
 Нинопшвили Э. 579
 Нозадзе Л. (О нем) 691
 Нуцубидзе Ш. 645, 706
 Нуцубидзе Ш. (О нем) 724
 Окриашвили М. 818
 Онiani Ш. 816
 Орбелиани С.—С. 628, 630, 643—644
 Орбелиани С.—С. (О нем) 65, 294—
     295, 298
 Осепашвили Н. 865
 Палиашвили З. 743
 Пипия М. 827
 Плоткин Г. 866
 Путурдзе В. 136
 Путурдзе В. С. (О нем) 523
 Ревазов Н. (О нем) 442
 Рехвиашвили М. 819
 Рогая М. 820—821
 Руставели Ш. 582, 636, 645, 655
 Руставели Ш. (О нем) 316, 325,
     388—389
 Руладзе Тр. 582
 Санадирадзе А. 822
 Сарджвеладзе З. 571, 764, 823
 Сахокиа Т. 743
 Серебряков С. 867
 Силагадзе М. 735
 Сихарулидзе К. 817, 825
 Сулаберидзе Д. 677
 Сургуладзе И. 728, 746
 Табидзе Г. (О нем) 303, 481
 Тавадзе В. (О нем) 691
 Такайшвили Е. 605, 633
 Твалчрелидзе А. А. (О нем) 671
 Тевзадзе Кл. 593
 Тевзадзе Ч. 804
 Тедорадзе Г. 78
 Тер-Григорян (О нем) 29
 Тодуа Л. 794
 Тодуа М. (Ред.) 781
 Тондзе М. 125
 Топуриа В. 84, 127—128, 769
 Топуриа В. (Ред.) 616, 629
 Топуриа В. (О нем) 392, 398—399,
     504, 696, 723, 725
 Турнава С. 727, 727
 Узиадзе Д. Н. (О нем) 671
 Умикашвили П. 743
 Урушадзе А. 747, 800
 Утургандзе Ф. 634
 Федосеев П. 803
 Фогт Г. 803
 Хандзтийский Гр. (О нем) 167
 Хачапуридзе Г. В. (О нем) 671
 Хубутиа А. 576
 Хундадзе С. 664
 Хуцишвили С. 851
 Цагарели А. А. 623
 Цагарели А. А. (О нем) 39, 76
 Церетели Ак. (О нем) 308, 717
 Церетели Г. (Ред.) 616, 629, 781
 Церетели Г. (О нем) 156, 699, 701,
     860, 866, 868—869
 Церетели К. (Ред.) 781
 Церетели Т. 464
 Цивцигадзе Е. 722
 Цискаришвили В. 430
 Читlidзе Г. 390
 Чавчавадзе И. (О нем) 111—112,
     124, 717
 Чагунава М. 714
 Чачава Н. 739—740
 Чеишвили Д. 676
 Чиджавадзе Ш. 741
 Чикобава А. 184
 Чикобава А. (Ред.) 616, 629
 Чикобава А. (О нем) 462, 671, 723
 Чиковани М. 840
 Чилашвили Г. (О нем) 413
 Чинчараули А. 694, 708
 Читаца Г. 530, 839
 Чичинадзе К. 604, 689, 692
 Чубинашвили Г. 125, 618, 632
 Чубинашвили Г. (О нем) 526, 529,
     539, 671

- Чумбуридзе З. 608, 685, 693, 752,
847—850
- Чумбуридзе З. (Ред.) 817
- Чхенкели С. 615, 686
- Шаламберидзе Г. 639
- Шаламберидзе Г. (Ред.) 817
- Шамелашвили Р. 550, 688, 703, 713,
731—732, 748, 761, 835—837
- Шанидзе Мз. 635
- [Шарашидзе Кр.] К. Ш. 672
- Шенгелаиа Д. 445
- Шенгелиа Д. 838
- Шенгелиа Ш. 691
- Шилакадзе И. 530
- Эбралидзе Л. 726
- Эристави Г. (О нем) 204
- Schuchard H. 575

“**ԱՌԵՎԱՐԱՐ**” — СОДЕРЖАНИЕ